

Micheller Magdolna:

KOLLÉGISTA EGYETEMI HALLGATÓK

KÖZÖSSÉGI KAPCSOLATAI

JÓZSEF ATTILA TUDOMÁNYEGYETEM
Pedagógiai-Pszichológiai
Szakcsoport Könyvtára

92 / 5

Doktori értekezés

Szeged, 1973.

T a r t a l o m j e g y z é k

Bevezetés	1.old.
I.fejezet: A kollégiumi közösség empirikus jellemzése	23.old.
1./ A közösség főbb feladatai és elért eredményei	24.old.
2./ A közösség struktúrája és önkormányzati szervei	30.old.
3./ Az alapközösségek, mint a kollégiumi közösség szervezeti egységei	37.old.
II.fejezet: A közösségi kapcsolatok pedagógiai és pszichológiai jellemzése	47.old.
1./ A vizsgálat célkitűzései	48.old.
2./ Az alkalmazott módszerek bemutatása	50.old.
3./ A vizsgálat anyagának értékelése	50.old.
A./ Az alapközösségek szerkezetének alakulása	59.old.
B./ Az alapközösségek interperszonális kapcsolatai- nak sajátosságai	88.old.
C./ A kollégiumi diákvezetők jellemzése, különös tekintettel a vezető és a közösség kapcsolatára	119.old.
D./ A kollégisták szerepe az évfolyam és a kar életében	144.old.
III.fejezet: A közösségi nevelés továbbfejlesztésének aktuális problémái az egyetemi kollégiumokban	152.old.
1./ A vizsgálat eredményei	153.old.
2./ Programjavaslat az alapközösségek nevelőtevékonys- ségéhez	155.old.
Bibliográfia	163.old.
Mellékletek	173.old.

B E V E Z E T É S

Napjainkban, az oktatás korszerűsítésének időszakában a pszichológiai és pedagógiai problémák közül talán az egyik leggyakrabban elemzett kérdés az egyén és közösség viszonya. Hogyan alakul, változik a személyiség a közösségben, és milyen hatása van egy-egy vezető egyéniségnek a közösségre? A központibb problémát ez a két kérdéskör jelzi.

A csoportkutatások eddig elért eredményei feljogosítanak bennünket a kérdés többoldalu vizsgálatára. A problémakör felvetése általában mindenféle közösségben, s annak kisebb csoportjaiban is elképzelhető. Ugy érezzük, különösen figyelemre méltó válasz ígérkezik az ifjúsági közösségekre vonatkozóan. A jelenlegi történelmi körülmények; az ifjúság szerepének megnövekedése, az új, vonzó távlatok iránti lelkesedése, a társadalmi-közéleti tevékenységbe való bekapcsolódási igénye - a kérdés vizsgálatát különösen aktuálissá teszik. Az ifjúsági közösségek pedagógiai, pszichológiai elemzését a felsőoktatási nevelőmunka kulcskérdésének tartjuk. A főiskolákon, egyetemeken tanuló fiatalok az ifjúság speciális rétegét jelentik, akik még több vonatkozásban a felnőttiségre készülnek, míg néhány szempont szerint már felnőttek. Ebben az ifjúsági rétegben kiemelten fontos szerepe van a közösségi nevelésnek.

Minden társadalomnak célja, hogy kora ifjúságát embersonnevényének megfelelő módon nevelje, hiszen mindig az ifjúság a majd felnövő, az idősebbek helyére álló új nemzedék. A meglévő ismeretek, tapasztalatok átadása már az őskor történelmében is jelentős szerepet játszott. S a kezdetben még csak a felnőttéavatás ceremóniá-

ját magában foglaló ünnepi aktus egyre hosszabb időre tárgult ki; iskolává, majd iskolarendszerré bővült.

A mi társadalmunk embereszménye a szocialista ember, nemcsak a mának, hanem a jövő számára is nevelünk, s így a követelmények is egyre nagyobbak. Korunk technikai vívmányai, a rengeteg felhalmozódott ismeretanyag, a közéletiség közösségi követelménnyé válása - mindenképpen megköveteli, hogy az ifjúság életére nagyobb nevelőhatást gyakoroljunk. "Nevelő tövékenységünk jobban igazodjon az élet mai ellentmondásos valóságához, a fiatalok fejlettségéhez és igényéhez ... Szükség van rá, hogy az ifjúság körében végzett munka tudományosan megalapozottabb legyen. Objektív reagálást jelentsen az ifjúság rétegeinek, korosztályainak igényére, segítse elő a társadalomban lezajló - az ifjúságot közvetlenül érintő - folyamatok tudományos feltárását és a feladatok megalapozottabb kitűzését". /MSZMP KB ülés anyagából, 1970. február./

Az ifjúságra vonatkozó pedagógiai, pszichológiai problémák tudományos elemzése nem tekint vissza hosszú multra. Marxista szemléletű tanulmányok - csak egyes elvi kérdések tisztázása után - a 60-as évek elején kezdenek megjelenni.

A könnyebb áttekinthetőség kedvéért megkíséreljük a téma szakirodalmi tükröződését összefoglalni. Rendező elvként a téma megközelítési módja szolgál. Természetesen nem vállalkozhatunk minden vonatkozó szakirodalmi mű elemzésére, értékelésére. A következőkben az ifjúkor általánosabb kérdéseit és az egyetemi - főiskolai nevelőmunkával foglalkozó kutatások, vizsgálatok főbb irányait kívánjuk áttekinteni.

A pedagógiai tapasztalatok összegzése hosszabb történelmi multra tekint vissza, míg a kérdés felsőoktatási szintű vizsgálata

még több vonatkozásban kiegészítésre szorul. A felsőoktatási intézményekben tanuló ifjakat gyakran minden szempontból felnőttként kezelték, ezzel mintegy feleslegesnek tartván pedagógiai, pszichológiai problémáik megoldását; nevelésüket is.

Az ifjuság szocialista módon történő nevelésének első komoly tapasztalatait A.Sz. Makarenskótól vehetjük át. A nevelési folyamat megszervezésének módszertanát, az elsődleges közösség fő jellemzőit, a közösség fejlődésének szakaszait A.Sz. Makarenko nemcsak leírta, hanem gyakorlati pedagógiai tevékenysége során ki is próbálta. A növendék és nevelő viszonyát aktív tevékenység kapcsán képzeli el. "A növendőket a nevelő ne közönyös tanulmányozás útján ismerje meg, hanem úgy, hogy dolgozzék vele együtt, és nyújtson neki aktív segítséget". A.Sz. Makarenko elveinek lényege ma is érvényes, irányadó.

Az ifjúkor lélektanának elemzése a század elején jelent meg a szakirodalomban. Hosszas, néha nehézkes viták folytak arról, hogy külön önálló szakaszt jelent-e az ember fejlődésében az ifjúkor. A kérdést biológiai, pszichológiai és szociológiai oldalról is vizsgálták, s talán pszichológiai szempontból volt a legproblematisabb.

Az ifjúkor lelkiéletével foglalkozó szakemberek közül ki kell emelni két német tudóst. E.Spranger /1929./ elmélete a szellemtörténet filozófiájára épül. Az ifjak - szerinte - ideálokon keresztül fejlődnek, s a fejlődés alapja a lélek, a szellemiség. "Lelki fejlődés tehát az egyes lélek belenövése az adott kor objektív és normatív szellemiségébe oly formán, hogy az egyén feletti szellemi összefüggések tudatossága és az alapját képező valamint ráépülő élmény mind erősebb gyökeret ver a lélekben, fo-

kozatosan kiteredbélyesedik, de úgy, hogy megmarad a zárt egység, amelyben az egyéni alkat mint valami formáló erő és kitűzött ideál mind világosabban jut kifejezésre." Beszél az ifju szabadulni vágyás kríziséről és érvényesülési ösztönéről, s a példák szerepén túl a lelkesítő eszmét tartja alapvető feltételnek az ifju felnőtté válásában. Módszere: elvi, filozófikus. S jól tükrözi kora eszmei áramlatának, a szellemtörténetnek jellemző negatív vonásait.

S. Bühler /1925./ megközelítési módja konkrét, gyakorlati. Fiatalok naplóinak részleteit, leveleit elemzi. Tartalmi vonatkozásban talán az ifjukor érzelmi, eszmei fejlődésének leírását emelhetjük ki. Az érzelmi életéről szóló részek sok vonatkozásban vesztek aktualitásukból, talán ma már kissé naiv voltuk miatt.

Sajnos, újabb ifjukorral foglalkozó pszichológiai kézikönyv, a kérdéskört komplexen elemző tanulmány még nem jelent meg. Néhány cikk, speciális igénnyel írt tanulmány főbb megállapításait azonban érdemes idéznünk.

Radnai Béla /1964./ összefoglaló kis könyve ugyan a katonai nevelés szemszögéből íródott, de megállapításainak lényege érvényes az egyetemista fiatalokra is. Kár, hogy az egyetemi hallgatók életkori sajátosságaival foglalkozó cikkének /1963./ könyvvé átdolgozott kiadásával még nem találkozhattunk. Radnai röviden összefoglalja az egyetemi hallgatók főbb jellemzőit; és hangsúlyozza, hogy ez a korosztály még alakítható, változtatható, ha úgy tetszik - nevelhető.

Az átfogóbb pszichológiai vizsgálatok közül Katona Katalin /1967./ könyvét kell megemlítenünk. A szerző négyéves kísérletének eredményeit összegzi, amit 16-20 évesek körében végzett. Megállapításai jól tükrözik a reális ifjuságkép főbb oldalait. Témakörei:

szerolelem, család, nemzedéki problémák, munka, boldogság.

A Gáspárné Zauner Éva /1970./ szerkesztésében megjelent pszichológiai tanulmánykötet kifejezetten a főiskolai ifjúsággal foglalkozik. A gondos előszó és a válogatás a szerkesztő munkáját dicséri. Kár, hogy a tanulmányok színvonala nagyon eltérő és többségük nem is közöl új ismereteket. A kötet több mint 20 szerző tanulmányát tartalmazza. Ezek közül külön is említést érdemel:

D. Rogers a felnőttkorba való bevezetés időszakának tartja az ifjuskort. Lényeges momentumként emeli ki az önállósodást, illetve az önállósulásra való törekvést. W.Friedrich cikkének alap gondolata a marxista ifjúságkutatás főbb problémáit foglalja magába. Hangsúlyozza, hogy az ifjúság nevelését is tervezni kell. A normális személyiségfejlődés válságáról ír G.W.Allport. Szerinte a válság több területen érződik, így: intellektuális válság, speciális alsóbbrendűség, vallásos válság, nemi és családi konfliktus. Az önállósulásra való törekvés, a családtól való elszakadás gondolatát így fogalmazza meg: "Hirtelen elviselhetetlenné válik, hogy az "otthonmaradottak" tájékoztatására élje az ember az életét." /Gáspárné Z.É. szerk. 1970./

H.Reichenbecher a diákévek konfliktusait foglalja össze. Jól rávilágít az egyetemi hallgatók alapproblémájára, mely szerint - szellemileg még fejlődésben vannak, bár a szerző szerint ez a szellemi cél mesterségesen magasra emelt. M.Choynowski elmélete szerint az ifjúság nem szakasz, hanem folyamat, melynek jobb megismerése érdekében a kutatómunkát javítani kell. Az újabb kutatási témák közül D.Bannister /Kardos Lajos kontroll-szerkesztése, 1972./ konstrukciós rendszerét és repertoár-háló-

zatát emeljük ki. Ez az eljárás a személyiségek egymáshoz való hasonlításának elvén alapul. A személyiséglélektant sok új ismerettel gazdagítja A.G.Kovaljov /1972./ nálunk is megjelent könyve. A.G. Kovaljov szociálpszichológiai szempontból elemzi a személyiség strukturáját /temperamentum, irányultság, képesség, jellem/ és a közvélemény közösségi szerepét is. A személyiség egyik fontos irányítójának a pedagógust tartja: "A tanárnak, aki a kollektíva vezetője és szervezője, az egész közösséggel s a közösségen keresztül minden egyes tagjával szemben kell követelményeket támasztania, s hatást kell gyakorolnia közvetlen az egyes tanulókra a közösség megbízásából és a közösség nevében, az egész társadalom érdekében." I.Sz.Kon-hoz hasonlóan a közösség alapvető feladatait A.V.Kovaljov is a társadalom által determinálnak tekinti. Az ifjúsági nevelőmunkát közösségi keretekben tartja a legcélszerűbbnek, s olyan közösségben, ahol az önnevelés mellett a közvélemény, a család és az iskola szerepe is jelentős. "A közösség a felelősségteljes függőség rendszere; közösségben élni annyit jelent, mint teljesíteni a közösség követelményeit."

Hazai vonatkozásban a közösségi nevelés, a pedagógiai megközelítés módszerének szakemberei közül Ágoston György, Gordos István, Harsányi István és Széchy Éva munkáit említhetjük. Ágoston György koncepciójából a sokoldalúan képzett, harmonikusan fejlett kommunista ember eszményét kell szem előtt tartanunk. A felsőoktatási kollégiumi nevelőmunkában szerzett tapasztalatait összegzi egyik cikkében Gordos István. /1961/. Lényegesek a jó kollégiumi kisközösségek kialakítására vonatkozó megállapításai, alapvető kritériumnak a közös cél érdekében vég-

zett közös tevékenységet tartja. A szerző ennek a problémakörnek a vezetéssel kapcsolatos oldalát fejti ki a kollégiumi önkormányzattal foglalkozó tanulmányában. A vezetési képesség elsajátítását, az öntevékenység szerepét emeli ki. "A vezetéshez önállóság, kezdeményező készség, talpraesettség szükséges." /1964./ Harsányi István /1967./ is a kisközösségek speciális jellemzőit kutatja. S a "közösségi értékJelzők" összegzésakor joggal állapítja meg, hogy a létező jellemzők mérése is szükséges.

A felsőoktatási kollégiumi nevelőmunka új vonásait első sorban Széchy Éva foglalta össze. Ő szerkesztette az országos kollégiumi konferenciák dokumentumait megjelentető köteteket is. Tapasztalatait először a középiskolás korosztályra vonatkozóan összegezte. Már ebben a tanulmányban érződik az ifjúság iránti lelkesedése, őszinte törődése. Széchy Éva a felsőoktatási kollégiumi nevelőmunkát a két alapvető területen; szakmai és politikai téren tartja szükségesnek továbbfejleszteni. "Bentlakásos intézményeinkben ... az eddigieknél sokkal többet kell tennünk annak érdekében, hogy ez a kitűnő erő felkészültebb, osztály-öntudatosabb és aktívabb politikai tényezővé váljon ... tovább kell emelni kollégiumi diákközösségeink eszmei-politikai színvonalát." /1969./ Mind a politikai, mind a szakmai továbblépés lényeges feltételének a kollégiumi belső demokratizmus fejlesztését tartja - jogosan.

Az idézett alapgondolatokat folytatja a közösségi nevelés lényegének elemzésével a MTA Pedagógiai Bizottságának Neveléstudományi Albizottsága. /1971./ "A közösségi nevelés pedagógiánk-nak nem egyik fontos kérdése, gyakorlati nevelőmunkánk-nak nem egyik területe, hanem kulcskérdése, melynek megoldásán egész

pedagógiai praxisunk szocialista jellege áll vagy bukik."

A közösségben élő hallgatóink személyiség megismeréséhez hasznos szempontokat ad Szárka József /1971./ Tanulmánya a nevelési tapasztalatok módszertani és tartalmi elemzésével foglalkozik. Mindenekelőtt a gyakorlati pedagógiai munkában tevékenykedő pedagógusok számára írja: "A nevelési tapasztalat akkor adekvát, ha a nevelés lényegével kapcsolatban hoz felszínre adatokat, tényeket, összefüggéseket, s ezekből kihámozható törvényszerűségeket." Ezzel összefüggésben egyetértünk Nagy Józsefnek /1971./ a pedagógiai eredménymérésre vonatkozó megállapításával: "... az eredménymérésnek a pedagógiában két alapvető funkciója van. Először: megoldja az ellenőrzést, az értékelést, azaz a visszacsatolást, és ezáltal lehetővé teszi a hatásfolyamat irányítását. Másodszor: lehetővé teszi a hatékonysággal összefüggésben lévő hipotézisek értékelését."

Gyakorlatunkban természetesen elsősorban a neveltségi szint mérésében értelmezzük a fentieket. S több éves pedagógiai - pszichológiai kísérletünk során Ágoston György /1971. u.o./ alapelvei szerint dolgoztunk.

A szociológia elvi alapkérdéseit a magyar szerzők közül Kulcsár Kálmán és Szalai Sándor fogalmazták meg először. Kulcsár Kálmán /1961./ kifejti a konkrét kutatások igényét, a nyert számszerűségeket, tények elemzésének szükségességét. Szalai Sándor /1962./ a "terepen" végzett ténymegállapítások, közvetlen észlelések lehetőségének megteremtését hangsúlyozza. Ennek megfelelően - a megtervezett és jól szerkesztett kérdőíves módszer mellett - még a szociológiai megfigyelést tartja lényegesnek. Követendő példaként említi Marx, Engels és Lenin egyes műveit, ahol az

empirikus ténymegállapításon túl a tények elemzését, a mélyebb összefüggések feltárását is megtaláljuk.

Általánosabb, elvi kérdésekkel foglalkozik a szovjet szociológia egyik kiemelkedő egyénisége I.Sz. Kon /1969./ Művének középpontjában a személyiség szociológiai elemzése áll. /Erre utal a mű eredeti címe is: Szociologija licznosztyi/. Megállapítja, hogy a személyiség megértéséhez: "Kiindulópontul nem az egyén és másokkal való közvetlen kölcsönhatását kell választanunk, hanem a társadalmat, mint az egészt, még ha ez az eljárás elvonatbannak látszik is." Igen hasznosak a társadalmi helyzet, társadalmi szerep és a motívum fogalmával kapcsolatos elemzései. Speciális kérdés az önismeret, önértékelés és az önbecsülés fogalmának leírása és itt elemzi a kollektíva szerepét, nevelő hatását is. "Az ember a környezetében elfogadott normák alapján értékeli önmagát, és azt is tekintetbe veszi, hogy a körülötte élők hogyan értékelik őt." Külön felhívja a figyelmet a csökkent önbecsülésű emberekkel való pszichológiai törődésre: "A csökkent önbecsülésű emberek többnyire zárkóztak, s hajlamosak valamilyen "hamis személyt" /képzelt ént/ mimolni környezetük előtt." A közösséget tartja I.Sz.Kon is - Makarenko nyomán - a személyiség legfontosabb nevelő erejének. Személyiség kialakulásával kapcsolatban az ifjúság lehetőségeinek elemzését kell még megemlitenünk. Jogosan jegyzi meg, hogy a Szovjetunióban kibővültek az egyéni választás lehetőségei az ifju előtt is. Ez a megállapítás sok vonatkozásában hazánkra is érvényes. A személyiség társadalmi történetének elemzése során élesen elkülönül az egyén szerepe a kapitalista és a szocialista társadalomban. A kommunista társadalom sokoldalúan fejlett személyiségének kérdései témánk

szempontjából is igen hasznosak. "A személyiség csak annyira lehet pszichológiailag szabad /azaz csak annyira észlelheti tevékenységét saját belső indítékai kifejeződésének/, amennyire személyes motivumainak és érték-orientációinak strukturája megegyezik a társadalmi szükségletek strukturájával, vagyis ha ő maga akarja azt, amire a társadalomnak szüksége van." I.Sz.Kon fontosnak tartja a társadalmi kis csoportok interperszonális kapcsolatait: "A csoport szerkezete, a tagjai között létesült viszonyok jellege az egyén számára az egész társadalom sajátos modelljéül szolgál. Az egyén, ha jól és szabadnak érzi magát elsődleges csoportjaiban, rendszerint társadalmi környezetére is átviszi ezeket az érzelmeit."

Huszár Tibor és Sükösd Mihály /1969./ széles skálán mozgó tanulmánykötete, amit külföldi szerzők ifjúságszociológiai műveiből állítottak össze, igen jelentős az adott témakörben. A válogatás nem általában az ifjúság problémáival foglalkozik, hanem mindegyik szerző saját nemzete és kora ifjúságának létező vagy vélt jellemzőit írja le. Szem előtt tartva az adott cikk írójának nemzeti, történelmi, társadalmi meghatározóit - sok érdekes és tanulságos megállapítást vonathoztathatunk a magyar ifjúságra is. Emellett jellemző képet nyerünk az egyes nemzetek főbb társadalmi kérdéseiről is. Így pl. H.Schelsky /1965./ ^x szerint a nyugat-német ifjúság nem foglal állást a társadalmi szférában, s ezzel mintegy ítéletét is kifejezi kora társadalmáról.

E.H.Erikson /1965./ pszichoszociális várakozási időnek nevezi el az ifjúság második szakaszát. Véleménye szerint ezt az időszakot

^x A külföldi szerzők neve után szereplő esetleges évszám az eredeti kiadást jelenti.

kot a társadalmon belüli "elismertetés" követi. "... az ember a szabad szerepkísérletezés segítségével a helyét keresi a társadalom valamelyik szektorában azt a rekeszt, amelynek határai pontosan ki vannak jelölve, de mintegy kizárólag az ő számára." A kép igen szemléletes: szinte látható a pontosan lehatárolt, kijelölt terep, ahol az ifju megtalálhatja helyét. Talán nem is kell magyarázni a szabad szerepkísérletezés és az előre meghatározott szerep ellentétét, ami világosan kifejezi a mai fejlett kapitalista társadalom lényegét.

D.Riesman és J.Habermas /1965./ a főiskolás hallgatók szakmai és politikai viszonyulásáról írnak. Mindketten kiemelik, hogy a főiskolai ifjúság alternatíva nélküli világban él, a hangsúly az egyéni, családi életre került át. Gyakran csak a szakma rutin vonatkozású ismereteit sajátítják el, s bizonyos fókig elidegenülnek. D.Riesman /1960./ szerint ez az u.n. el nem kötelezett nemzedék teljesen megérthető: "A legeredményesebb hallgatók kissé lázongók, kissé különcök voltak, ám mégsem "komikus" figurák." "Azok a hallgatók, akik többnyire tudatos opportunizmussal és realizmussal osztották be idejüket és érzelmeiket, valójában haszon nélkül feláldozták magukat, és nemcsak az élet előszobájának tekintett tanulmányaik alatt, hanem később is szenvedtek."

J.P.Sartre /1964./ természetesnek tartja az ifjúság mai depolitikus álláspontját. Valóban igaza van abban, hogy a háboru előtti viszonyok közepette a politikai elkötelezettség másként értelmeződött. Nem érthetünk egyet viszont azzal a megállapításával, mely szerint csak alibi kell, hogy az emberek úgy érezzék, - harcolhatnak.

J.Trybusiewicz /1964./ a vallásosság szerepét vizsgálja a lengyel ifjúság világnézetében. Elemzése igen tanulságos a magyar helyzetre vonatkoztatva is. A szerző három magatartáscsoportot különböztetett meg: tradicionalista, emocionalista és intellektualista. Talán nálunk is az első csoport lenne a legnagyobb, akik a hitet kötelepségnek, vagy még inkább bizonyos erkölcsi-morális funkciót betöltő elemnek tekintik. Ők maguk a "dogmát" lényegében még át sem gondolták, a hitet másoktól kapták. Végül említést érdemel még G.Amendola /1968./ cikke, aki az olasz kommunisták és a diákmozgalmak kapcsolatának szükségességéről ír, s ugyanakkor kiemeli az anarchista álláspontok nehezíti hatását. /Különösen Marcuse tanait!/

A szociológiai irányzat elvi alapkérdéseinek tisztázása, a témák különböző oldalról történő gyakorlati megközelítése mellett lényeges szerepe van a módszertani kérdések tisztázásának is. Bizonyos értelemben kézikönyvnek számíthat a Cseh-Szombat László és Ferge Zsuzsa által szerkesztett gyűjtemény. /1968./ Jó érzékkel válogatták ki a legfontosabb alapkérdésekhez kapcsolódó tanulmányrészleteket, amelyekből megismerkedhetünk a szociológiai felvétel sorrendjével és tartalmi kérdéseivel. Így: a szociológiai vizsgálatok célja, az adatgyűjtés megtervezése, mintavétel, adatforrások, adatgyűjtési módszerek, adatfeldolgozás, kódolás, az adatok értékelése, s az eredmények értelmezése.

A szerkesztők jogosan figyelmeztetnek: "A módszerek öncélú alkalmazása a szocialista szociológiától idegen, a kutatási célok pedig lényegesen különböznek a két társadalmi rendszerben". Ugyancsak a szociológia módszertanában segít eligazodni M.Petrusek /1972./ is. Hasznosnak ítéljük a könyv történelmi át-

tekintését, melynek során Moreno és több tanítványának munkásságát is elemzi, értékeli. Az általunk is alkalmazott szociogram típusokról is több új elemzési formát ismerhettünk meg M.Petrusek-től. Számunkra értékes a népszerűség kérdéskör elemzése, ugyanis vizsgálatunk során mi is elemezzük a szociometrikus vezető /=
informális tekintély/ és a szituációs vezető viszonyát. M.Petrusek elkülöníti az elszigetelt és a mellőzött személy főbb jellemzőit. Ő is fontosnak tartja a helyes csoportlétkör kialakítását. "... az informális strukturában "központi helyet" elfoglaló személyek optimális eszközök lehetnek ahhoz, hogy rajtuk keresztül befolyásoljuk a csoportot."

A magyar szociálpszichológiai kutatásokra talán az NDK-ban folyó kutatások voltak a legnagyobb hatással. H.Hiebsch /1960./ a csoport szerkezetével, a csoport dinamikájával és a közösség alapvető céljainak megállapításával, ezek kísérleti ellenőrzésével foglalkozott. Buda Béla /1963., 1965. a., b., 1966./ foglalkozik a szerep fogalmával, a schizofrénia keletkezésével és az emberi csoport szociálpszichológiai értelmezésével.

A szociometriai módszer gyakorlati alkalmazásával szinte párhuzamosan tisztázódtak a módszer elvi kérdései is. A Moreno-féle szociometriai módszer bírálatára vonatkozóan mindenekelőtt Duró Lajos /1966./ megállapításait szeretnénk idézni. A szerző kifejti, hogy a szociogram csak felveti, de nem oldja meg a problémákat. Tanulságos a rokon- és ellenszenv kapcsolatok vizsgálata - írja, de a gazdasági, társadalmi viszonyoktól elszakítva nem kapunk reális képet.

"Az emberi viszonyok" szociometrikus felfogása viszont teljesen mellőzi a társadalom konkrét anyagi-termelési viszonyai-

nak figyelembevételét. Ebből következően a társadalmi cselekvést, illetve magatartást elsődlegesen az érzelmi kapcsolatokkal magyarázza. "

Majd a polgári szociológusokra általánosított vélemény:

"A szociometrikusok a csoportot mint szociális alakulatot mechanikusan kiszakítják az adott társadalom strukturájából, s rendszerint felcserélik a kettőnek a funkcióját."

Mérei Ferenc /1966. a., b./ csoportlélektani kísérletei szintén hasznos eligazítást adhatnak. Kísérletei ugyan az ovodásokra vonatkoznak, de a kísérlet speciális kérdéseiből /a páros kapcsolat a kiscsoportban, a közösség ereje/ az ifjúsági kiscsoportban is felhasználható támpontok.

A szociálpszichológiai kutatásokban jelentős állomást jelent a Moszkvai Nemzetközi Pszichológiai Kongresszus. /1966./ Ezután fogalmazza meg Pataki Ferenc /1967./, hogy "... a szocialista társadalom szociális folyamatainak hatékony, tudatos irányítása elképzelhetetlen akktor, ha a különböző tudományok nem tükrözik az elérhető legnagyobb pontossággal és teljességgel a társadalmi valóság makro- és mikrostrukturális folyamatok létrejöttének és lezajlásának mechanizmusait."

Az elméleti cikkek közül még ki kell emelnünk Mérei Ferenc /1969. a., b./ két későbbi cikkét. Az általa leírtakból talán a H.Wallon alapján megfogalmazott én-élményt érdemes idézni is: "Csak akkor tudhatom, hogy én vagyok, ha tudom, hogy van másik. A társnak, a sociusnak elsődleges szerepe van a személyiség kialakulásában. A cselekvéstől vezet az út a gondolkodásig, de a cselekvésből csak akkor lesz gondolat, ha a másik, a társ - mint pár, mint csoport, mint társadalom - beékelődik a folyamatba, megerősíti

a spontán cselekvést, s tükröt és mintát tart elém."

A Pataki Ferenc /1969./ által szerkesztett kötet a csoportlélektan legfontosabb kérdéseit elemzi. A tanulmányok több oldalról közelítik meg a kiscsoport lényegét, jellemző vonásait. Van közöttük a csoportdinamika történetével, a mikroszociológia alapjaival, a csoportnyomás hatásával, az egyén csoportbeli szerepével, a csoport kommunikációs sémáival, valamint a csoport és a vezető viszonyával foglalkozó tanulmány is. A szerző áttekinti a kiscsoport-kutatások történetét és világosan bizonyítja a tételt, mely szerint a szocializmusban is szükség van marxista igényű csoportkutatásokra. Ezzel mintegy azt is hangsúlyozva, hogy a társadalom kisebb közösségekből, csoportokból épül fel. Pataki Ferenc kiscsoportokra vonatkozó megállapításai jól hasznosíthatók lehetnének az egyetemi tanulmányi csoportok, valamint a kollégiumi elsődleges közösségek szervezéséhez. Színté automatikusan adódik a kérdés, vajon az egyetemi élet e két legfontosabb alapközösségének /kiscsoportjának!/ kialakítására kellő gondot fordítunk-e? Felmerülhet az a kérdés is, hogy az egyetemi tanulmányi csoportok /sok esetben ez azonos a KISZ-csoporttal is/ és a kollégiumi alapközösségek egybeesnek-e és ha igen, mennyiben segíti ez a csoport életének tartalmasabbá - Pataki kifejezésével élve -, multifunkcionálisabbá tételét.

Az interperszonális kapcsolatok vizsgálatát, ezek minél jobb megismerését hangsúlyozza Duró Lajos /1969./ tanulmánya. A szerző kiemeli, hogy az oktató-nevelőmunka központi kérdése a személyiség sokoldalu megismerése. Az egyént a közösségben, a "szociális közegben" kell vizsgálni - írja Pataki Ferenchez hasonlóan. Hasznos elvi és gyakorlati szempontokat kapunk tanulmányából az iskolai fela-

dathelyzetekre, a társválasztási kísérletekhez. Ugyancsak a szociometriai módszer elvi kérdéseit elemzi Hunyady György /1970./ is. Ő is utal arra, hogy az egyszerű szociometriai vizsgálat során a közömbös viszonyokról nem kapunk képet. Tanulmányában /1972./ a csoportkohézió és az ideológiai viszony kapcsolatát vizsgálja. A látens ideológiai szerkezet felderítésével próbálja a csoportok belső szerkezeti változásait nyomonkövetni. Vizsgálatában három szociális attitűdöt elemez, így: nemzet, vallás és KISZ-szel kapcsolatos elvárások. Kísérletével bebizonyítja, hogy az ideológiai azonosság és a rokonszenv szignifikáns. Ilymódon az attitűd-egyezés során a magatartás, a viselkedés és az elméleti álláspont a főbb szempont.

Már többször utaltunk Mérei Ferenc szociálpszichológiai tanulmányaira, aki a közelmúltban /1971./ megjelent könyvében a közösség szociometriai értelmezésére vonatkozó elvi kérdéseket és számtalan kísérlet gyakorlati tapasztalatait összegzi. Többféle mutatót ír le az intézményes közösség és a "rejtett hálózat" viszonyának értelmezésére. Elemzi a közösségek szerkezeti típusait is. Ezek közül a halmaz- és a laza szerkezet a kisebb gyerekeknél jellemző. Számunkra az egy központu, széles peremű szerkezet, a tömbszerkezet és a több központu szerkezet elemzése tanulságos. Vizsgálatunk során mi is főleg az utóbbi típusba sorolható kollégiumi kisközösséggel találkoztunk.

Pataki Ferenc legutóbbi kísérlet-sorozatából /1972./ a csoportkohézió újszerű értelmezését és mérésének lehetőségeit ismerhettük meg. Ugy véljük, ez a módszer sok gyakorló pedagógus munkájához adhat segítséget. Pataki mindenekelőtt a csoportban lévő szociometrikus választások eloszlásának "lejtését" kívánja

mérni. Ehhez a pozíció közötti "részek" ritmusának milyenségét, a pozíciók összegét, illetve a mellőzöttek számát használja fel. Ezzel az eljárással nyomonkövethetjük /számszerűen is!/ a csoport interperszonális kapcsolatainak és a teljesítményszint összefüggésének alakulását is. A csoportmagra vonatkozóan - Méreihez hasonlóan - Pataki Ferenc is többféle alakzattípust különböztet meg a szerkezeti szerveződés szerint. Ezek: egy preferált személy körül elrendeződő, diádra, triádra épülő, strukturált, élesen kettéhasadt, laza kötődésű. Kollégiumi nevelőmunkánk gyakorlatában és vizsgálódásunk során főleg a második és a harmadik típusba tartozó kiscsoportokkal találkoztunk. Elemzésükre a II. fejezetben részletesen kitérünk. A publikált szociálpszichológiai vizsgálatok között igen kevés a kollégiumi vonatkozású. Ezek közül említést érdemel Kalmár Magda /1970./ és Daróczy Sándor kísérlete, mindketten középiskolás kollégiumot vizsgálnak. Daróczy a helyes kollégiumi közvélemény kialakításának feltételeit elemozte. /1970., 1971. a., b./ A szerző által megállapított negatív hatások - sajnos elég gyakran - az egyetemi kollégiumban is érződnek. Így: a rend és a fegyelem ellenzői, az állandó elégedetlenkedők /= akik csak a jogaikat ismerik/ és a gyenge tanulmányi eredményt elérők hatása. Jogosan merülhet fel a kérdés, hogy a középiskolás kollégisták legjobbjai milyen körülmények hatására lesznek az egyetemen negativabbá. Érdemes lenne ezt a relációt is megvizsgálni.

A felsőoktatási nevelőmunka legfontosabb feladatait az országos nevelési konferenciák fogalmazták meg a legpregnánsabban:

Az I. Országos Nevelési Konferencia /Szeged, 1968./ alapjában véve a felsőoktatás minden nevelési területét számba veszi. S azt állapítja meg, hogy a felsőoktatás nevelési feladatait mielőbb min-

den területen - tanszók, különösen a marxizmus-leninizmus tanszék, tanulócsoporth, kulturális szervek, testnevelés, illetve a kollégiumi nevelés - elismerni kell. Majd a már meglévő tapasztalatok összegzésével új és tervszerűbb feladatokat kell kijelölni a szocialista típusú közösségi nevelés eredményesebbé tétele érdekében.

A közösségi nevelés alapvető kérdéseivel foglalkozott Debrecenben a II. Országos Nevelési Konferencia /1969./, amely meghatározza, hogy a felsőfokú oktatási intézményekben is alapvető nevelési eszköz "a szervezett, magas színvonalú szocialista diákközösség". Fontos momentum, hogy a jövő értelmiségi szakembere a diákközösségi életben ne öncélúan tevékenykedjen, hanem ez a munka "hasznos előiskolául szolgáljon a szocialista munkakollektívákban holnap végzendő értelmiségi szerep betöltésére." Így tehát a diákközösségek akkor végzik el egyik legfontosabb nevelési feladatukat, ha a közösség tagjai elsajátítják a szükséges társadalmi készségeket.

A II. Országos Nevelési Konferencia részletesen elemzi azt is, hogy ezt a célt a tanulócsoporth hogyan oldhatja meg. Ezek szerint a tanulócsoporth szocialista közösséggé formálásának alapvető feltételei: a csoport tagjainak szakmai fejlődése, munkateljesítményének színvonala, társas önnevelés, egymás iránt érzett felelősség, igényesség, szocialista demokratizmuson épülő közösségi élet.

A közösségi nevelés alapelveinek megvalósulását és megvalósíthatóságát vizsgálta a III. Országos Nevelési Konferencia /Budapest, 1971./ Az itt elfogadott irányelvek a nevelés, a képzés folyamatában az oktatási egységek pedagógiai feladatait és azok módszereit összegzik. A tanszékek nevelési feladatainak elemzésekor több újszerű kérdés, probléma került az érdeklődés középpontjába. A legfontosabbakból: a hivatásszeretet elmélyítése, a vezetési

tennivalók ismeretelméleti megalapozása, önállóságra nevelés, évfolyamonkénti specialitások elemzése, a tanszékek munkájának összehangolása az oktató-nevelő tevékenységben is, tudományosan alkotó tanítás és tanulás.

Ezeket a feladatokat a konferencia kiscsoportos formában ajánlja megvalósítani. S lényeges szempontként említi, hogy az oktatónak "kötelessége megismerni hallgatóit, előző munkájukat". Így azután eredményesebb lehet annak megvalósítása is, mely szerint: "Elengedhetetlen, hogy a tanszék legtapasztaltabb oktatói vállaljanak aktív részt a tudományos diákköri, szakköri munka, valamint a kollégiumokban folyó diákközpont és kutatómunka szakmai segítségében és irányításában."

Hasonló alapelveket fogadott el speciálisan a kollégiumi nevelőmunkára vonatkozóan a IV. /Veszprém, 1969./ és az V. /Pécs, 1973./ Országos Kollégiumi Konferencia is.

A konferenciák anyaga, illetve az MSZMP KB ifjúságpolitikájára és az állami oktatás fejlesztésére vonatkozó határozatai /1970., 1972./ alapján sürgető feladat az egyetemi oktató-nevelőmunka nevelési tervének mielőbbi tudományos kidolgozása. Ez a feladat nemzetközi viszonylatban nem ismeretlen. Így pl. a közelmúltban volt alkalmunk a Leningrádi Zsdanov Egyetem és a Leningrádi Herzen Intézet nevelési tervével megismerkedni. /Az előbbire még utalni fogunk/.^x

A felsőoktatási nevelőmunka alapkérdése, hogy szervesen kapcsolódjon az oktató munkához.

^x Szakirodalmi áttekintésünket a magyarul is megjelent művek alapján készítettük és 1973. februárban zártuk le.

Ebből következik az is, hogy az egyetemi diákközösségek kialakításánál szem előtt kell tartanunk a szakmai elfoglaltság és érdeklődés azonos vagy hasonló voltát. Mielőbbi vizsgálat tárgyát jelenthetné az egyetemi tanulmányi- és KISZ-csoportok életének tartalma, a csoportok közösséggé fejlődésének tudatos segítése.

/Lásd a II. Országos Nevelési Konferencia célkitűzését!/ Ugyancsak vizsgálati kérdés lehetne a KISZ alapszervezetek és a kollégiumi alapközösségek kapcsolata. A KISZ alapszervezetek életének vizsgálata egyébként a közelmúltban kezdődött el karunkon.

A felsőoktatási nevelőmunka speciális területe a kollégiumi nevelés. Megítélésünk szerint - s erre a szakirodalomban is kellő utalást találtunk - a társas önnevelés intenzív formáinak egyike a kollégiumi tevékenység. A kollégiumi közösségben és annak alapközösségeiben a több éves közös együttélés, közös tanulás és különböző közös ólmányok nevelő hatása igen jelentős. A közelmúltban a szakmai érdeklődés középpontjába került a nemlés elemzése, feladatok megjelölése. Az egyetemi kollégiumi közösségi nevelés kérdésköréből azonban elég kevés monográfikus igényű feldolgozás készült. Ugy véljük, ezen a területen is szükséges elemezni a közösségi életkereteket. Éppen ezért éreztük a témát fontosnak és a vele való foglalkozást időszerűnek, - talán nem alaptalanul.

A fontliek miatt választottuk dolgozatunk tárgyává egy egyetemi kollégiumi közösség, illetve annak alapközösségeinek vizsgálatát. Dolgozatunk szerény keretei nem teszik lehetővé a kérdés komplex elemzését, csak a kérdéskörhöz tartozó főbb problémákat vizsgáljuk a teljességre való törekvés igénye nélkül.

Munkánk főbb szempontjai a következő kérdések köré csoportosíthatók: A kollégiumi közösség szervezete, szervezettsége, in-

formációs rendszere. Az alapközösségek kialakításának módja, életük tartalma, általánosan jellemző vonásaik. Az alapközösségek szerkezete és ennek alakulása, változása több éven keresztül. Az alapközösségek interperszonális kapcsolatainak elemzése. A választott vezető és a csoport kapcsolata. A vezetők kiválasztásának tudatos irányítása. Szeretnénk választ kapni arra is, hogy az alapcsoportok közösséggé válásában milyen szerepe van a vezetőnek, illetve a közösség mennyiben járul hozzá az egyén fejlődésének és fejlesztésének teljesebbé tételéhez. Ezért fontos feladat a személyiség fejlődésének figyelemmel kísérése és segítése. Különösen lényeges nevelési feladat ez a pedagógusképző intézmények kollégiumaiban, mivel a végző hallgatók döntő többsége tanárként dolgozik tovább.

A fentebb felsorolt kérdések vizsgálatát többféle módszer felhasználásával végeztük:

- a./ a szakirodalom elemzése
- b./ a kollégium dokumentációs anyagainak feldolgozása
- c./ folyamatos megfigyelések és naplókészítés
- d./ egyéni és csoportos beszélgetések
- e./ szociometriai felvételek
- f./ személyes gyakorlati pedagógiai tevékenység tapasztalatainak felhasználása
- g./ adatok statisztikai értékelése

A metodikai kérdések részletes elemzésére itt nem térünk ki. Lényegesnek tartjuk megemlíteni, hogy vizsgálatunk kísérletek sorát öleli fel. Az egyes kérdések reális problémákra keresnek választ - konkrét, gyakorlati, pedagógiai, pszichológiai tevékenység elemzésével. Éppen ezért tartottuk jól használható metodikai eljárás-

rásnak a szociometriai felvételeket is. A csoportok interperszonális kapcsolatainak megismeréséhez értékes adalékokat szolgáltatnak a kapott szociogramok. A téma szakirodalmi tükröződését, főbb kérdéseinek összefoglalását is hasznosnak ítéljük. A felsőoktatásban tanuló ifjúság pedagógiai, pszichológiai jellemzése nem teljes. A felsőoktatási kollégiumi nevelő-munkára vonatkozó szakirodalom különösen hiányos, pedig az új típusú szocialista kollégiumi nevelőmunka is igényelné a különböző tapasztalatok összegzését és sokoldalú elemzését.

A felsőoktatási kollégiumi nevelőmunka gyakorlatával kapcsolatban sok más nézet mellett - létezik egy olyan megítélés is, hogy a spontán nevelés kimeríti a fogalom tartalmát. Dolgozatunkban azt is szeretnénk bizonyítani, hogy a tudatos irányítás, a problémák gyors és érzékeny visszajelzése az alapközösségek és ezen belül az egyes személyiségek fejlődésének segítése - összességében a tudatos szabályozás kialakítása és működtetése - tervszerűbbé, tartalmasabbá teheti a kollégiumi nevelőmunkát. Mindez pedig nem kevesebbhez járulhat hozzá, mint az alapközösségek jó közösséggé fejlődéséhez, a vezetők jobb kiválasztásához, s végül a felsoroltakon keresztül - a személyiségek harmonikusabbá, értékesebbé tételéhez.

Vizsgálódásunkkal a felsorolt hipotéziseket szeretnénk bizonyítani, s ezáltal jelezni azt is, hogy az egyetemi kollégiumi nevelőmunka még több kiaknázatlan lehetőséget rejt magában.

**I. fejezet: A KOLLÉGIUMI KÖZÖSSÉG
EMPIRIKUS JELLEMZÉSE**

- 1./ A közösség főbb feladatai és elért eredményei**
- 2./ A közösség strukturája és önkormányzati szervei**
- 3./ Az alapközösségek, mint a kollégiumi közösség
szervezeti egységei**

Vizsgálatunkat a József Attila Tudományegyetem Móra Ferenc Kollégiumában végeztük. A munka 1969. áprilisában kezdődött és tulajdonképpen ma is tart. Néhány felvetődött érdekes és új kérdés ugyanis további kísérletezésre, elemzésre ösztönöz. A másik ok, ami nem engedheti lezárni a kutatást - ez a kollégiumi közösség állandó változása, megújulása, fejlődése.

Ugy véljük, a fentieknek nem mond ellent, ha a vizsgált kollégiumi közösség főbb jellemző vonásait empirikus módon kísérleljük meg leírni. Szükségessnek tartjuk, hogy közelebbről is megismerkedjünk az adott közösséggel, talán így jobban követhető lesz a vizsgálat eredményeinek elomzése is. A bemutatás során az 1970-1971. tanévnek megfelelő helyzetet próbáljuk megrajzolni, utalunk azonban a legújabb eredményekre, kezdeményezősekre is.

1./ A közösség főbb feladatai és elért eredményei

Mint minden közösség, az adott kollégiumi közösség is meghatározott, konkrét cél elérésén dolgozik. Célját és feladatait - felsőbb szervek határozatai és a gyakorlati tapasztalatok alapján - a kollégiumi szervezeti és működési szabályzat jelöli meg. Ez a cél természetesen többféle formában és több fő feladaton keresztül valósul meg. Az általános feladatok közül a kollégisták szociális ellátását, tanulmányi és politikai munkájuk segítségét és személyiségük sokoldalú, harmonikus fejlesztését kell kiemelniük.

Lényeges helyet foglal el a jövőendő szakmára, pályára való tudatos felkészülés segítése. A szabályzat ezt így jelöli meg: "A maga sajátos eszközeivel hozzájárul ahhoz, hogy a kollégium tagjai választott életpályájukra alkalmasakká váljanak, és törekszik tagjainak hivatástudatát növelni." /JATE Kollégiumok Szerve-

zeti és Működési Szabályzata. Szeged, 1971./

A kollégiumi közösség munkája szervesen kapcsolódik az egyetemi oktató, nevelő és tudományos tevékenységhez. Ennek során elsődleges helyen szerepel a speciális kollégiumi lehetőségek kihasználása. Az idézett feladatok közül legfontosabb a tanulmányi munkához való pozitív viszony kialakítása, a tanulmányi kötelezettségek minél eredményesebb elvégzése, a szakmai elmélyülés segítése. A vizsgált közösség 1967. novemberétől rendelkezik a "kollégium" minőségi szintet jelző címmel. Az összesített tanulmányi átlageredmény azóta minden félévben a kari átlag felett volt. 1972. februárban az átlag 4,21. A kollégisták több, mint 20 %-a jeles rendű és elismerést érdemlő tudományos diákköri munkát végez.

Ehhez a munkához lényeges segítséget ad a Tanárok emberközelben című beszélgetések sorozata, valamint a TDK-i tevékenység kollégiumi propagálása is. Az előbbiben közismert tanárok beszélnek szakmai tevékenységükről, tudományos eredményeikről és társadalmi megbízatásaikról.

Az elsőévesek tanulmányi munkáját felsőéves szeniorok segítik. Ez a munka jó gyakorlatul szolgál leendő tanári tevékenységükhöz is. A kollégiumban kialakultak a hasonló szakosok szakmai segítségének formái: közös konzultációk szervezése, a szakirodalom feldolgozásának módszertani vitái, a szakdolgozat készítésének főbb kérdéseiről tartott tájékoztatók stb.

A politikai munka, a társadalmi közélet területén is eredményes munkát végeznek. Ez a terület azonban elég "nehéz". Talán ez azzal is magyarázható, hogy a politikai jellegű elvárásokkal szemben gyengébb, labilisabb a belső kényszer, mint a tanulmányi.

szakmai munka esetében. Ezen a téren új kezdeményezés a társadalmi, közéleti tevékenység szervezettebb kapcsolása a tanulmányi munkához, szakmai érdeklődéshez. Jó példaként említhetjük a szocialista államok napjainak /pl. lengyel, NDK/ megrendezését, a népi kollégiumok történetének feldolgozását, a tolmács-csoport működését stb. Szintén hasznos törekvés a kollégistákat közelebbről érintő témát /ifjúsági törvény, hallgatói párttagság/ megvitatása.

A kollégium vezetősége igyekszik felhasználni a speciális kollégiumi lehetőségeket, az együttlakás előnyeit. A munka során gondot fordítanak arra is, hogy a kollégiumi rendezvények között ne szerepeljen az egész kart érintő, vagy ott már szereplő program.

A szabadidő célszerűbbé tételét, hasznosabb eltöltését segíti a kollégiumi kultúrterem, tornaterem, sportpálya, tetőterasz. A fiókkönyvtár, a színvonalas zenei estek és irodalmi viták a szakmai önképzéshez is hasznos adalékot szolgáltatnak.

A kollégisták szociális ellátása alapvető, de ma már nem kizárólagos feladat. Vizsgált kollégiumunkban az érintett kar hallgatóinak csaknem minden kollégiumi felvételi kérvényét ki tudják elégiteni. A szociális kategóriák szerint nagy a megoszlás, mindegyik kategória képviselve van. A többség /70 %/ II. III. és IV. kategóriás. A kollégiumi bentlakáshoz szükséges tanulmányi átlag-minimumot félévenként csak egy-két % nem éri el. Az alsóbbéves, rosszabb anyagi körülmények között élő kollégistákat a kar - a kollégium javaslata alapján - rendszeres rendkívüli szociális segélyben részesíti. Itt is feltétel azonban a munkához való pozitív viszony, a közösségi feladatokban való részvétel.

A magyarországi kollégiumi nevelőmunka komoly örökségre támaszkodhat. A forradalmi örökség, a haladó pedagógiai tapasztalatok

ápolása azonban új hagyományok kialakítására is ösztönöz. A kezdetben új szokások az évek során szokásrendszerekké bővíülhetnek. Mindezek a közösség erejét növelik, Makarenko szavaival "megszépitik a közösség életét."

A vizsgált kollégiumi közösség is több hagyománnyal büszkélkedhet. A fontosabbak; évente kollégiumi napokat rendeznek /Móra napok/, tapasztalatcserével egybekötött kirándulást szerveznek a legjobban dolgozó aktíváknak, elbucsuztatják a végzős kollégistákat, volt kollégistákat hívnak meg beszélgetésre, az elsőéveseket bevezetik a kollégiumi életbe, időszakosan kollégiumi ujságot /Magunk/ jelentetnek meg és írják a kollégium krónikáját. A felsoroltak szinte mindegyike is több rendezvényt foglal magába. Mindegyik célja azonos, illetve hasonló: a kollégiumi közösség tagjai minél több közös élmény birtokosai lehessenek, hogy közelebb kerüljenek egymáshoz, s jobban megismerjék egymást.

Részletesebben is szólni kell a kollégiumi napok rendezvénysorozatának jellegéről. Ez az egyik legfiatalabb, de talán az egyik legjelentősebb kollégiumi hagyomány. Először a "kollégium" elismerő és kitüntető cím elnyerésekor, 1967. novemberében szervezték meg. A rendezvények között szinte minden kollégista megtalálhatja az érdeklődésének legjobban megfelelő, ugyanis politikai, kulturális, sport és még sok egyéb jellegű program közül lehet választani. Több vonatkozásban új kezdeményezés a volt kollégisták és a jelenlegiek találkozója. Itt különösen a gyakorló pedagógusok gondjai, eredményeik, élményeik kerülnek elő. A beszélgetések során a kollégisták nemcsak a praktikum oldaláról nézve gazdagodnak ismeretekkel, hanem mindez hozzájárul a pedagógus hivatástudat elmélyítéséhez is. Az élményszerűség, a személyes tapasztalatok egyéni elemzése segíti a

pálya szépségeinek és nehézségeinek realisabb megismerését.

A kollégiumi kirándulások feladata kettős: a legjobban dolgozó aktívák jutalmazása és a tapasztalatcserék szervezése során újabb ötletek gyűjtése az ország más felsőfoku- és középiskolai kollégiumaiban. Nem lényegtelen itt sem az a momentum, hogy a kollégiumi szintű diákvezetők jobban megismerhetik egymást.

Az elsőévesekkel való törődés szintén jelentős helyet foglal el a hagyományos rendezvények sorában. Ennek kiindulópontja, amikor a felsőévesek évkezdés előtt néhány nappal elmondják az új elsőéveseknek, hogy a közösség életét, belső életrendjét milyen szokások szabályozzák. Már az első napokban a segítség és az elvárás egyszemélyes összhangja érvényesül. A mi tudatának kialakítása nem könnyű feladat. Gondot okoz azoknak az elsőéveseknek a közösséghez való kapcsolása, akik először laknak távol illetve külön a szüleiktől. Igaz, ők is többféle közösségnek voltak már tagjai /különböző iskolai és osztályközösségek stb./, de a szinte állandó együttlakás, a kollégiumi közösségben élős új szituációkat teremt. Éppen ezért az elsőéves alakcsoportok közösséggé alakítása fontos kollégiumi feladat. A "golyákkal" való törődés így válik valóban alapvető kérdéssé. Így ír erről a Szegedi Egyetem: "Kedves meglepetéssel szolgált elsőéves kollégistáink a Móra Ferenc kollégium állami és diákvezetősége. Az immáron hagyományos, két napig tartó programok mellett idén a kollégiumi lap különkiadásával várták golyáikat. A köszöntés és tájékoztatás jegyében készült kis összeállítás - amelyben többek között rövid kollégiumi történet, a diákönkormányzatot vázoló írás, kollégiumi humor stb. található - megkönnyíti az elsőéveseknek a fészekrakást, életközelsébe hozza új otthonukat." /1969.szeptember/.

A folytonosság, az elvi és módszertani továbbfejlődés szempontjából lényeges; a kollégiumi továbbképzés szerepe. Néhány éve ez is a hagyományos rendezvények közé tartozik. A kollégiumban gondot fordítanak a vezetők képzésére, továbbképzésére. Az erre vonatkozó emlékeztető feljegyzések, jegyzőkönyvek áttekintése után megállapítható, hogy a fő kérdéskört szinte mindig a diákönkormányzat munkája, munkamódszere jelenti. Szerepel itt a vezetés alapvető elméleti kérdése, a diákbizottság hatásköre, a diákvezetők és a kollégisták kapcsolata, valamint az alapközösség-vezetők munkájának elemzése is. A kérdéskör bővülése, specializálódása a téma fontosságát is jelzi. Ezt a munkát segíti a kari párt- és KISZ szervezet elvi segítsége, időnkénti áttekintő elemzése.

Az 1969. februári továbbképző értékelésekor a kollégiumi titkár a következőket emelte ki: a továbbképző még jobban elősegíti a diákvezetők érdeklődését, ezáltal is javul az irányítás, fejlődik a belső demokratizmus, s a lehetőségek kihasználásával eredményesebb lehet a kollégiumi munka.

Ezekre a "tanácskozásokra" a kérdések többségét a diákvezetők dolgozzák fel, majd plenáris ülésen vagy szekciókban vitára kerülnek. Hasznos egy-egy ilyen vita, mivel élő témák kerülnek megvitalásra, ezért a hozzászólások is tartalmasabbak.

A hagyományok, szokások rendszerében talán kisebb jelentőségűek, de mégis fontosak a kollégiumi közösség szimbólumai, jelképei. Ezek közül legfontosabb a kollégiumi zászló, amit a KISZ KB a kollégiumi cím elismeréseként adományozott a kollégiumnak. Ehhez hasonlóan az alapközösségek által végzett minőségi munkát a "Kiváló alapközösség" feliratu vándorzászló jelzi. A kollégium

speciális emblémáját kollégisták tervezték.

A felsoroltakon kívül még több példát említhetnénk, de talán a fentiek is bizonyítják, hogy a közösség speciálisan egyedi vonásait elsősorban hagyományai, szokásai jelentik.

2./ A közösség strukturája és önkormányzati szervei

A vizsgált kollégiumi közösségnek 320 egyetemi hallgató tagja van. Többségük bölcsész, lányok. A kollégium épülete új, s szinte minden vonatkozásban megfelel a korszerűség követelményeinek. Mindegyik lakószinten 80 fő lakik; egy-egy lakóegységben pedig 8 kollégista. Az épület technikai beosztását jól követi a közösségi: mindegyik lakóegység egy alapcsoportot alkot. Így az adott kollégiumi közösség 40 alapközösségből tevődik össze.

A kollégium vezetését és szervezetét elvileg a már említett szervezeti és működési szabályzat határozza meg: "A kollégium vezetésében egységben érvényesül az egyetemi irányítás és a diákközösségi élet szocialista demokratizmuson felépülő önkormányzata."

/5. pont/ A kollégium nevelési feladatainak elvi és szakmai irányítását a kollégium igazgatója és a kollégiumi tanár, gazdasági ügyeit pedig a gondnok látja el. A kollégiumi közösség életét a diákönkormányzati szervek irányítják. Az önkormányzat legfelsőbb szerve a kollégiumi küldöttgyűlés. A küldötteket az alapközösségek választják - a vizsgált kollégium esetében - mindegyik alapközösség két főt. A küldöttgyűlés feladata többre: a kollégium nevelési programjának és munkatervének megállapítása, diák tisztségviselők választása, s beszámoltatása a végzett munkáról. A két küldöttgyűlés közötti időszakban a választott kollégiumi bizottság

a kollégiumi közösségi élet operatív irányító testülete. Ez az önkormányzati szerv fontos változásokon ment át éppen a vizsgálat ideje alatt. 1971. januárig ugyanis a legfelsőbb operatív irányító szerv az u.n. diákbizottság volt. Ezzel lehetőleg összhangban, de elvileg külön működött a pedagógiai vezetés. A IV. Országos Kollégiumi Konferencia /Veszprém, 1969./ állásfoglalásából következően jött létre a végleges új kollégiumi szervezeti és működési szabályzat, ami egységes szocialista önkormányzatot alakít ki. Ennek alapján a kollégiumi bizottságok munkájába be kell vonni a kollégium igazgatóját és a kollégiumban dolgozó tanárokat is. Ily módon egészségesen érvényesülhet a pedagógiai vezetők elvi segítsége, valamint a folyamatosság szakszerű biztosítása is. A kollégiumi bizottságban politikai munka elvi irányítása az egyetemi MSZMP VB által megbízott párttag kollégista feladata. Érthető módon munkáját a kollégium pedagógiai vezetői is segítik.

A kollégiumi bizottság jogai és kötelességei az előzőekben említett diákbizottsághoz képest szélesedtek, bővültek. Ez a hatáskör mindenképp az alapközösségek tevékenységének segítésére, ellenőrzésére vonatkozik. A kollégiumi bizottság feladata a kollégiumi rendezvények megszervezése, illetve ellenőrzése. A kollégistákat érintő szociális problémákban pedig javaslattevő és állásfoglaló joga van. Ugyancsak lényeges a kollégiumi bizottság javaslattételi hatásköre a kollégiumi költségvetés felhasználására vonatkozóan. A figyelmeztetés és jutalmazás nemcsak egyénekre, hanem alapközösségekre is vonatkozik. Talán az említett példákkal sikerült érzékeltetnünk, hogy az új szervezeti szabályzat jobban épít az alapközösségek munkájára, a kollégis-

ták öntevékenységre. Hogy mindez a reális helyzetből indul ki, illetve hogy vonzó célt is tűzött a kollégiumi közösség elé, ezt talán a kollégisták véleménye a leghivatottabb igazolni.

A szabályzat tervezetét megvitatták az alapközösségek, véleményüket írásban is rögzítették. Ezekből idézünk: "Helyes, hogy a kollégiumi bizottság hatáskörét növelik a kedvezmények, térítési díjak megállapításában. Kapjon több beleszólási jogot a kollégium diákvezetősége az eddigieknél ezen a téren is; ismerjék el, hogy a kollégium lakói a legjobban ismerik egymás anyagi helyzetét. /= együttlagnak/ A kollégiumi felvételnél, a további bentlakás elbírálásánál jó, hogy ezentul a tanulmányi és közösségi munka jobban beleszámít. Így, reméljük, még jobb munkát tudunk majd végezni. Kollégiumunkban már nagyon sok dolgot a tervezett módosítások szerint intéztünk el." /1969. október, 37. sz. szoba/.

A 24. sz. szoba véleményéből: "Alapközösségünk megvitatta a tervezettel kapcsolatos kérdéseket. Végülis arra a megállapításra jutottunk, hogy minden kérdésben egyetértünk a tervezettel. Kollégiumunkban eddig is hasonlóan ment a munka. Különösen az elmúlt időszakban! Demokratizmusunk a legjobb úton halad. Nálunk tehát nem jelent nagy változást az új szabályzat bevezetése.

Az idézett véleményekből érződik, hogy a kollégisták foglalkoznak a kollégiumi élet gondjaival, terveivel. Érzékenyen reagálnak a kollégiumi bizottság hatáskörét érintő kérdésekre. Megállapítható ugyanakkor az is, hogy büszkék elért eredményeikre, kollégista öntudatuk pozitív, előrevivő.

Mint már említettük, a kollégiumi bizottság egyik legfontosabb feladata az alapközösségek öntevékenységének kibontakoztatása,

munkájuk segítése, összefogása és ellenőrzése. Éppen ezért lényeges kérdés az, hogy a kollégiumi bizottság egyes tagjai és mint testület is jó kapcsolatot alakítsanak ki a kollégiumi közösség tagjaival. Epre több momentum is utal. Külön is kiemel-nénk egy 1968-ban készített felmérésre adott válaszokból:

"Egy jó diákbizottsági tag a mi elképzelésünk szerint ne a havon-ként vagy kéthetenként összeülő diákbizottság által két vagy há-rom napha aktivizált egyén legyen, hanem funkciója egyben élet-eleme is legyen. Ismerje a kollégium lakóinak azt az arculatát, amely az 6 részortja. Ha pl. kulturfelelős, akkor ismerje az igényeket. Sokkal több embert kell személy szerint ismernie, mint amennyit a mi diákbizottsági tagjaink ismernek. Beszélgessen el a szobákkal, névszerint ismerje azokat, akikre feltétlenül számíthat a munkájában. Segítőül az arra alkalmasakat tudja ki-választani és a segítőtársai ne azok legyenek, akikkel éppen összetalálkozik." /A 11.sz. szoba véleménye/

A leírtakból is következik, hogy a kollégiumi bizottság tagjai kettős feladatot végeznek.: mindegyik kollégiumi bizott-sági tag valamelyik munkaterület felelős vezetője, valamint né-hány alapközösség speciális felelőse. A kétféle jelleg jól ki-egészíti egymást; az alapközösségek tagjainak megismerése során jó aktivákat, segítőtársakat találhat a munkaterületéhez, ugyan-akkor a területéhez tartozó feladatok tervezése és kivitelezése kapcsán közelebb kerülhet az alapközösségek tagjaihoz, azok prob-lémáit, kéréseit realisabban tudja megitélni. Ezáltal viszont igen lényeges szerepe lehet egy-egy kollégiumi bizottsági tagnak az alapközösségek valódi közösséggé formálásában. Ebben a munká-ban segítséget jelentenek az adatlapok /lásd a mellékletben/.

aminek kitöltése és elemzése a pedagógiai vezetők feladata.

A kollégiumi közösségi élet egyik fokmérője a tevékenység közben megnyilvánuló lelkesedés. Vizsgált kollégiumunkban a hasznos egyéni és közösségi tevékenységek egész sorát lehetne idézni. Megemlíthetjük - a legfontosabb tanulmányi és politikai tevékenység mellett - a társadalmi közéleti tevékenységbe való bekapcsolódás igényét és elért eredményeit, a szociális és tanulmányi érdekvédelem sokrétűvé válását és végül, de nem utolsósorban a szakmai elmélyülés, szakmai önképzés új lehetőségeit. Mindez hasznos segítségül szolgál a kollégisták közösségi céljainak konkrétabbá tételéhez és eredményesen járul hozzá az egyéni fejlődéshez is. Az említett munkaterületeket egy-egy kollégiumi bizottsági tag irányítja, munkáját aktívák, az u.n. munkacsoport segíti. Az 1970/71-es felmérés szerint 100 kollégistának van kisebb-nagyobb állandó megbízatása. Ez a kollégisták 30 %-át jelenti!

A kollégiumi közösséget jól jellemezhetjük a megbízatások rendszerével. Az említett 100 fő megoszlása igen változatos. Szerepel közöttük: kollégiumi bizottsági tag, alapközösség vezető, felelős-könyvtáros, menza-felelős, a kollégiumi ujság szerkesztője, szakfelelősök stb. Mindegyikük azután újabb kollégistákat vonhat be a kapott terület feladatainak kivitelezésébe. Így pl. az orosz szakfelelős, aki legalább harmadéves és szakmailag a legjobbak közé tartozik - az alsóbb évesek orosz szakkal kapcsolatos tanulmányi problémáinak megoldását segíti. Ennek érdekében pl. ósziávból konzultációkat szervez, módszertani tanácsokat ad, javaslatokat tesz a vizsgaidőszak célszerű beosztására. Munkáját a szaktanszék oktatóinak irányi-

tásával végzi.

A szociál-politikai felelős az érdekvédelmi munkában tevékenykedik. Segíti a kollégiumi bizottság érdekvédelmi felelőségének és a kari diákjóléti bizottságnak a munkáját. Köteles megismerni a legrosszabb anyagi körülmények között élő kollégisták helyzetét, hogy reálisan képviselhesse társai érdekeit.

Az állandó megbízatások jó gyakorlási lehetőségeket, az eredmények siker-élményt, bizalmat adnak. A feladatokat - a már említett módon - a kollégiumi bizottság koordinálja. A kollégiumi bizottságot mint testületet a küldöttgyűlésen választott titkár irányítja. Ő hívja egybe a kollégiumi bizottság üléseit és ő képviseli a kollégiumi bizottságot a felsőbb KISZ szervezetekben is. A kollégiumi titkár pozíciója igen jelentős. Személy szerint is szinte minden kollégista ismeri, ezért rá különösen vonatkoznak a diákvezetővel szemben lépező elvárások. Erre vonatkozó felmérések szerint "talpraesett, energikus, határozott, politikailag tájékozott, erkölcsileg feghthetetlen, tapintatos, udvarias, a közösség, s az egyes emberek problémáit a szívéen viselje, legyen tekintélye, tudjon hatni az emberekre."

Ennek az elvárásnak természetesen csak az előbb említett kollégiumi bizottsági tagok hatékony közreműködésével és a kollégisták aktív támogatásával képes elegend tenni még a legelkeesebb kollégiumi diáktitkár is. Ebben segítséget jelent a kollégiumi bizottság és a kollégisták munkakapcsolatának kialakítása, az őszinte légkör megteremtése.

Az adott kollégium esetében a kollégiumi bizottság és az alapközösségek között összekötő kapocs szoropét tölti be az u.n.

Fórum. A kollégiumi élet demokratizálódásának ez az önkormányzati szerv egy speciális állomását jelenti. Havonta, illetve esetenként ennél sűrűbben megtartott megbeszélésein, munkaértekezletein a kollégisták közül bárki résztvehet. Mindegyik alapközösség vezetőjének vagy képviselőjének szavazati joga van, a Fórum segíti a kollégiumi bizottság és az alapközösségek közötti gyors és pontos információcserét. Javaslattevő és véleményező hatáskörével nagyban hozzájárul a kollégiumi bizottság realisabb határozathozatalaihoz. A Fórumon minden kisebb és nagyobb jelentőségű kollégiumi vagy egyetemi vonatkozású kérdés felmerülhet. Itt számolnak be munkájukról az egyes ideiglenes bizottságok vezetői, tájékoztatás hangzik el előzetes tervekről, elképzelésekről, a kollégiumi bizottság üléseiről, az ott hozott határozatokról. Az alapközösségek vezetői a Fórum után alapközösségüket tájékoztatják a hallottakról. Lényeges az is, hogy előzetesen tájékozódjanak a napirenden szereplő kérdésekről. Ily módon a vita során nemcsak egyéni elképzeléseiket, hanem alapközösségük véleményét is elmondhatják. Erről a kérdésről érdemes idézni a Hagunk című kollégiumi ujság cikkéből: "A Fórum munkájával kapcsolatban általános tapasztalatként elmondható, hogy csak akkor lehet sikeres, eleven kollégiumunk élete és nevelő hatása, ha az mélyen a diákság, azaz a kollégisták öntevékenységre épül. Felnőtt emberek vagyunk, akik érdemesek, hivatottak saját ügyeik kormányzására, de a Fórumon résztvevők csak akkor tudják érdemben kormányozni a kollégium életét, ha ismerik is a problémákat." /1970. június/

Az alapközösségek vezetőitől saját közösségük ismeretét, irányítását kell elsősorban elvárni. Ehhez a kérdéshez alaposab-

ban meg kell vizsgálnunk az alapközösségek helyzetét.

3./ Az alapközösségek, mint a kollégiumi közösség szervezeti egységei

A kollégiumi élet önnevelő tevékenységének legkisebb szervezeti egysége az alapközösség. A már idézett szervezeti és működési szabályzat szerint az alapközösség feladata a kollégiumi élet minden lényeges területére kiterjed. Az alapközösségek tevékenységét többféle objektív és szubjektív tényező segíti. Külső segítségnek számít a kar oktatóinak szakmai és politikai munkája. Ez mindenképp az első illetve az alsóéves alapközösségek esetében számottevő. Hasonló szerepe van a felsőéves szeniornak és a már említett felelős kollégiumi bizottsági tagnak is.

Az alapközösségek kialakításánál lényeges szempont az azonos évfolyam és azonos vagy hasonló szakpárosítás. Így az alapvető tevékenység - a tanulás -, valamint a hasonló szakmai érdeklődés határozottan megkönnyíti a közösséggé válás folyamatát. Az idézett kollégium esetében - az alapközösségek homogén összetétele mellett - jól érvényesül a felsőévesekkel való kapcsolat megteremtésének lehetősége is. Ugyanis minden lakószinten azonos, illetve hasonló szakosok laknak, így az alsóbb és felsőbb éves alapközösségek könnyebben megismerkedhetnek egymással. Ezt a folyamatot gyorsítja a felsőéves szakfelelős és a felsőéves kollégiumi bizottsági tag tevékenysége.

Az elsőéven kialakított alapközösségekben kevés személyi változás fordul elő. Itt csak az egyetomról eltávozókkal /leve-

lező tagozat, más intézmény, esetleg félév-ismétlés stb./ és néhány kirívó személyes okentét miatti változással kell számolni. Ez utóbbi miatti évközbeni cserét a kollégiumi bizottság csak alapos megfontolás után engedélyez. Elsődleges szempont, hogy a szoba tagjai neveljék egymást tudatosan is, hogy ebben a munkában - a fentebb már említett diákvezetőkön kívül - a kollégium pedagógiai vezetőinek segítsége alapvető.

Általános tapasztalat, hogy ha elsőéven nem véletlen módon kerülnek egybe a szoba tagjai, hanem a már említett tudatosabb rendező elv szerint, akkor ennek hatása a későbbiekben is pozitívan érződik. Vizsgált kollégiumunk esetében a szakpárosítás és az évfolyam is szempontként szerepel a szobaközösségek kialakításakor. Speciális szakok esetében /pl. német-latin, orosz-földrajz stb./ a KISZ alapszervezet szerinti hovatartozás alapján alakítják ki az alapközösségeket. A szervezeti szabályzat, illetve a házirend szerint elsőéven és az újonnan beköltöző kollégisták esetében speciális egyéni kéréseket általában nem vesznek figyelembe. Egy év eltelte után minden felsőéves alapközösség előzetes kérelmet adhat be, s a kollégiumi bizottság ennek alapján készíti el a végleges beosztásokat.

Tanulságos elemezni egy ilyen előzetes kívánság-összesítést. Megállapítható, hogy az alapközösségek többsége /25-30/ lényegében nem változik. Gondot okoz viszont a másik oldal, ugyanis 2-3 alapközösséget kitevő kollégista /tehát kb. 15-20 fő/ nem kapcsolódik közösséghez. Ennek okait nem mindig lehet mélyebben nyomunkövetni. Sokszor csak annyi állapítható meg: nem szívesen laknak vele. Ez persze a felületi problémák egyike is lehet, de talán elemzésekkel a valós okot is kideríthetjük.

A kollégiumi alapközösségek konkrét feladatokat végeznek. Ennek megfelelően nemcsak jogaik, hanem szerteágazó kötelességeik is vannak: a tanulmányi eredmény és a szakmai önképzés figyelemmel kísérése, segítése, az eszmei-politikai munka, társadalmi feladatok kollektív vállalása, igényes szórakozás és kulturált környezet biztosítása.

Jogi vonatkozásban pedig véleményező, javaslattevő és felszólalási joga van az alapközösség vezetőjének a tagokat érintő tanulmányi, szociális és fegyelmi, valamint minősítési kérdésekben a felsőbb önkormányzati szerveknél. Ugyancsak az alapközösség hatáskörébe tartozik tagjainak bírálata, figyelmeztetése, esetleg fegyelmi eljárás megindításának javaslata.

A fentiekből is következik, hogy az egyes alapközösségek a kollégiumi célkitűzések megvalósításán dolgoznak. Az alapközösségek tagjainak egyéni érdeke és a közösségi érdek elvileg azonos. A feladat megvalósítása egyénileg történik ugyan, de közösségben, a kollektiva erejével. Akadnak példák az érdekelletétre is, de ebben az esetben a közösség nevelő ereje, hatása ösztönző erő lehet. A jó eredmények eléréséhez éppen ezért nemcsak a közös cél, közös tevékenység szükséges, hanem a belső meggyőződés is. Tételünket igazolja a már idézett I.Sz.Kon is. "... a társadalom szolgálata és a személyiségnek a szó valódi értelmében vett önmegvalósítása egy és ugyanaz." Ezt az elvet egyetemi hallgatónk úgy válthatják valóra, ha tudatosan készülnek jövőendő pályájukra, hivatásukra. A kollégiumi nevelőmunka is ezt segíti.

A kollégiumi közösség célkitűzéseinek jobb megvalósítását szolgálja az alapközösségek munkájának összehangolása, tudatosabb irányítása. Az alapközösségek tevékenysége szervesen kapcsolódik

egymáshoz. Ennek egyik hasznos lendítőereje a "Kiváló alapközösség" mozgalom. Ez a verseny néhány éve - a kollégiumná válás szervezés részeként - indult. A diákbizottság 1966. októberi feljegyzéseiben az alábbi feltételek szerepelnek: "A Kiváló alapközösség" vándorzászlót a kollégiumi cím elnyerése alkalmából alapítottuk. Ezt a címet azok az alapközösségek nyerhetik el, akik

- jó tanulmányi eredményt érnek el,
- mind alapközösségükben, mind a kollégiumban közösséghez méltó munkát végeznek,
- egyénenként is aktív társadalmi tevékenységet fejtenek ki".

A feltételeket elemezve megállapíthatjuk, hogy a legfontosabb a tanulmányi munka kifogástalan elvégzése. Emellett azonban lényeges a társadalmi tevékenység, a közösség iránt érzett felelősség. A mozgalom hasznossága nem vitatható. A felmérés megkezdésekor négy kiváló címmel rendelkező alapközösség létezik, ez az alapközösségek 10 %-át jelenti. Azóta a szám emelkedett, ugyanakkor a feltételek is szélesebbek, magasabbak lettek. A tanulmányi feltételek között a jó tanulmányi eredményen nemcsak a 4,00 feletti egyéni átlageredmény értendő. Lényeges a többiek tanulmányi segítése, a szakmai önképzés, illetve évfolyamoktól függően a tudományos diákköri tevékenység is. Egyre eredményesebb a felsőéves alapközösségek elsőéveseket patronáló munkája is. Különösen hasznos ez a tevékenység a nyelvszakosoknál. A kiváló alapközösségek tagjai közül kerülnek ki az egyes szakok felelősei is.

A kollégium vezetősége természetesen minden alapközösség munkáját figyelemmel kíséri. Tevékenységük részletes elemzésére félévenként kerül sor. Gondot fordítanak az évfolyamok szerinti speciális kérdések napirendre tűzésére, megbeszélésére. A központi

kérdés az, hogy mennyiben segíti az egyéni és a közös alapvető tevékenységet - a tanulmányi munkát - a csoport közösségi szintje. Előfordul persze olyan is, hogy akadályozó motivummal találkozhat, ilyenkor kétszeresen fontos a közösségi megbeszélés és az egyéni elemzés. Ezeken a megbeszéléseken jelen van a felelős kollégiumi bizottsági tag és lehetőség szerint /főleg az alsóéveseknél/ pedagógiai vezető is. A beszélgetést az alapközösség vezető irányítja. Fontos helyet kap ezeken a vitákon, beszélgetéseken a kritika és az önkritika.

Az alapközösségi megbeszélések lezajlása után a felelős kollégiumi bizottsági tagok a következő ülésen beszámolnak az általános és speciális tapasztalataikról, észrevételeikről. Így azután az egyes szobákban jelentkező problémákat kollégiumi szinten lehet összegezni, tanulságokat levonni.

A kollégium életében döntő szerepük van az alapközösségeknek. Ezt az is bizonyítja, hogy minden lényeges kérdésben előzetesen kéri véleményüket a kollégiumi bizottság. Ez a vélemény kikérés történhet szóban és írásban is. Ezekből a véleményekből azután összeállítható a kollégiumi szintű állásfoglalás. Így pl. a választásokat megelőzően előzetes jelölés, új házirendi pont esetén részletes előkészítés, speciális rendezvények programjavaslatai. Ezekből a véleményekből áttételesen következtetni lehet a szoba összképére, sokszor pillanatnyi hangulatára is. Az írásbeli vélemény tükrözi a gondosságot vagy a feladat felületes megoldását, a nem-törődömséget is. Ugyanakkor sok az elemző válasz is.

Az egyetemi hallgatókat sok vonatkozásban érintő új ösztöndíjrendszer bevezetésekor az adott kollégium vezetősége írásbeli véleményt is kért, mert a vizsgált kollégium, illetve egyetem is

résztvett a kísérletben. Ezekből a véleményekből idézünk:

"1. Tanulmányi ösztöndíj ne függjön semmi mástól, mint a tanulmányi átlagtól /így diákkör, sportkör, KISZ munka stb./ vagy ne legyen "tanulmányi" ösztöndíj a neve. Az átlagokon belüli ingadozson kisebb mértékben a tanulmányi ösztöndíj. Miért kell a tanulmányi ösztöndíjat kérvényezni? /Bürokrácia/.

2. A 3,50 alatti átlagok tandíjánál ne vegyék figyelembe a szociális helyzetet, itt is csak a tanuláson legyen a hangsúly. A szociális helyzetet ugyanis figyelembe veszik a szociális támogatásnál, a kollégiumi díjnál, sőt rendkívüli szociális segély is van.

3. Reggeli és ebéd legyen inkább, vagy a kollégiumi díjat és a menzát válasszák el egymástól. Állapítsák meg, mennyibe kerül egy hónapra a reggeli, az ebéd és a vacsorajegy díja és mindegyiket külön-külön is lehessen venni. A kollégiumi díjaknál a 800 Ft-ot soknak tartjuk." /1968. október, 30.sz. szoba/

A feljegyzésen nem szerepel aláírás és eredetileg szobaszám sem. A véleményből határozottan érződik, hogy a szoba tagjai jó-tanulók. Ezt a tevékenységet fontosnak, sőt kizárólagosnak tartják az ösztöndíj megítélésekor is. Szociális helyzetük jó, ennek ellenére - vagy talán éppen ezért - bizonyos követelés is érződik a sorokból.

A 10. sz. szoba véleménye: "A szoba átgondolta az új ösztöndíj rendszer tervezetét. Valóban alaposan megkonstruált tervezetről van szó. Csupán eggyel nem értünk egyet. Hogy gondolják azt, hogy egy család jüvedelmét ilyen kategorikusan egyenlő részekre lehet osztani? Egy háztartás mindig sokkal többet ölel fel,

mint ahogy azt a családtagok számával elosztott és a szülőkre jutó rész fedezné. A szülők így a gyerekeiknek nem tudják és nem is fogják odaadni azt a rájuk eső részt teljes egészében. Márpedig az 5. kategóriásoknak majdnem azt az egész részt kell a szülőtől elkérni, ha nem éppen kitűnő vagy jeles tanulók. A menzát mindig ki kell egészíteni, mert az többnyire pocsék. Ha ilyen sokat kérnek a menzáért, akkor követeljük, hogy sürgősen javítsák a színvonalat. Egyébként többnyire egyetértünk a javaslattal."

A leírtakból érződik, hogy a szobában a magas kategóriások vannak többségben. /Az alapközösség vezetője is az/. Ugyanakkor érdekes tudni, hogy valóban "nem éppen kitűnő vagy jeles tanulók". Ezért ilyen a véleményük is. Lélektanilag érdemes megfigyelni a feljegyzés "keretes" voltát. A kezdés és a befejezés egyetértő, helyeslő, míg a szövegben még a követeljük ige is szerepel. Ebből az alapközösség vezető emberi tulajdonságaihoz is adalékot nyerhetünk.

Végül egy speciális vélemény: "Szobánk lakói egyetértének, hogy bár többségünk V. éves, így közvetlenül nem érdekelt." /40. sz. szoba/. Emberileg érthető megjegyzés, azonban közösségi szempontból "elszomorító", mert éppen a felsőévesek tapasztalatai segíthetik előbbre az alsóbbéves közösségeket is.

Az alapközösségek konkrét közösségi vállalásokkal is részt vesznek a kollégiumi munkában. Ez a vállalás különösen nagyobb rendezvények, hagyományos megmozdulások esetén számottevő. Például kollégiumi napok, elsőévesek fogadása és az ötödévesek bucsuztatásakor egyes évfolyamok /értelemszerűen a másod, illetve negyedévesek/ alapközösségei végzik el a feladat többségét. Ilyen vonatkozásban is fontos, hogy az évfolyamok tagjai, illetve az azonos

évfolyam aktivái ismerjék egymást. Lényeges szerep hárul ebben a munkában az alapközösség vezetőire. Neki ismernie kell alapközössége tagjait egyénenként is. Ezekkel a kérdésekkel foglalkozott az 1970. áprilisi kollégiumi vezetőképző, amiről a kollégiumi ujság is tudósít: "... az alapközösség vezetőnek fontos feladata a szoba tagjainak megismerése. A vezetésbeli problémák megbeszélése különösen az alsóbbévesek számára volt hasznos. Többen javasolták, hogy ezután is legyenek megbeszélések évfolyamonként az alapközösségvezetők részére, ahol megvitathatják a problémákat, apró módszertani kérdésekben is kicserélhetik tapasztalataikat." /Magunk 1970. június/.

A munka során a diákvezetőknek módjuk van a mindennapi, aktuális kérdések kapcsán felmerülő vezetésbeli problémák megvitatására is. A szobákban kirobbanó kisebb-nagyobb konfliktusok megoldása, utólagos elemzése lényeges adalékot szolgáltat a diákvezetők pedagógiai felkészítéséhez is. Ezt a munkát a kollégiumban dolgozó pedagógusok irányítják direkt, illetve többségében indirekt módon. Ehhez a feladathoz nekik is jól kell ismerniük a szobák tagjait egyénileg is. Támpontokat adnak ebben a kollégistákkal folytatott egyéni és csoportos beszélgetések, viták, a már említett adatlapok, a kollégiumi bizottsági tagok megfigyelései, felsőévesek és más tanárok véleménye.

A lehetőségekhez mérten szükséges a kollégiumi alapközösségek közösségi kapcsolatainak ismerete is. A szoba interperszonális kapcsolatai determinálók lehetnek a szoba egész tevékenységére. Így pl. ideges, nem őszinte légkörben a tanulmányi, szakmai munka elvégzése is nehezebb.

Hasznos ismerni a szobán belüli kapcsolatokat, de ez nem me-

rülhet ki a spontán szimpátia és unszimpátia kérdésében, hanem jóval mélyebb elemzésre van szükség. Ezt elsősorban tevékenység közben, speciális feladathelyzetekben mérhetjük le. Ezek után képet kaphatunk arról is, ki milyen feladatot lát el legjobban, legszívesebben. Megfigyelhetjük a társak reagálásait, tanácsokat adhatunk az alapközösségvezetőnek. Tehát segíthetünk abban, hogy minden szobatag megtalálja helyét a szobaközösségben. Feltárhatjuk az érdeklődési köröket és ennek megfelelő megbízatásokat adhat a közösség saját tagjainak.

Külön feladat az egyes közösségekhez nem kapcsolódó egyénnel való foglalkozás. Minden év végén illetve esetenként félévkor is módot kapnak más közösségbe való átköltözésre. Ennél nehezebb feladat az, amikor a kollégium vezetősége az alapközösségvezető bevonásával kísérletet tesz arra, hogy a probléma elemzése után lehetőleg mindenki a szobájában találja meg a helyét. Itt személyes kis surlódásoktól kezdve életviteli ellentétekig többféle konfliktus adódik. A helyzet-elemzés, őszinte beszélgetés illetve ennek a feltételnek a megteremtése kiindulópont lehet, s ezzel is a kisközösségek tudatosabb irányítását segíthetjük.

Talán az adott kollégium főbb jellemzőit a fentiekben sikerült összefoglalni. Ugy véljük, mélyebb megismeréséhez, közösségi kapcsolatainak pedagógiai, pszichológiai elemzéséhez segíthetnek az interperszonális kapcsolatokat feltáró és elemző vizsgálódásaink.

A fejezetben felhasznált dokumentumok jegyzéke:

- 1./ A József Attila Tudományegyetem Móra Ferenc Diákotthon Diákbizottságának feljegyzése a kiváló alapközösség feltételeiről 1966. október
- 2./ A JATE Móra Ferenc Kollégium alapközösségeinek véleménye a diákbizottság munkájáról 1968. februári feljegyzések
- 3./ A JATE Móra Ferenc Kollégium alapközösségeinek véleménye az új ösztöndíj rendszerről 1968. októberi feljegyzések
- 4./ Jegyzőkönyv a JATE Móra Ferenc Kollégium továbbképzőjéről 1969. február
- 5./ Szegedi Egyetem cikke 1969. szeptember
- 6./ A JATE Móra Ferenc Kollégium alapközösségeinek véleménye az új kollégiumi szervezeti és működési szabályzat tervéről 1969. október
- 7./ A Magunk című kollégiumi ujság cikke 1970. június
- 8./ A JATE Kollégiumainak Szervezeti és Működési Szabályzata Szeged, 1971. január 25.
- 9./ A JATE Móra Ferenc Kollégium Kollégiumi Bizottságának küldöttgyűlési beszámolója 1972. február
- 10./ A JATE Móra Ferenc Kollégium munkaterve az 1971/72 tanévre

II. fejezet: A K Ö Z Ö S S É G I K A P C S O L A T O K
P E D A G Ó G I A I É S P S Z I C H O L Ó G I A I
J E L L E M Z É S E

- 1./ A vizsgálat célkitűzései**
- 2./ Az alkalmazott módszerek bemutatása**
- 3./ A vizsgálat anyagának értékelése**
  - A. Az alapközösségek szerkezetének alakulása**
  - B. Az alapközösségek interperszonális kapcsolatainak sajátosságai**
  - C. A kollégiumi diákvezetők jellemzése, különös tekintettel a vezető és a közösség kapcsolatára**
  - D. A kollégisták szerepe az évfolyam és a kar életében**

1./ A vizsgálat célkitűzései

Mint ahogy ezt már a bevezetőben is említettük, fő kérdésünk a közösségi kapcsolatok vizsgálata. Ezt a problémakört egy egyetemi kollégiumi közösségben próbáltuk nyomonkövetni. Így mód nyílt a szervezettség, a közösségi kapcsolatrendszerek vizsgálatára is.

Legfontosabb célkitűzésünk volt a munka során a kollégiumi alapszoportok ^x közösséggé válásának követése. Hipotézisünk lényege abban áll, hogy a kollégiumi közösség munkáját az alapszoportokra kell építeni. Az alapszoportok azonos cél megvalósításáért dolgoznak, s munkájuk során figyelembe veszik a kollégiumi közösség és az egyes kollégisták céljait is. Elképzelésünk szerint a kollégiumi alapszoportok egy-másfél év alatt közösséggé alakíthatók. Ez a munka igen összetett feladat, s lényeges szerepe van benne a csoport minden tagjának, annak vezetőjének, más diákvezetőknek és a pedagógiai irányításnak, segítségnek.

Feltételezésünk szerint az alapszoportok életében kiemelt szerep jut a vezetőnek. Ennek demokratikus módon kell megvalósulnia; adott szituációban szinte mindenki lehessen vezető, illetve beosztott is. Éppen ezért a felmérések során ezt a kérdést speciális fe-

^x Dolgozatunkban az egyértelműség biztosítása érdekében használjuk az alapszoport terminológiát. A vizsgált kollégium esetében egy alapszoportban 8 kollégista lakik, s ez az alapszoport válhat alapközösséggé. Értelmezésünk szerint ez a csoport fejlettebb minőségi fokát jelzi. A kollégiumi vonatkozású szakirodalom minden esetben csak alapközösségről tesz említést.

ladathelyzetekben is megvizsgáltuk.

A vizsgálat eredményeinek elemzése során a motívumok összesítésére is kitérünk. Ugy véljük, hogy a kollégisták által leírt indoklások, erkölcsi elvárások lényeges mutatóul szolgálhatnak a konkrét pedagógiai, pszichológiai feladatok meghatározásához közösségi és egyéni szinten is.

A vizsgálat során az egyéni jellemzőket mindig a csoport szemszögéből, az ott betöltött szerepből, valós élethelyzetben vizsgáltuk. Az alaps csoportok vizsgálatakor elemeztük a vezető illetve a vezetők helyét és szerepét, ennek alakulását. Ennél a feladatnál a spontán és választott vezető kapcsolatára, a különböző szintű diákvezetők egymás-közötti viszonyára is kitérünk.

Az alaps csoportok interperszonális kapcsolatainak elemzésekor a központibb helyet elfoglaló kollégisták főbb jellemzőit vizsgáljuk. Majd foglalkozunk a csoporthoz nem, vagy kevésbé kapcsolódó egyének főbb jellemző vonásaival; az elutasítást vagy esetleg a kizárást motiváló tényezőkkel.

Másik vizsgálati szempontunk a kollégiumi szintű diákvezetőkkel szembeni elvárások elemzése. Foglalkozunk a csoport és vezető viszonyával, a státusz és szerep speciális kérdéseivel. Elemezzük a kollégiumi közösség diákvezetőségének: a kollégiumi bizottságnak a szociogramját is.

Egy későbbi kiegészítő vizsgálat során arra a kérdésre kerestünk választ, milyen szerepet töltenek be a kollégiumi alaphözösségek a KISZ alapszervezet, az évfolyam életében. Próbáltuk nyomonkövetni a kollégiumi diákvezetők szerepét a TDK-ban és a gyakorló iskolai tevékenység közben is.

Végül szeretnénk összegyűjteni és rendszerezni azokat a megis-

mert és alkalmazott eljárásokat, amelyek segíthetnek az egyetemi kollégiumi nevelőmunka tudatosabbá, tervszerűbbé tételében.

2./ Az alkalmazott módszerek bemutatása

Munkánk során a következő módszereket alkalmaztuk: a rendelkezésre álló szakirodalom összegző áttekintése, a vizsgált kollégium dokumentációs anyagainak elemzése, folyamatos megfigyelése, naplókészítés, egyéni és csoportos beszélgetések, statisztikai eljárások, szociometria felvételek, s a személyes gyakorlati pedagógiai tevékenység tapasztalatainak felhasználása.

A szakirodalmi összefoglalót a bevezetés tartalmazza. A továbbiakban is támaszkodunk az elvi, módszertani kérdések szakirodalmára és hivatkozunk a kollégiumi élet gyakorlatával kapcsolatos más tapasztalati összegzésekre. Ezt feltüntetjük a bibliográfiában is.

A vizsgált kollégium dokumentációs anyagainak áttekintése hasznos segítséget nyújt a munka mindegyik szakaszában. Már az első fejezetben felhasználunk dokumentációs anyagokat a kollégiumi közösség empirikus jellemzésekor,

Az alapközösségek, s ezen belül az egyes személyiségek jellemzésének elkészítéséhez elengedhetetlen módszer a megfigyelés. Több éves adatgyűjtésünk során alkalmi és rendszeres megfigyeléseket is végeztünk. Mindez eredményesen járult hozzá az egyén és a közösség jobb megismeréséhez. Megfigyeltük a kollégisták viselkedését különböző feladathelyzetekben, megbízatások elfogadásakor, hirtelen, váratlan szituációkban és a szabadidő eltöltése közben is. Ezeket a reagálásokat egyénenként megfigyelési naplóban rögzítettük. A kísér-

letben szereplő negyedéves kollégistákról elsőéves korukban
- tehát egy éven át - vezettünk naplót.

A feltáró módszerek közül gyakran alkalmaztuk a beszélgetést /exploráció/ is. Az esetek többségében a megfigyelés után, vagy ehhez kapcsolódóan később beszélgetés következett. Előfordult - a téma jellegétől függően - egyéni és csoportos beszélgetés is.

A kollégiumban dolgozó pedagógus, ha már bizonyos előzetes ismeretekkel rendelkezik az adott alapsopotról, akkor a fentiek jól hasznosíthatja. Egy-két általános kérdés felvetése után sok mindent megkérdezhet. Itt is szükséges azonban tapintat és bizonyos tudatos beszélgetés, irányítás. A beszélgetés során ügyelnünk kell arra, hogy ne csak a különben is mindig hangadók szerepeljenek. Mi is segítettük az ellenvélemények kifejtését, esetleg ennek vitáját is.

Speciális lehetőség a beszélgetés közbeni megfigyelés. A válaszokból, a vitában való részvételből következtethetünk a közösség, a csoport általános hangvételére, a társas-közösségi kapcsolatok jellegére és a csoport adott kérdéssel összefüggő elvárásaira is. Egy-egy ilyen beszélgetés alkalmával az is kiderül, ki milyen tapasztalatokkal, családi vagy más előzetes élménnyel rendelkezik az adott témakörben.

Vizsgálatunk során felhasználtuk speciális felmérések /kérdőív/ anyagát is. Így pl. a kollégiumi titkárral szembeni elvárások elemzésekor utalunk egy több évvel ezelőtti kérdőívre kapott válaszokra is. Használtunk kérdőívet a pedagógus hivatástudat elemzéséhez is. Ez a módszer sok hibalehetőséget hordoz magában, ezért eredményeit más módszerrel is ellenőriztük. A kérdések tartalmi megfogalmazása /világos és közérthető legyen/ sem volt egyszerű feladat, éppen ezért csak konkrét helyzetre vonatkozó kérdő-

iv eredményeit használtuk fel.

Statisztikai eljárást csak néhány esetben alkalmazunk /bizonyos viszonyítások, összehasonlítások során/, illetve a szociometriai vizsgálat kiegészítő eljárásaként.

Munkánk során többször is alkalmaztuk a szociometriai eljárást. Ezt a módszert alkalmasnak tartjuk hasonló felmérések, vizsgálatok készítéséhez. Nem jelenti azonban mindez a szociometriai módszer fétiszizálását, s más módszerekkel szembeni elsőlegességét sem.

A rendelkezésre álló szakirodalmi összegzésben már utaltunk a szociometriai vizsgálatok módszerbeni problémáira, ezért most csak néhány fontosabb kérdésre térünk ki. Módszerünk lényegét a Moreno - Mérei -féle szociometriai felmérések adják. Figyelembe vettük a módszerükkel kapcsolatos elvi és gyakorlati kritikai elemzéseket és ezt igyekeztünk hasznosítani is.

Az NDK-ban végzett neveléslélektani kutatások közül H.Hiebach és M.Vorweg /1967./ eredményeit jól felhasználhattuk. Megállapításuk szerint: "A szociálpszichológiai kutatás alapvető kiindulópontja az emberi kooperáció, tárgya pedig a szociális kölcsönhatás."

A nevelési funkcióra vonatkozóan kiemelik: "Egy olyan csoportnak, amely még nem tudott kidolgozni tartós viselkedési szokásokat, nem tudott specialistákat nevelni meghatározott feladattípusokra és kialakult megoldási sémái sincsenek még, konkrét feladatok esetében határozottabb közvetítési funkciókra lesz szüksége."

Ezt az alapelvet figyelhetjük meg a gyakorlatban az elsőévesek alapszociális csoportjainak kezdeti munkájában, segítségével. Felméréseink

során különös figyelmet fordítottunk az elsőévesek közül kikerülő vezetők munkájára, a csoport és a vezető kapcsolatára.

A csoportstruktúrák elemzésekor a rang-, a feladat-, és a szerepstruktúra viszonyát, egybeesését is vizsgáljuk. H.Hiebsch és M.Vorverg szerint akkor beszélhetünk kollektíváról, ha ez a három strukturális dimenzió fedi egymást.

Moreno módszerének értékelésében elsősorban Pataki Ferenc és Hunyady György segítettek.

Jól hasznosíthattuk Duró Hajos tanulmányait is /1966., 1969. a., b./ A szerző elemzi az eddig megjelent külföldi szakirodalom fontosabb megállapításait. Elvi alapként A.G.Kovaljov, I.Sz.Kon és J.L.Kolominszkij szovjet szerzők munkásságát fogadja el; alapgondolata /1969./ : "... a tanulók személyiségének megismeréséhez elengedhetetlenül fontos a különböző közösségi életkeretekben megnyilvánuló individuális kapcsolatok módszertanilag jól átgondolt tanulmányozása."

Ezt a feladatot igyekeztünk megvalósítani az egyetemi kollégiumi közösség vonatkozásában. Az elemzések során mi sem választjuk mereven ketté a közösségek strukturáját formális és spontán kapcsolatokra. Azt vizsgáljuk, hogy a formális csoport hogyan és milyen körülmények hatására válik alapközösséggé.

A végzett szociometriai felmérések során az adott alapcsoportokban ismertettük a vizsgálat lényegét, jellegét. A kérdőív összeállításakor figyelembe vettük a válaszolók lélektani sajátosságait /ifjkor!/: reális élethelyzetekre, speciális kollégiumi tevékenységekkel összefüggő helyzetekre szerkesztettünk kérdéseket. Természetesen minden kérdésben szerepel a miért; a választás indoklásának kérése is. A megválaszolt kérdőíveket, amire egyébként név nélkül

válaszoltak - bizalmasan kezeltük.

Kérdéseink között szerepel negatív választás, illetve elutasítás lehetősége is. A szakirodalomban találkoztunk ennek a helytelenítésével. Felméréseink során nem érzékeltünk problémát ennél a kérdésnél sem, úgy tapasztaltuk, hogy őszintén válaszoltak erre is.

A továbbiakban ismertetjük az alkalmazott kérdőíveket. Három év alatt összesen 7-féle kérdőívet használtunk. A kérdőívek alaptípusa hasonló, így a vizsgált kérdéskörök szerint oszthatjuk csoportba őket:

- a./ a kollégiumi alapközösségek interperszonális kapcsolataira vonatkozó /I.A., I.B., II.A., II.B./
- b./ a pedagógus hivatással kapcsolatos elvárásokra vonatkozó /III.C./
- c./ a kollégiumi diákbizottság interperszonális kapcsolataira vonatkozó /IV.A., IV.B./ *

Az I.A. jelzésű kérdőívekre /1. melléklet/ elsőéves kollégistáktól kértünk választ. /Kitöltés időpontja: 1969. április, válaszolt 80 fő/. Arra a kérdésre kerestünk választ, hogy egy tanév eltelte után hol tartanak az alapszoportok a közösséggé válásban. Kutattuk, kit tartanak megbízható vezetőnek alapszoportjukban és kit tartának alkalmasnak kollégiumi szintű diákvezetőnek.

Szerepelt tanulmányi munkára és közvetlen baráti kapcsolatra vonatkozó kérdés is. A nem szobatársak^{xx} vonatkozó válaszból azt szereztük volna meg tudni, hogy az a kollégista, aki nem talált barátot az alapszoportban, az társtalan-e a csoporton kívül is.

* A kérdőíveket lásd a mellékletben!

^{xx} A szobatárs terminológia az alapszoport tagjait jelenti. A továbbiakban is ezt használjuk, mert az alapszoport-társ kifejezés igen mesterkélt lenne.

Az alapsoport kívánság szerinti összeállítása ösztön realis lehetőség, éppen ezért igen komolyan válaszoltak és csak súlyos indokkal utasítottak el eddigi szobatársat.

A jutalom-mozijegy elutasításnál többféle felfogásban lehetett válaszolni; megérdenli-e, ráér-e, mással el tud-e menni, stb.

Speciális az utolsó kérdés, ami a szobatársak szociális támogatására, az ezzel kapcsolatos elvárásokra utal.

Az I.B. jelzésű kérdőívekre /2. melléklet/ az előbbi évfolyam, ekkor már másodévesek válaszoltak. /Kitöltés időpontja 1970. május, válaszolt 80 fő./

Ismét az alapsoport interperszonális kapcsolatait vizsgáltuk. Azt kívántuk nyomonkövetni, egy év alatt átrendeződött-e a csoport szerkezete, s ha igen, milyen formában. Ismét szerepel tanulmányi feladatra vonatkozó kérdés. Új feladathelyzetet kíván adni a politikai kérdés vitája. Fontos volt a csoport vezetőjére utaló kérdés, mert ezzel ellenőrizhettük, azonos-e a valós és a választott vezető. Szociális helyzetre vonatkozó kérdés nem szerepelt, mivel az anyagi helyzet az eltelt egy év során jelentősen nem változott.

Hasonló módon szerkesztettük a II.A. és a II.B. jelzésű kérdőíveket is. Az alapsoport vezetőjére, helyettesére és a kollégiumi diákvezetőre vonatkozó kérdések csak akkor szerepeltek, ha ezt a valóságban is figyelembe lehetett venni. /Azaz év végén, illetve a választás és kooptálás előtt !/

A kérdésekre - jellegüktől függően - egy vagy két nevet kérünk, de esetleg többet is lehetett írni. Több név esetén a sorrend is jelentős volt.

Mindenkik kérdőívben választ kerestünk a legnépszerűbb kollé-

giumi diákvezetőre is. Természetesen ebben a kérdésben is szerepelt az indoklás, az elvárás. Ezek a válaszok segítenek a diákvezető kérdéskör elemzéséhez is.

A II.A. jelzésű kérdőívekre /3. melléklet/ elsőéves kollégisták válaszoltak. /Kitöltés időpontja 1969. november/. Majd a II.B. jelzésűekre /4. melléklet/ szintén ez az évfolyam, tehát elsőévesek 1970. májusban. A I.A. és az I.B. jelzésű kérdőívektől eltérően most egy tanév eredményeit próbáltuk lemérni. Azt vizsgáltuk, hogy az elsőéves kollégisták az első két hónap eltelte után hogyan kapcsolódnak egymáshoz? Kik kerülnek központba, kiket utasítanak el? És milyen ennek a még labilis "csapódásnak", kapcsolódásnak a jellege?

Évvégén azt kontroláltuk, mennyire és milyen vonatkozásban változtak meg az interperszonális kapcsolatok az elsőévesek alapszociális csoportjaiban, illetve milyen vonatkozásban váltak alapszociális csoportokká. A két megismételt felmérés /B. jelzésűek/ után összehasonlítottuk a két évfolyam azonos és eltérő jellemző vonásait is.

A III.C. jelzésű kérdőívek /5. melléklet/ kitöltésére 1971. decemberében került sor. Összesen 40 fő harmad- és 40 fő negyedéves kollégista válaszolt, azonos alapszociális csoportokból. Így mód nyílt arra, hogy az első- és másodévesben kapott válaszokkal összehasonlítsuk a mostaniakat, mert az A. és B. jelzésű kérdőívekre is ugyanezekről a kollégistáktól kaptuk a válaszokat. Különösen azt vizsgáltuk, hogy a pedagógiai jellegű közös tevékenységre is érvényesek-e a már kialakult baráti kapcsolatok. Erre utaltak a közös nevelési gyakorlatra és az egy tantestületben való munkára vonatkozó kérdések.

A jó diákvezetőre vonatkozó elvárások ismételt kérdése egy korábbi válasz-sort erősít meg.

A IV.A. és B. jelzésű kérdőív /6. melléklet/ speciális kísérlet. Azt kívántuk lemérni, mennyire válhat testületté, ha úgy tetszik "munkaközösséggé" egy egyetemi kollégium diákvezetősége. A IV.A. és B. jelzésű kérdőív azonos. Az előbbre 1971. decemberében 9, az utóbbira 1972. áprilisában 10 diákvezető adott választ. Érdekes szituáció ígérkezett, mert az egyik válaszáadásra a választások előtt, a másikra utána került sor. A választáskor új titkárt is választottak, ez még bonyolította a csoport kapcsolatait.

A kérdőívek kitöltése után került sor a válaszok értékelésére, elemzésére. Célunk az volt, hogy az értékelés áttekinthető legyen. Ennek első feltételeként minden kérdőív típusról alapkülsőként kölcsönösségi és gyakorisági táblázatot készítettünk /lásd a 7-30. mellékleteket!/ Ezek segítségével megállapíthattuk a kölcsönös kapcsolatok számát, az összes szavazatot egyénenként és kérdésenként, valamint kiszámíthattuk a szóródást, az eloszlási mutatókat.

A táblázatok alapján könnyűszerrel megrajzolhattuk a csoportok szociogramját, illetve bizonyos kérdéseket grafikonon is ábrázoltunk. A csoportok szociogramjának elkészítését - hosszas kísérletezés után - két-két rajzzal oldottuk meg. /Lásd az ábrákat és a 35-38. mellékleteket!/
0

Az A. szociogram a csoport baráti kapcsolatait jelzi, míg a B. a vezetői alkalmasság szavazatai alapján készült. A kettő összehasonlítása - bizonyos értelemben - egybekapcsolást is jelent, de rajzon így szemléletesebben lehetett ábrázolni. Rajzaikon a csoport tagjait a bekeretezett számok /1-8./ jelentik. Esetleges változást a szám melletti kis csillag jelez. Az általában megszokott

ábrázolástól eltérően jelezzük - szaggatott vonallal és nyíllal - a nem kölcsönös választást is. Ezt a csoportkohézió reálisabb ábrázolása miatt tartjuk szükségesnek.

A kölcsönös választást az 1. vagy több vastagabb vonal jelenti. A rajzok elkészítésénél igyekeztünk elkerülni az önkényes elrendezést, bár az azonos távolságok szerinti elrendezés néha komoly szerkesztési feladatot jelentett.

Ezután kerülhetett sor a társai kapcsolatok ellenőrzésére, illetve a motívumok számbavételére, csoportosítására és elemzésére. A motívumok csoportosításánál statisztikai eljárásokat is alkalmaztunk. S mivel a kérdőívekre a vizsgált kollégium egy-egy évfolyamának minden tagja válaszolt, így az alaps csoportok jellemzőin túl évfolyam sajátosságokat is megállapíthattunk.

A legelső típusú kérdőív kitöltése előtt próbafelvételt is készítettünk. Ez jó lehetőség volt az instrukciók ellenőrzésére és a szükséges idő lemérésére is. Lényegesebb írásbeli módosítást nem tartottunk szükségesnek.

3./ A vizsgálat anyagának értékelése

Az előbbiekben ismertetett különböző módszerek segítségével az összegyűjtött anyagot rendszereztük, témák szerint csoportosítottuk, majd összehasonlításokat végeztünk. A feldolgozás sorrendje is a vizsgált főbb kérdésekhez igazodik. Ennek megfelelően először az alapközösségekre, majd a diákvezetőkre vonatkozó anyagot dolgoztuk fel.

Mint ahogy ezt már említettük, az alaps csoportoknak szóló kérdőívre az egész adott évfolyam válaszolt. A kitöltés önkéntes

volt, ennek ellenére a válaszolók száma a kollégisták számának csaknem 100 %-a, mert összesen csak egy kollégista nem kívánt feleletet adni. Az azonos időpontban való kitöltést általában meg tudtuk oldani. A kollégisták többsége szívesen, érdeklődéssel vett részt a munkában. Több esetben azonnali beszélgetésre került sor, ahol néhány kérdést tisztázni lehetett. Elmondták véleményüket a kérdőív-ről is.

A konkrét felmérésben két évfolyam /1971/72. tanévben III.- illetve IV. évesek/ vett részt. Ez összesen 160 főt, a kollégisták 50 %-át jelenti. A feldolgozandó kérdőívek száma 420 db, ebből 400 az alapközösségekre vonatkozik. Megítélésünk szerint a kapott adatokat éppen ezért a kollégium egészére is vonatkoztathatjuk.

Vizsgálatunk alapkérdése a kollégiumi alapszoportok közösség-gé válásának jellemző tendenciái. Több év során sokféle változás érzékelhető a kollégiumi alapszoportok interperszonális kapcsolataiban. Ez a változás csak néha látványos, robbanásszerű, általában lassu módosulásokat figyelhetünk meg, mérhetünk le.

A./ Az alapközösségek szerkezetének alakulása

A továbbiakban részletesen elemezzük néhány kollégiumi alapszoport szerkezetét, ennek változását. Évfolyamenként 6-8 homogen összetételű csoportot vizsgáltunk. Most a könnyebb követhetőség és a részletesebb leírás megvalósíthatósága miatt két harmad- és két negyedévesekből álló csoportot kívánunk elemezni.

A bemutatásra kerülő csoportokat a Mérei Ferenc 1971./ által leírt szerkezeti típusok szerint választottuk ki. A leggya-

koribb a több központu szerkezet, de igen gyakran előfordul az egy központu, széles peremű szerkezet és a tömbszerkezetű csoport is. Érdekes volt megfigyelni, hogy egy év alatt a szerkezet típusa szinte teljesen megváltozhat.

Nézzük a csoportokat:

A Z 1. sz. C S O P O R T ^x

A csoport vázlatos bemutatása /1969. április/:

A csoport tagjai az egyetemre kerülés előtt nem ismerték egymást. Az ország különböző városaiból kerültek Szegedre. Szociális helyzetük igen eltérő: első és ötödik kategóriás is van közöttük.

A csoport összetételének rendező-elve az azonos szak szerinti csoportosítás volt. Ebbe a csoportba az orosz-német szakosok kerültek; egy kivétellel, aki olasz-német szakos. Tanulmányi feladataikat komolyan végzik. Szinte kivétel nélkül mindegyik szorgalmas, a tanulásra sok időt fordítanak.

A csoportban - a lehetőségekhez mérten - jó összhang van. Szívesen segítenek egymásnak. Lakóegységükben példás házirend "uralkodik", egymáshoz baráti, udvarias hangnemben fordulnak. A csoport vezetője megbízható, társai is elismerik.

A közös szórakozások /színház, mozi, kirándulás/ ritkábbak, illetve nem mindenki vesz részt ezeken. A kollégiumi rendezvényeket szívesen és általában lelkesen látogatják. Az azonos, vagy hasonló szakos évfolyamtárs kollégisták is bejárnak hozzájuk, de a többiek számára nem jelentenek követendő példát: "tanulós társaság"-ként emlegetik őket.

^x A sorszám az eredeti szobaszámot jelenti, ahol az alapcsoport tagjai először laktak; megkülönböztetésül használjuk.

Az első évvégén készült szociometriai felvétel is igazolta a már kialakult képet, s ugyanakkor jelezte a csoport tagjai között kialakult emberi kapcsolatok pillanatnyi helyzetét is. A csoport 1969. áprilisi kölcsönösségi táblázata /7. melléklet/ áttanulmányozása után megállapíthatjuk, hogy összesen 42 deklarált kapcsolat van, ebből 11 elutasító jellegű. A kölcsönösségi index: 87 %-os. A 8 tagú csoportból 7-nek van kölcsönös kapcsolata: ebből 3 háromszoros, 5 kétszeres és 4 egyszeres kölcsönös választás. Az elutasítás 3 csoporttárs között oszlik meg, közülük egyre 2 is esik. Ez utóbbi azért is feltűnő, mert neki kölcsönös kapcsolata sincs.

Jól érzékelteti a csoport belső kohézióját a csoport szociogramja. /1. ábra/ A szimpátia szavazatokból K.M. /5./ kapta a legtöbbet; pontos, érdeklődő egyéniség. Minden rendellenességre felfigyel. Jó szervező, megbízható. Csoportvezető a karon, az orosz-német szakos csoportban. Ő a központja egy háromszögnek, de D.Zs. /6./ révén kapcsolódik hozzá egy lánc is. D.Zs. elismerése, bizalma jelentős, mivel ő a kollégiumi alapszervezet vezetője.

A.M. /7./ nem kapcsolódik szervesen a szobához. Makacs, bizalmatlan, visszahuzódó. Magatartásának részben szociális összetevői vannak. A közös szórakozásokon általában pénzhiány miatt nem vesz részt. Érdekes megfigyelni, hogy D.Zs.-nek és R.É. /3./-nek nincs kölcsönös kapcsolata. R.É. is szívesen lenne központi helyen, talán kicsit féltékenyek egymásra.

F.É. /8./ csak formálisan kötődik a csoporthoz, mert azonos szakos barátnője, akivel jól megértik egymást - nem ebben a szobában lakik. Társai nem helyeslik ezt a "választást", ezért

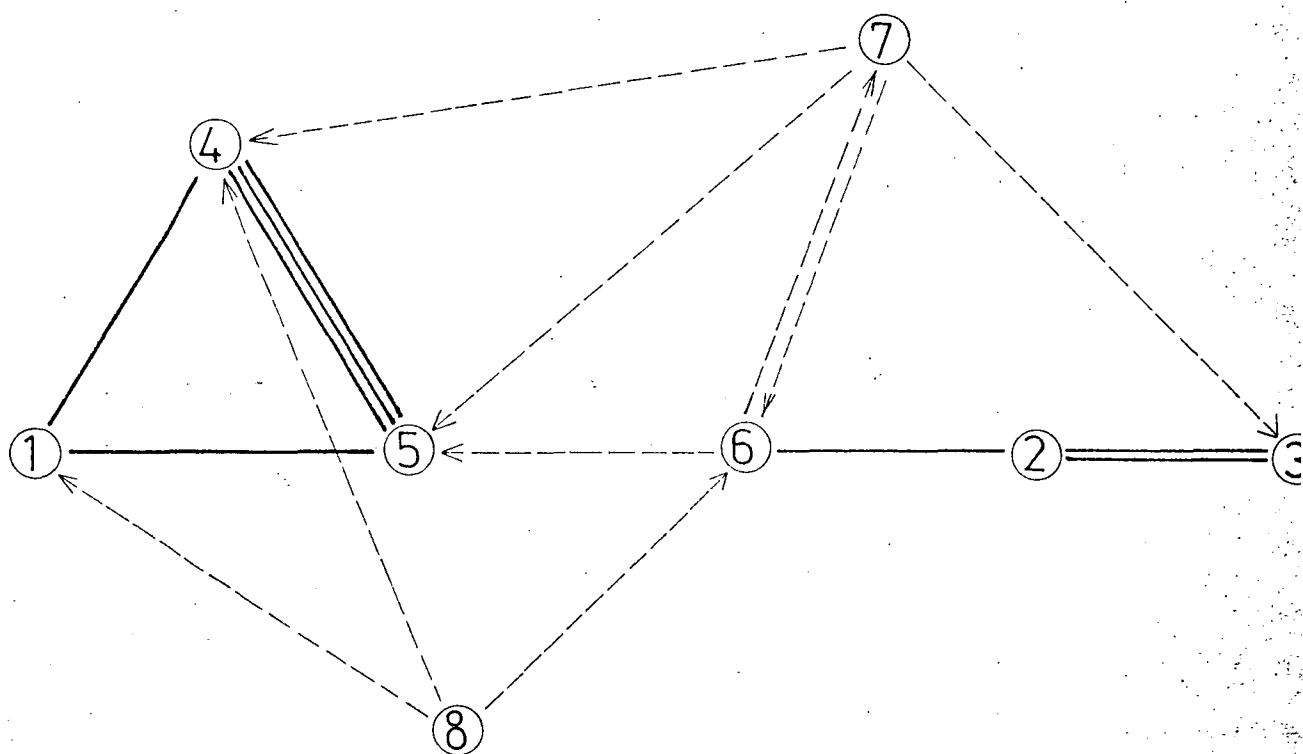
SZOCIOGRAM

SZOBASZÁM:1.

ÉVFOLYAM:I.

A

DÁTUM: 1969. április

1. ábra

kap elutasító szavazatokat is. F.R. /1./ és T.É. /4./ nem játszanak lényegesebb szerepet. A rajz szerint is T.É. és K.M., valamint E.Gy. /2./ és R.É. kölcsönös kapcsolata jelzi a legtöbb bizalmat.

A gyakorisági táblázat /8. melléklet/ jól összegzi az egyes feladathelyzetekre vonatkozó szavazatokat és utal a speciális különbségekre is. A csoport tagjai 5 személyt tartanak alkalmasnak vezető pozícióra. Az elosztási mutató 4,2. A legtöbb szavazatot D.Zs. kapja, aki eddig is a csoport vezetője volt. /6./ Utána T.É. /4.,/ majd E.Gy. /2./ és K.M. /5./ következik. /2. ábra/ T.É. választásához valószínű a dekorációs csoportban végzett eddigi munkája is hozzájárult. D.Zs. helyett, aki évvégén kollégiumi szintű diákvezető lett, E.Gy-t /2./ választják meg a csoport vezetőjének. A már említett szociális helyzetet A.M. /7./ esetében a gyakorisági táblázat is mutatja. A szakmai tekintélyen D.Zs. /6./, K.M. /5./ és T.É. /4./ osztoznak.

A két szociogram elemzése után a következő megfigyelési szempontokat állítottuk össze:

1. Hogyan viszonyul a csoporthoz A.M. /7./ és F.É. /8./ a továbbiakban; szervezesebben kapcsolódnak, vagy éppen ellenkezőleg - elszakadnak. A kötődés kérdését különösen A.M. esetében tartottuk fontosnak, mert ő több bizalmi szavazatot is kapott.

2. E.Gy. /2./ jó vezetője lesz-e a csoportnak? Vele szemben K.M. /5./ nem válik-e "ellenvezetővé"?

3. D.Zs. /6./ sikeresen oldja-e meg új feladatait a kollégiumi diákbizottságban? Csoportja hogyan viszonyul ehhez az új szituációhoz?

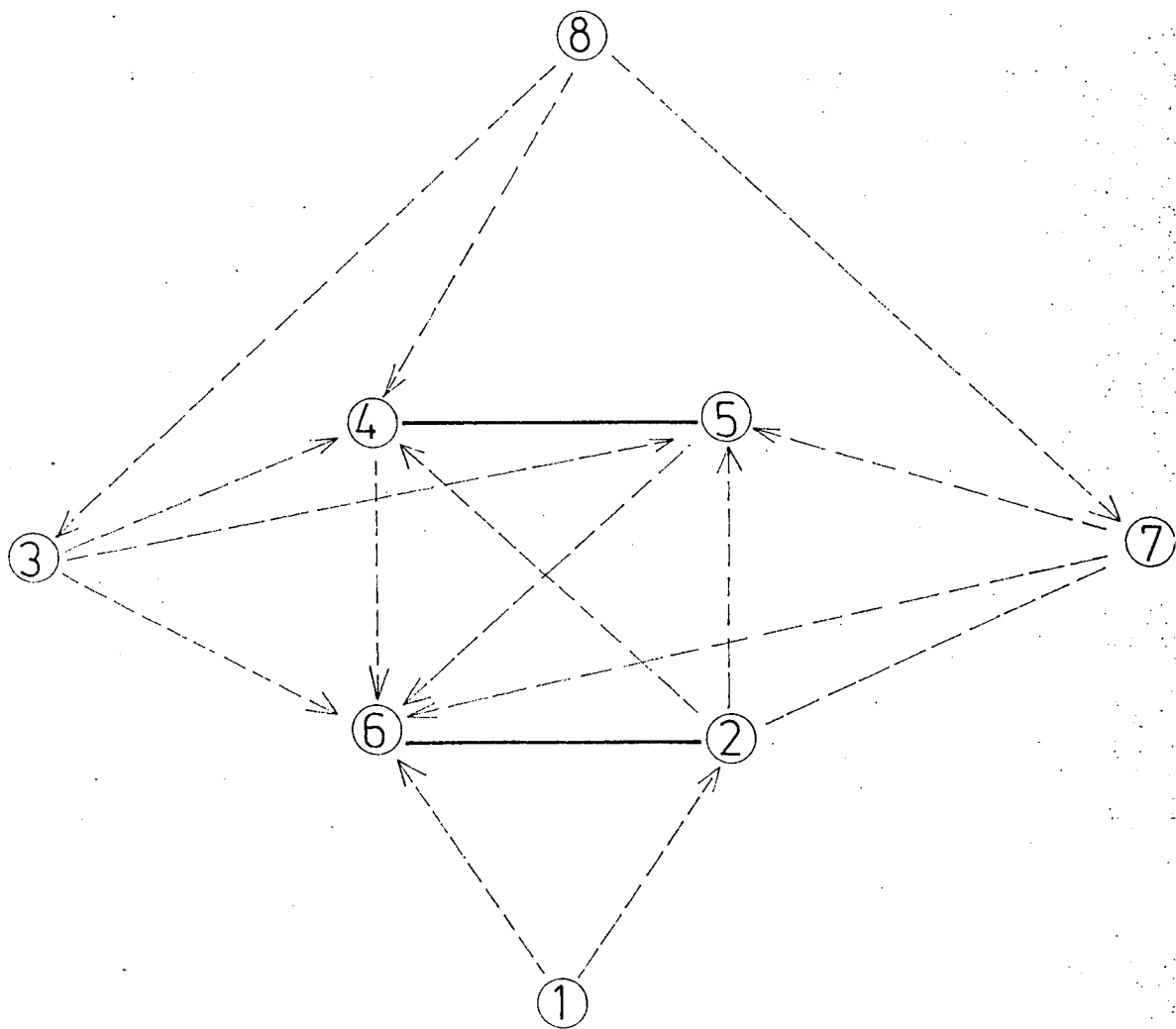
SZOCIOGRAM

SZOBASZÁM: 1.

ÉVFOLYAM: I.

B

DÁTUM: 1969. április

2. ábra

A második tanév főbb eseményeit, eredményeit a következőkben összegezhetjük - az előbbi szempontok szerint:

F.É. /8./ hosszú ideig töprengett, míg végül elköltözött a szobából, a már említett azonos szakos barátnője szobájába. F.É. továbbra is bejárt régi társaihoz, akik szívesen fogadták. Helyére egy történelem-olasz szakos övfolyamtárs költözött, aki eddig felsőévesekkel lakott. Itt jobban érzi magát; a csoport tagjai bizalommal fogadták.

Tanulmányi munkájukat továbbra is rendszeresen és jó eredménnyel végzik. Tanulmányi átlageredményük 4,00 felett van.

A csoport tagjainak hangulata kezd vidámabb lenni. A tanuláson kívül marad idejük közös szórakozásra, önművelésre is: színházbérletet, operabérletet vásároltak. A látottakat, hallottakat megbeszélik. Közös, ünnepi csoportesteket rendeznek.

E.Gy. /2./ rendesen elvégzi vezetői teendőit, társai szeretik, D.Zs. /6./ sokat segít neki, aki egyébként jól látja el új diákvezetői tisztét. Igen aktív, pontos, megbízható. Társai tisztelik, biznak benne. Szívesen segítenek neki megbízatásai kivitelezésében.

A.M. /7./ görcsös zárkózottsága továbbra is nehéz kérdés. Társai nagyon türelmesek vele, próbálnak hatni rá, segíteni problémáiban. Így például rendkívüli szociális segílyt kérnek neki, mert ő nehéz anyagi helyzete /édesapja segédmunkás, 4 kisebb testvére van/ ellenére sem ad be kérvényt. A.M. megkapja a segílyt, de a pénzt nem hajlandó átvenni. Sokat tanul, hátrányos helyzetét vaszorgalommal igyekszik leküzdeni - eredménnyel. Kevés az önbizalma, sok esetben a közösséggel szemben is bizalmatlan. A kollégiumban kisebb feladatokat kap, segít D.Zs.-nek is. A KISZ alapszervezetet patronáló tanár is többször beszélget vele.

A második kérdőív kitöltésére a második tanév végén került sor. /1978. május/ Most összesen 37 deklarált kapcsolat van, ebből 4 elutasító /9. melléklet/. Kölcsönösségi index: 87. A csoportban 7 személynek van kölcsönös kapcsolata, ebből 2 háromszoros, 2 kétszeres és 10 egyszeres kölcsönös választás. Kölcsönös elutasító szavazat nincs.

A szociogramon /3. ábra/ 1 négyzetet és 1 háromszöget láthatunk. Ezekhez kapcsolódik az új csoporttárs is. /8^x/ A.M. /7./ helyzete stabilabb lett. Kölcsönös kapcsolata is van. A szimpátia-szavazatokból továbbra is K.M. /5./ kapja a legtöbbet, majd T.É. /4./ és R.É. /3./ következik. Az eloszlási mutató az egy évvel ezelőtti 3,8 helyett 4,00. D.Zs. /6./ és E.Gy. /2./ baráti kapcsolata mélyült. Hatásuk a közösségben is pozitív.

A csoport valós vezetőjére vonatkozó szavazatok szinte abszolút többségét E.Gy. /2./ kapja. A csoport elismerte őt vezetőjének. D.Zs. /6./ a kollégiumi szintű vezetésben élvez bizalmat a társak szerint is. Nagyon fontos momentum, hogy a politikai vitában A.M. /7./ véleményét sokra becsülik. Rajta kívül még E.Gy. /2./ és K.M. /5./ szerepe fontos. Jól érzékelteti ezt a diagram is. /4. ábra/.

A gyakorisági táblázatban /10. melléklet/ minden eloszlási mutató növekedett, az elutasításra vonatkozó pedig csökkent.

A III. és IV. év a csoport életében

Az 1. sz. alapszempont jellemzője, hogy továbbra is szorgalmasan dolgoznak. Tanulmányi átlaguk minden félévben megközelíti, illetve el is éri a jelest. A kollégiumi munka különböző területein dolgoznak, egyénenként és közösen is. Jó munkájuk elismeréseként már kétszer elnyerték a "Kiváló Alapközösség" kitüntető címet; vándorzás-lóval, jutalommal.

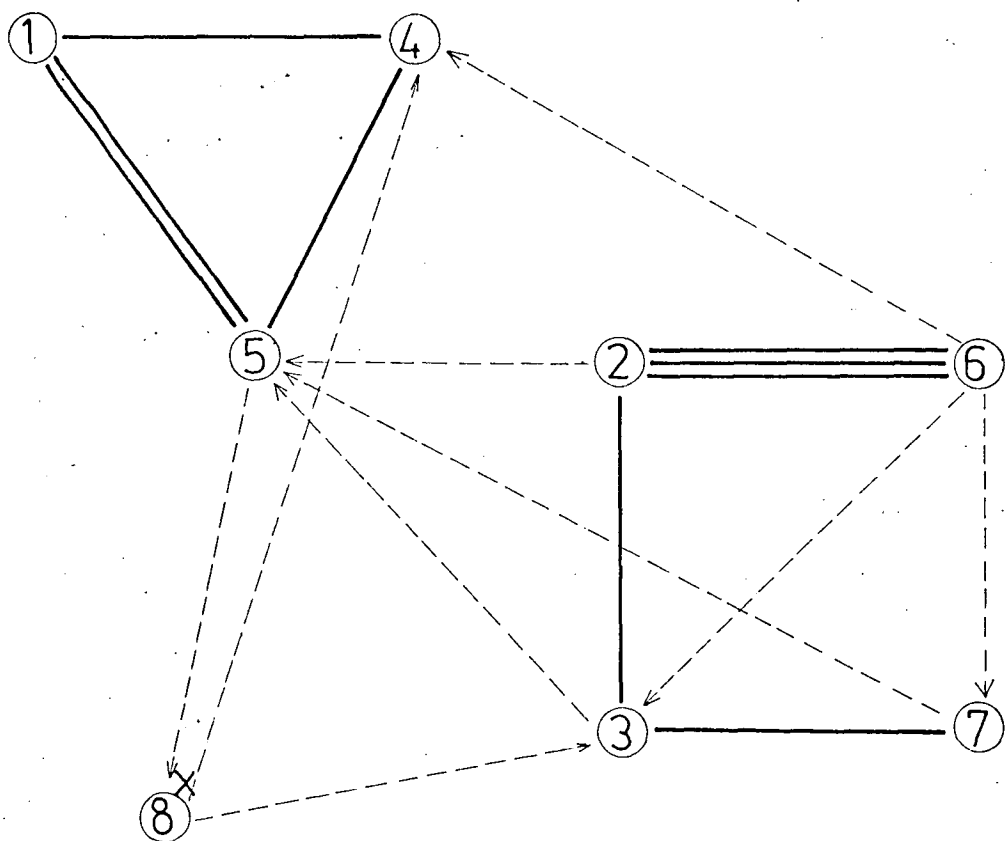
SZOCIOGRAM

SZOBASZÁM: 1.

ÉVFOLYAM: II.

A

DÁTUM: 1970. május

3. ábra

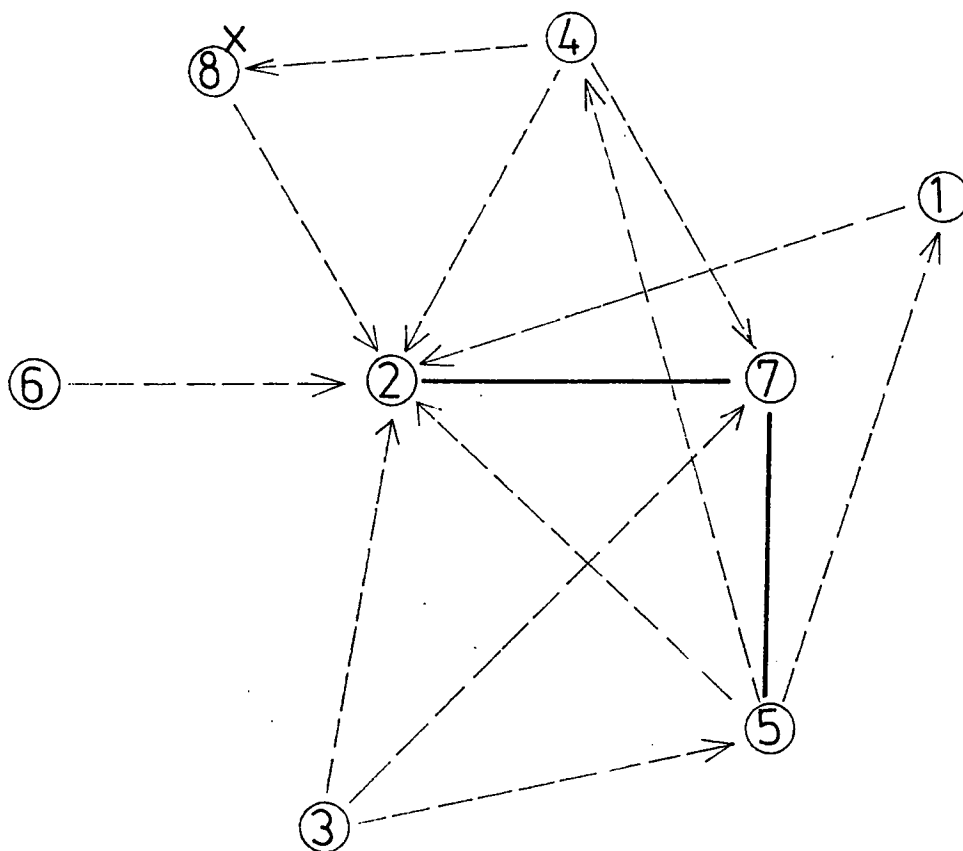
SZOCIÓGRAM

SZOBASZÁM: 1.

ÉVFOLYAM: II.

B

DÁTUM: 1970. május

4. ábra

E.Gy. KISZ alapszervezetében szervezőtitkár lett, ebben a minőségben is jól dolgozik. Számíthat kollégiumi alapközössége segítőségére itt is.

A.M. felelős könyvtáresi megbízatást kapott a kollégiumban. Feladatát pontosan látja el. Szívesen dolgozik. Fejlődött az emberi kapcsolatok megítélésében is. Bizalmatlansága oldódott, gyakrabban kapcsolódik be alapközössége vidámabb beszélgetéseibe is. Új feladata kapcsán munkatársakat keresett magának, akikkel új módszereket próbálnak ki a kollégiumi kézikönyvtár munkájában. /Pl. új katalógusok, más kölcsönzési rend/.

B.J. /8^x/, aki később költözött ebbe a szobába, jól beilleszkedett a csoportba. R.É. /3./ új szobába költözött. Ennek kettős oka lehet: szakpárosítása /német-olasz/ miatt szakmailag nem volt elég erős kötődése a csoportban, másrészt kollégista lett, egy első barátnője -, akivel több éve ismerik egymást. R.É. helyére B.M. került, aki szegedi ugyan, de szülei igen rossz szociális /lakás/ helyzete miatt kérte kollégiumi felvételét. Harmadévos német-francia szakos. Tanulmányi eredménye jó, KISZ alapszervezetében vezetői tag, a kollégiumban az érdekvédelmi munkába kapcsolódott be.

Az alapközösség negyedéves tagjai az elsőévesek tanulmányi munkáját segítik: D.Zs. és K.M. szeniori feladatokat látnak el, E.Gy. és B.J. pedig szakfelelősök. T.É. kevesebbet vállal a társadalmi megbízatásokból mint az első években. Nem kezdeményező típus, bár ehhez nem kiegyensúlyozott egészségi állapota /szívműködési zavarok/ is hozzájárul, s ezért gyakran utazik haza.

A harmadik szociometriai felvétel arra keresett választ, hogy a két év alatt kialakult csoportkohézió változott-e, s hogy a

kialakult kapcsolatok érvényesek-e távolabbi feladatokra; a közös pedagógiai tevékenységekre is?

A kapott közösségi index: 75. Kölcsönös elutasítás nincs.

B.M. /3^x/-nek és A.M. /7./-nek nincs kölcsönös kapcsolata. /11.melléklet/

A szociogram /5. ábra/ jól mutatja, hogy mindegyikük helyzete speciális. B.M. választ, s ő is kap szavazatot, de harmadóves és helybeli lévén, helyzete más, mint a csoport többi tagjáé. A.M. jövőző munkatársként senkit nem választ, pedig társai már biznak benne, elismerik. Ő ismét bizalmatlan, túl távolinak és elérhetetlennek érzi a távlati célt.

A diagram egy néyszögre - ami egyben két háromszög is - és egy szabálytalan háromszögre bomlik. Az alakzatok kapcsolódnak egymáshoz. A legtöbb szavazatot K.M. /5./ kapta, utána B.M. /8^x/ és D.Zs. /6./, majd azonos szavazattal A.M. /7./! és E.Gy. /2./ következnek.

A kép reális. Az eloszlási mutató: 4,5. Az 1. sz. csoport jogosan viseli az alapközösség elnevezést.

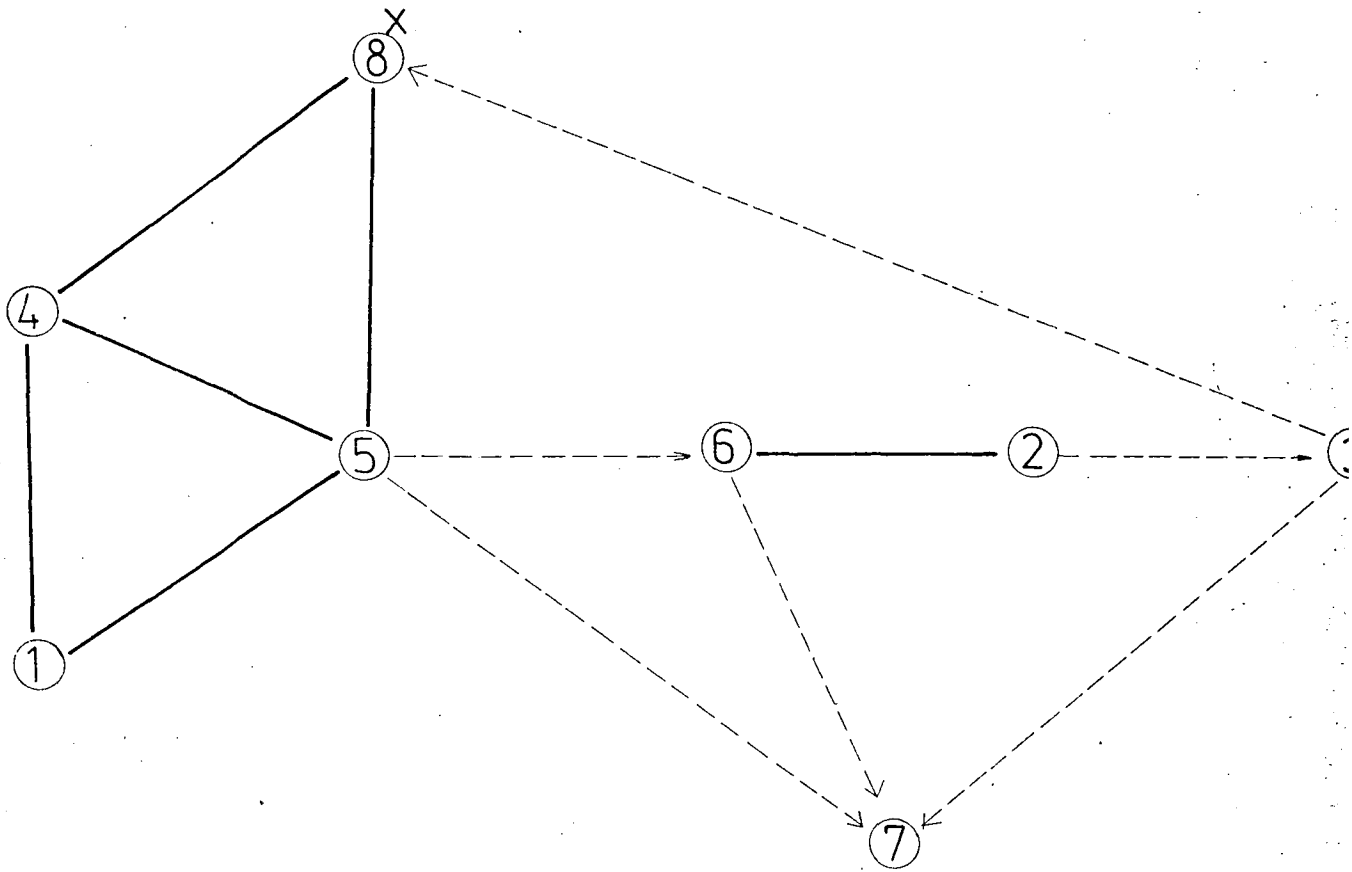
SZOCIÓGRAM

SZOBASZÁM: 1.

ÉVFOLYAM: IV.

C

DÁTUM: 1971. december

5. ábra

A 14.sz. A L A P C S O P O R T

A csoport bemutatása /1969. április./

A csoport tagjai ugyancsak különböző városokból kerültek az egyetemre. Közülük többen kollégisták voltak, ismerik a kollégiumi életet. Ketten azonos városból kerültek Szegedre: jó barátok és ezért kérték, hogy egy szobába kerülhessenek. A szoba tagjainak szociális helyzete eltérő, öten közülük értelmiségi származásuk.

Különböző szakosok /angol-német-ország-olasz-történelem/, de úgy történt a beosztás, hogy egy-egy szakja mindenkinek közös valakivel. A főbb szak az angol és a német. Speciális tény, hogy ebbe a szobába került egy olasz-történelem szakos évfolyamtárs is, aki sikertelen vizsgái miatt ismétli a félévet; egyébként szorgalmas, igyekvő.

A csoport tagjainak többsége szorgalmasan készül leendő hivatására. Jó nyelvérzékük van, gyakran beszélnek egymás között is idegen nyelven.

Vidám, lelkes kis kollektíva. Jól érzik magukat együtt, s a lehetőség szerint mindent közösen végeznek /a tanulástól a szórakozásig/.

A csoport vezetőjét kari KISZ vezetőségi taggá választották, így helyette új vezető lett, aki középiskolában a kollégiumi diáktanács titkára volt. A csoport tagjai egyénenként is aktív, mozgékony emberek. A csoportban egészségesen jó a hangulat, ami kedvező hatással van az ide bejáró évfolyamtárs kollégistákra is.

Az első évvégén készült szociometriai felvétel a következőket jelzi: összesen 40 deklarált kapcsolat van, ebből csak 5 elutasító jellegű. Kölcsönösségi index: 75. /13. melléklet/. 6 csoporttagnak van kölcsönös kapcsolata: ebből egy háromszoros, 7 kétszeres és 4 egyszeres kapcsolat. Szigorú elutasítást csak egy személy kap, akivel nem is lakna mindenki. Neki nincs kölcsönös kapcsolata.

A szimpátia szavazatok megoszlának /14. melléklet/. Eloszlási mutató: 3,00. A legtöbb szavazatot R.K. /8./ kapta, aki továbbra is jó baráti viszonyban van G.E-vel /5./ A középiskolában kialakult kapcsolat biztos; a csoport életében jelentős szerepük van.

A csoport diagramja /6. ábra/ egy majdnem zárt négyszögre és egy háromszögre osztható, de a két alakzat szerencsésen kapcsolódik. Lényeges szerepe van ebben a csoport volt vezetőjének Ö.K. /1./ és a négyszög többi tagjának is.

V.J. /2./ és J.M. /7./ eléggé perifériális helyet foglalnak el. Jól látható ez a rajzon is: míg J.M. kapcsolata viszonzott, ha nem is kölcsönös, addig V.J. csak egy-oldaluan kötődik a két barátnőhöz és a csoport egyik központi személyéhez, talán ezzel is labilis helyzetét szeretné biztosabbá tenni.

V.J. és J.M. is "oláhényeztetett" családi körülmények és igen jó anyagi helyzetben nevelkedett. Itt a kollégiumban is megpróbálták a csoport központjába kerülni, nem nagy sikerrel. J.M. jó tanuló, a karon a német-angol szakos csoport vezetésével bízták meg. Elég nehozen találja meg a helyét. Társai kicsit "különként" kezelik. Érdekes megfigyelni a 8. kérdésre adott választ, mely szerint V.J. elutasítja J.M-et. Nem szívesen lakna vele, mert valószínű érzi,

hogy akkor vele kevesebbet foglalkoznak, mert társai érdeklődése kettőjük között megoszlik.

Jutalom-mozijegyet P.M. /6./-nek sem adnának, amit azzal indokolnak, hogy ő elmehet moziba fiupartnerével is. Ez a motívum más-hogy is szerepel, mint a közösségre ható pillanatnyi ellenkohézió.

A gyakorisági táblázat jól érzékelteti a már említett szakmai érdeklődést, tekintélyt. A legtöbb szavazatot G.E. /5./ kapja, aki jó előképzettséggel és kiváló nyelvvérzékkel rendelkezik. A szociális helyzet a szavazatok alapján is R.M. /4./ esetében a legrosszabb.

A vezetésre vonatkozó bizalmi szavazatok megoszlási aránya elég egyértelmű. A legtöbb bizalmat Ö.K. /1./ és V.T. /3./ élvez. /7. ábra/, előbb Ö.K. volt a csoport vezetője, majd a már említett kari KISZ vezetőségbe való megválasztása után V.T. lett az utóda. A csoport tagjai mindegyiküket alkalmasnak tartanak a kollégiumi diákbizottságba is. Több szavazatot kap R.M. /4./ és vezető egyéniség P.M. /6./ is.

A felvétel eredményeinek elemzése után a következő újabb megfigyelési szempontokat jelöltük ki:

1. Hogyan alakul V.J. /2./ és J.M. /7./ pozíciója?
Sikerül-e megszüntetni perifériális helyzetüket?
2. A csoport új vezetője megfelel-e az elvárásoknak?
Változik-e V.T. és Ö.K. kapcsolata: a továbbiakban hogyan hatnak a csoport életére?
3. Ö.K. hogyan illeszkedik be új szerepébe a kari KISZ-vezetőségben?

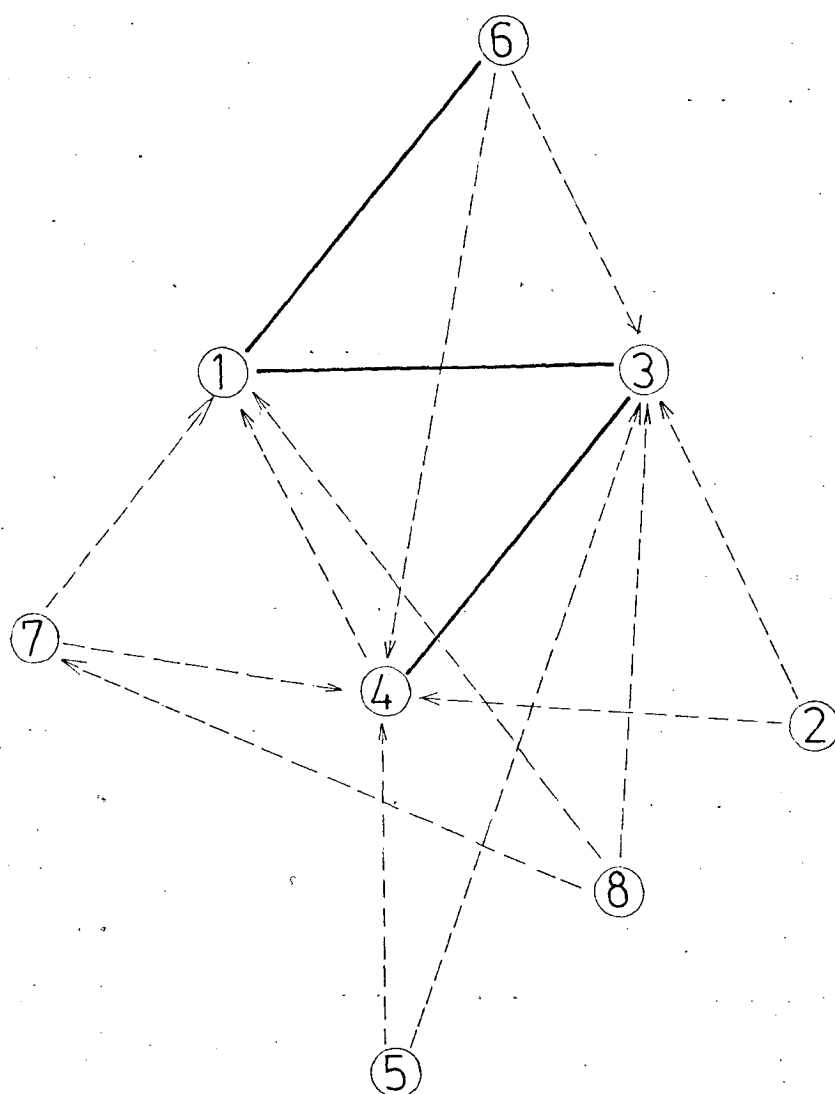
SZOCIOGRAM

SZOBASZÁM: 14.

ÉVFOLYAM: I.

B

DÁTUM: 1969. április

7. ábra

A negyedik félév végén a következő változásokat figyelhet-
tük meg a 14. sz. alapszoportban: V.J. /2./ és J.M. /7./ maga-
tartására a csoport jó közösségi hangulata nevelő hatást gyako-
rolt. Szertelenségeikért többször komoly, csoport előtti kritikát
kapnak. A csoportban szemőlycsere nincs. Még a nyáron is közösen
utaznak NDK-ba a német szakosok.

Tanulmányi kötelezettségeiknek továbbra is jól megfelelnek.
R.M. /4./ is eredményesen vizsgázott; újra megtalálja a helyét,
kezd kisebb társadalmi megbízatásokat is végezni /az őrdokvédelmi
munkában/. V.J. /2./ tanulmányi eredménye a többiekéhez viszo-
nyitva különösen gyenge. /Közepes átlag/. Szertelen, keveset ta-
nul, nem elég kitartó.

A csoport tagjainak hangulata továbbra is jó; harsány hang,
vidámság, derű jellemzi őket.

A csoport vezetője hamar megtalálta a helyét, feladatát;
szívesen dolgozik. Ö.K. keveset tud segíteni neki, mert önmagá-
nak is sok nehézsége van az új társadalmi megbízatásával. Tapasz-
talata van, de az új helyzetben nem kap elég támogatást. Kevés
ideje marad a tanulásra; kapkod, kedvetlen. Új tény még, hogy Ö.K.
szakot változtatott: történelem helyett pedagógia szakos lett.
Ez utóbbi érdekli, szívesen foglalkozik vele.

A csoport tagjai jó, baráti viszonyban vannak. Munkakapcsolatuk egészséges, a beszélgetésekben nyíltan őszinték. Sokat se-
gítenek egymásnak a tanulásban is.

Az első kérdőív ismételt kitöltésére egy év múlva került
sor. Most összesen 36 deklarált kapcsolat van, ebből 3 elutasító
jellegű. /15. melléklet/. A kölcsönösségi index: 87. A csoportból

csak egy személy nem rendelkezik kölcsönös bizalmi szavazattal, s ő kapta az elutasító szavazatok egy részét is. Minden kölcsönös kapcsolat egyszeres és összesen 12 ilyen kapcsolatot mutathatunk ki.

A kölcsönösségi táblázat alapján készült csoportdiagram /8. ábra/ egy nem zárt négyszögből és háromszögből tevődik össze; kapcsolódásuk többszörös.

V.J. /2./ helyzete biztosabb lett, J.M. /7./ viszont továbbra is csak egyoldaluan kapcsolódik a csoportmaghoz, ez ugyan többszörös, s talán ő is bizonytalanság érzete miatt szavaz ennyi társára, mert benne senki nem bíz meg. Szobatársai már nem zárnák ki maguk közül, de még el sem fogadják teljesen. V.J. most is elutasítja.

A szimpátiaszavazatok megoszlának. Eloszlási mutató 3,00 helyett 3,50. A legtöbb szavazatot most is R.K. /8./ és Ö.K. /1./ kapja, talán R.M. /4./ szerepe csökken. Komolyabban ő csak a szintén történelem szakos V.J.-hez kapcsolódik, a többiekkel nincs közös szakja, ezért a tanulmányi tevékenységük is különböző. Első évben még R.M. volt a legtájékozottabb, tapasztaltabb a már említett félévismétlése miatt. A második évben ez a különbség lassan elmosódik. Másrészt azonos- és hasonló szakos évfolyamtársai más szobákban laknak, ezért hozzájuk is szívesen bejár, így kevesebbet van a kollégiumi csoportjával.

A baráti kapcsolatok /1. és 3/, /5. és 8/ mélyebbek. Szerencsésen alakult a szakmai tekintély megoszlása is. A legnagyobb eredmény, hogy G.E. /5./ mellett V.T. /3./ is elismert tanulmányi központ. V.T. kapta a legtöbb szavazatot /maximálisat!/ a csoportvezetői feladatra is. /9. ábra/.

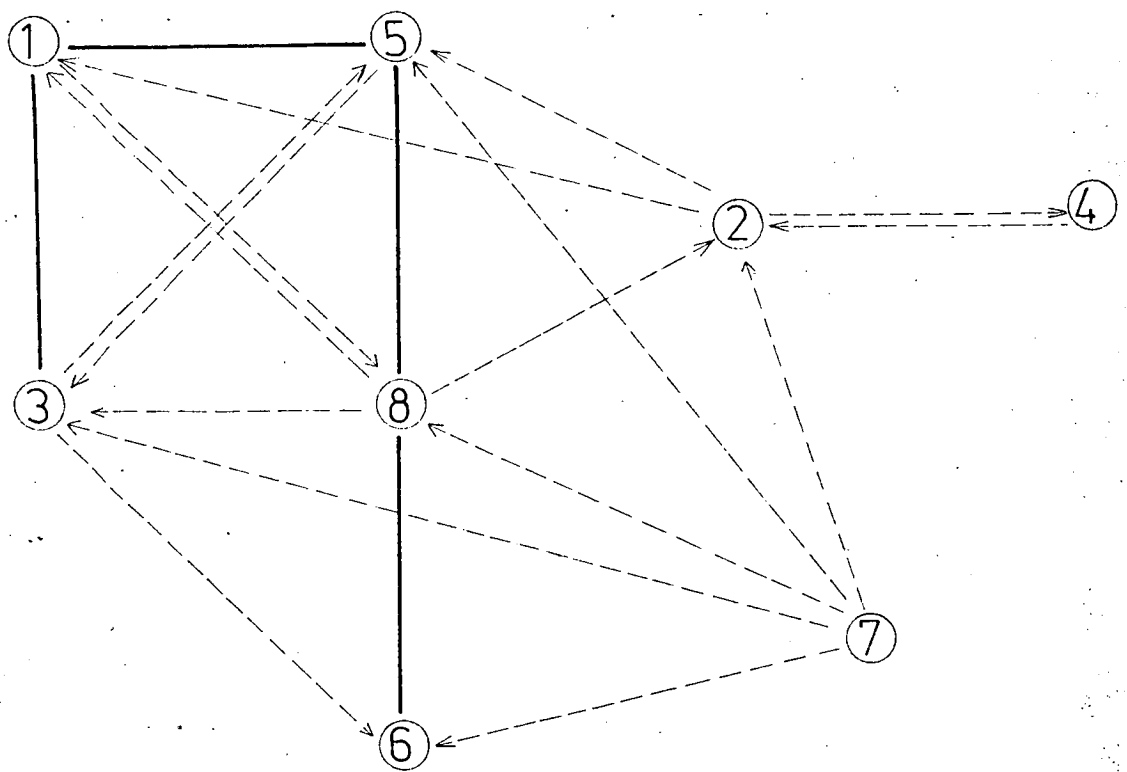
SZOCIÓGRAM

SZOBASZÁM : 14.

ÉVFOLYAM : II.

A

DÁTUM : 1970. május

8. ábra

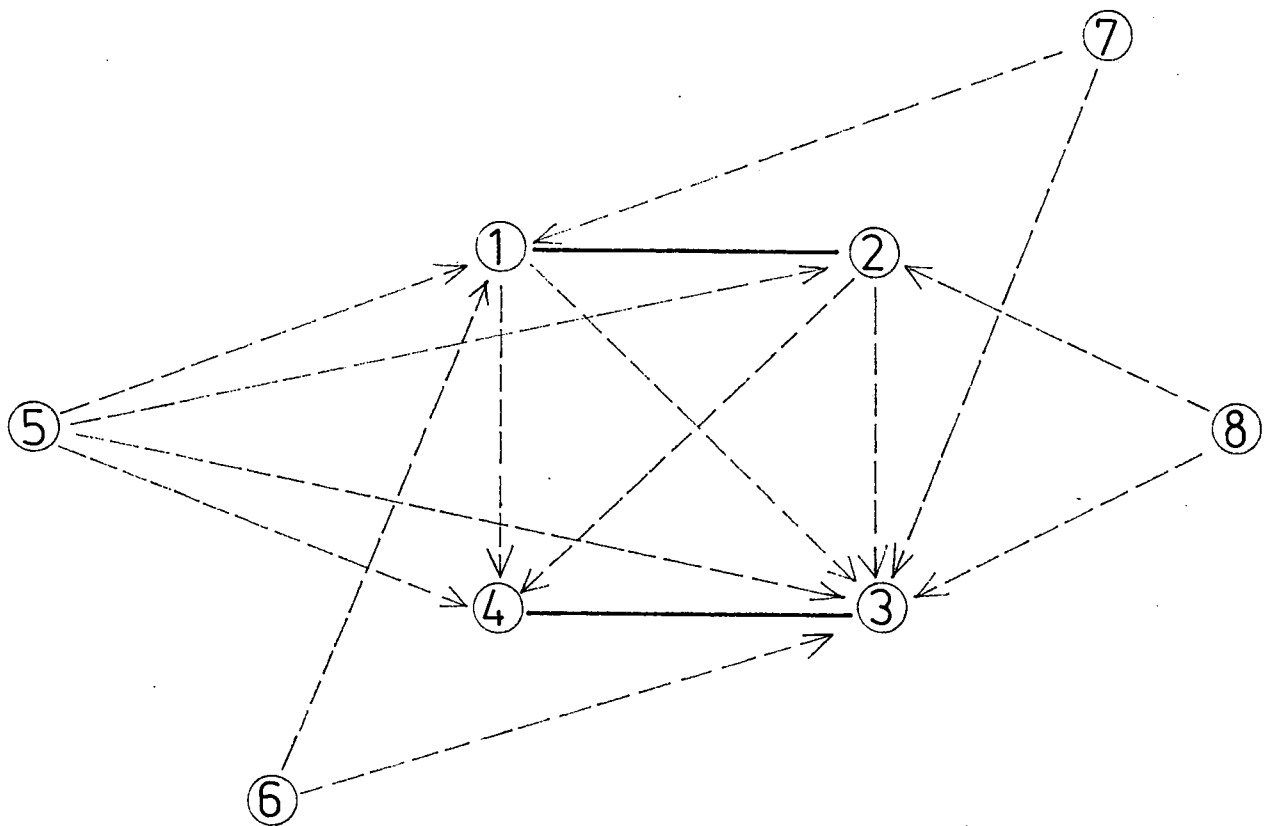
SZOCIÓGRAM

SZOBASZÁM : 14.

ÉVFOLYAM : II.

B

DÁTUM: 1970.május

9.ábra

A politikai viták központi személye Ü.K. /1./, s itt számíthat még R.M. /4./ és V.J. /2./ véleménye is. /16. melléklet/. A csoport tagjai ezt a választást elsősorban történelemszakos mivoltukkal indokolják.

A III. és IV. év legfontosabb változásainak összegzése

Tanulmányi eredményük minden félévben kiemelkedő. Elmélyült szakmai érdeklődésük eredményes. A társadalmi munkában egyénenként és közösen is résztvesznek. Ők is kétszer nyerték el a "Kiváló alapközösség" kitüntető és elismerő címet. Harmadéves korukban lelkesen és hozzáértéssel végezték a kötelező nevelési gyakorlatot. A csoportból többen az Ifju Gárda Nevelőintézetben dolgoztak KISZ alapszervezetük vállalásaként. A kollégiumi életben is vezető szerepet töltenek be. Az alapközösség véleménye, állásfoglalása követendő példa a többi csoport számára is.

A csoportban harmadév elején egy személycsere történt, ugyanis V.J. /2/-nek sikertelen történelem szigorlata miatt félévet kell ismételnie. Csoporttársai érzelmileg együtt éreznek vele, de értelmileg hibásnak tartják V.J.-t a rendszertelen munkájáért. V.J. elmegy dolgozni, társai megígérik neki, hogy jövőre ismét velük lakhat. Az év során azonban - beleegyezésükkel - mégis új társ kerül közéjük: N.É., aki angol-pedagógia szakos. Szülei elváltak, családi helyzete elég bonyolult, bár anyagi gondjai nincsenek. Szertelen, nehezen alkalmazkodó típusnak látszik. Különben igen értelmes, tanulmányi eredménye kiváló.

Az alapközösség azt a megbízatást kapja a kollégium vezetésétől, hogy segítsenek az új társnak beilleszkedni. A feladat

tetszik nekik, sokat foglalkoznak N.É.-val, ő viszont megtiszteltetésnek érzi, hogy ebbe a közösségbe kerülhetett. Társai példája és buzdítására ő is dolgozni kezd, életében először társadalmi munkát vállal: az elsőéves angolszakos kollégisták tanulmányi problémáiban segít. Társai kezdik elfogadni és egy év múlva, amikor V.J. kéri kollégiumi felvételét, már szóba sem jön szobatársként. V.J. talán tanult a keserű tapasztalatból, valamivel szorgalmasabb, az eredményei azonban most is csak közepes szinten mozognak. Most évfolyamtársaival lakik, de bejár régi társai szobájába is.

A vezetés pozíciójában is történt változás, Ö.K-t - saját kérésére - felmentették kari KISZ vezetőségi tagsága alól. Bizonyos értelemben elkeseredett, kicsit sértődött egyéniség lett. Most csak a tanulmányi munkájával foglalkozik.

V.T. kiemelkedő munkája eredményeként bekerült a legmagasabb-szintű kollégiumi diákvezetőségbe. /Érdekvédelmi felelős/. Megbízatását nagyon megbízhatóan látja el. Kiegyensúlyozott, nyugodt, megfontolt egyéniséggel nemcsak csoportjában, hanem kollégista társai körében is igen népszerű.

R.M. kari KISZ vezetőségi tag lett, P.M. pedig a kari kulturális élet egyik vezetője, szervezője. Munkájukat eredményesen végzik. R.K. szívesen sportol, KISZ alapszervezetében is a sportfelelősi teendőket látja el. Az alapközösség új vezetője V.T. helyett G.E. lett. Mint már fentebb is említettük, szakmailag elismert tekintély évfolyamtársai előtt is. Nem vezető egyéniség, hajlamos a diktatórikus megoldásokra, bár ezt társai jól ellensúlyozzák.

Negyedévben közösen dolgoznak a kollégiumi tanulmányi és érdekvédelmi munkában. Elért eredményeik jogos dicsőretét elvárják és

büszkék az elismerésre. Érdekes momentum, hogy V.T. révén Ü.K. ismét bekapcsolódott a kollégiumi munkába /menza-felelős/. Lelkosodése előrevivő, de kritikai észrevételei néha bántóak.

Ezek után nézzük a harmadik szociometriai felvételt, ami a negyedik év közepén készült. /17. és 18. melléklet/. Kölcsönös kapcsolat száma: 41, ebből 12 elutasító jellegű. J.M. /7./-nek nincs, csak negatív szavazata. Így a pozitív kölcsönösségi index: 87.

A kapott szociogram /10. ábra/ tulajdonképpen egy nyújtott, szabálytalan négyszög, amiben - J.M. /7./-t kivéve /- minden társnak van helye. J.M.-et különösége miatt senki nem választaná leendő munkatársnak, sőt még közös nevelési gyakorlaton sem szívesen dolgoznának vele. Így bizonyított az a helyzet, hogy J.M. eddigi magatartása, emberi tulajdonságai miatt nem vívott ki magának bizalmat alapközösségében.

Örvendtes N.Ü. /2.^x/ helye, aki viszont jól beépült a közösségbe.

A többiek viszonya, pozíciója általában változatlan a másodéhoz

viszonyítva. A szavazatok többségén most is V.T. /3./ és Ü.K. /1./ osztozik, majd R.M. /4./ illetve R.K. /8./ következik.

Az eloszlási mutató 5,1, igen pozitív.

A továbbiakban két harmadéves alapsoport szerkezetét elemezzük. Most is elsődlegesen a csoport belső kohézióját vizsgáljuk. Új eljárás az eddigiekhez viszonyítva, hogy első évben már az év elején készítettünk szociometriai felvételt, amit a tanév végén ismételtünk meg.

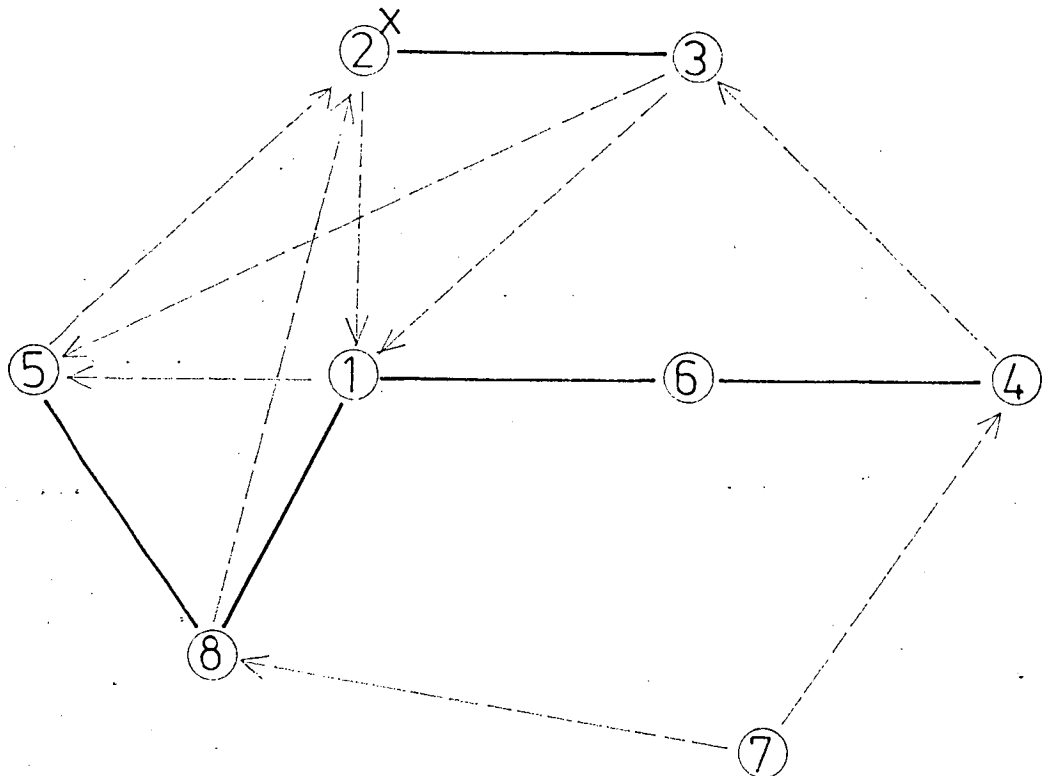
SZOCIOGRAM

SZOBASZÁM : 14.

ÉVFOLYAM : IV.

C

DÁTUM : 1971. december

1o.ábra

A 22. sz. A L A P C S O P O R T

Rövid bemutatás az első év elején: a csoport minden tagja magyar-~~orosz~~ szakos, a karon azonos állami tanulmányi csoport tagjai, ezért kerültek a kollégiumban is egy szobába. Középiskolában többen végeztek kiemelkedő KISZ munkát: B.J. és B.M. iskolai KISZ VB titkár volt, Cs.M. pedig kollégiumi diáktanácsstagként dolgozott.

Szociális helyzetük rosszabb az évfolyam átlagánál. Cs.M-nek három kisebb testvére van, L.J. szülei elváltak.

Elég csendesek, szorgalmasan tanulnak. Különösen az orosz gyakorlati foglalkozásokra készülnek rendszeresen. A tanulmányi kötelezettségeknek tudatosan akarnak megfelelni, s ez elismerésre méltó.

Jól érzik magukat a kollégiumban is. KISZ alapszervezetükben még a volt VB titkárok sem kaptak megbízatást, kicsit sértve érzik magukat. A csoport vezetője B.M. lett, ő a csoport vezetője a karon is.

A novemberben készült szociometriai felvétel jól jelzi az alakuló szimpátia illetve bizalmi kapcsolatokat. Az összes deklarált kapcsolatok száma 33, ebből mindössze 2 elutasító. /19. melléklet/. A kölcsönös kapcsolatokból 2 háromszoros, 4 kétszeres és 10 egyszeres kapcsolat. Kölcsönös kapcsolata mindenkinek van, tehát a kölcsönösségi index: 100.

A szimpátia szavazatokból Cs.M. /6./ kapta a legtöbbet, /20. melléklet/, utána Cs.É. /4./ és B.J. /1./ majd B.M. /5./ következnek.

A csoport diagramja /11. ábra/ három nem zárt négyszögből áll, ahol több központi személy is van. Több a baráti kapcsolat: 5. és 6.,

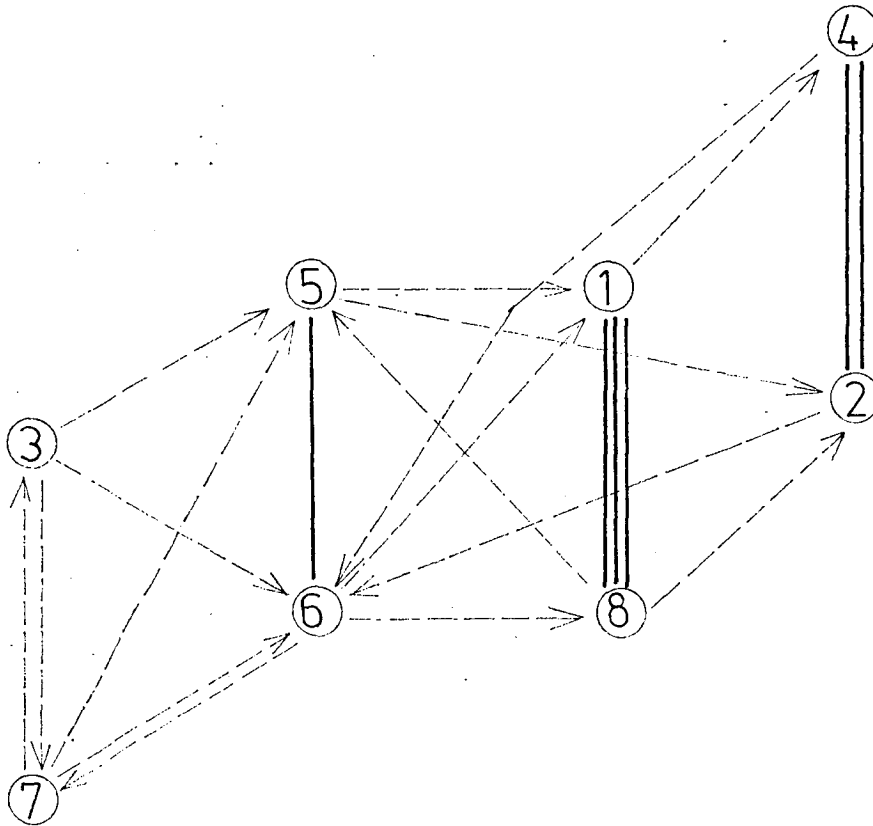
SZOCIÓGRAM

SZOBASZÁM: 22.

ÉVFOLYAM: I.

A

DÁTUM: 1969. november

11. ábra

1. és 8., illetve 4. és 2; ezek közül az 1. és 8. /B.J. és Sz.M. / kapcsolata látszik a legbiztosabbnak.

Cs.M. /6./ szerény, őszinte, vidám, jóhumoru, lelkes egyéniségével máris tekintélyt jelent a csoportban. B.M. /5./ csendes, szerény, megbízható, modora megnyerő. B.J. /1./ és Sz.M. /8./ mindketten műveltek, tájékozottak és talán valamivel "felnőttebbek", mint a csoport többi tagja. Sz.M. /8./ kissé elkülönül a többiektől, ebben szerepe van közeli lakóhelyének is /hódmezővásárhelyi, s ezért gyakran utazik haza/.

Ellenszavazatot csak L.J. /7./ kapott. Sokat tanul, nagyon szorgalmas. /Középiskolában országos tanulmányi versenyt nyert/. Elég zárkózott egyéniség, ezért nehezebb megismerni. Rokonszenves; társainak többsége elfogadja és segít beilleszkednie a csoport életébe.

A tanulmányi munkában jelenleg B.É. /1/ emelkedik ki. A vezetői funkcióra vonatkozó szavazatok többségét B.M. /5./ kapta. Munkáját jól végzi, a csoport bizik benne, elfogadták vezetőjüknek. /12. ábra/ A politikai vitában Cs.M. /6./ és Cs.É. /4./ szerepe a fontosabb. Közülük Cs.M. /6./ politikai tájékozottsága különös. /Édesapja lelkész/.

A szociometria felvétel kérdéseinek elemzése, a válaszok értékelése során a következő megfigyelési szempontokat állítottuk össze:

1. Hogyan alakul L.J. /7./ csoporthoz való viszonya: sikerül-e feloldani zárkózottságát és bevonni a csoport mindennapi életébe a tanuláson kívül is?

2. Milyen vezető lesz D.M. /5./? Változik-e a csoport és

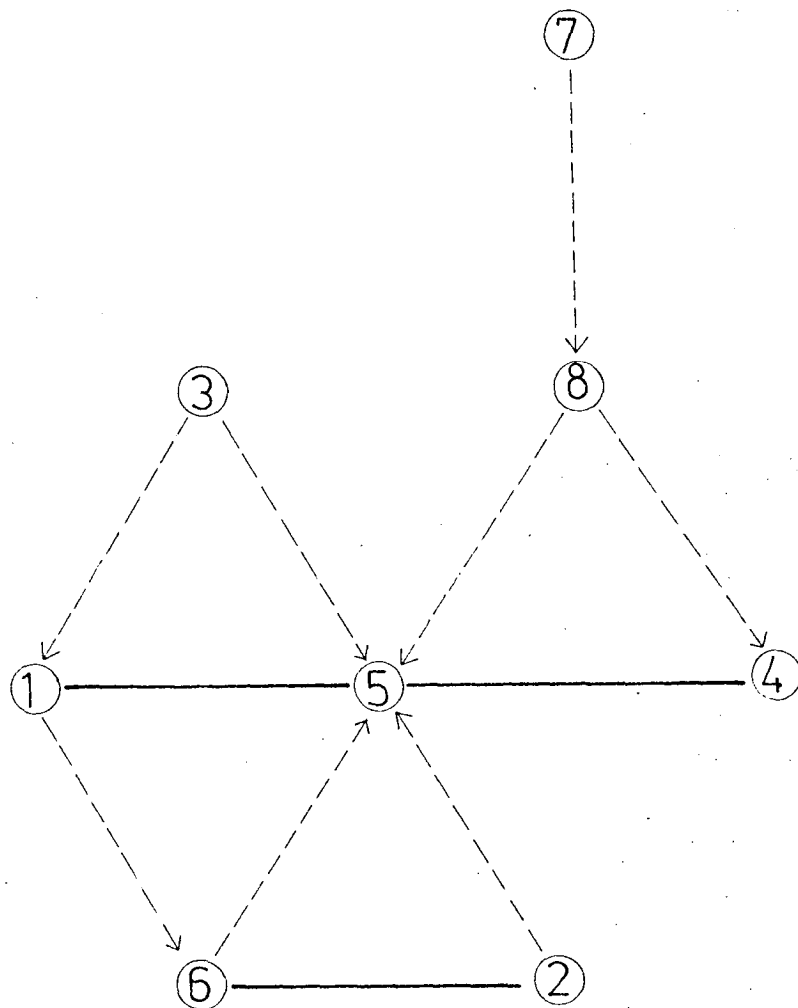
SZOCIÓGRAM

SZOBASZÁM: 22.

ÉVFOLYAM: I.

B

DÁTUM: 1969. november

12. ábra

a vezető viszonya?

3. A csoportban több vezető egyéniség van. Hogyan alakul kapcsolatuk és jelent-e ez változást a csoport-kohézió alakulásában?

Megfigyelés és beszélgetések során az első tanév végére az előbbi kép alakult ki a csoportról: a szorgalmas tanulmányi munka eredménye félévkor jó tanulmányi átlageredmény lett. Cs.E. /4./ valamivel gyengébb, oroszból sok - középiskolában nem tanult anyagokat - kell pótolnia. Nem keseredett el, hanem erős akarattal dolgozik. Társai helyeslik elhatározását, segítenek neki.

Társadalmi munkából kiveszik a részüket. Cs.M. /6./ szociálpolitikai felelős lett a kollégiumban.

Egymáshoz való viszonyukat nyílt, őszinte hangnem jellemzi. L.J. /7./ is oldódott kezdeti zárkózottsága óta. Személyi ellentét nincs, a baráti kapcsolatok mélyültek. Évfolyamtársaik közül főleg az azonos vagy hasonló szakosok járnak be hozzájuk. Ennek elősorban szakmai, tanulmányi konzultáció jellege van. A másik magyar-orosz szakos alapcsoport tagjai közül néhányan "a nyugodt hangulat miatt" járnak be ebbe a szobába.

A második szociometriai felvételt az első tanév végén, 1970. májusában készítettük. Ekkor összesen 41 kapcsolat volt, ebből 3 elutasítás. /21. melléklet/. A kölcsönös kapcsolatokból kettő háromszoros, kettő kétszeres és tíz egyszeres kapcsolat. Mindenki kap viszontszavazatot, a kölcsönösségi index: 100.

A szimpátia szavazatok alapján készített csoportdiagram egyszerűbb lett /13. ábra/. Két nem zárt háromszögből és két nem zárt négyszögből tevődik össze a szerkezet, melynek elemei több-

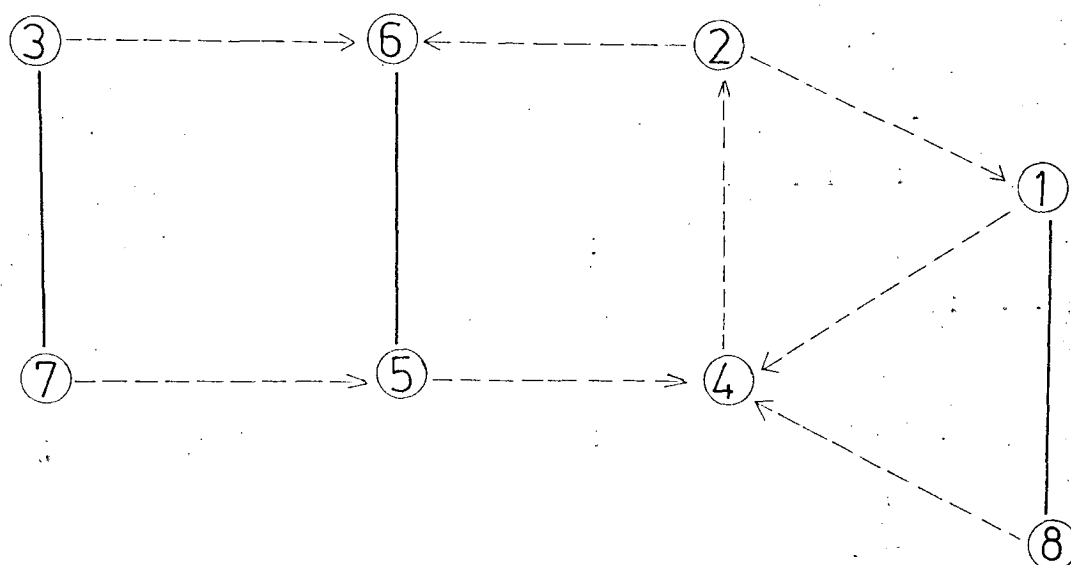
SZOCIOGRAM

SZOBASZÁM: 22.

ÉVFOLYAM: I.

A

DÁTUM: 1970. május

13. ábra

szőrösen is azonosak. Új momentum K.S. /3./ és L.J. /7./ baráti kapcsolata. Most L.J. már nem kapott elutasító szavazatot, viszont K.S. többet is. /22. melléklet/ Ezt elsősorban szertelenségével és más irányu érdeklődésével, elfoglaltságával "érdemelte ki" /menyasszony/. L.J. jó tanuló, megbízható - talán K.S. /3./-re is jó hatással lesz. L.J. /7./ év-eleje óta beilleszkedett a csoportba.

Most Cs.É. kapta a legtöbb szimpátia szavazatot. /4./ Társai tisztelik őszinteségét, akaraterejét. Ő maga kicsit bizalmatlan, feltehetően ezért nincs kölcsönös baráti kapcsolata. Az 1-4-8 háromszögben a 4. /Cs.É./ szerepe is fontos B.J. /1./-nek.

A gyakorisági táblázatból jól leolvashatjuk a különböző feladathelyzetekben kapott szavazatok számát: a szakmai tekintélyben Cs.M. /6./ áll az első helyen, majd L.J. /7./ következik. Mindkettő reális helyzetet tükröz. A politikai vitákban Cs.M. /6./ és B.M. /5./ véleményét tartják lényegesnek. A csoportvezetői pozícióra is B.M. /5./ kap többséget. B.J. /1./ nem szívesen ismeri el őt, kezd érződni közöttük bizonyos feszültség. Jól jelzi ezt a csoportvezető helyettesére vonatkozó kérdés, ahol B.J. /1./ szinte abszolút többséget kapott a szavazatokból. Ugyancsak B.J. elismerését igazolja a kollégiumi szintű vezetőre vonatkozó választás, ahol ő több szavazatot kap mint B.M. /14. ábra/ A vezetésre vonatkozó kérdéseknél Cs.M. /6./ is több szavazatot kap, de ő tudomásulveszi B.M. /5./ elsőbbségét; segíti is munkájában.

A második tanévtől az alábbi megfigyelési szempontokat tartottuk fontosnak a 22. sz. alapcsoport életében:

1. A csoport belső szerkezetének alakulása.
2. A kiemelkedő vezető egyéniségek egymáshoz és a csoporthoz való viszonya.

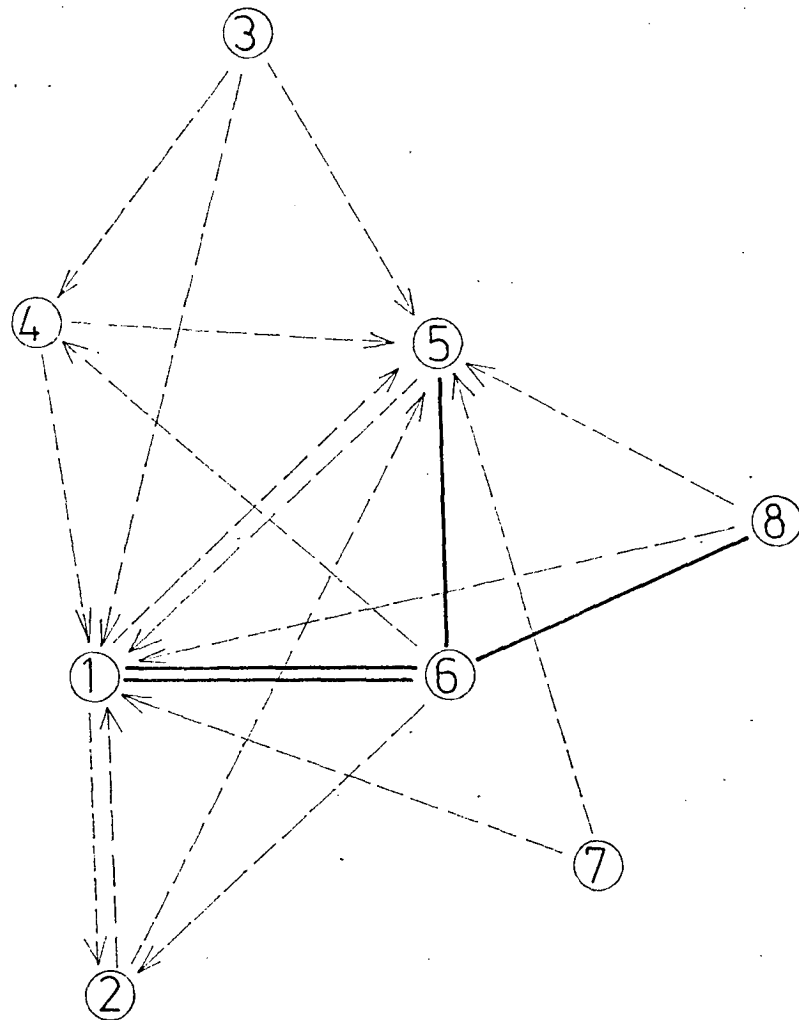
SZOCIÓGRAM

SZOBASZÁM: 22.

ÉVFOLYAM: I.

B

DÁTUM: 1970. május

14. ábra

3. A csoport vezetőjének munkája; megfelel-e az elvárásoknak?

4. Változik-e K.S. /3./ periférikus helye a csoportban?

A III. év elejére a következő kép alakult ki: az alapszervezetek is jó tanulmányi átlageredményt értek el. Kezd kialakulni mélyebb szakmai érdeklődésük; aktívan bekapcsolódtak a kari TDK tevékenységébe. B.J. a magyar nyelvészeti, Cs.M. pedig a finnugor TDK diáktitkára. Cs.M. felvette harmadik szakként a finnugort. Sok időt fordít tanulásra, kevés a szabadideje.

A csoport tagjainak szakmai érdeklődése nyelvészeti jellegű. Szívesen vesznek részt társadalmi munkában is. B.J. az egyetemi KISZ VB tagja lett. Munkáját lelkesen és eredményesen végzi. /Nem lényegtelen megjegyezni, hogy erre a komoly funkcióra a kollégium pedagógiai vezetői ajánlották./ L.J. szintén kapott társadalmi megbízatást, B.M.-mel együtt a kari KISZ bizottság tagjává választották. Itt L.J. fontos, megbízható munkát végez, gazdasági felelős. Cs.É. KISZ alapszervezetének politikai munkájában vesz részt, K.S. sportol /kézilabdás/. A többieknek állandó megbízatásuk nincs, de kisebb megbízatásokat szívesen végeznek. Így pl. ők mérték fel évfolyamuk kollégistáinak társadalmi tevékenységét. A csoport munkájára a karon is lehet építeni. A KISZ alapszervezet új titkára is kollégista, akinek véleménye szerint "a 22. számú alapközösség nélkül nehezen tudna dolgozni alapszervezetük".

A csoport elnyerte a "kiváló alapközösség" címet. Az alapközösség vezetője D.H. maradt, bár a lelkesedése kicsit csökkent.

A harmadik szociometriai felvételen a jövőbeni munkatárs választásokat kértük. A nyert szociogram elég reális. /15. ábra/ A legtöbb szavazatot Cs.M. /6./ kapta, aki kölcsönös kapcsolatban van S.S. /2./-vel, aki nyugodt, csendes magatartásával, megbízható tudásával jól beilleszkedett a csoportba.

B.J. /1./ és Sz.M. /8./ baráti kapcsolata megmaradt. Feltétlen észre kell venni, hogy Sz.M. /8./ munkatársként választaná L.J-t /7./, akivel elsőéves korában egy szobában sem lakott szívesen.

B.M. /5./ senkit nem választ, ezt azzal indokolja, hogy új munkatársak között szeretné bebizonyítani tudását. Kissé sértődött lett, társai kritikáját nehezen fogadja el. K.S. /3./ -t senki nem választaná, elfogadása átmeneti, a csoport tagjainak vele szembeni bizalma labilis.

A kölcsönösségi táblázat /23. melléklet/ áttekinthetően összegzi, hogy K.S. mellett B.J.-vel sem dolgozik minden csoporttag szívesen. Ezt a társak B.J. túlzott önbecsülésével indokolják, bár valószínű szakmai féltékenység is közrejátszik.

A szociogram egy négyszögből és egy háromszögből épül fel, az alakzatok kapcsolódnak, csak K.S. /3./ nem kapcsolódik.

A kölcsönös kapcsolat száma 29, ebből 11 elutasító. A kölcsönösségi index: 75. Az eloszlási mutató 3,7, közepes szintű.

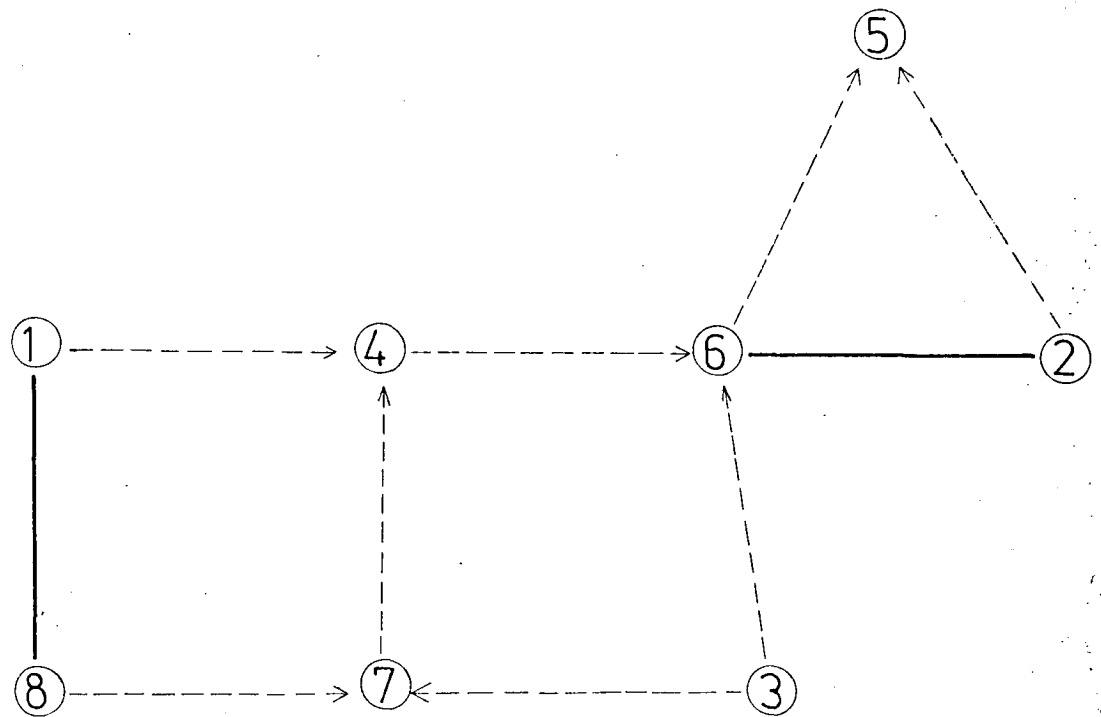
SZOCIOGRAM

SZOBASZÁM: 22.

ÉVFOLYAM: III.

C

DÁTUM: 1971. december

15. ábra

A 33.sz. A L A P C S O P O R T

A csoport jellemzése a tanév elején: a csoport tagjai különböző városokból kerültek Szegedre, még senki nem volt közülük kollégista. Egy-egy szakjuk közös. /Nyelv: orosz-latin-német- illetve magyar/. Szociális helyzetük eltérő, a állami gondozottól a legmagasabb kategóriáig.

Tanulmányi munkájukat rendszeresen végzik. A latinszakosok állandóan fordítanak. B.M. vegyésznek készült, a TTK-án, majd első évként elkezdte a BTK-n az orosz-latin szakot. K.A. is két éve érettségizett, dolgozott a felvétele előtt, ő kapta a csoportvezetői megbízatást; komoly, felnőtt.

Az első év elején készült szociometriai felvétel a következőket érzékelteti: az összes deklarált kapcsolatok száma 31, ebből 3 elutasító jellegű. Összesen 12 kölcsönös kapcsolat van, mind pozitív: 6 háromszoros, 1 kétszeres, és 5 egyszeres. /25. melléklet/ Mindenkinnek van kölcsönös kapcsolata. A kölcsönösségi index: 100. A szimpátia szavazatok többségét K.A. /2/, a csoport vezetője kapta. A többiekhez viszonyítva több élettapasztalattal rendelkezik, ami növelte tekintélyét. /26. melléklet/ Majd Sz.B. /6./ következik, aki nyugodt, csendes, szorény egyéniség. Szorgalmasan tanul és aktívan sportol /közilabda/.

A szoba diagramja /16. ábra/ két nem zárt háromszögre és két négyszögre osztható. Az alakzatok kapcsolódnak egymáshoz, tulajdonképpen senki nincs periférikus helyzetben. A legkevesebb szavazatot B.M. /7./ kapta, ugyan az egyetemi életben már jártas /ő volt TTK-s/ de a kollégiumi közösségben még nem jártas; nehezen alkalmazkodik.

A szociogramon jól látszik az azonos szakok szerinti kapcsoló-

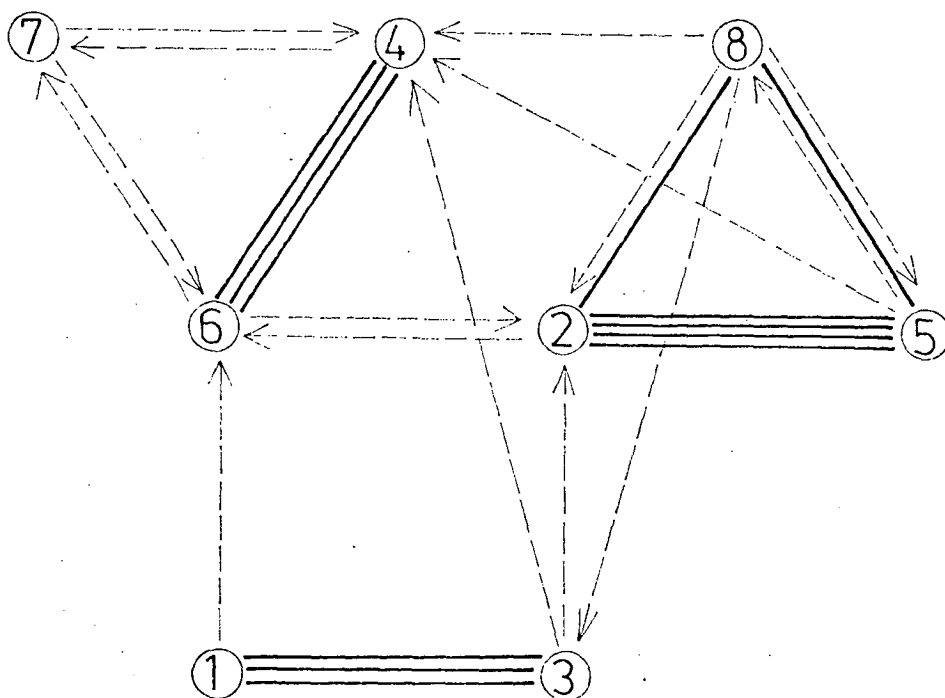
SZOCIÓGRAM

SZOBASZÁM: 33.

ÉVFOLYAM: I.

A

DÁTUM: 1969. november

16. ábra

dás: 2-5-8: orosz-latin, 4-6-7: orosz-német, 1-3-: magyar-latin.

Ez azt igazolja, hogy az év eleji elsődleges kapcsolódások alapja - mindenekelőtt - a közös szak, az azonos szakmai elfoglaltság.

Három baráti jellegű kapcsolat rajzolódik ki: 1-3, 4-6 és 2-5. Elutasító jellegű szavazatot B.M. /7./-en kívül V.É. /4./ is kap, akinek a szerepe elég ellentmondásos: komoly hátránnyal került az egyetemre, s emellett még gyakran betegeskedik. Nehezen alkalmazkodik új környezetéhez.

A tanulmányi munkában különösebben senki nem emelkedik ki. A vezetői pozícióra vonatkozó szavazatok többségét is K.A. /2./ a csoportvezető kapta, feladatát megbízhatóan látja el /17. ábra/. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a politikai vitáknak tulajdonképpen nincs megbízható, illetve elismert vezetője. Még K.A. /2./ és Sz.B. /6./ is csak 2-2 szavazatot kap. Feltehetően nem politizáltak még eleget a csoporton belül, ezért nem ismerik egymást ilyen oldalról.

Az első felvétel után a következő megfigyelési szempontokat jelöltük meg:

1. Megmarad-e a csoport belső szerkezetét jelentő azonos szakok szerinti kapcsolódás?

2. K.A. /2./ a későbbiek során is megfelel-e a csoport elvárásainak: megőrzi-e vezető szerepét, tekintélyét?

3. Hogyan alakul a csoport belső kohéziója, más vezető egyéniség kiemelkedik-e a csoportban?

Az első tanév végéig az alábbiakat figyelhettük meg: a csoport tagjai rendszeresen tanulnak. Félévi tanulmányi átlageredményük jó. V.Zs. szeretne szakot változtatni, érdekli a pszichológia és a pedagógia. A társadalmi munkában is résztvesznek, ebből külö-

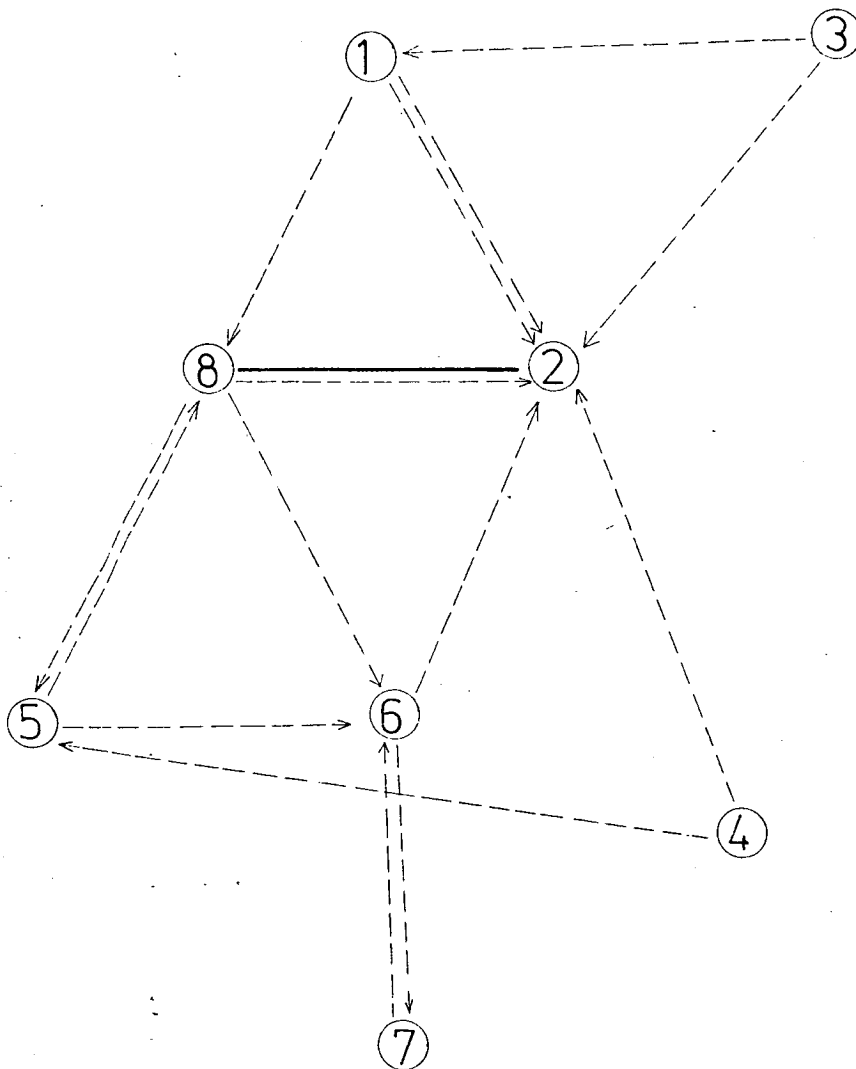
SZOCIÓGRAM

SZOBASZÁM : 33.

ÉVFOLYAM : I.

B

DÁTUM: 1969. november

17. ábra

nösen S.K. /5./ emelkedik ki, aki a gépelési csoport vezetője. A csoporttagok egymáshoz való viszonya nem problémamentes. Sokat vitatkoznak, éleződnek a személyi ellentétek. Többen mellőzöttek, sértettnek érzik magukat. K.A. /2./ a csoport vezetője próbál egyensúlyt teremteni, de kezdeti tekintélye ehhez már nem elég. Segít neki S.K. /5./ is.

A tanév végén készült a második szociometriai felvétel. Ennek alapján összesen 44 deklarált kapcsolat van és ebből 14 elutasító jellegű. /27. melléklet/ Ez utóbbi az év elejihez viszonyítva emelkedett. Két társnak nincs kölcsönös pozitív szavazata, a kölcsönösségi index csak 75. A kölcsönös viszonyból 2 háromszoros, 4 kétszeres és 10 egyszeres, 4 viszont az egyszeres elutasító kapcsolat száma.

A szoba diagramja /18. ábra/ két erősen kapcsolódó háromszögből tevődik össze, amihez egyoldalú választással B.I. /3./ és V.É. /4./ kötődnek. B.I. sokat tanul, tudásbeli fölényét negative érezteti is. Semmire nincs ideje, ami nem a kötelező tananyaggal kapcsolatos. V.É. is sok időt fordít tanulásra, ezért utasít vissza minden közös rendezvényen való részvételt. Még mindig nem tudott alkalmazkodni a csoport elvárásaihoz /nem takarít, önző stb./.

A 2. K.A. és az 5. S.K. valamint Sz.B. /6./ és B.M. /7./ baráti kapcsolatot szemléletesen ábrázolja a rajz is. A két kapcsolatból az utóbbi nem mindenben pozitív: B.M. hatására Sz.B. kissé visszahuzódó, szkepticizmus felé hajló.

A szimpátia, bizalmi szavazatokból most Sz.B. /6./ kapja a legtöbbet. Őt ismeri el K.A. /2./ a csoport jelenlegi vezetője is. Sz.B-t nyugaltságáért, szorgalmas és eredményes munkájáért szinte mindenki szereti. A csoportban zajló személyeskedő vitákban

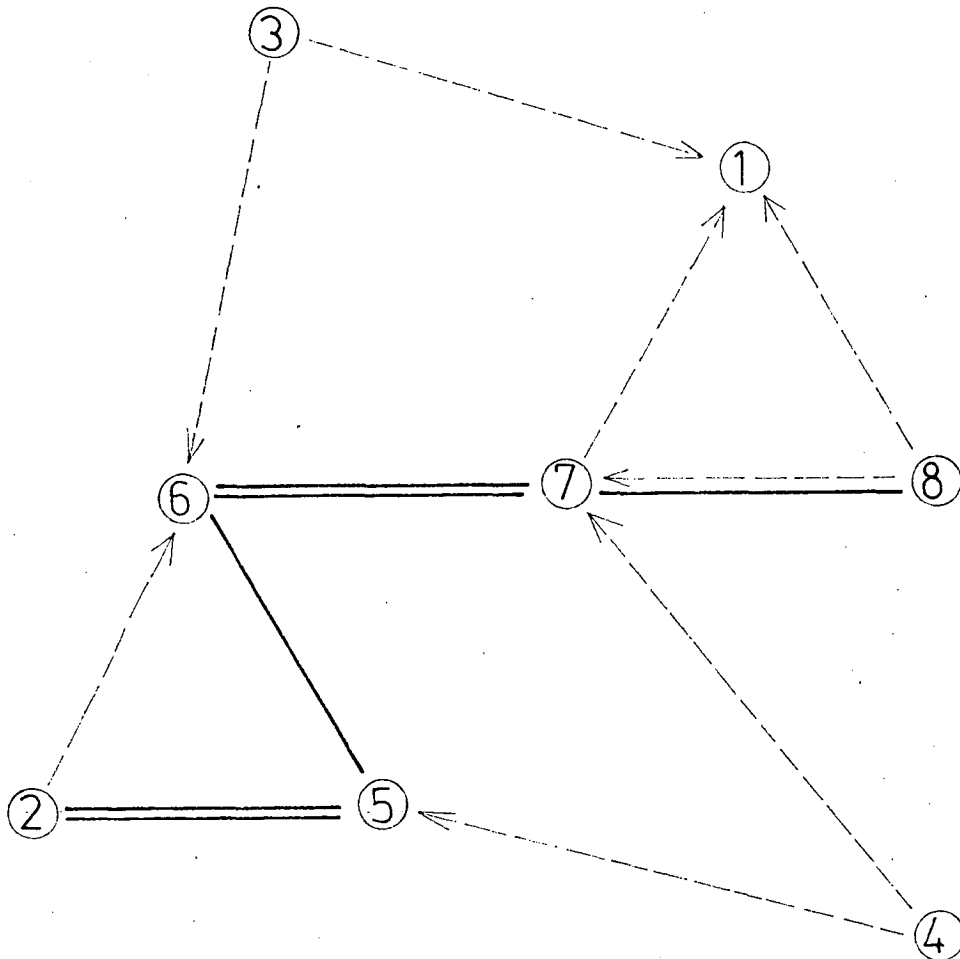
SZOCIOGRAM

SZOBASZÁM: 33.

ÉVFOLYAM: I.

A

DÁTUM: 1970. május

18.ábra

megnyugtató, egyensúlyozó szerepe van. A szakmai tekintély S.K.

/2./ kezd lenni: értelmes, szorgalmas, kitartó.

A politikai vitákban mellette még V.Zs. /1./ szerepe emlithető, aki egyébként elégedetlen a csoport jelenlegi életével, tévénységével, s ő maga is több feladatot szeretne végezni.

A vezetői pozíciót a csoport tagjai három személyre - Sz.B. /6./,

S.K. /5./ és V.Zs. /1/ - bízák. /19. ábra./ K.A. /2./ szerepe csökkent.

A második tanév során a következő szempontok alapján figyeltük a csoport életét:

1. Az első évben felbomlott az azonos szakok szerinti szimpátia kapcsolat. Hogyan alakul ez a viszony a későbbiek során?

2. A csoportban ki lesz a valós, s egyben választott vezető?

3. A csoportban több vezető egyéniség van, hogyan alakul személyes kapcsolatuk a csoporton belül és milyen szerepet töltenek be a kollégiumi közösség életében?

A második és harmadik év lényegesebb eseményeit a 33. sz. csoportban a következőkben összegezhetjük: A csoport tagjai egyénenként is kiemelkedő tanulmányi eredményt értek el mindegyik félévben. Többen aktívan dolgoznak a kari TDK-ban; Sz.B. és B.M. a klasszika-filológiai, S.K. a német irodalmi, V.Zs. a pszichológiai TDK-ban. V.Zs. a III. tanórtól Népköztársasági ösztöndíjas, szakváltóztatása sikerült: jelenleg magyar-pedagógia szakos. B.M. az orosz és latin mellé felvette harmadik szakként a görögöt is. A csoport tanulmányi átlageredményét V.É. is el-

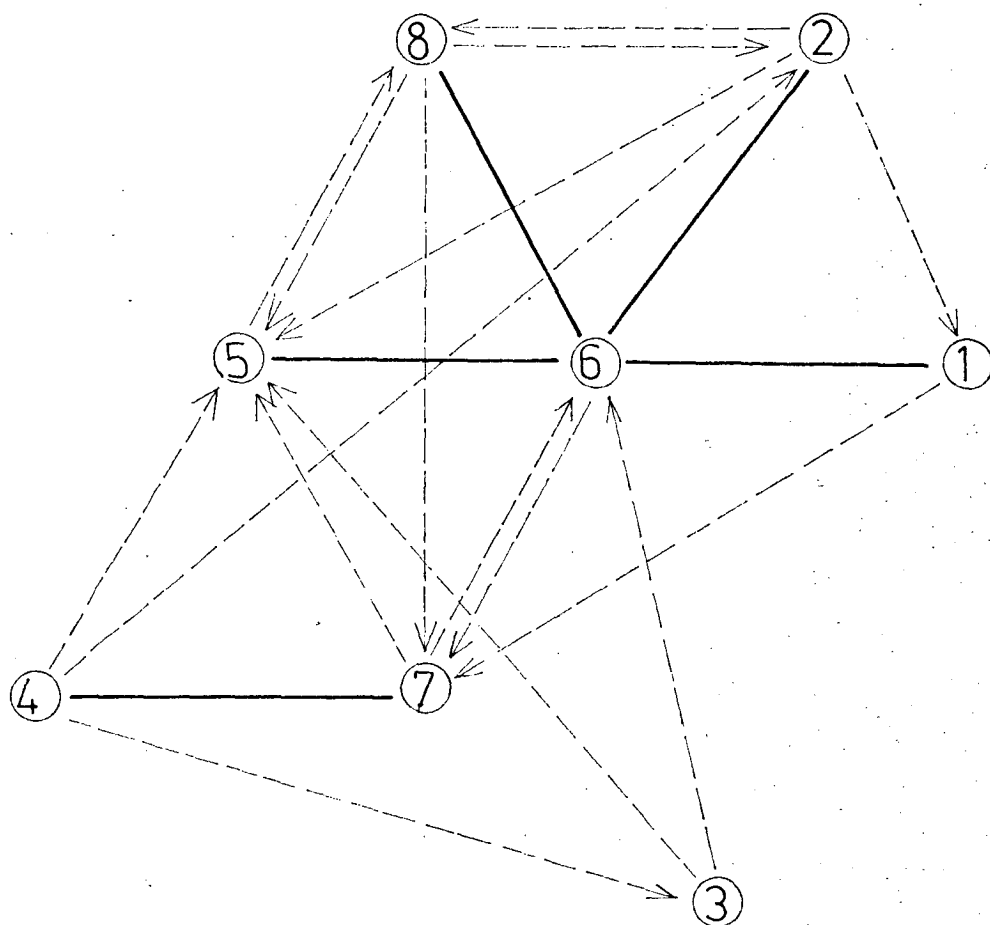
SZOCIOGRAM

SZOBASZÁM: 33.

ÉVFOLYAM: I.

B

DÁTUM: 1970. május

19. ábra

érte. A középiskolai hiányosságokat vasszorgalommal pótolta. A csoport tagjai aktívan résztvesznek a társadalmi munkában is. S.K. még az első év végén, V.Zs. pedig a második évben lett a kollégiumi diákbizottság tagja. Mindkettő elismert, jó vezető. V.Zs. valamivel népszerűbb, mint S.K.

A csoport új vezetőt választott - közkívánatra - Sz.B-t, aki továbbra is gyakran sportol és vele együtt V.É. /1/ is. A harmadik év elején két személycsere történt. Mindkettőnek családi oka van, ugyanis K.A. és K.K. édesanyja is súlyos beteg. K.K. emiatt az ELTE-en folytatja tanulmányait. /Testvére Budapesten dolgozik, nála lakik és gyakran utazik haza a szüleikhez/. K.A. otthon dolgozik és egyéni levelezőként folytatja az egyetemet. A csoport tagjai mindkettőjüket gyakran emlegetik, leveleznek. /K.A.-nak különösen sokat segítenek, amikor időközben édesanyja meghalt - K.A. utólag levizsgázik és ismét nappali tagozatos és kollégista lesz./

A két üres helyre tudatosan két első éves orosz szakos kollégista kerül. Mindkettő szorgalmas. A felső évesek sokat segítenek nekik az egyetemi életbe való beilleszkedésben.

Sz.B. szívesen dolgozik, elismert vezető lett a csoportban. Ez a csoport is a "Kiváló alapközösség" cím birtokosa. A szobájukba sokan és gyakran járnak a többi kollégisták közül is; példás rend, otthonos környezet, jó közösségi hangulat tanulhatnak.

Az 1971. decemberében készült szociometriai felvétel szintén a leendő munkatársra kért választást.

A legtöbb szimpátia szavazatot V.Zs. /1./ kapta, aki szakmai és politikai szempontból is elismert egyéniség lett a csoport-

ban /29. melléklet/. V.Zs. megbízható, lelkes, agitativ. Kár, hogy határozott fellépése nem mindig párosul figyelmességgel, megfontoltsággal.

Igen fontos szerepe van a csoportban Sz.B. /6./-nak, akit ötven választásának leendő munkatársnak. Ez az elismerés nemcsak szakmai tudásának, hanem szerény, megnyerő emberi magatartásának is eredménye. Bizonyos baráti kapcsolata B.M. /7./-mel továbbra is megmaradt, /20. ábra/ és kölcsönös kapcsolata van S.K. /5./-val is.

Az elsőéves B.G. /8^x/ is Sz.B-re és S.K-ra adja szavazatát, aki /mármint B.G./ kissé különö egyénisége miatt nem lett népszerű a csoportban. H.E. /2^x/-t előbb elfogadta a csoport. Kedves, megnyerő egyéniség, szorgalmasan dolgozik. Szakmai tudásuk miatt szavaz B.I. /3./-re és V.Zs. /1./-re, őket választaná munkatársnak is.

A csoport harmadéves tagjai között elég biztos a kapcsolat, B.I. /3./-t kivéve, aki még mindig nehezen kapcsolódik a csoporthoz. Szakmailag kiváló, de túl sok időt fordít a tanulásra. Semmi másra nem marad ideje, rendszerint társadalmi munkára is csak minimális. Ő maga szereti, ha foglalkoznak vele, de túl érzékeny. V.G. /4./ beilleszkedése a csoport életébe valamivel biztosabb mint B.I.-é.

A szociogram /20. ábra/ egy négyszögből és erre épülő háromszögekből áll, s ide kapcsolódnak a kevésbé központi helyzetű személyek. Kölcsönös kapcsolata csak B.G. /8^x/-nek nincs, a már említettek miatt. A kölcsönösségi index 87. Az összes kölcsönös kapcsolat száma 32, ebből 11 elutasító jellegű. 3 kétszeres, és 10 egyszeres kapcsolat van, ami kölcsönös, s ebből

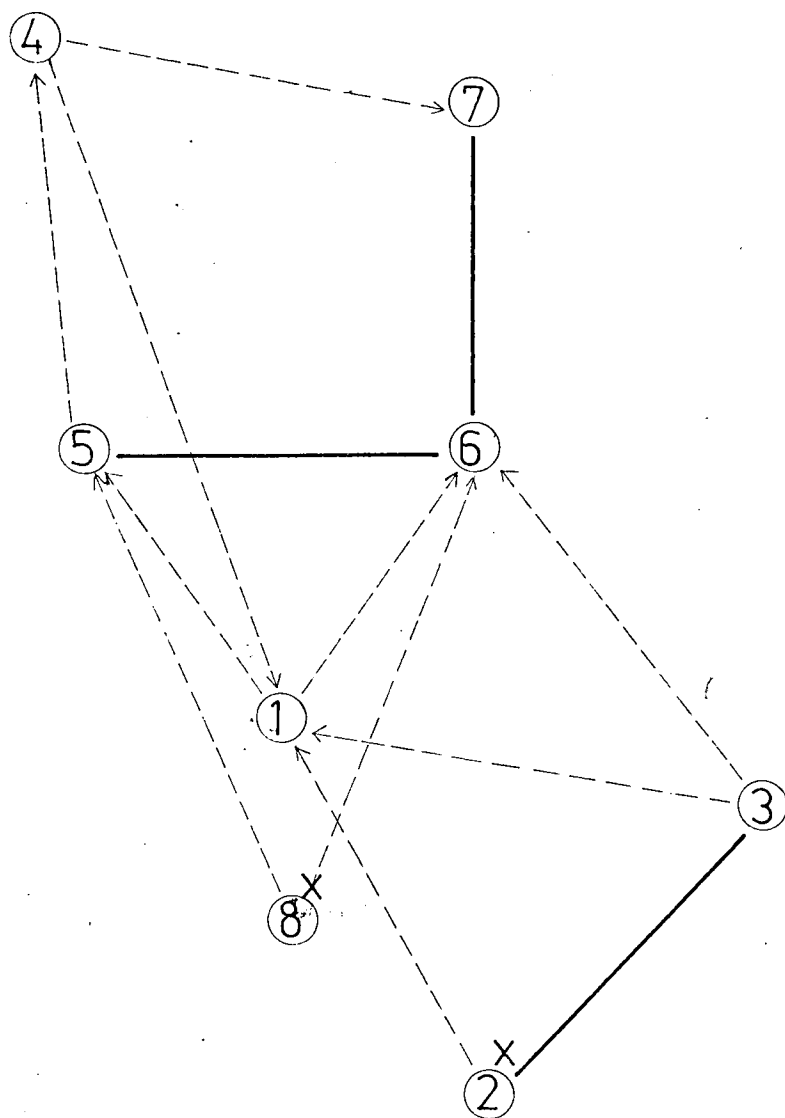
SZOCIÓGRAM

SZOBASZÁM: 33.

ÉVFOLYAM: III.

C

DÁTUM: 1971. december

2o. ábra

kettő elutasítás. Érdekes módon V.I. és B.I. is elutasítják egymást. Ezt elsősorban más jellegű életszemléletük magyarázza, s talán bizonyos szociális színezete is van.

Az összes pozitív szavazat 34, az eloszlási mutató 4,9, jó.

/30. melléklet/.

A 33. számú alapközösség életében a felmérést követően hamarosan új, a belső szerkezetet is érintő változások történtek.

B.E. férjhezment és albérletbe költöztek, helyére ismét K.A. került, akit örömmel fogadtak a csoport tagjai; s lényeges szerepük volt abban, hogy K.A. lassan megnyugodott és ismét beilleszkedett az egyetemi, kollégiumi életbe.

A másik momentum: V.Zs-t megválasztották kollégiumi titkárnak. Megbízatásának szívesen és lelkesen tesz eleget.

Különös módon, de az alapközösségek szerkezeti jellegzetességéből következően a kérdés vizsgálatát egyik csoport életében sem zárhatjuk le. A III., de még a IV. évben készült szociometria felvétel is csak az akkori helyzetet, annak pillanatnyi keresztmetszetét jelzi. Talán azt sikerült bemutatnunk, hogyan alakulnak, változnak az egyes csoportokban az interperszonális kapcsolatok.

A munka során a kollégiumi évfolyam minden egyes alapcsoportjának szociometria elemzése után került sor az évfolyam általános képének elkészítésére, az összehasonlításokra. A továbbiakban ezt vázoljuk.

B./ Az alapközösségek interperszonális kapcsolatainak sajátosságai

Az azonos évfolyam alapcsoportjainak szociometriai eredményeit feldolgoztuk. Így az egyes kérdések illetve kérdéskörök elemzése után képet kaptunk arról, hogy a vizsgálat időpontjában az adott évfolyamon:

a./ a csoport szerkezetére utalóan

- kik vannak a társas kapcsolatok bizalmat jelentő központi helyén

- kik foglalnak el periférikus helyet a csoportban

- a csoportkohéziók jellege az évfolyamon

b./ a feladathelyzetekre vonatkozó adatokból következő

- kik a szaktekintélyek

- kik a politikai viták elismert vezetői

- kiket választanának munkatársnak a végzés után is, s kit nem

c./ a speciális feladathelyzetre vonatkozókból

- kik a legismertebb, vezetői tulajdonságokkal rendelkező kollégisták

- kik csoportszinten és kollégiumi szinten a legtöbb bizalmat élvező diákvezetők.

A kollégiumi nevelőmunka szempontjából hasznos az a névsor, amit a fenti csoportosítás alapján készítettünk el. Így névszerint is bizonyos kontrollt, illetve új eredményt is kaptunk. Ennek alapján feladatukat, új megbízatásokat kaptak a csoport tag-

jai. A megerősítő jellegű válaszok egyben elismerést, a csoport, a közösség helyeslését is jelentik. Ezen a gyakorlati szemponton túl a válaszok motivumainak, valamint a választott egyének személyiségjegyeinek elemzése segítséget ad az elvi kérdések tisztázásához is. A névszerinti és százalékos összesítősnél nehezebb feladatnak bizonyult a motivumok összesítése. A válaszok indoklásánál ugyanis mindenki a saját elképzelése szerint fogalmazott, ezért akadt olyan kérdés, amelyre összesen 34 különböző minősítő jelzót kaptunk 80 féle felsorolásban. Ezt a megoldást szándékosan választottuk, mert úgy véltük, hogy így jobban biztosított a szabad motiválás lehetőségével az indoklás eredetisége, őszintesége.

Az alapcsoportok szerkezetére utaló tényezők:

Vizsgálatunk ezen szakaszában több vonatkozásban a szakirodalomban már megtalálható megállapításokat véltük azonosítani. A csoport, pontosabban a szociálpszichológiai értelemben használatos kiscsoport definícióját H.Hiebsch /1960./ így fogalmazta meg: "Csoporton emberek bizonyos számát értjük, akik adott térbeli és időbeli tényezők/ /koordináták/ között, egymással közvetlenül vagy közvetve, aktív kölcsönös viszonyban, vagy legalább minimális intenzitású, extenzitású és intimitású összeköttetésben állanak, maguk belső rendet alakítanak ki és cselekvően értékmegvalósításra törekednek."

A legfontosabb felsorolt feltételnek a kölcsönös viszony valamilyen formáját és a belső rend kialakítását tartjuk. Ezeket az elvárásokat már az elsőéves alapcsoportokban megtaláltuk bizonyos szinten. A kiscsoport fejlődésének magasabb fokát írja le Pataki Ferenc /1969., 1972./ "Azok az emberi csoportok a leghatékonyabbak, amelyek

a vezető érdekek megvalósulását szolgáló tevékenységekre épülnek, és amelyek multifunkcionálisak, azaz egyszerre többfajta érdeket /s ennek megfelelően többfajta szükségletkielégítést/ szolgálnak."

Azt tapasztaltuk, hogy az azonos vagy hasonló szakos alapszempontokban többféle szempontból is vannak hasonló érdekek. S ezek jól segítik a csoport belső rendjének mielőbbi kialakulását, az önszabályozásra való törekvést. Majd egy későbbi szakaszban /általában/ másodévtől elvárhatjuk, hogy a csoport pozíciója számottevő legyen a tágabb szociális rendszerben /kollégiumi közösség/ is. Pataki elvével: "A valóságos csoportok rendkívül sokrétű kölcsönhatásban állanak a közvetlen környezetüket alkotó társas mező" /vagy valamely hierarchizált szervezet, intézmény/ külön főle szintjeivel és azok folyamataival. A csoport minden tekintetben nyitott rendszer, amelynek belső történései nem szakíthatók el sem az ökológiai-szociológiai tényezőktől, sem pedig attól a szélesebb szociális rendszertől, amelybe integrálódik, s amelynek részeként, elemeként működik."

Az általunk is elemzett egyik alapszempontot azért tartják jó kollektívának a többiek, mert náluk jó a hangulat, s szívesen segítenek nem szobatársnak is. Magasabb szinten pedig a "kiváló alapszociális közösség" cím elnyerésének egyik feltétele a kollégiumi közösségben /azaz a szélesebb szociális rendszerben/ végzett tevékenység. Fontos feladat a vizsgált kollégiumban is a csoporthoz, a kollégiumi közösséghez való tartozás érzésének kialakítása. Ennek összetevői : a közös tettek, az együttes sikerélmény, elismerés és jutalom, illetve a különböző rivalizálási sikerek.

A csoportok kollektívává fejlődése nem egyszerű folyamat, s a tendenciát - tapasztalataink szerint is - jól segítheti a csoport kialakításának tudatos irányítása. A csoportok homogén, s az azonos

lakószintek heterogén összetétele jellemző adott kollégiumi közösségünk szervezésére.

Az 1968/69. tanév elsőéveseinek 80 %-a lakott teljesen homogén összetételű szobában. A többi /20 %/ heterogén összetételű csoport-hoz tartozott, többségük a tanév során megüresedett /felsőévesek kiköltöztek/ helyre került be a kollégiumba. A második tanév végéig nem történik különösebb átrendeződés; a csoportokban kevés személycsere van, lényegében csak ott, ahol elsőévben felsőéves csoporttársak is voltak. Ez a gyakorlat nem vált be. Tapasztalataink azt bizonyítják, helyesebb, eredményesebb a közösséggé válás szempontjából is, ha azonos évfolyam azonos vagy hasonló szakos kollégistái alkotnak egy-egy kollégiumi alaps csoportot.

Az 1969/70. tanév elsőéves kollégistáinak 90 %-ánál több /96 is/ alkotott homogén összetételű csoportokat. Ezáltal sikerült biztosítani az adott lehetőségek jobb kihasználását. Az év elején készült szociometriai felvételek jól jelzik ezt a kapcsolódást. Hasonló szakosok esetében /lásd pl. a 33. sz. alaps csoportot!/ még az is kimutatható, hogy az azonos szakosok szavaznak egymásra; a közös órák, azonos témák feldolgozása során ők már jobban megismerhették egymást emberileg is.

Novemberben a kollégiumi csoporton kívüli új kapcsolat még viszonylag kevés van; általában azonos szakos nem kollégista évfolyamtárs, fiú-kollégista évfolyamtárs vagy esetleg felsőbbéves diákvezető kap még szavazatot. Ez utóbbi a diákvezetőségi tagok tekintélyét, munkájuk fontosságát bizonyítja.

Az azonos középiskolában végzetek baráti kapcsolata általában megmarad. /Lásd pl. a 14.sz. alaps csoportban./ Az azonos középiskolából, azonos városból érkezett elsőévesek között általában

pozitív összetartó erő érződik. Több éves tapasztalat alapján ezt pl. a pécsi elsőévesekről lehet elmondani, ezt természetesen a nagyobb létszám is magyarázza.

A fentiekben vázolt helyzet a megfigyelt évfolyam esetében évvégére módosult. A legjellemzőbb változások: a középiskolai eredetű baráti kapcsolatok egy része felbomlik /más szak, más elfoglaltság stb./. Kevés csoporton kívüli kölcsönös viszony épül ki az évfolyamon; még a kollégisták se mind ismerik egymást.

A szakmailag kiemelkedő eredményt elért kollégistákat elismerik, tekintélyük nagy. Különösen az a példa, aki nem állandó tanulóval éri el a legjobb eredményeket.

A felsőéveseket kevés elsőéves ismeri: összesen 25 fő felsőéves /ez az összes elsőéves 7 %-a! / kap bizalmat jelentő szavazatot. Pozitívan érzékelhető viszont az, hogy ezen felsőévesek többsége diákbizottsági tag, évfolyam KISZ titkár, ill. az évfolyamok szakmailag is elismert képviselői. Itt is találunk volt iskolatársi kapcsolatot is.

A különböző szakos elsőévesek az eltelt egy év alatt kevésbé ismerték meg egymást, ha nem azonos kollégiumi alapcsoportban éltek. A magas kohéziós mutatóval rendelkező csoportok tagjai is szinte csak egymást ismerik közelebbről. Az azonos szakos évfolyamtársak, ha nem egy szobában laknak is - jobban ismerik egymást, jó kapcsolat épül ki közöttük /lásd 34.sz. mellékletet./

Az általunk vizsgált és megfigyelt alapcsoportok a tanév végére közösséggé formálódtak; természetesen nem azonos csoportkohézió jellemzi őket. A leggyengébb tanulmányi eredményt elért hallgatók abbahagyták egyetemi tanulmányaikat, s így kimaradtak a kollégiumból is. Ez a szám nem elhanyagolható, tanévenként 5-10 fő között ingado-

zik minden első évfolyamon. Közöttük van főlévismétlésre utasított, de olyan is, aki az évkezdés után /október, november/ már a kezdeti nehézségeken nem tud vagy nem is akar urrá lenni. Az évfolyam többsége szorgalmas, vagy kevésbé szorgalmas munkával jórendű tanulmányi eredményt ér el.

Csoportonként más és más a belső kohézió. Évfolyamonként az alábbiakat állapíthatjuk meg:

a./ A csoportok szerkezetére vonatkozóan két mutatót vizsgáltunk meg: a társas kapcsolatok központi és periférikus helyén lévő kollégisták arányát és személyiségjegyeit, a választás motivumait. Az első /I.A./ szociometriai felvétel alapján megállapíthatjuk, hogy a 68 fő elsőéves kollégistából 10 fő /14,7 %/ foglal el központi helyet, illetve 13 fő /19,1 %/ periférikus szociometriai státusszal rendelkezik. A kérdőív alapján /1.9.8. kérdés/ a bizalmat élvező központi személyt illetve személyeket az időszakos elutasítás és a tartós kizárás okait összegezhetjük. Az előbbieket alapján a következő eredményt kaptuk:

A spontán módon választott, központi helyet elfoglaló személyekről adott jellemzés lényege:

jó viszonyban vagyunk, jól megértjük egymást	50 %
közvetlen, megbízható, segítőkész	20
művelt, érdeklődő, gondolkodó	10
kedves, vidám	14
hasonló temperamentum	6

A százalékos megoszlás jól bizonyítja, hogy a választás tulajdonképpen nem spontán módon történik. A "jól megértjük egymást" kife-

jezés többféle lényeges emberi tulajdonságot foglalhat magában. Egy év alatt megismerték egymást és így most válaszként is elegendőnek érzik ezt az indoklást. A többi motívum konkrétabb, de a fentihez kapcsolható. A műveltségre való utalás összefügg a tanulmányi eredmény minőségével is. /21. ábra/

Az elutasítás /időszakos/ indokai:

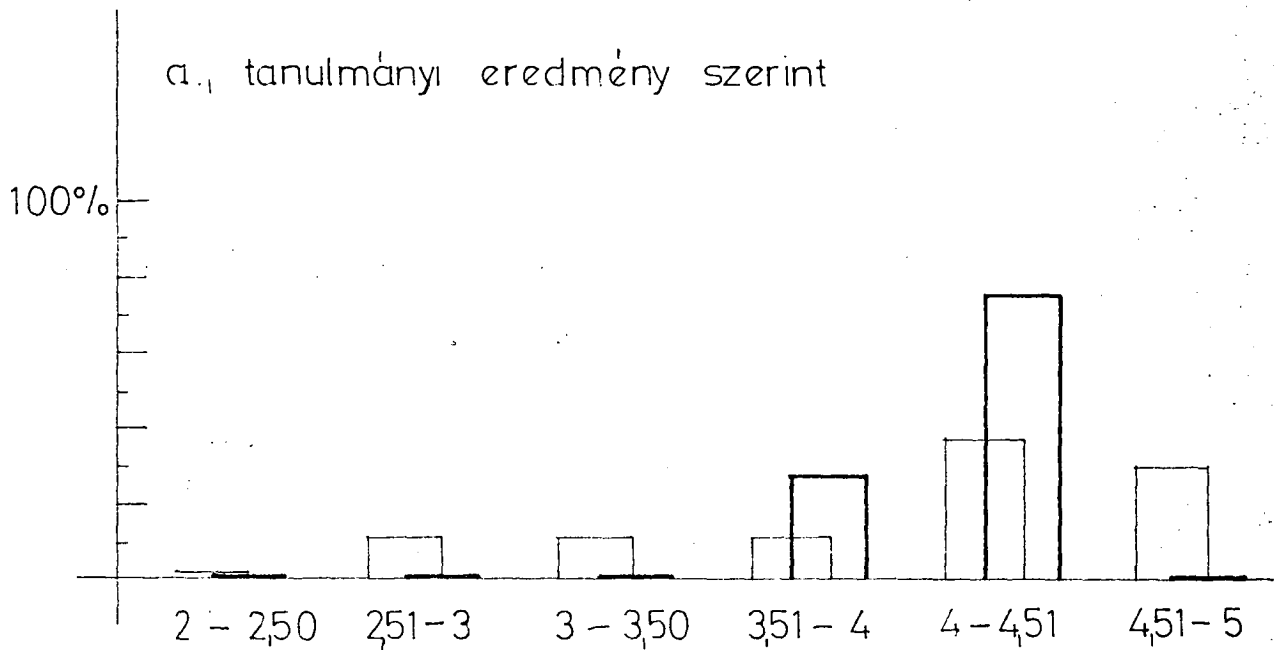
mással megy. /mással is mehet/	25 %
nincs rá ideje	25
nem tartozik szorosan a csoporthoz	15
nem vagyunk jó viszonyban	15
inkább tanuljon	12
még nem ismerjük	8

A legutolsó motívum olyan személyre vonatkozik, aki nem évkezdéstől kollégista. Ez a kitétel bizonyos várakozó álláspontot is jelent.

A "nem tartozik szorosan a csoporthoz" és a "mással megy" kifejezések a csoport elvárásától eltérő magatartást, viszonyulást takarnak. Itt az egyik leggyakoribb eltérést, elkülönülést a fiukkal való kapcsolat közösségi, /csoport-szintű/ megítélése okozza. Ifjú, illetve felnőttkori leányokról lévén szó, a különféle páros kapcsolat kialakítására való törekvés, a párválasztás kísérlete természetes. Az egyetemi évek során elég sok, /az utóbbi években emelkedő tendenciával/ páros kapcsolat alakul ki; többségük még a diploma megszerzése előtt házasságot köt, családot alapít. Sokat segít a probléma megoldásában az egyetem szociális

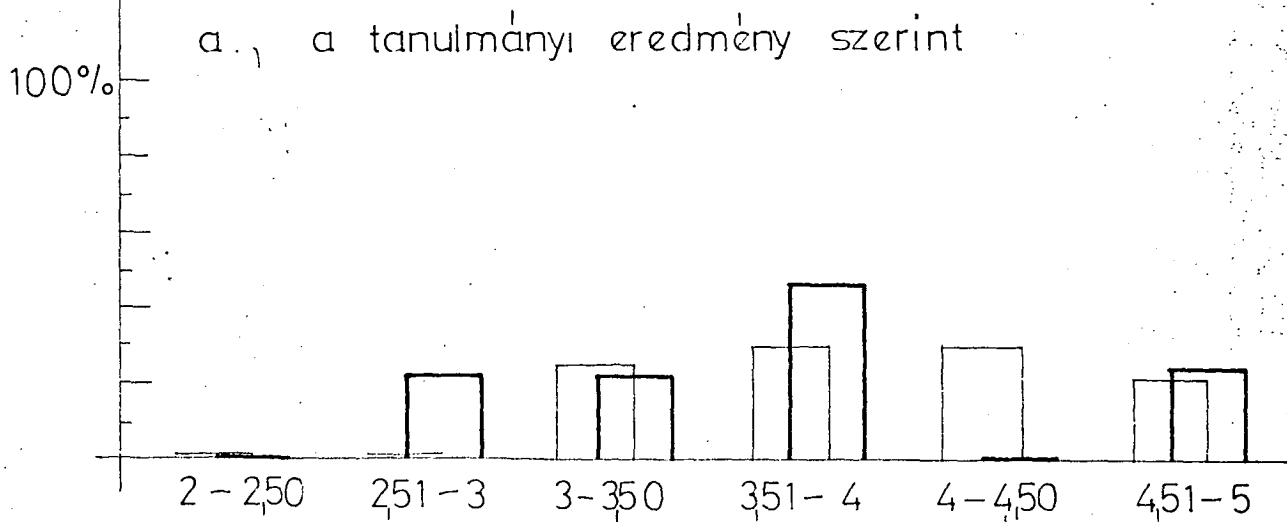

A TÁRSAS KAPCSOLATOK KÖZPONTJÁBAN LÉVŐ
KOLLÉGISTÁK MEGOSZTLÁSA
/az I.A és I.B jelzésű kérdőívek alapján/

A TÁRSAS KAPCSOLATOK PERIFÉRIÁJÁN LÉVŐ
KOLLÉGISTÁK MEGOSZTLÁSA

/az I.A és I.B jelzésű kérdőívek alapján/

támogatására is. /Kollégium házásoknak, rendkívüli szociális segélyek stb./

Ezt a tendenciát az egyén és a közösség szempontjából is helyesnek, természetesnek ítéljük. A személyiség szocializációja szempontjából elvileg is igen fontos kérdéssel állunk szemben. Ebben a korban /18-23 év/ ugyanis mindegyik egyetemista fiatalnak többszörös feladatot kell megoldania: felkészülni a leendő hivatásra és ezzel összefüggő feladatokra, résztvenni a társadalmi-közéleti tevékenységben oly módon, hogy kellő tapasztalatot, jártasságot szerezzenek és emellett - egyénileg is megteremteni a "magánéletben" való boldogulás feltételeit. Átszólólag az egyéni és a közösségi tevékenység ellentmondó lehet. /Szabadidő stb. problémája/. A valóságban azonban csak a két reláció szerves egybekapcsolódása teremtheti meg a reális egyensúlyt. Itt mindenekelőtt I.Sz.Kon /1969./ alapgondolatára utalunk, mely szerint az egyén csak a közösségen keresztül épül be szervesen a társadalom életébe.

A kollégiumi alapcsoportok nem mindig egyértelműen és nem kellő összetettségében itélik meg a páros kapcsolatokat. Kezdetben helytelenítik, hogy nem a csoporttal együtt; nem a többi társal azonos módon él, cselekszik az adott társ. Például hogy nem a többi lánnyal, hanem fiúval megy moziba. Ezért szerepel ez a válasz a közös mozijegynél is "ugyis mással megy". Ebben a megfogalmazásban benne van, hogy nemcsak most nem mennek a többiekkel.

Ez a kissé felületibb megítélés a páros kapcsolat alakulásától függően realisabb lesz. Tapasztalataink szerint az a döntő, hogyan viszonyul a kialakult pár az eredeti csoporthoz. Ha a lány, illetve esetenként a fiú is résztvesz a csoport munkájában, annak rendezvényein, akkor nemcsak a lányt nem zárja ki a csoport, hanem a fiút

is "befogadja". A megítélésben döntő szempont marad, hogyan dolgoznak egyénenként eredeti csoportjukban, kisebb közösségükben. Közös társadalmi tevékenység jó színtere lehet a KISZ alapszervezet, bár ez a terület még előggé kiaknázatlan ilyen relációban.

Helyes az az alapelv /ha nem is a többség véleménye/, mely szerint két egyén nem élhet egymásnak /csak egymásnak/ az egyetemi évek alatt, hiszen az egyetem elvégzése után is várnak rájuk közéleti, a közösség érdekében végzendő feladatok is. Ez igen fontos egy nevelőtestület életében, mert a tanár példája egy iskola, egy közösség tagjai előtt lehet követendő. Éppen ezért lenne igen fontos, hogy az egyetemisták az egyetemi évek alatt azt is megtanulják; szocialista társadalmunknak nem a csak családjának élő visszahuzódó, sőt esetleg elszigetelődő egyén /vagy pári/ az embereszméje.

A "nem vagyunk jó viszonyban" indok bizonyos antipátiát, illetve az esetek többségében közömbös kapcsolatot takar.

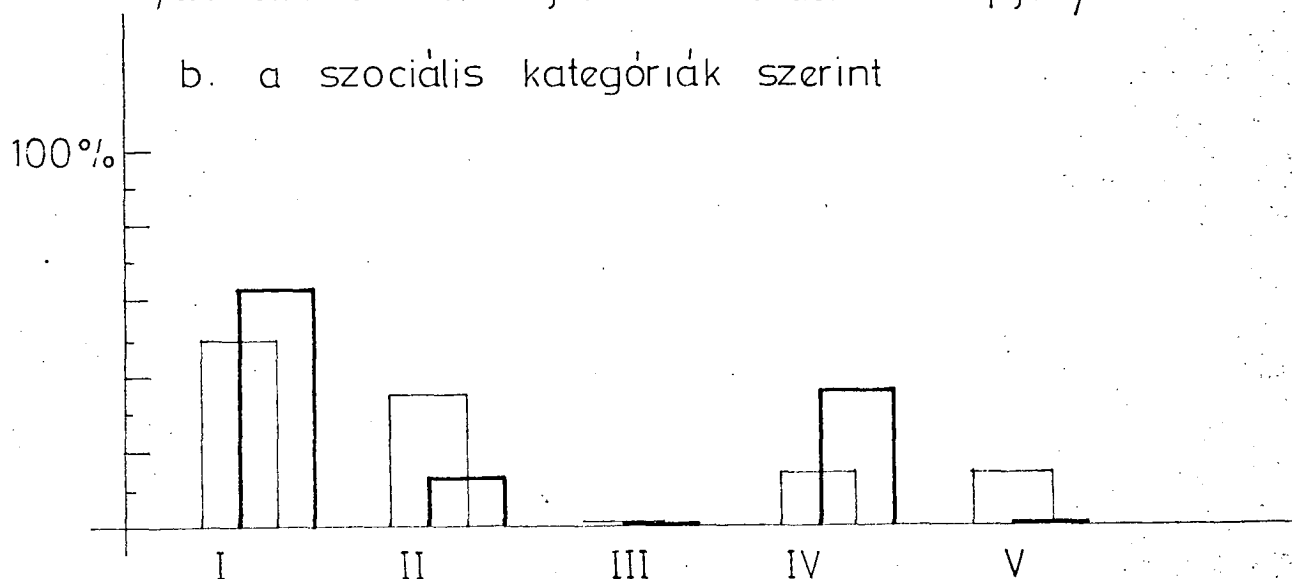
A "nincs rá ideje, mert tanul; mert ugyanis mindig fordít" stb. szintén bizonyos - csoport elvárástól eltérő magatartást, élettempót jelent.

Ez az indoklás annak szól, aki minden közös /főleg szóraozást, kellemesebb szabadidő eltöltést/ tevékenységet a tanulmányi kötelezettségekre való hivatkozással utasít vissza. A kollégistáknak ez a százaléka általában hiányosabb középiskolai alappal, gyengébb szakmai felkészültséggel került az egyetemre. Most szorgalommal, akarattal mindent pótolni szeretnének. /22. ábra/ Ennek egyik feltétele azonban feltétlenül a szakmai biztonságérzet és sikereálmény előlése. Ehhez egyénenként eltérő időtartam /egy-két év is lehet/ kell. Az "inkább tanuljon" kitétol a fenti típus ellentétének, azoknak szól, akik nem veszik elég komolyan az egyetemi alapkövetelményeket sem.

A TÁRSAS KAPCSOLATOK KÖZPONTJÁBAN LÉVŐ
KOLLEGISTÁK MEGOSZTLÁSA:

/az I.A és I.B jelzésű kérdőívek alapján/

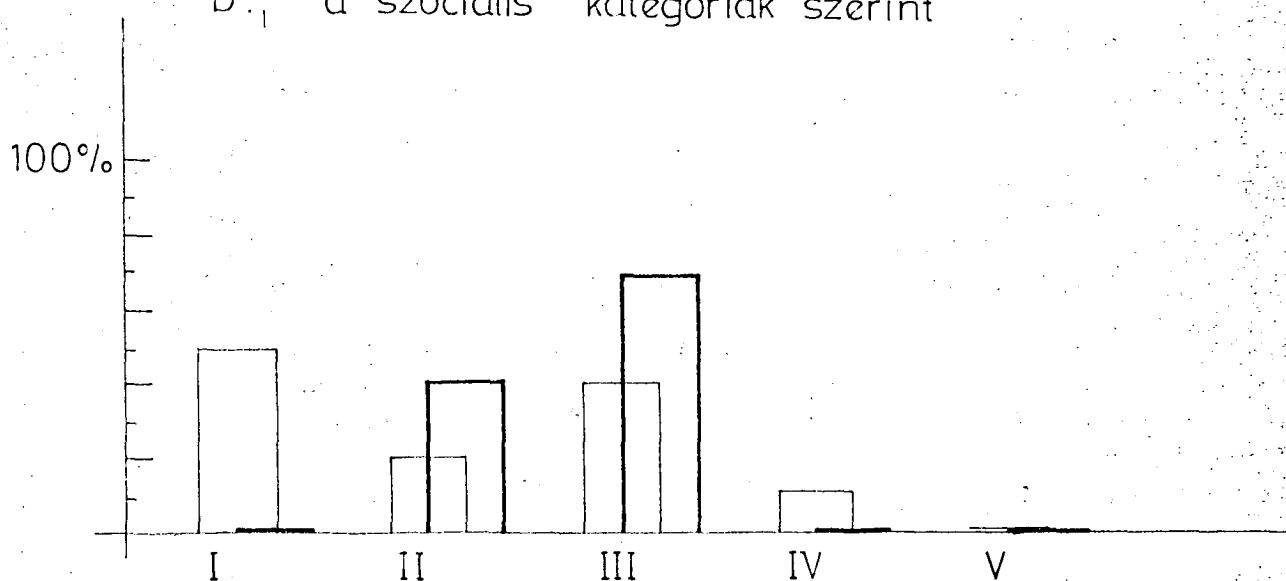
b. a szociális kategóriák szerint

A TÁRSAS KAPCSOLATOK PERIFÉRIÁJÁN LÉVŐ
KOLLEGISTÁK MEGOSZTLÁSA:

/az I.A és I.B jelzésű kérdőívek alapján/

b. a szociális kategóriák szerint

Akivel nem laknának szívesen /akit gyakorlatilag a legszívesebben kizárnának a csoportból, ha lenne erre lehetőség/:

nehezen alkalmazkodik /hangos stb./	35 %
önző; kiszolgáltatja magát	17
szeszélyes, hangulat-ember	15
visszahuzódó, nehezen tud beilleszkedni	15
nem a csoporthoz kapcsolódik /máshoz/	10
később költözött ebbe a szobába	8

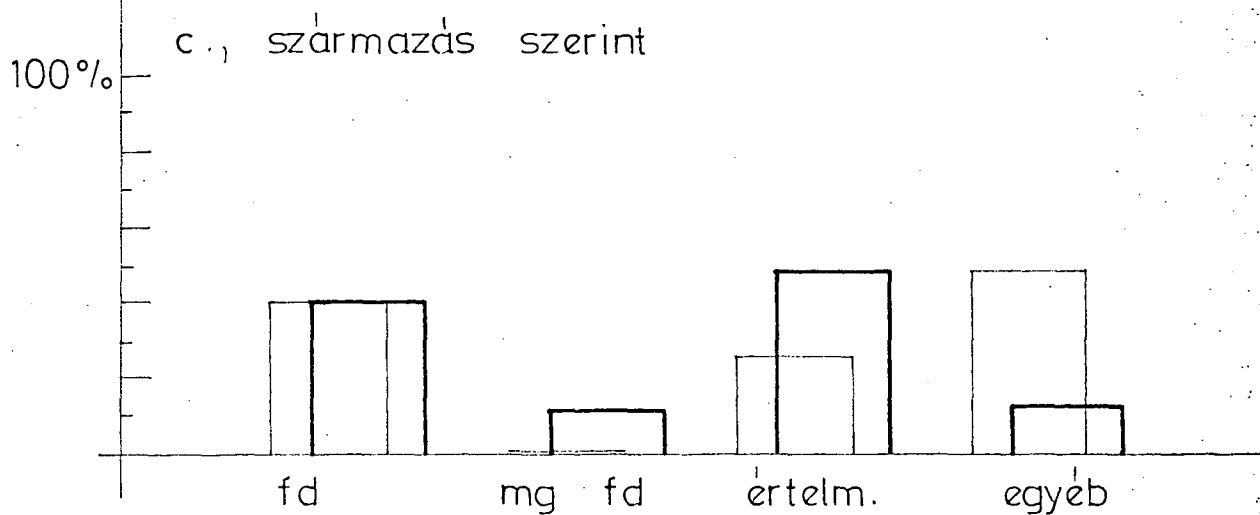
Itt tulajdonképpen megismétlődik az előző válaszok között szereplő motívumok egy része. Ez elsősorban a máshoz, a máshova való kapcsolódásra, a későbbi kollégiumi beköltözésre vonatkozik. Részben a visszahuzódás, nehezebb alkalmazkodás kérdéseiről is szóltunk már. Ők még nem laktak a kollégiumban, először kerültek távol otthonról, ezért az új környezetbe és a vele új közösségbe való beilleszkedésük nem könnyű. Ennek a folyamatnak vannak szociális összetevői is; talán nem véletlen az sem, hogy közöttük elég sok fizikai dolgozó szülő gyermeke, alacsonyabb kategóriás kollégista van. /23. ábra/ A beilleszkedést görcsös merőség, zárkózott magatartás is akadályozza.

Az elutasításra vonatkozó motívumok többsége nem pozitív személyiségjegyek felsorolásából tevődik össze. A /nehezen alkalmazkodik/ válasz, de még inkább az "önző, szeszélyes" jelzők feltétlenül a csoporthoz való negatív viszonyulást tükrözik.

Az "alkalmazkodás" terminológia bonyolult, cselekvési formák egész sorát jelzi. Mindenekelőtt arra utal, hogy a csoporttagok figyelembe veszik egymást, egymás igényeit, de ezt elvárják a csoport minden tagjától. Általában minden csoportban előbb-utóbb kialakul bizonyos csoportetika. Mindegyik csoportban vannak szokások, később

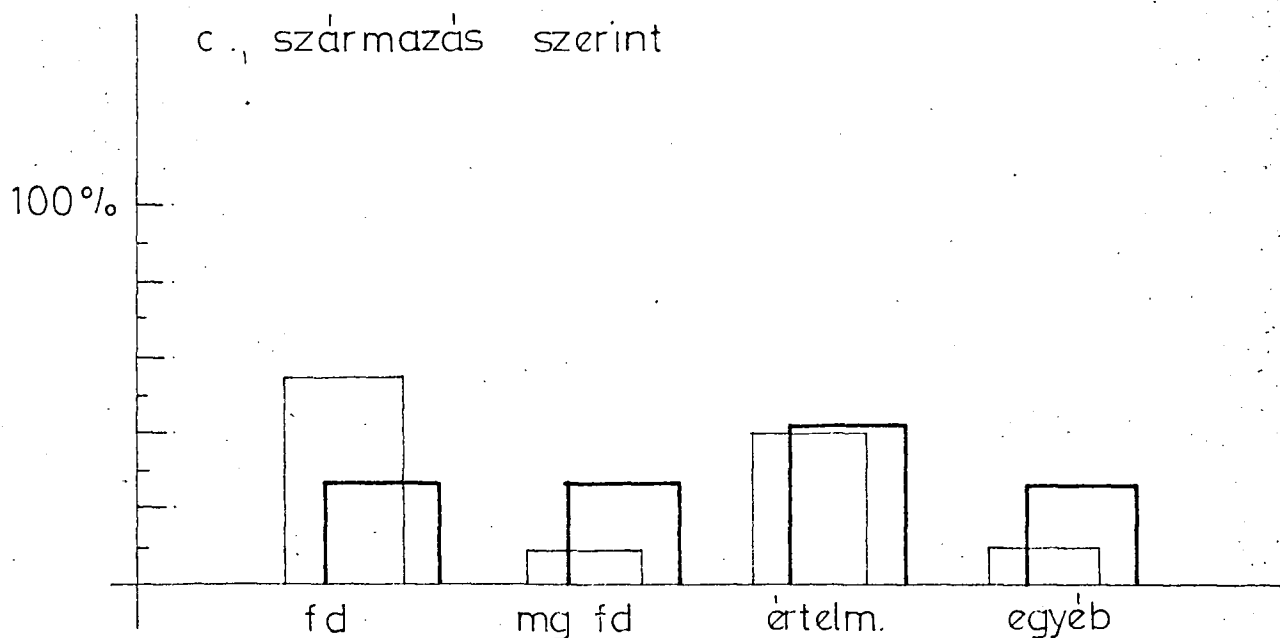
A TÁRSAS KAPCSOLATOK KÖZPONTJÁBAN LÉVŐ KOLLEGISTÁK MEGOSZTLÁSA:

/az I.A és I.B jelzésű kérdőívek alapján/

A TÁRSAS KAPCSOLATOK PERIFÉRIÁJÁN LÉVŐ KOLLEGISTÁK MEGOSZTLÁSA:

/az I.A és I.B jelzésű kérdőívek alapján/

hagyományok is. Ennek kialakításához lényeges segítséget jelent a kollégiumi közösség pozitív hangulata, egészséges légköre, s reális célkitűzésekért való tevékenysége. Az alsóéves kollégiumi alapszabványok többsége - sokat tanulva a felsőbb évesektől - megtalálja helyét, szerepét a kollégiumi közösség életében. Ennek egyik szép bizonyítéka a már elemzett "Kiváló alapszabvány" verseny.

Az alapvető kollégiumi rend és fegyelem minden alapszabvány számára kötelező. Ennek megvalósítása azonban nem azonos színvonalú. A többség természetesen tartja a normális életrendet, a közösségben végzett társadalmi munkát, az önképzés lehetőségeinek felhasználását. Megfigyeléseink szerint azonban évfolyamonként /főleg első és másodéves/ egy-két olyan csoport létezik, ahol az alapvető csoportérdekekhez való alkalmazkodás negatív jelenség. Ezekben a csoportokban stréberség előadásra járni, kötelező irodalmat olvasni, luxus takarítani, rendet tartani, a csoportvezető csak adminisztratív ügyintéző, rosszabb esetben a vezetőség "spiclije". Természetesen ezekben a csoportokban is vannak olyan csoporttársak, akik nem értenek ezzel egyet és próbálnak a "hangadó" tagok ellen jobban meggyőzéssel fellépni. Ezeket a csoportokat nem engedjük "példaképpé" válni. Ehhez a büntetés és jutalmazás különböző eszközeit használják fel oly módon, hogy mindenképpen erkölcsi meggyőző hatása is legyen. Ebben a munkában igen fontos a jutalmazás szerepe. Nem lényegtelen minél jobban tudatosítani minden alapszabványban, hogy milyen tevékenység, milyen eredmény az, amiért a közösség előtt is dicséret, jutalom jár. Így pl. a kiváló alapszabványoknak mindig küldöttgyűlésen, ünnepélyes formában és indoklással adják a vándorújszólót és az oklevelet. Erre a címre mindig büszkék a csoportok.

Közösségünkben a 40 alapcsoportból 6-8 kiváló alapközösség, /15-20 %/, 16-18 /40-45 %/ jó közösségi munkát végez, 6-9 /kb. 20 %/ közepes szintű, 4-5 csoport /kb. 15 %/ pedig csak minimálisan felel meg a jó kollégiumi alapcsoport fogalmának. Ezek az adatok 4-5 éve ezen a % szinten mozognak, használhatjuk őket mutatóul. A kollégiumi alapcsoportok abszolút többségében /kb. 80 %/ pozitív magatartást jelen a csoport /a kis közösség/ elvárásaihoz alkalmazkodni, /azonosulni a csoport célkitűzésével. Aki ezt nem akarja, vagy nem tudja megtenni, az előbb - utóbb bizonyos elutasításban részesül, ami lehet rövidebb és hosszabb időtartamu is. Majd ez az elutasítás - a személyiség változásával - válhat befogadássá, illetve ellenkező esetben, bizonyos türelmi idő után - formális kizárássá is.

Az előbbi szempontok alapján újabb eredményeket összegezhetünk a második tanév végén készült felvételekből. /I.B. kérdőív: 1-8-7 kérdés/ Ekkor az összes másodévesből /72 fő/ 8 foglal el központi helyet és 5 fő szorul a társas kapcsolatok perifériájára. Ez az első év eredményénél kisebb arány: központ 11,1 %, a periféria 6,9 %. Az első szám különösebb csökkenést nem jelent, a központi bizalmi helyek továbbra is jó munkával és példás emberi magatartással jellemezhető kollégisták helyei. A motívumok is ezt mutatják:

jó viszonyban vagyunk, jól megértjük egymást	55 %
kedves, vidám, talpraesett	20
közvetlen, megbízható, segítőkész	12
művelt, érdeklődő	10
hasonló temperamentum	6

Az időszakos elutasítás indokai:

mással megy, mással is mehet	35 %
nincs rá ideje	20
különben sem tartozik a csoporthoz	20
nincsenek jó viszonyban /ők ketten/	10
inkább tanuljon	10
nem ismerik eléggé	5

10 %-kal emelkedett a "mással megy" motívum aránya. Ebből arra is következtethetünk, hogy másodéven újabb páros kapcsolatok alakultak ki. Mint már említettük, ez nem negatív tendencia, bár a csoport szempontjából ítélve lehetnek fékező momentumai is. Csökkent a "nem ér rá" indok és a kevésbé ismert csoporttársak száma is. Ez utóbbi azt is mutatja, hogy másodéven még az első évnél is kevesebb személycsere van az egyes szobákban, alapsoportokban.

A kizárást magyarázó motívumok alakulása:

a csoport szokásait, elvárásait nem tartja be	28 %
már nem kapcsolódik a csoporthoz	28 %
önző; zavar a magatartásával	20 %
szeszélyes, hangulatember, sértődékény	19 %
visszahuzódó, nehezen tud alkalmazkodni	5 %

Ennél a kérdésnél is egyszerűsödött a helyzet. Örömdetes módon csökkent a nehezebben beilleszkedők száma, nőtt a csoportok kölcsönösségi kohéziós mutatója.

Továbbra is szerepel a közösséget sértő személyes emberi tulajdonságra és magatartásra való utalás. Ez a legsúlyosabb elutasítási indok.

Sokan általánosítva fogalmazzák meg, mely szerint: "a csoport szokásait, elvárásait nem tartja be." Itt természetesen elsősorban a házirenddel, életrenddel kapcsolatos konkrét problémák huzódnak meg.

Nőtt azoknak a kollégistáknak a száma is, akik "már nem kapcsolódnak a csoporthoz" . Erre utal a motívum arányának növekedése is. Ez azt jelenti, hogy első éven még bizonyos várakozó álláspontra helyezkedett a csoport a más alapsoporthoz kapcsolódó társsal szemben. Két év után a helyzet egyszerűsödött: az adott társ csak formálisan lakik a szobában, azaz csak itt alszik, de az alapsoport tevékenységében nem vesz részt. Ilyen esetben helyesebb, ha átköltözik a másik szobába. Ez a momentum tehát nem annyira elutasítás, mint a megváltozott szituáció tudomásul vétele.

A másik esetben viszont, amikor "zavarja magatartásával a társait, szeszélyes, nem alkalmazkodik", akkor valós "kizárás" történik. Ezt a kifejezést arra a szituációra alkalmazzuk, amikor a csoport tagjai egy társukkal - a fenti indokok miatt - nem szívesen laknak egy lakóegységben. Ha évvégén mód van erre, akkor nem választják szobatársnak sem ők, sem más alapsoport tagjai. Megítélésünk szerint ez az alapsoport legszigorubb büntetése egy-egy személlyel szemben. Ha valakit évközben "zárnak ki" a csoportból és a lakóegységből, ez azt jelenti, hogy csoport-megbeszélésen megmondják neki, hogy az eddig tanusított magatartása miatt nem lakhat tovább a szobában; nem tartozhat tovább a csoporthoz. Ezt követően önmagának kell új csoportot keresnie, ami igen nehéz feladat, mert másik csoport még nehezebben fogadja be.

Az alapsoportok ilyen jellegű határozatait a kollégiumi vezetőség általában megerősíti. Feltétel: a reális mérlegelés és őszinte

indoklás a csoport előtt, ha ez nem reális, vagy a csoporttárs távollétében hangzik el, úgy a határozatot - a kizárást - nem lehet végrehajtani. Ezeknek a mérlegeléseknek súlyuk van, a kollégisták számára igen fontos, éppen ezért jobban figyelembe kellene venni a KISZ alapszervezetek vezetőségének is. Pl. jutalmazásoknál, jellemzések készítésénél stb. Egy alkalommal például volt alkalmunk megfigyelni, hogy kollégista párttagfelvételi kérelmének tárgyalásakor szerepelt az a motívum, hogy nem alkalmazkodik, szobatársai nem szívesen laknak vele. Hosszas vita után ezt az indoklást feleslegesnek, néhányan nevetségesnek ítélték, pedig reális mutató lehetett volna a személyiség jellemzésében.

Akivel egyetlen csoport sem lakna vagy lakik szívesen, ez a szám nem túl magas, évfolyamonként 3-5 fő, de kollégiumi szinten mégis számottevő. /Maximum 3-4 %/ Egyéniségük különnek nevezhető, felületesen, ítélik meg a problémákat, mások érdekével nem törődnek. Emberi kapcsolataikra is felületesség jellemző. Közülük többnek van csoporton kívüli kapcsolata fiú és lány is. Tapasztalataink szerint igen nehéz kimutatható eredményt elérni a fenti kollégisták esetében. A realitás érdekében mindegyik vizsgált évfolyamból bemutatunk két olyan kollégistát, akikkel az évfolyamtárs alapcsoportok közül egyik csoport sem lakott szívesen.

B.I. magyar-országi szakos. Középiskolás korában otthon lakott, egy huga van, aki főiskolai hallgató. Szülei gyári munkások. Tanulmányi eredménye közepes és jórendű. Orosz nyelvészetből gyengébb eredményt ért el. Képessége általában közepes, szorgalma kiemelkedő. Szívesen olvas szépirodalmat. A világ eseményeire tulzottan és naivan tud "rácsozódkozni". Gyerekesen lelkesedik, nehézségek esetén nagyon elkeseredik. Figyelme szétszór, társai a "saláta" becenevet adták

neki. Két évig azonos szakos csoporttársaival lakott együtt. Társai kezdetben türelmesen, később türelmetlenebbül próbálták rendre, rendszerességre, kitartásra nevelni - csaknem reménytelenül. Harmadévtől "nem kívántak" vele lakni. Egyik indokból: "most már boldogítson másokat is, mi már eleget kinlódtunk vele."

Alaptermészete jóindulatu, társait néha tulzottan is kiszolgálta. Gyakran képzelte, hogy beteg, ilyenkor rengeteg gyógyszert "szerzett" be magának és örült neki, ha társai végre odafigyeltek rá. Negyedévben ismét másik alapcsoportba került, itt is elég sokat foglalkoztak vele; annak ellenére, hogy alkalmanként megleptéssel szolgált. Például este későn egy szál iskolaköpenyben sétált egyet egyedül az utcán. Tanárai közül többet nagyon tisztelt, valósággal szeretetével halmeztta el.

A második szigorlata oroszról nem sikerült. Jelenleg évhalasztási engedélye van. A nyáron férjhezment, albérletben laknak. Folytatni akarja egyetemi tanulmányait.

D.M. történelem-angol szakos. Középiskolában kezdetben kollégista volt, majd amikor innen kizárták, albérletes lett. Nem KISZ-tag. Érettségi után nem vették fel egyetemre, egy évig képesítés nélkül /!/ tanított. Testvére nincs, édesapja körzetorvos, édesanyja ápolónő.

Képessége jó, különösen a történelem érdekli. Tanulmányi átlageredménye jórendű. Angolból gyengébb, különösen irodalomból, bár olvasni szeret. A politikai kérdések különösebben nem érdeklik, csak provokatív kérdéseket hajlandó feltenni. Akarata, kitartása megbízható, néha tulzottan is akaratos; pl. édesapjával évek óta nem beszél. Fellépése határozott, "fiusan" öltözködik. Barátai nincsenek. Társaival nyers, sőt néha durva hangon és módon beszél. Figyelmetlen, má-

sok érdekeivel nem törődik.

Két évig azonos szakos társaival lakott, akik kezdetben próbáltak magyarázni neki, bevonni a csoport életébe, - eredménytelenül. Később egy hasonló szakos évfolyamtárs került a szobába, akivel szinte betegesen intim barátságba kerültek. D.M. állandóan az új társsal foglalkozott /K.K./, segített neki, vigasztalta, mert K.K. sokat betegeskedett. A csoport megdöbben a nagy változás láttán, és nem értették a szituációt. Több csoportgyűlésen is foglalkoztak a kérdéssel. Végül K.K.-nak a betegsége, D.M.-nek pedig elégtelen szigorlata miatt kellett félévet ismételnie. Jelenleg nem kollégisták.

M.K. joghallgató. Középiskolás korában otthon lakott, testvére nincs. Szülei önálló fodrászok, igen jó anyagi helyzettel. M.K. érettségi után egy évig titkárnőként dolgozott, mivel nem vették fel egyetemre. Képessége az átlagost is alig éri el. Szorgalma is igen változó. Kitartása, elhatározásai bizonytalanok. A szaktárgyai különösen nem érdeklik.

Szabadidejében táncolni, randevuzni jár. Sok fiú ismerőse van. Szeret divatosan járni, de öltözködése nem mindig izléses, külsőre is feltűnő.

Mindenkivel kedves, udvarias. Modora simulékony, beszédstílusa vontatott, mesterkélts. Társai a "Cicus" becenevet adták neki. Könnyen és minden apróságon sir, jeleneteket rendez. Első év után engedéllyel évet halaszt, majd kétszer ismétli a harmadik félévet - eredménytelenül. Jelenleg valahol dolgozik, állítólag titkárnő.

Gy.E. Angol-német szakos. Középiskolában otthon, a szüleivel lakott. Testvére nincs. Édesapja gyermekorvos; anyagi helyzetük nagyon jó. Képessége közepes, sokat tanul, szorgalmas. Nem akar tanár lenni, a nyelvészet érdekli.

Alaptermészete jóindulatu, társaival előzőkeny. Szeret sokat mesélni.

Tervei, elképzelései irreálisak, kissé gyerekes. Otthonról sok pénzt kap, legutóbb például saját költségén az USA-ba utazott tanulmányutra.

Többször betegeskedik; a pajzsmirigye rosszul működik, elhízott.

Két évig lakott azonos, illetve hasonló szakos társaival, majd gyenge tanulmányi eredménye miatt ki kellett költöznie a kollégiumból.

Jelenleg negyedéves és ismét kollégista, alsóbb évesekkel lakik. Társadalmi munkát nem végez, társai szerint "ő a nyolcadik ember a szobában, mert heten nem lakhatnak."

II.B. jelzésű, és a II.A. jelzésű kérdőívek válaszainak elemzése után is hasonló képet kaptunk, mint a I. típus esetében. A 81 fő elsőéves kollégista közül novemberben 19 fő /21 %/ foglal el központi helyet. Érdekes, hogy szinte minden csoportban két központi személy van. /Lásd pl. az elemzett 22. sz. csoportot./

A kérdés másik oldala, hogy összesen 8 fő /10 %/ elsőéves kollégistát utasítanak el. /Azaz velük nem lagnának, ha erre lehetőség adódna/ Ezt így indokolják:

nagyképu, modoros, fölényes	40 %
nem tud /nem akar,/ beilleszkedni	32
nagyon visszahuzódó	16
mindig csak tanul	12

A fölényes, másokat lekicsinylő emberi magatartás elítélése két hónap eltelte után is jogos. A tanév végén az elutasítás kérdésére részletesebben és talán realisabban is válaszolnak:

zavar a tanulásban; rendetlen, zsarnok	30 %
sértődékeny, önző, cinikus	24
komolytalan, ellentétes természet	24

jobban megismertem	12 %
nem tud alkalmazkodni, beilleszkedni	10

Nőtt az elutasítottak száma is, 8 helyett 16 fő /20 %./ Ezt elsősorban a mélyebb megismerés, az eltelt egy évben egymásról szerzett tapasztalatok magyarázzák. Az elutasítás első indoka ez "zavar a tanulásban". Már nem csak a konkrét egyéni magatartásbeli hibákat sorolják fel. Az elutasítás indokai között az is szerepel, hogy "ez a társ zavar, amikor tanulok én vagy a társaim." Ő tehát nem, vagy nem akkor és nem úgy tanul, ahogy a csoport többi tagja.

A központi helyet elfoglaló társak száma évfolyamonként lényegesen nem változik a tanév során /20 %./ Itt továbbra is a már ismertett motivumok szerepelnek: közös tevékenység, a megnyerő, megértő emberi magatartás érdemli ki a legtöbb bizalmat. /Lásd a 31. 32. és 33. mellékletek oszlopos grafikonjait!/
Mindegyik diagramon együtt szerepel a két felvétel eredménye. /Kivéve a tanulmányi eredményt, mivel novemberben még nincs számmal kifejezhető tanulmányi eredményük./ A grafikon is jól jelzi, hogy nő a jó tanulmányi eredményt elérő kollégisták szerepe. A szociális és a származási kategóriákat kontrollként számítottuk ki. Összegzésként különösebb eltérés nem állapítható meg.

A harmadik szociometriai felvétel /III. C. jelzésű/ válasza is a már meglévő eredményeket erősíti meg. Az alapközösség életébe nem tud beilleszkedni az a kollégista, aki sem szakmailag, sem emberileg nem felel meg a közösségi elvárásoknak. /Lásd pl. a már elemzett 14. alapközösségben J.M-t!/
.

b./ A feladathelyzetekre vonatkozó adatok összegzése

Az egyik legfontosabb feladathelyzetnek - értelemszerűen - a tanulást tekintettük. Ezért kerestünk arra választ, hogy kivel tanulnak legszívesebben, ki segít legtöbbet a tanulmányi munkában, ki a csoportban a szaktekintély.

Az elsőévesek novemberben attól kapnak tanulmányi segítséget az alapcsoportban, aki:

általában együtt tanulunk	34 %
türelmes, segítőkész	26
azonos szakosok vagyunk	20
művelt, többet tud nálam	18

a közös tevékenység, segítőkészség motivumait ki kell emelnünk. Ez dominál a nem az alapcsoportra vonatkozó választásnál is:

felső éves; többet tud, szívesen segít	45 %
azonos szakos, szívesen segít	40
vele tanulok	15

A tanév végén adott válaszok már jobban differenciálnak. Az egy éves egyetemi munka során már lényegessé váltak azok a szempontok is, amelyek a helyes tanulási módszerrel, a magyarázóképessegre, sőt a tempó meghatározására vonatkoznak. Az alapcsoportban az a tanulmányi munkatárs, aki:

jól magyaráz, értelmesen tanul	28 %
azonos szakos	24
hasonló képességű	20
segítőkész, diktálja a tempót	15
okos, tud	13

Mindenütt szerepel az azonos szak, ami feltétlenül alátámasztja az alapszoportok szakok szerinti kialakításának elvét. Nem alapszoporttag esetében a választást motiváló tényezők:

együtt tanulunk, azonos a szakunk	40 %
segítőkész, értelmesen tanul	35
pontosabb, lekiismeretesebb nálam	25

Az alapszoportok tagjaitól megkérdeztük azt is, kit és miért tartanak szakmai szempontból tekintélynek? A következő indoklások szerepeltek:

szorgalmas, rendszeresen tanul	25 %
tájékozott, olvasott, érdeklődő	20
jó alapokkal jött az egyetemre	16
jó képességű, értelmes, logikus	16
érzéke van az irodalomhoz	8
jól beszél a nyelvet	8
pedagógiai érzéke, pedagógiai tapasztalata van	7

Megállapíthatjuk, hogy a kollégisták reálisan a szorgalmas munkát és a jó képességet, logikus gondolkodást tartják alapfeltételnek ahhoz, hogy valaki szakmai tekintéllyé válhasson. Többen kiemelik a speciális érdeklődést, az olvasottságot. Mivel alsóbbévesektől kértük a válaszokat, így szerepel a középiskolai felkészültség megítélése is. Akik érettségi után tanítottak, azok valóban rendelkeznek pedagógiai tapasztalattal is. A pedagógiai érzékre való utalás a hivatásszeretetet érezteti.

A másik kiemelkedő feladathelyzet a politikai vitában való részvétel megítélése volt. Évfolyamonként 1-5 % válaszolta, hogy senki-

vel nem beszélget az alapszoportban politikai kérdésekről. 15-20 % a csoport minden tagjával együttesen vitatkozik, míg a többiek /75-80 %/ egy-két személy véleményét tartják fontosnak. Ezekből a válaszokból azt szeretnénk volna megtudni, kik azok az egyéniségek, akiknek lényeges a véleményük a csoport politikai vitáiban. A kérdés mindegyik esetben aktuális, illetve napi politikai eseményre vonatkozott /lásd a I.B.2, II.A.B.3. illetve 4.sz. kérdését a mellékletben/, mivel elsősorban az érdeklődést és nem a mélyebb politikai felkészültséget kívántuk felderíteni.

a./ akivel senki nem vitatkozna, a következőkkel indokolt:

nem szeret politikai kérdésekkel foglalkozni	30 %
a csoportban ritkán beszélgetnek ilyen kérdésekről	30
nem értenek hozzá a többiek	20
nagyon eltérő a véleményük	10
még nem ismeri a csoportot ilyen szempontból	10

Igaz, % arányban elég alacsony a fenti kollégisták száma, de a politikai nevelés szempontjából nem lényegtelen, hogy nemcsak az első, hanem még a második éven is van olyan, aki nem ismeri csoporttársai véleményét politikai kérdésekben. Ez azt jelenti, hogy nem beszélgettek róla, nem volt rá igény sem. A "nem értenek hozzá a többiek" és a "nagyon eltérő a véleményük" indoklások válaszolói eleve lemondanak a vita, a meggyőzés lehetőségéről, fontosságáról.

b./ az évfolyamok tagjainak többsége 1-2 társának a véleményét, a vele való vitát tartja lényegesnek. Őket a következők alapján emeltük ki:

politikai kérdésekben tájékozott, érdekli is	30 %
jó vitakészsége van, szeret vitatkozni	20

reális, határozott véleménye van, ismeri az összefüggéseket is	30 %
jobban ért a politikai kérdésekhez, mint én	10
eddig is velük vitatkoztam, érdekel a véleményük	10

A felsorolt motívumok közül a politikai tájékozottság, széleskörű érdeklődés, az összefüggések ismerete, valamint a vitakészség a legfontosabbak. Ezek az elvárások azt bizonyítják, hogy a kollégisták a politikai magatartást lényeges tulajdonságnak tekintik.

c./ aki a csoport egészével vitatkozna, így indokol:

nagyobb körben jobb vitatkozni; reálisabb lesz a kép	45 %
nálunk minden kérdést meg lehet közösen tárgyalni	30
ez mindenkit érdekel	15
eddig is együtt vitatkoztak	10

A realitás praktikussága mellett az "ez mindenkit érdekel" és az "eddig is együtt vitatkoztak" motívumok értéke a csoport politikai érdeklődésére, politikusságára utal. Azért kaptunk ilyen válaszokat, mert ezekben a csoportokban már a gyakorlatból tudtak példát idézni a politikai vitára, ennek igényére.

Speciális feladathelyzetként szerepelt a III.C. jelzésű kérdőíveken a nevelési gyakorlat és a gyakorló-tanári tevékenység.

A nevelési gyakorlat és a jövőbeni tantestületi munkatárs kiválasztásakor több azonos motívum szerepel. A nevelési gyakorlatra több csoporttársat biztosan választanak, míg a munkatársra vonat-

kozó választás labilisabb. Ez részben érthető, mert az egyetemen végzendő feladatoknál már megismerték egymás képességeit, felkészültségét, emberi magatartását. A tanári feladatokra ez csak részben érvényes, mert a válaszoló III. és IV. évesek komplex tanári feladatot még nem végeztek.

Nevelési gyakorlatot olyan társsal végeznének szívesen, aki

megbízható, lelkes, jó segítőtárs	40 %
jól lehet vele együtt dolgozni	20
szakmailag jól felkészült	15
jó pedagógiai érzéke van	13
egyszerű, természetes magatartásával jó hatással van a gyerekekre	12

Míg a szívesen választott társ lényeges jellemzője a segítőkészség, jó együttműködés, addig az elutasítások között gyakran szerepel a szakmai féltékenység, s a gyakorlati érzék hiánya is. Akivel nem szívesen végeznének nevelési gyakorlatot:

szakmailag és emberileg is felületes	40 %
nem szívesen végez ilyen munkát és nem is végezné jól	20
nem elég gyakorlatias, egyoldalú érdeklődésű	16
szakmai féltékenység miatt /mindig ő akar kitűnni!/ tulzottan ragaszkodik elképzeléseéhez /nem lehet vitatkozni vele és meggyőzni sem/	12

A legkomolyabb elutasítási indok igen sokat mond: "szakmailag és emberileg is felületes." Ez kifejezi a kollégisták egymással szembeni elvárásait és a hivatásra való felkészülés szintjét is.

A csoport tagjai közül általában azt választaná ki-kí leendő munkatársának, akivel eddig is jó munkatársi viszonyban volt:

jól tudunk együtt dolgozni /segítőkész, hasonló vélemény/	30 %
szakmai képzettsége és emberi tulajdonságai alapján	25
szakmai felkészültsége miatt	15
lelkismeretes, megbízható	15
tud bánni a gyerekekkel	15

Van, aki kettéválasztja a szakmai felkészültséget és az emberi magatartást, de végülis ismét ez a két legfontosabb motívum. A leendő munkatársak között nem látnák szívesen azokat a társakat, akik - a nevelési gyakorlat példájához hasonlóan -

nehézzen alkalmazkodni; túlzottan ragaszkodik elképzeléseihez, kicsinyes, egyoldalú	35 %
szakmailag és emberileg is felületes, elvileg határozatlan	25
emberi tulajdonságai miatt /hízogó, önző/	25
szakmai féltékenysége miatt	15

A leendő pályára vonatkozó feladathelyzetet részletesebben is elemeztük. Ennek érdekében a kísérletben szereplő egyik évfolyammal /jelenleg V. évesek/ 1972. decemberében egy kiegészítő jellegű kérdőívet /39. melléklet/ töltöttünk ki. Az ötödéves kollégisták 80 %-a /18-ből 14 fő/ önként és szívesen válaszolt kérdéseinkre. A kapott válaszokat az alábbiakban összegezzük:

A tanárjelöltek többsége /10 fő/ középiskolában végzi gyakorló tanítását, s csak a kisebb hányad /4 fő/ tanítja egyik szaktárgyát a gyakorló általános iskolában. A válaszolók egyik szakja: történelem /5/.

orosz /5/, magyar /3/, német /2/, olasz /2/ és pedagógia /1/. Ez a szakszerinti megoszlás nem azonos arányu a kar hasonló megoszlásával. Ennek elsősorban az a magyarázata, hogy a 9. illetve a 10. félévben a német és az orosz szakos tanárjelöltek külföldi /NDK, Szovjetunió/ részképzésben vesznek részt. A realitást figyelembe véve azonban egyik félévben sem teljes az évfolyam, ezért a fenti válaszokat elemezzük a kérdés megközelítésekor.

A megkérdezett jelöltek közül senki nem pályázott más jellegű egyetemre, mindegyikük tanárnak készült már középiskolás korában. Feltételezhetően segített szakmai előképzettségük megszerzésében az a tény, hogy 57 %-uk általános gimnázium nyolvi tagozatán érettségizett. 34 % általános gimnáziumban, 9 % pedig közgazdasági technikumban szerzett érettségi bizonyítványt. Lényeges momentum az is, hogy 86 %-ukat azonnal felvették az egyetemre, 14 % előfelvett volt, utóbbiak közül egy képesítés nélkül tanított, egy pedig fizikai munkát végzett.

Ezek az adatok számunkra azt igazolták, hogy a megkérdezett tanárjelöltek elég jó szakmai alappal és biztos pálya-irányultsággal jöttek az egyetemre. Ennek tudatában tanulságos elemezni azokat a motivumokat, amelyeket pozitív momentumként említettek a pedagógussá válás folyamatában:

- a szaktanárok kiváló előadásai
- a szaktanárok jó szemináriumai
- a III. éves nevelési gyakorlat /különösen az Ifjú Gárda Intézetben/

A Kollégium adta lehetőségek közül a legfontosabbak:

- nyugodt tanulási feltételek
- azonos és hasonló szakos szobatársak segítsége

- jó szaktárgyi kapcsolat az alsóévesekkel
- nyelvi korrepetálás lehetőségei
- megtanult közösségben élni; alkalmazkodni
- közéleti tevékenységi formák megismerése és ennek gyakorlási lehetőségei
- szervezési ismeretek szerzése

A kollégiumi munka fontosságát, ennek eredményességét is bizonyítják ezek a motivumok. Érthető, hogy legfontosabbnak a tanulási feltételek biztosítását és a tanulmányi munka segítségét tartják. Külön ki kell emelni azt a lehetőséget, amit az azonos szakosok évfolyamanként és az alsóbb éveseknek is segíthetnek. Ez a válasz "jó szaktárgyi kapcsolat az alsóévesekkel oly módon, hogy emberileg is közelebb kerülhattünk" azt jelzi, hogy a kollégiumi közösség formáló ereje jelentős.

Ugyancsak helyesléssel lehet szólni annak fontosságáról, hogy a közéleti tevékenység különböző formáit ismerhetik meg, s gyakorolhatják is ezeket. A szervezési ismeretek, tapasztalatok feltétlenül szükségesek egy jó középiskolai tanár munkájához. A közösségi nevelés célja és egyik eredménye mérhető ezzel a válasszal "megtanultam alkalmazkodni, közösségben élni; így a leendő munkahelyemen kevesebb "tanulópénzt" kell fizetnem."

Az egyetemi évek során tapasztalt pozitív momentumok mellett elég sok negatív tényezőt sorolnak fel:

- szakmailag nem megfelelő szintű előadások és szemináriumok
- hiányzik a nyelvi laboratórium
- az oktatók nem mind jó pedagógusok
- általában merev tanár-diák kapcsolatok

- felesleges előadások /pl. honvédelmi ismeretek, történelem módszertan/

- az egyetem és az iskola elszigetelődése.

Ezeket a motívumokat csoportos interjú formájában megvitattuk a tanárjelöltekkel. A vita során a válaszok érthetőbbek lettek; azok az olvadások, amit a jó szakmai felkészítés érdekében támasztanak. Jogosan említik, hogy a jó tanári felkészülés mellett a technikai feltételeket is meg kellene ismerniük. Az ideális tanár-diák viszonynak azt tartják, ha az egyetemi oktató nemcsak oktatójuk, hanem nevelőjük is - a szó legjobb értelmében. Ezt a problémát szinte mindenki szóvá tette, s igen kevésnek tartják azoknak a tanáraiknak a számát, akik nemcsak oktatják őket.

Problemátikusnak éreztük, miért sorolják a felesleges tantárgyak közé pl. a honvédelmi ismereteket. Válaszaikból kiderült, hogy sem az előadás célját, sem az előadásokon hallottak felhasználhatóságát nem tisztázták kellően. Ily módon valóban politikai kérdéssé válhat a fenti megállapításuk.

A másik feleslegesnek "ítélt" előadást szintén szakmai szempontból tartották alaposan - kevésbé felhasználhatónak. Ez elég nagy el-
lentmondás, mert V. évben éppen a gyakorlatot is segítő szakmódszertani írásokra lenne szükségük, s ezt hiányolják.

Az egyetemi oktató-nevelő munka nem eléggé iskolacentrikus. Az egyetem és a gyakorló iskola között kevés kapcsolat van. A tanárjelöltek sokkal több iskolalátogatást, iskolai megbízatást szeretnének már az alsóbb évfolyamokon is. Ezt az igényüket jól példázza a gyakorló tanítás során szerzett pozitív tapasztalatuk:

- sikerült jó kapcsolatot kialakítani az osztállyal
- jó képességű, érdeklődő osztályom van
- önállóan taníthattam

és módszertanilag is kiválóan dolgozó tanárokat kellene megbizni. Kritikájuk, tenniakarásuk, lelkes pedagógiai elhivatottságuk ismeretében figyelmet érdemelne a javaslatuk. Ugyancsak érdemes elgondolkodni az egyetemi oktató-nevelő munkára vonatkozó javaslatokon :

- sokkal kevesebb időt kellene fordítani a szaktárgyak és a nyelvek történeti vonatkozásaira /pl. ószláv, német nyelvtörténet, neveléstörténet, stb./
- a történeti tárgyak helyett több beszédgyakorlat, időszaki szakmai kérdések kellenének
- történelemből a történelmi gondolkodást, értékelést is meg kellene tanítani
- a nyelveket gyakorlatibb módon kellene tanítani, s ezt egyeztetni kellene a külföldi részképzés tematikájával is
- a szakdolgozatot a 7. félévig kelljen befejezni
- a tanárok ne csak azt tanítsák, amit ők szeretnek, mert a középiskolában nemcsak arra lesz szükség !/
- több kapcsolat legyen az iskolával
- a III. éves nevelési gyakorlaton kapjanak konkrét, értelmes iskolai feladatot
- a pedagógiai tárgyak életszerűbbek, a módszertani foglalkozások gyakorlatiasabbak legyenek
- az egyetemen tanuljanak többet a serdülőkor pszichológiai kérdéseiről /mert ez kell az iskolában, míg a csecsemőkor kevésbé/
- V. évben ne legyenek szaktárgyi órák /s főleg ne "feleltetéssel"/
- V. évben is legyen beszédgyakorlat /ne jegyre!/
- jó szakvezetők legyenek és sok gyakorlási lehetőség.

A felsorolt javaslatok többsége - igényes és őszinte voltak ellenére - reális. Ez azt bizonyítja, hogy a megkérdezett kollégista tanárjelöltek elvárásai leendő hivatásukkal szemben elég magas. Jelenti ugyanakkor azt is, hogy számolnak a realitásokkal és céljuk érdekében kitartóan dolgoznak azért, hogy jó pedagógusok legyenek.

C./ A kollégiumi diákvezetők jellemzése, különös tekintettel a vezető és a közösség kapcsolatára

Vizsgálatunk során kiemelt kérdésként szerepelt a kollégiumi diákvezetők helyének, szerepének elemzése. Azt tapasztaltuk, hogy a vezető egyénisége, végzett munkája nem kis mértékben befolyásolhatja a közösség által elért eredményeket is.

Dolgozatunk I. fejezetében - a vizsgált kollégiumi közösség empirikus jellemzésakor - már vázoltuk a kollégiumi önkormányzat felépítését és működésének módját. Utaltunk arra, hogy minden alapcsoport vezetőt választ /összesen tehát 40 főt/, illetve arra, hogy a kollégiumi közösség munkáját egy többségében választott tagokból álló operatív testület, a kollégiumi bizottság irányítja. /7 + 1 fő./ Ez a létszám összesen 48 fő, az összes kollégista 15 %-a.

Szociometriai felméréseinkben több kérdés is foglalkozott a csoport vezetőjének egyéniségével, a vezetővel szemben támasztott csoport elvárásokkal. A kapott motivumokat rendszereztük, s a következő táblázatos eredményeket kaptuk:

ismeri az alapcsoport helyzetét, felelősnek érzi magát a csoportért	25 %
határozott, magabiztos, véleményét elismerten elmondja, azért bátran kiáll	35
következetes, tárgyilagos, megbízható	30
jó képviselő lenne	10

Az elsőévesek által leírt motivumok többségét ismétlik ugyanekkor a másodikévesek is. Azt választanák /s a valóságban is azt választják!/
az alapközösség vezetőjének, aki

jól összefogja a csoportot, érdeklődik a problémák iránt	20 %
kiáll a csoport érdekében, jól közvetíti a z információkat	10
határozott, rátermett, engedelmeskednek neki, lelkes	25
megbízható, lelkiismeretes, közvetlen	30
jelenleg is jól látja el ezt a feladatot	15

A két felsorolást összehasonlítva a másodévesek megítélése életszerűbb. Így ez a kérdés természetesen kontroll szerepet is játszott a vezetőválasztásban. Nem tartják jó vezetőnek azt a csoportban, aki "tulságosan határozott", "aki diktatórikus módon próbál irányítani", "aki érezteti funkcióját", "aki főnök".

Megkérdeztük a csoportokban, hogy saját csoporttársaik közül kit és miért tartanának alkalmasnak kollégiumi szintű vezetőnek. Sok esetben a csoport jelenlegi vezetőjét alkalmasnak tartanak magasabb szintű feladatra is. Szinte mindenhol szerepel az indokok között, - legtöbbször első helyen, hogy eddigi más munkája, aktivitása alapján választanak meg kollégiumi bizottsági tagnak. Ez az álláspont helyes, mert így valóban megvalósul a megbízatás "kiérdeklése". Az eddigi más munka néhány esetben természetesen jelenthet más szinten vagy helyen végzett tevékenységet is, pl. kollégiumi munkacsoport, KISZ alapszervezet, stb.

A kollégiumi bizottsági tagra vonatkozóan nemcsak az adott csoportból, hanem az egész kollégista évfolyamból kértünk javaslatokat. /A névszerinti összegzést a jelölőbizottság jól hasznosította./ A választás motivumai pedig a következők:

kollégiumi szintű vezetőnek azt választanak, aki

eddigi más munkájával, aktivitásával kiérdemelte	30 %
jó szervező, energikus, határozott	30

megbízható, lelkiismeretes, következetes	25 %
jó tanuló	8
sokan ismerik	7

Talán itt a "jó tanuló" motívum előfordulási arányát kevésnek találhatjuk, bár abban az esetben, ha az eddigi más munkája kifejezés mögött értelemszerűen a tanulmányi kötelezettségek jó ellátása is szerepel, akkor a kép teljesebb.

A második évesek által felsorolt legfontosabb motívumok:

más funkciója, eddigi tapasztalatai	10 %
jó szervező, határozott, agitativ	20
értelmes, jó tanuló	15
kedves, közvetlen, társai szeretik	15
kezdeményező, lelkes	10
ismeri a kollégiumi munkát	7
politikailag tájékozott	8
lelkiismeretes, megbízható	15

A csoportvezetőre vonatkozó általános megjegyzésünkhöz hasonlóan most is részletesebb felsorolással találkozunk. Konkrét személyiségjegyeket írnak le, s "a jó tanuló" motívum is többször szerepel mint az első éven, s mellette ez is: "értelmes". Ebben az a tapasztalat is érződik, hogy a jobb képességű diákvezetőnek nem lehet rosszabb a tanulmányi eredménye akkor sem, ha néha kevesebb ideje marad a tanulásra.

A választott kollégiumi szintű diákvezetők népszerűségét

szintén több kérdésben kutattuk. A kollégisták ahhoz a diákbizottsági / = jelenlegi kollégiumi bizottság / taghoz fordulnak legszívesebben kérdéseikkel, problémáikkal, akit a legjobban ismernek. Így

indokolják ezt a választást:

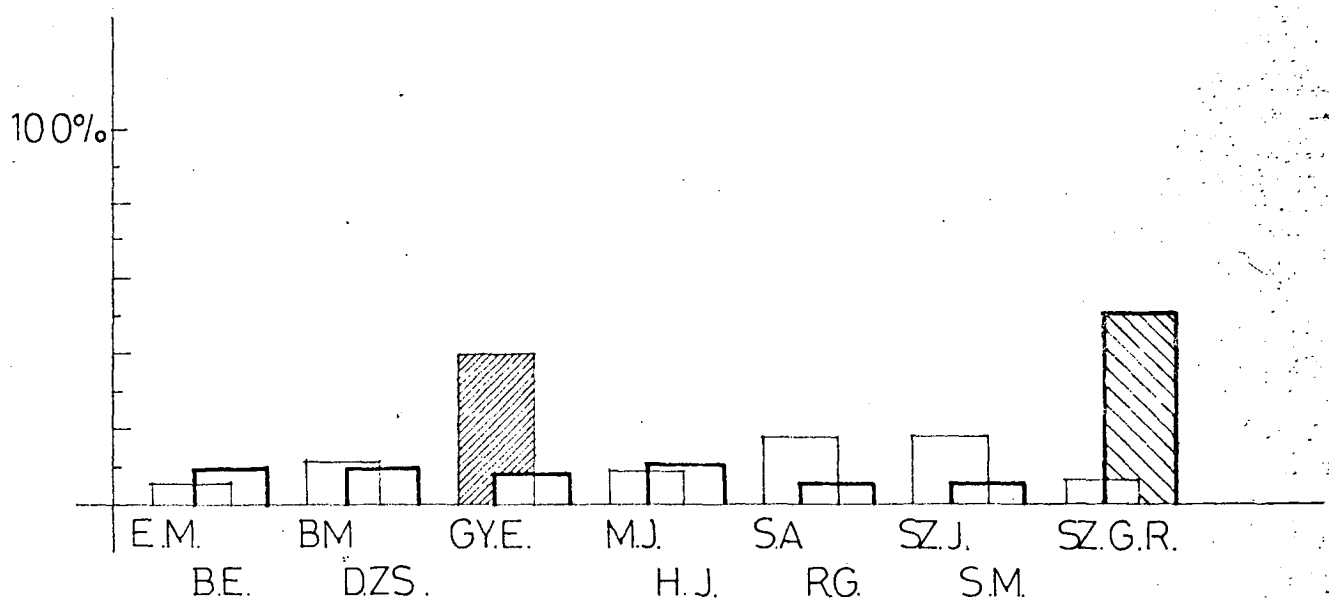
legjobban őt, s az ő munkáját ismerem	30 %
segítőkész, máskor is segített már	20
barátságos, közvetlen, kedves	15
megértő, rugalmas,	10
ismeri a kollégiumi ügyeket	10
határozott, komoly	8
megbízható, lelkiismeretes	7

Ennél a kérdésnél nincs különösebb eltérés az első- és másodévesek választásában, ugyanis mindenki valós személyekről /ugyan-azokról/ mondott véleményt. Feltétlenül észre kell venni, hogy míg a megválasztandó személyeknél előkelő helyen szerepel a határozottság motívuma, addig a megválasztottaknál ez kevésbé fordul elő. A "megértő, rugalmas" személyiségjegyek kerülnek előtérbe; a kevésbé szimpatikus vezetők közé tartozik az most is, aki "érezteteti pozícióját, funkcióját, hivataloskodik", s az elsőéveseknek az is, aki "érezteteti, hogy ő felsőéves".

Általánosabban összegezve: az a kollégista számít népszerű vezetőnek, aki közvetlen, segítőkész, akinek a munkáját és egyéniségét is jobban ismerik. Érdekes momentum, hogy a kollégiumi titkár pozíciója népszerűbb a többinél. Jól bizonyítja ezt egyik felmérésünk is. /Összesített eredményét a 24. ábra diagramjai mutatják./ Az első- és másodévesek véleménye majdnem azonos. Az első felmérés időpontjában Gy.E. a titkár, az ő diagramja a legmagasabb. A második felméréskor Sz.G.R. a titkár, most ő lett a legnépszerűbb is. Érthetően Gy.E. népszerűsége valamivel kevesebbet esett, mint amennyit Sz.G.R.-é emelkedett. Az első felméréskor is diákbizottsági tag ugyanis, de igen kevés népszerűséggel. Megfigyelésünk és tapasztalataink szerint semmi más motívum nem befolyásolta az előbbi válto-

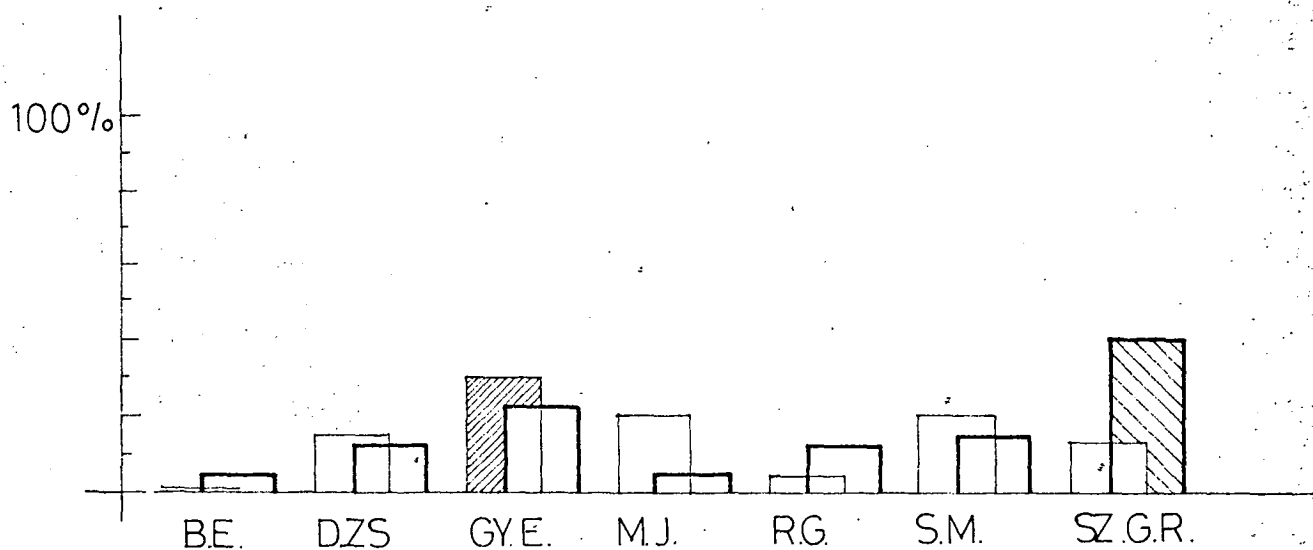
A DIÁKBIZOTTSÁGI TAGOK NÉPSZERŰSÉGE

/az I.A. és I.B. jelzésű kérdőívek alapján/

A DIÁKBIZOTTSÁGI TAGOK NÉPSZERŰSÉGE

/a II.A. és II.B. jelzésű kérdőívek alapján/

24. ábra

MEGJEGYZÉS: A BESATÍROZOTT A FELMÉRÉS IDŐPONTJÁBAN TITKÁR.

zást, mint a titkárrá választása. A probléma körforgásra emlékeztet, de valójában mégsem az, ugyanis Sz.G.R-t nem azért választották meg titkárnak, mert népszerűbb volt Gy.E-nél, hanem azért, mert Gy.E. nem volt eléggé népszerű titkár. Éppen rá is vonatkoztatták a "hivatalos, nem rugalmas" jelzőket, ami különösen élesen vetődött fel a sokkal rugalmasabb, s kevésbé határozott Sz.G.R-rel összehasonlítva.; ezért kapott több érvényes szavazatot Sz.G.R. és kevesebbet Gy.E.

A kollégiumi bizottsági tagok munkáját jól segítheti meglévő népszerűségük, érvényes ez azonban megfordítva is, ugyanis a népszerűség alapvető feltétele a jól és eredményesen végzett közösségi tevékenység. A jó eredmények elérésének feltétele a kollégiumi bizottság testületi jellege, a valóban közös irányítás és munka.

A kollégiumi bizottságban végzett szociometriai felmérések azt vizsgálták, milyen a bizottság kohéziós mutatója, hogyan jellemezhetők az interperszonális kapcsolatok.

Az első felmérés 1971. decemberében készült. Ekkor 9 diák tagja van a kollégiumi bizottságnak. Megfigyeléseink és tapasztalataink alapján a következő rövid bemutatást írhatjuk le:

Évfolyamonkénti megoszlás: egy fő V. /ő a titkár/, egy fő IV., hat fő III. és egy fő II. éves. A III. évesek közül két fő jogász, a többi hét bölcsész. A bizottság tagjainak legutóbbi tanulmányi átlageredménye: 4,30 /magasabb mint a kari és a kollégiumi átlag./

Ketten Népköztársasági ösztöndíjasok, hatan dolgoznak TDK-ban.

Politikai tájékozottságuk elég jó. Egy személy párttag, egy most kéri felvételét.

A bizottság tagjai egyénenként is jó munkát végeznek. A feladatok jól tervezettek, a szervezettség színvonala megfelelő. A bizottság

tagjai között nincs baráti kapcsolat, inkább munkakapcsolatnak lehetne nevezni viszonyukat. Ugy véljük, hasznos lesz, ha a továbbiakban egyénenként is jellemezzük a bizottság tagjait. A kollégiumi bizottsági tagok személyiségének jellemzéséhez a Duró Lajos /1972./ által ismertett szempontokat használtuk fel.

Bz.G.R. V. éves német-történelem szakos. Középiskolai tanulmányait bejáróként végezte el. Édesapja mezőgazdasági termelőszövetkezetben brigádvezető, édesanyja a háztartást vezeti. Két kisebb testvére van: öccse még gimnáziumba jár, huga pedig karunk elsőéves orosz-francia-szakos hallgatója.

Nagyon jó képességű, végig kiemelkedő tanulmányi eredményt ért el. Zeneben, irodalomban, festészetben is jártas. Sokat olvas, de nem tervszerűen.

Különösen a történelem, s ebből is az új- és legújabb kor érdekli. Szakdolgozatát a II. világháború témaköréből írja. Alkalmas lenne képessége alapján tudományos munkára is, de szorgalma, kitartása alapján már kevésbé.

Politikai kérdésekkel szívesen foglalkozik. Kritikai érzéke és vitakészsége fejlett. Társadalmi tevékenysége széles körű. Kezdetben KISZ alapszervezetében volt szervező titkár, majd a diákbizottság agit.prop. titkára lett. A politikai szervezés és agitálás volt a fő feladata; s a munka során ő maga is politikusabb, komolyabb lett. Két éve a kollégiumi bizottság titkára. Tagja a kari KISZ bizottságnak, VB-nek és az Egyetemi Tanácsnak is.

Szervezőkészsége jó, fellépése csak az utolsó évben vált határozottabbá. Önmagával szemben igényes, de ugyanakkor elégedett is. Nyugodt, kiegyensúlyozott, közvetlen egyéniség. Szobatársai, évfolyamtársai körében is népszerű. Ismert és elismert vezető; a kollégisták

előtt tekintély. A fentebb említett testületekben felelősséggel képviseli a kollégisták érdekeit: véleményének sulya van.

V.T. IV. éves német-angol szakos. középiskolás korában kollégista volt, s itt két évig a diáktanács titkáráként dolgozott. Édesapja állami gazdaságban fizikai dolgozó, édesanyja dada. Huga középiskolai tanuló. V.T. jó képességű, szorgalmas. Tanulmányi eredménye jó és jeles szint között mozog. Nyelvészeti érdeklődésű. Szakdolgozatát faluja német nyelvjárásának elemzéséből írja. Időbeosztása példás, rendszeresen tanul, tudása megbízható.

A napi politikai eseményeket jól ismeri és igyekszik feltárni, elemezni és megérteni ezek összefüggéseit is. A társadalmi munkát szívesen és meggyőződéssel végzi, értelmét látja. Kezdetben az alapközössége vezetője /lásd a 14. sz. alapközösség elemzését!/, majd az érdekvédelmi munkaterületen dolgozott aktívaként. Egy éve tagja a kollégiumi bizottságnak; a szociális érdekvédelem felelőse. Tagja a kari KISZ bizottságnak és az egyetemi menza-bizottságnak is. Itt is megfontoltan, reálisan foglal állást.

Kiváló szervező; a feladatokat jól bontja le, sok aktívával dolgozik, nyugodt, pontos, megbízható. Társai szeretik, tisztelik.

A kollégiumi munkában szerzett mozgalmi tapasztalatait próbálja hasznosítani KISZ alapszervezetében is; társai hallgatnak véleményére.

D.M. III. éves, magyar-német szakos. Középiskoláit otthon végezte. Édesapja műszaki ügyintéző, édesanyja régen meghalt. Feltehetően ezért vált D.M. zárkózott, visszahuzódó egyéniséggé. Édesapja második felesége igen fiatal /gyermekorvos/, két kicsi gyermekük van. H. nehezen tud beilleszkedni az új családi szituációba.

Szorgalmas, kitartó munkával jó eredményt ér el a tanulmányi munkában. Szakdolgozatát német-irodalomtörténetből írja. Tagja a német TDK-nak. Gyakran küzd időzavarral; "nem elég az idője".

A politikai kérdések vitájában nem mindig mond véleményt, bár ez is inkább egyéniségének és nem a meggyőződésének a következménye. Eldöntendő szituációkban határozottabb véleménye van.

A társadalmi megbízatásnak örömmel tesz eleget. Először alapközösségének vezetője volt, majd a belső érdekvédelmi munkában tűnt ki. Fél éve tagja a kollégiumi bizottságnak, belső érdekvédelmi elölős. Munkáját tulzottan lelkiismeretesen végzi. Időbeosztási problémái miatt néha konfliktus helyzet alakul ki benne a társadalmi kötelezettség terén.

Csendes, szoróny, zárkózott egyéniségével kevesebb munkatársra talált mint társai. A feladatokat nem tudja jól elosztani. Szervezőkészségét a gyakorlatban nehezen tudja felhasználni. Társai körében kevésbé ismert, akik ismerik - szorgalmáért, megbízhatóságáért - tisztelik.

F.M. Harmadéves joghallgató. Középiskolában is kollégista volt és iskolai KISZ szervezetének VB titkára. Édesapja könyvelő, édesanyja mezőgazdasági termelőszövetkezeti tag. Férfi testvére műszaki egyetemet végzett.

Jó képessége és rendkívüli szorgalma révén kiemelkedő tanulmányi eredményt ért el. Átlaga kitűnő, Népköztársasági ösztöndíjas. Szaktárgyaiban kiemelkedő tudást nyújt az évfolyamán is, TDK-tag.

Politikailag tájékozott. Kritikai érzéke fejlett. Határozott véleménye van, amihez tulzottan ragaszkodik. Nehéz vitatkozni vele.

A kollégiumban kapott csak társadalmi megbízatást. Ezt első évben /nehezményezte is/. Először alapközössége vezetőjeként, majd

a szervezési munkacsoportban dolgozott. A kollégiumi bizottságnak egy éve tagja; kulturfelelős. Nem örült ennek a területnek, más funkcióban szeretett volna dolgozni. Emellett még aktív tagja az egyetemi néptáncsoportnak. Így gyakran kerül dilemma elé, ha komolyabb feladatot kell elvégeznie.

Fellépése határozott, beszédképessége kiváló. Érzelmi beállítottsága, hamar megsértődik. Társainak egy része elismeri, a többiek kevésbé szeretik túlzó szókimondása, esetenkénti nagyvonalúsága, míg máskor aprólékos, felesleges vitatkozásai miatt. Szervezőképessége jó, de gyakran marad a kollégiumi társadalmi tevékenységre kevés ideje.

G.E. III. éves joghallgató. Szülei elváltak, édesanyja tartja el, aki falujukban a tanács VB titkára. Fiutestvére középiskolai tanuló, ő eddig az apjánál lakott. G.E. nagyon szereti édesanyját, éppen ezért kicsit féltékeny mamája második férjére.

Képessége átlagos és év közben nem tanul rendszeresen, ezért tanulmányi átlageredménye jó rendű szinten van. Kezdetben újságírónak készült. Tudatosan érdeklődik politikai kérdések iránt. Nemcsak a napi politikai élet -, hanem a nemzetközi események összefüggéseit is ismeri. A nemzetközi jogi TDK aktív tagja és titkára. Párttag.

Az egyetemen a kollégiumi újság /Magunk/ szerkesztőjeként kezdett dolgozni. Jelenleg ő az egyetemi párt VB megbízott képviselője a kollégiumi bizottságban. Ezt a feladatot fél éve végzi.

Komoly, megbízható. A feladat részleteivel szívesebben foglalkozik, mint az általánosabb, elvi egésszel. Érzékeny, érzelmi megnyilvánulásai kiegyensúlyozatlanok. Ez utóbbi miatt társai körében nem egyértelműen népszerű.

S.M. harmadéves német-francia szakos. Szülei elváltak és édesanyjára

val élt, aki középiskolás kollégiumi igazgató. S.M. középiskolai tanulmányait kollégistaként végezte, nem otthon. Itt a diáktanács tagjaként dolgozott. Egy kisebb testvére van, aki Szegeden középiskolás, kollégista. M. sokat foglalkozik vele. Anyagi gondjaik nincsenek.

Kiemelkedően jó képességű, felfogása gyors. Könnyen tanul. Tanulmányi átlaga jeles. Mindkét nyelvet jól beszéli, s az irodalom érdekli jobban. Tagja a francia TDK-nak, s francia irodalomból írja a szakdolgozatát is. Olvasott, művelt. Érdeklődő, lelkes.

Politikai tájékozottsága nem elég alapos. Kezdetben a külkapcsolatos munkacsoportban dolgozott, majd ennek vezetője lett. Fél-éve választották meg a bizottság tagjának. Jó szervező, magával ragadó egyéniség. Társai szoretik, népszerű.

A feladatokat jól elvégzi, bár a részletekre nem fordít kellő gondot. Tagja az egyetemi KISZ bizottságnak és ilyen minőségében az egyetemi tolmácscsoport vezetője. Fellépése határozott, komoly, felnőtt.

S.K. harmadéves német-országi szakos. Édesapja szerviz-vezető, édesanyja tanítónő. Testvére nincs. Képessége és szorgalma is jó. Kitarthatóan, rendszeresen dolgozik. Időbeosztása, munkatempója "iskolapélda" lehetne. Tanulmányi átlageredménye jeles. Művelt, tájékozott. Németül és oroszul is jól beszél. Szakdolgozatát összehasonlító irodalomtörténetből írja német nyelven. Tagja a német TDK-nak.

Politikai kérdésekben érdeklődő, de nem elég tájékozott. Viták esetén már egyre többször van önálló véleménye. A társadalmi munkában is példásan dolgozik. Először a szervezési munkacsoportban dolgozott, majd - a dolgozatban is elemzett felmérés alapján - mint az évfolyam legnépszerűbb és elismert vezető egyénisége még első év végén kooptál-

ták a diákbizottságba. Itt a tanulmányi felelős lett, másfél éve végzi ezt a munkát eredményesen.

Jó szervező, megbízható, pontos. Határozott egyéniség. Utóbbi személyiségjegye miatt népszerűsége és végzett munkája között nincs egyensúly. Csoporttársai szeretik.

V.Zs. Harmadéves magyar-pedagógia szakos. Édesapja meghalt, édesanyja beteg - munkaképtelen. Középiskolás kora óta állami gondozott - a hugával együtt, aki most negyedikes gimnazista. Anyagi gondjaik vannak.

Jó képességű, könnyen tanul, érdeklődő. Tanulmányi eredménye kiemelkedő, Népköztársasági ösztöndíjas. Érdeklődése széleskörű. Szakdolgozatát magyar irodalomból írja. Minden érdekli, ami számára új és érdekes. Sokat olvas. Tagja a pszichológiai TDK-nak.

Politikai kérdések iránt érdeklődik, ezen a téren is képezi magát. Szeretne párttag lenni. Vitakészsége jó. Kezdetben a szervezési munkaterületen dolgozott, egy éve választották meg kollégiumi bizottsági tagnak; titkárhelyettes lett.

Határozott egyéniség. Érzelmi vonatkozásban kiegyensúlyozatlan, zárkózott. Munkáját eredményesebbé teszi, hogy sokan ismerik; közöttük népszerű.

B.I. Másodéves történelem-orsz szakos. Szülei pedagógusok, édesapja már nyugdíjas. Fia testvére főiskolai hallgató, aki a szüleivel lakik.

B.I. képessége jó, de szorgalma, kitartása csak közepes. Tanulmányi átlaga jó. A történelem érdekli jobban.

Érdeklődő, politikai vitában okosan érvel, politikus egyéniség. Tájékozott, ismeri az összefüggéseket is.

Első évben alapközösségének vezetője volt, de nemcsak csoporttársai, hanem évfolyamtársai is ismerik. Népszerű. KISZ-alapszervezetében is részt vesz a politikai és szervezési munkában. A kollégiumi bizottságba ősszel kooptálták, a sport- és társadalmi munka felelős helyére.

Agilis, agitativ egyéniség. Modora megnyerő. Fellépése még nem elég határozott. A "nagyvonalu" feladatokat végzi szívesebben.

A kollégiumi bizottságban végzett felmérés után - az alapközösségeknél már ismertetett módon - összesítő táblázatokat és szociogramokat készítettünk. Bizonyos értelemben tehát úgy fogjuk fel a kollégiumi bizottság interperszonális kapcsolatainak elemzését, mint az alapcsoportokét. Lényeges eltérés, hogy ez a speciális csoport elsődlegesen munkaközösség. Tagjait a kollégiumi küldöttgyűlés választja a munkaterületre való megfelelés, a politikai tájékozottság, tanulmányi eredmény és az emberi tulajdonságok figyelembevételével. A bizottság titkárát is a küldöttek választják egy évre.

Ezek szerint a munkaterület legjobb ismerete, szervezőkészség, közvetlen emberi magatartás, politikus kiállás dönti el elsősorban, hogy kik kerülnek a bizottságba. Ilymódon a kialakult /=megválasztott/ bizottság valóban speciális kiscsoportnak tekinthető. Megítélésünk szerint azonban korántsem lényegtelen, hogy a közös tevékenység, a kollégiumi munka irányítása során milyen emberi kapcsolatok alakulnak ki. Az adott bizottságban milyen szintű lesz a csoportkohézió, hogyan jellemezhető az interperszonális kapcsolatok és milyen elvárások alakulnak ki a bizott-

ságban a tagokkal szemben - ezek a főbb problémakörök.

Az 1971. decemberében készült szociometriai felvétel eredményeinek összegzése után megállapíthattuk, hogy az adott feladathelyzetekben két személynek nincs kölcsönös választása. A többi 7 tag közül 20 egyszeres, és 2 kétszeres kapcsolatot mutatható ki. /40. melléklet./ A kétszeres kapcsolat a titkárra és a tanulmányi felelősre vonatkozik. Ők a legrégebbi bizottsági tagok /három, illetve másfél éve/.

F.M. /6./ és B.I. /9./ nem rendelkezik kölcsönös választási szavazattal /25. ábra./ D.I-re egyetlen feladathelyzetben sem számítanak a bizottság tagjai. A motívumok elemzéséből és megfigyelési tapasztalatainkból két különböző indító okot állapíthattunk meg:

F.M-et félőve választotta a küldöttgyűlés a bizottság tagjává. A funkció, a szerep tetszett neki, de a feladatok elvégzésekor több nehézsége adódott. Többször nem vett részt a bizottság ülésén, illetve a más kötelező érvényű feladataiban. Ennek oka általában táncpróba, illetve kisebb betegségekre való hivatkozás volt. Komolyabb feladat elvégzésénél megtorpant, a társainak szemrehányásként fejtette ki, hogy "neki senki nem segít".

A bizottság tagjai már többször elmondták neki, hogy a munkáját rosszul szervezi, kevés kollégistát ismer, a megbízatások elvégzését nem ellenőrzi. Ezeket a segítő szándéku elemzéseket nem vette komolyan. A felmérés időpontjában úgy érződik, hogy társai már nem számítanak rá közös feladatban, csak azt bíznák rá, amiért különben is ő a felelős. F.M. /6./ választásaiban elsősorban a titkárhoz /1./ és V.Zs. /3./ a titkárhelyetteshez kötődik. Az első esetben a funkció tisztelete, a másodikban valószínű hála is van; ugyanis V.Zs. többször végighallgatta F.M. hosszas magyarázkodásait az általa el nem

végzett feladatokról. Ebben a szituációban feltehetően érezhetőbbé vált F.M. dilemmája a kollégiumi bizottság és az egyetemi nóptánc-csoport közötti választásra vonatkozóan. Utóbbinak tagja vőlegénye is, s ezt a motívumot külön ki kell emelnünk.

B.I. /9./ a titkárhoz /1./ és V.T. /4./-hoz kapcsolódik. Másodéves, évfolyamtársa nincs a bizottságban. Összesen három hónapja kooptálták erre a funkcióra; kevés gyakorlati tapasztalata van. Munkaterületén akadályt jelent, hogy a sportterem átmenetileg raktárként működik. A bizottság tagjaival - más évfolyam, szak - keveset találkozik, alig ismerik egymást. Döntően ez okozza, hogy nem kap bizalmi szavazatot.

A bizottság belső szerkezetéről rajzolt szociogram egy több központú és viszonylag zárt szerkezetről tanuskodik. /Lásd ismét a 25. ábrát./ A titkár szociális pozíciója /1./ elég jó, többszörös háromszög és egy négyszög központi helyét foglalja el. A negyedik V.T. és a /8./ D.M. csak áttételesen kapcsolódik hozzá. Bizonyos szempontból a titkár feladata lett volna B.I. /9./ kapcsolódási lehetőségének megteremtése is.

Az egyes feladathelyzetekre vonatkozó kérdésnél elég nagy szóródást tapasztaltunk, de feltétlen kiemelkedik a munkaterület illetékes felelőse, aki az adott feladathelyzetben is elsődleges szerepet tölt be. Így: az egész kollégiumot érintő áttekintő kérdésben a titkár, /1./ a politikai hozzáértésben a pártaktíva vezetője /7./, a tanulmányi feladatnál S.K. /2./, a tanulmányi felelős emelkedik ki; ilyen megbízatásnál mindenki választaná őket munkatársul. A szervezőkészséget és a megbízhatóságot vizsgáló kérdésnél több személy is kitűnik. Előbbinél S.M. /5./, utóbbinál V.T. /4./ és D.M. /8./ tölt be előkelőbb helyet. /41. melléklet./

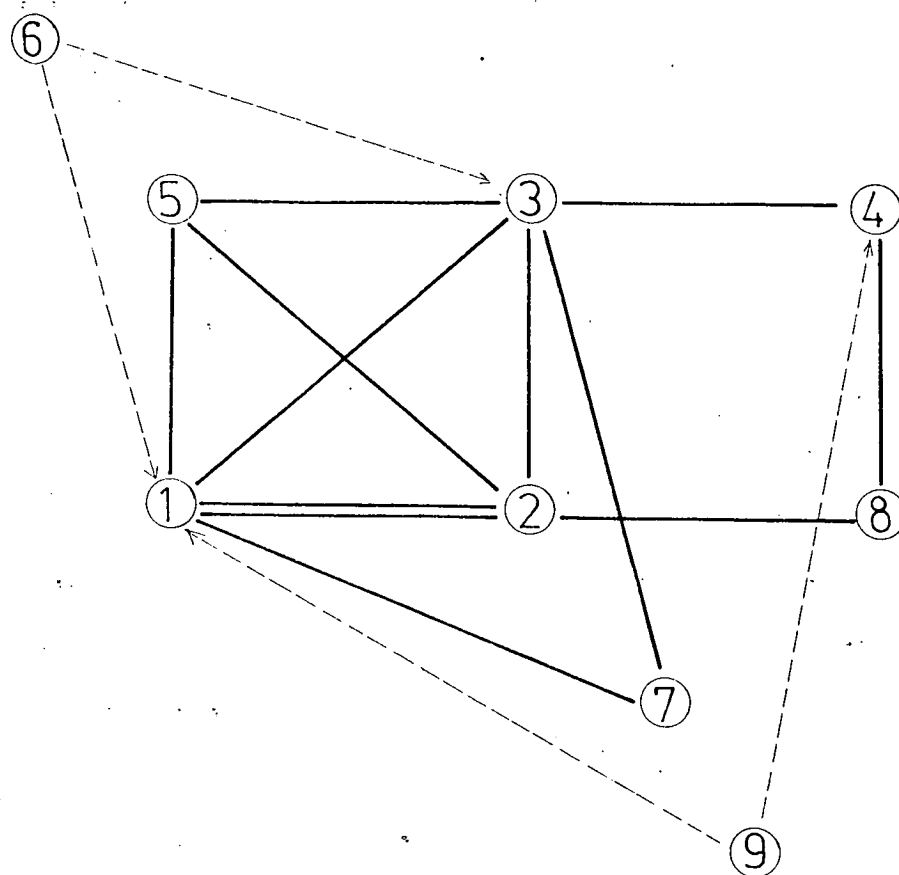
SZOCIOGRAM

KOLLÉGIUMI BIZOTTSÁG

N : 9

A

DÁTUM: 1971. december

25. ábra

Az összes választási szavazat összegzése után aktivitási sort állapítottunk meg:

- I. /11-16/: S.K., Sz.G.R., V.Zs.
- II. /9-10/: V.T., G.E.
- III. /7-8/ : S.M., D.M.
- IV. /5-6/ : F.M.
- V. /0-4/ : B.I.

Az aktivitási sort nem a szokásos módon, hanem a feladathelyzetekre kapott szavazatok összegzése és arányítása után állapítottuk meg. Ennek alapján körök segítségével - L.Kunz /1965./ módszere - megrajzoltuk az aktivitás és az interperszonális kapcsolat összefüggését jól ábrázoló szociogramot. /26. ábra./

A legaktívabb és a legtöbb bizalmi szavazatot kapott bizottsági tagok azonos személyek: S.K., Sz.G.R. és V.Zs. talán külön is érdemes megemlíteni, hogy ők töltik be a tanulmányi felelős, a titkár és a politikai titkárhelyettes pozícióját. Ez a tény sokat jelezhet a bizottság munkájának hatékonyságáról is.

A realitás jobb megközelítése érdekében a kollégium igazgatójától is kértük a munkaterületenkénti aktivitási sor megállapítását. A módszer lényege az volt, hogy jelölje meg a kiemelkedő és a jó szociális pozícióju személyeket az adott szempontok szerint. A kiemelkedő jelző három, a jó két szavazatot jelent. Az összesítési sorrend:

- I. /5/ : S.K., Sz.G.R., V.Zs.
- II. /3/ : V.T., B.I.
- III. /2/ : S.M., G.E.
- IV. /0/ : D.M., F.M.

A két sor összehasonlítása után megállapíthatjuk, hogy a legaktívabb tagok személye azonos. Lényegesen eltér a két sor B.I. esetében. Mint említettük, neki még kevés lehetősége volt közös tevékenységre,

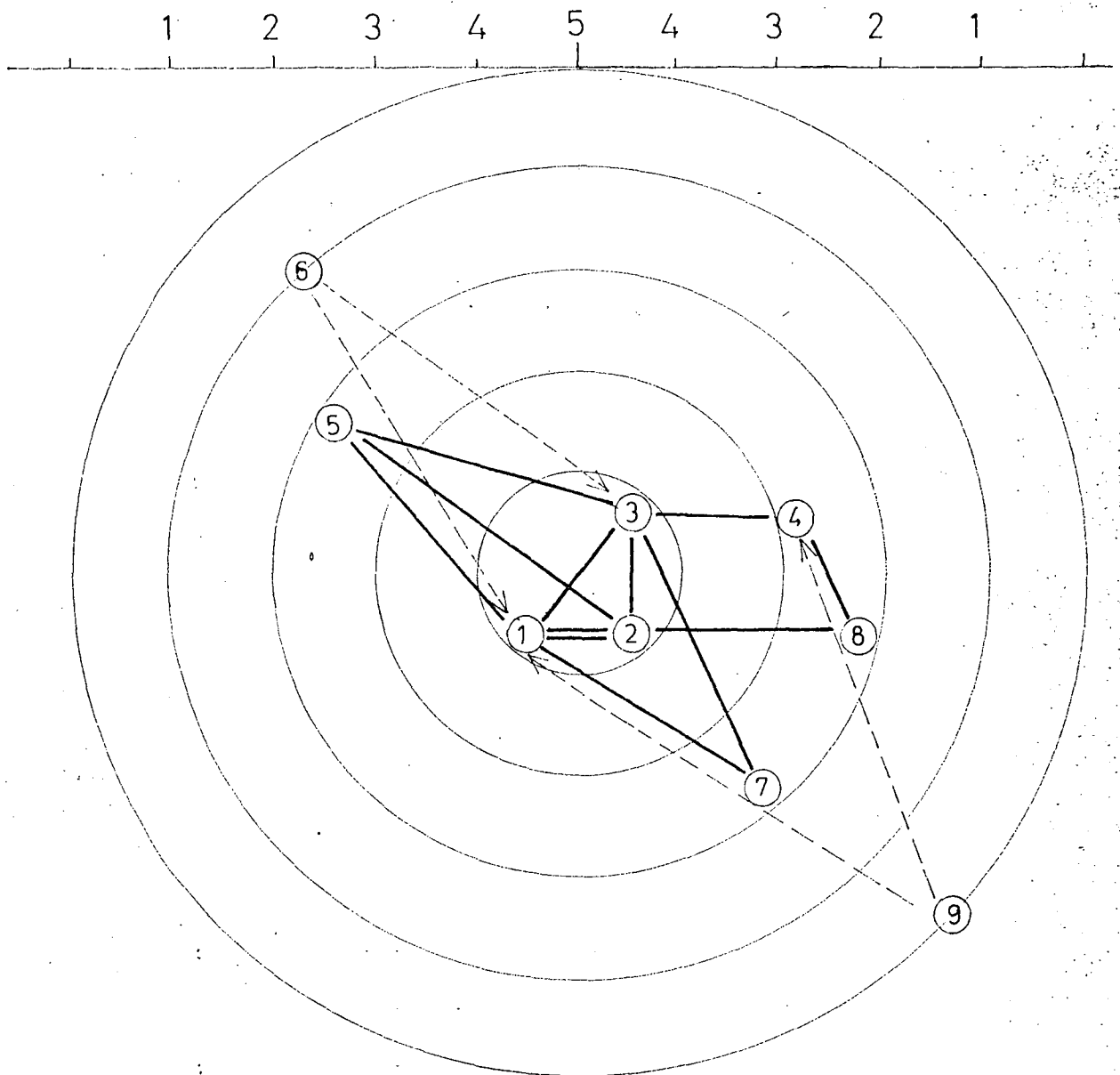
SZOCIOGRAM

KOLLEGIUMI BIZOTTSÁG

N: 9

B.

DÁTUM 1971.december

26. ábra

társai kevésbé ismerik képességeit, véleményét, míg az igazgató jobban ismerheti.

G.E. és D.M. lejjebb került az aktivitási sorban, amit első sorban munkaterületük determinál. Így pl. G.E. a pártaktiva vezetője, párttag, ezért a bizottság tagjai evidens módon kapcsolják szerepsztusához a politikai elsőbbség pozícióját is.

1972. februárban került sor a kollégiumi bizottság újra választására, illetve választására. A választást igen nagy várakozás előzte meg. Már az előkészítés során is érződött bizonyos izgalom, ennek hatása mérhető volt a kollégiumi bizottságban is. Mint már említettük - a titkári funkció jelenti a legnagyobb szerepstátuszt, éppen ezért a legtöbb találgatást kiváltó kérdés az volt, ki lesz a titkár? Ugyanis már előzetesen ismert volt, hogy az eddigi titkár nem indulhat a választásokon: Sz.G.R. ötödéves és mint német szakos, részképzésen vesz részt az NDK-ban az utolsó félévben.

A már elemzett szociogram szerint az eddigi titkár mellett S.K. /2./ és V.Zs. /3./ a legfontosabb személy. A bizottságban tekintélye van V.T. /4./-nek is.

A választást előkészítő jelölőbizottság arra keresett választ, hogy a kollégisták körében kik a legtöbb bizalmat élvező személyek. A jelöléskor elvileg minden kollégista számbajöhetett, aki nem állt fegyelmi büntetés hatálya alatt. Összesen 8 név, a megválasztható személyek száma kerülhetett a jelölő listára. A teljesebb kép kedvéért az első tíz jelöltet ismertetjük, akiket a kollégisták kollégiumi bizottsági tagnak szívesen megválasztanának:

1. V.Zs. /38/
2. V.T. /37/
3. S.E. /35/

4. S.M. /31/
5. D.M. /28/
6. B.I. /18/
7. F.M. /15/
8. L.K., Ba.I. /9-9/
9. H.Zs. /7/
10. O.É. /6/ x

A sorszámot egészen 55-ig lehetne folytatni, de a 21. személyt már csak 2, illetve 1-1 alapszoport jelölte. Ebből megállapítható, hogy a szóródás különösen az első 10 kilégista után szélesedik. Az első 10 helyen egyébként szerepel minden régebbi bizottsági tag neve; a volt titkárt és a nem választott tagot /G.E./ kivéve. Ez jól bizonyítja, hogy a végzett munka eredményes testületi szinten is. V.Zs., V.T., S.K. és S.M.-t 75 f-nál is többen jelölik. Végzett munkájuk és emberi tulajdonságaik alapján - tapasztalataink szerint is - reálisan ítélik meg őket.

Új, de nem ismeretlen név szerepelt a listán, mind másodévesek. L.K. alapszoportjának vezetője és emeletfelelős, Ba.I. a tanulmányi munkacsoport tagja, H.Zs. pedig a kulturális munkaterületen dolgozik. O.É. joghallgató, említhető munkát még az egyetemen nem végzett, ezért elég kevesen ismerik, főleg a joghallgatók jelölték. A jelölés alapján tehát az várható, hogy főleg újraválasztás lesz, illetve hogy az aktívabb másodévesek közül új tagokat választanak be a bizottságba. A titkár jelölt lista így alakult:

1. V.Zs. /22/
2. V.T. /13/
3. S.K. / 4/
4. B.I., S.M., H.K. /1-1/ xx

/x, xx A név mögötti szám azt jelenti, hogy a 40 alapszoportból hány csoport jelölte az adott személyt./

A jelölőbizottság elnöke a választást megelőzően abeszélt a jelöltekkel, vállalják-e megválasztásuk esetén a kollégiumi bizottsági munkát. A megkérdezett jelöltek közül egyedül F.M. válaszolt nemmel. Ez a tény azt jelenti, hogy F.M. dilemmája eldőlt: a kollégiumi bizottsági tagság és a néptáncsoport-tagság közül az utóbbit választotta.

A küldöttgyűlésen meglehetősen nagy vita alakult ki a titkárjelöltek körül. Végül csak V.Zs. neve került a listára és a szavazatok 74 %-át kapta meg, így ő az új titkár.

A bizottsági tagok a kapott szavazatok sorrendjében:

- I. Bo.I. és D.M. /79 %/
- II. V.T. és S.M. /77 %/
- III. Ba.I. /76 %/
- IV. L.K. /73 %/
- V. S.K. /71 %/

Ezek szerint nem került be joghallgató az újonnan megválasztott kollégiumi bizottságba. Hosszas vita után kompromisszumos megoldás született: O.É. joghallgató állandó meghívottként résztvesz a bizottság munkájában, addig amíg kooptálására mód lesz. Ő egyébként a szavazatok 57 %-át kapta meg. Február végén ez az új bizottság kezdett munkához. Szociometriai felmérésünket április végén, tehát 2 hónapi közös tevékenység után végeztük el. Továbbra is az eredeti kérdéseket vizsgáltuk:

1. Az interperszonális kapcsolatokban hol helyezkedik el a titkár? Milyen kapcsolatban van a bizottság tagjaival? Formális pozíciója milyen valós státuszt takar?

2. Munkaterületenként kik az elismert vezetők és milyen szerepet játszanak a csoport interperszonális kapcsolataiban?

3. A csoportkohézió főbb jellemzői: a bizottság mint speciális csoport.

A felmérés során a decemberben feltett kérdésekre kértünk ismét választ. Ez a kérdés vonatkozott a nem választott G.E-re és az állandó meghívottként dolgozó O.E-re is, amit a közös tevékenység indokolt.

A kölcsönösségi táblázatból /42. melléklet/ megállapítható, hogy minden bizottsági tag rendelkezik kölcsönös kapcsolattal: 23 egyszeres és 2 kétszeres kapcsolat összesíthető. Ez utóbbi a mostani bizottságban is a tanulmányi felelősre és a titkára vonatkozik. Ők töltik be a szociogram /27. ábra/ két központi helyét: kapcsolatuk valóban kölcsönös, bár bizonyos rivalizálás éreződik közöttük. Jól jelzi a szociogram, hogy a vizsgált bizottság két központú: /2. és 3./ S.M. /5./ és V.T. /4./ mindkét vezetőt erősíti, a többiek választásai megoszlanak. Ily módon a két összekapcsolódó háromszög egyikéhez még egy négyszög is kapcsolódik, ez az oldal inkább S.K. /2./-t erősíti. A csillag alapú szerkezetben az információ áramlása jól biztosított.

Pozitív eredmény B.I. /9./ szerepének megnövekedése, s kár, hogy a titkárral nincs közvetlen kapcsolata. A láncszerűen kapcsolódó személyek esetében biztosítottnak látszik - tapasztalataink alapján - a még szorosabb kapcsolat megteremtése; a zártabbá válás. Az is pozitívum, hogy a nem választott O.E. /6./ sem tölt be perifériális helyet. A bizottságba való bekerülésének már ismerttetett körülményei miatt - várható volt bizonyos fenntartás személyével kapcsolatban, ez lassan feloldódott, bizalomná vált, s ebben szerepük volt

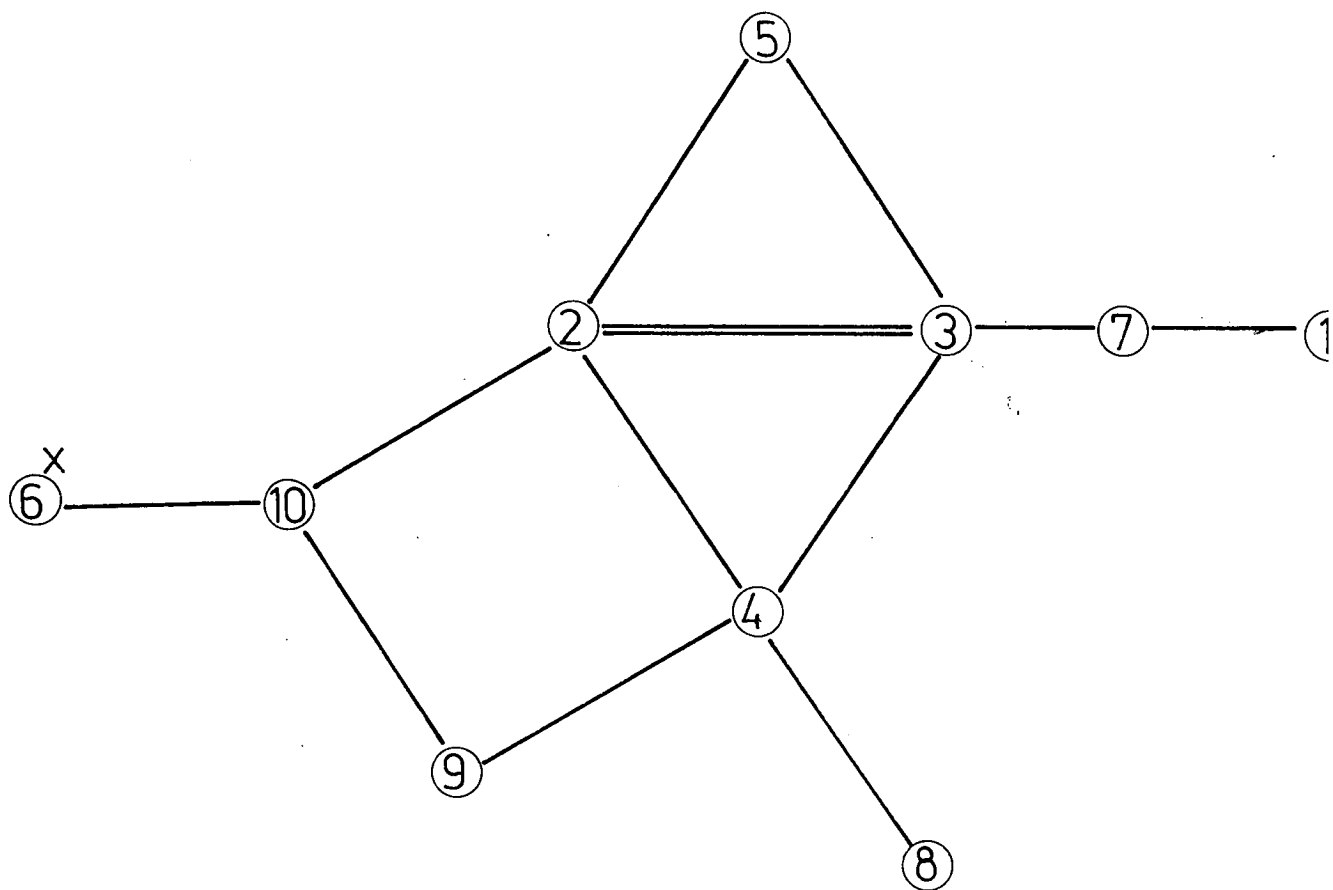
SZOCIOGRAM

KOLLÉGIUMI BIZOTTSÁG

N: 10

A

DÁTUM: 1972. április

27. ábra

a kollégium pedagógiai vezetőinek is.

A konkrét feladathelyzetekben most is a felelősök emelkednek ki: az általános kollégiumi áttekintést kívánó feladatnál a titkár /V.Zs./, a politikai szervezésnél a pártaktíva vezetője /G.E./, a tanulmányi munka irányításában S.K., a tanulmányi felelős, kulturális tevékenységben B.I.

A megbízhatóságnál jelenleg is V.T. /4./ emelkedik ki, majd L.K. /10./ következik. Előbbinél a nyugodtságot, megfontoltságot, L.K. esetében pedig a politikus magatartást tartják követendő példának a bizottság tagjai /43. melléklet./

Az aktivitási sorrend 1972. áprilisában:

I. /11-16/ : S.K., V.Zs., B.I.

II. / 9-10/ : V.T., G.E., L.K.

III. / 7-8 / : -

IV. / 5-6 / : O.E., D.M., Ba.I.

V. / 0-4 / : S.M.

Itt is feltűnő B.I. szerepének megnövekedése. A magyarázat abban rejlik, hogy az előző felmérés óta eltelt időszakban több főle rendezvény lebonyolításában vett részt. Ezek során agilis, agitativ, derűs egyéniségként mutatkozott be. Másrészt a bizottság ülésein aktívan vett részt a vitákban, véleményét mindig bátran elmondja. Társai előtt kezd tekintéllyé válni.

V.T. és G.E. aktivitási helye különösebben nem változott december óta. Feltűnően lejjebb került viszont a sorban S.M. Ezt a változást - megfigyeléseink szerint - befolyásolta az a tény, hogy éppen a felmérést megelőző bizottsági ülésen hangzott el S.M.-nek egy, a területére vonatkozó beszámolója, amiért súlyos bírálatot kapott. A pillanatnyi helyzet sokkal erősebben érződik a választásoknál,

mint a realitás. /Bár S.M. nagyvonalu beszámolói eddig sem voltak pozitív példák/.

Az igazgató által összeállított aktivitási sort most is felhasználjuk az összehasonlításhoz. Az ő véleménye szerint: az

- I. /8/ B.I.
- II. /7/ V.Zs.
- III. /5/ S.K.
- IV. /3/ V.T.
- V. /2/ G.E., L.K.
- VI. /0/ Ba.I., O.É., G.M., S.M.

A döntő szempont most is a kiemelkedő egyéniségek kiválasztása volt. A sorrend lényegében azonos a tagok szavazata alapján készített sorrenddel. Az első helyek esetében B.I. értékelése feltűnő, akit a pedagógus a titkárnál is aktívabbnak ítél meg. Ebben a sorban is lejjebb került S.M.

A szociometria felvétel és a tapasztalati összegzés alapján kialakult kép természetesen nem stabil, ez a helyzet még sok vonatkozásban változhat. Jól utal viszont a kapott diagram, az aktivitási szint - a fejlődés, a változás lehetséges módozataira. A belső kohézió jónak mondható. A már kialakult kölcsönös kapcsolatok a munkakapcsolat során szorosabbá, többszörösebbé válhatnak.

Megállapítható, hogy az új titkár /V.Zs./ személyét elfogadta vezetőnek a bizottság. B.I. jelenleg komoly konkurens lehet, tehát az a feladat, hogy V.Zs. és B.I. segítsék és ne akadályozzák egymás munkáját. Ennek és hasonló feltételnek a megteremtése a titkár számára nem könnyű feladat, bár ebben a munkában is számíthat az igazgató és a kollégiumi tanár segítségére.

A kollégiumi közösség életében igen lényeges feladatot lát el

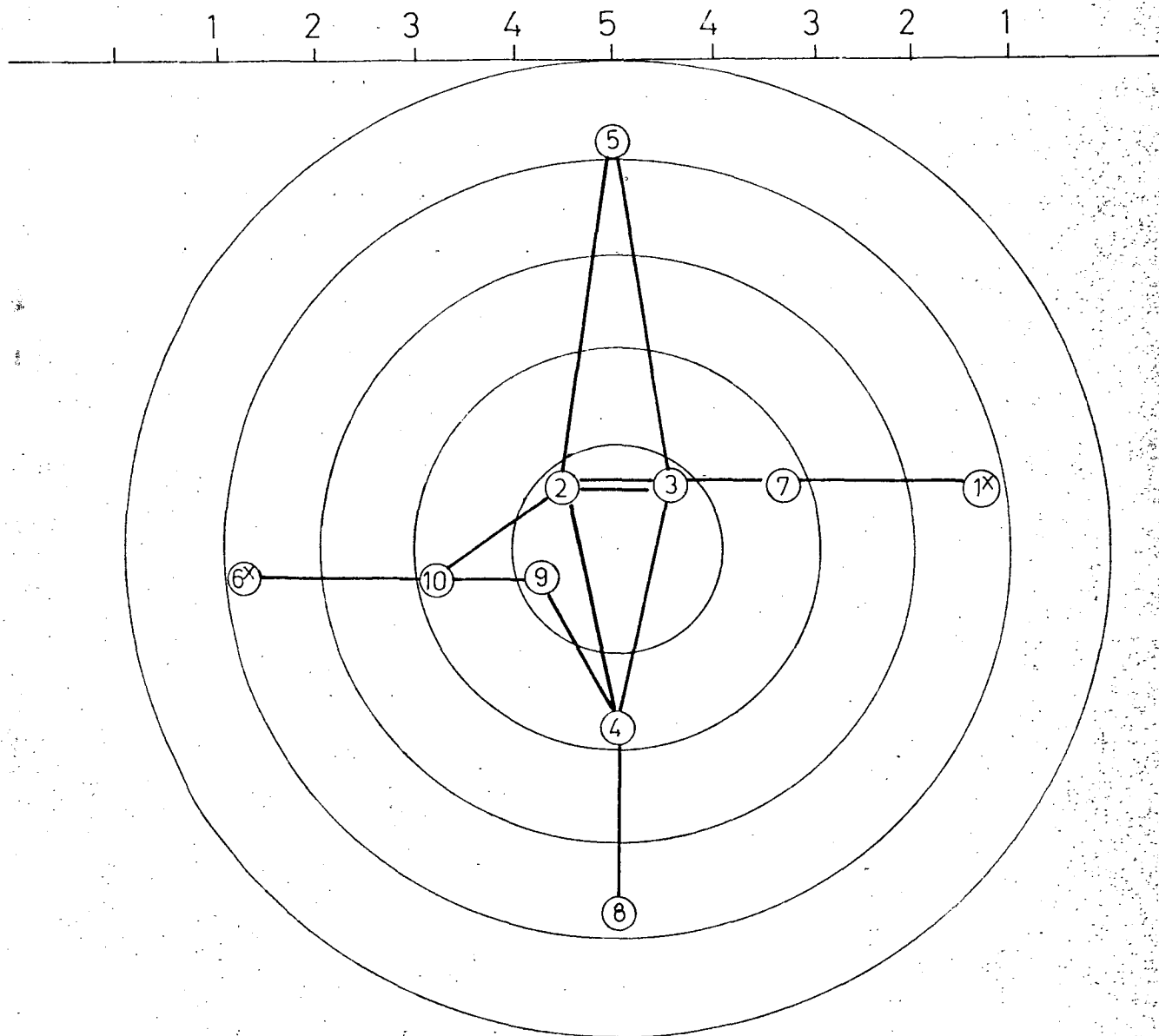
SZOCIOGRAM

KOLLEGIUMI BIZOTTSÁG

N : 10

B.

DÁTUM: 1972. április

a kollégiumi bizottság. Tagjait a már említett módon a küldöttgyűlés választja. Igen lényeges azonban a választás elvárásainak való előzetes és későbbi megfelelés is, ezért tartottuk fontosnak megvizsgálni; milyen elvárásokat támasztanak a jó diákvezetővel szemben. Ennek érdekében a vezetéssel kapcsolatos válaszok motivumait is összegyűjtöttük, elemeztük.

Kérdőíven - a jó diákvezető meghatározásaként - 11 lényeges jegyet soroltunk fel, s a válaszolók aláhúzással és külön indoklással szavaztak a megfelelő fontossági sorrendről. /Lásd a 3.c. jelzésű kérdőívben!/
.

Az általunk felsorolt motivumokat szavazással a következő sorrendbe állították össze:

szívesen dolgozik a közösségért	19 %
jó szervező	15
megbízható	14
politikailag tájékozott	13
lényeglátó	12
közvetlen	7
lelkes	7
népszerű	4
jó tanuló	4
agitatív	3
segítőképz	2

Csoportosítás után megállapíthatjuk, hogy az érdeklődés, képesség és jellemre vonatkozó motivumok hasonló arányban szerepelnek. Így:

I. érdeklődés: szívesen dolgozik a közösségért, politikailag tájékozott, jó tanuló 36 %

II. <u>képességi</u>	jó szervező, lényeglátó, agitativ	30 3
III. <u>jellem</u>	megbízható, közvetlen, lelkes, népszerű, segítőkész	34 3

Megfigyelhettük, hogy kevés kollégista tartja fontosnak, hogy a jó diákvezető "jó tanuló" legyen. Nem mindig említik a feltételek között a politikai tájékozottságot, a politikus magatartást sem. Döntőnek tartja viszont szinte mindenki, hogy a vezető "szívesen dolgozzon a közösségért", hogy azonosuljon szerepstátuszával tartalmilag is.

A közvetlen munkakapcsolatot, a megértő emberi magatartást a népszerűség fontos feltételeként említik. Nemcsak azt várják el, hogy a választott vezető jól, a közösség érdekében dolgozzon, hanem azt is, hogy munkájáról tájékoztassa társait, közvetlen legyen velük. Megítélésünk szerint ez a motívum igazolja P.R. Hofstätter /1963./ alapelvét, aki külön is említi, hogy a vezető azonos a csoport tagjaival, de ugyanakkor más is, mint azok: "... külön kell állnia, ám úgy, hogy ugyanakkor közülük való maradjon, illetve továbbra is közülük valónak érezzék. Másként könnyen rendellenessé válhat, kívül kerülhet azon a csoporton, amelynek magva szeretne lenni."

Tanulságos volt elemezni az elvárás motívumait a kollégiumi bizottságban is. A bizottság tagjai mindkét szociometriai felvétel során egy adott feladatra választottak társat, megbízható munkatársat. A választás motívumait területenként az alábbiakban foglalhatjuk össze:

1. az egész kollégium munkájára vonatkozó átfogó beszámoló készítéséhez annak a segítségét kérnék, akik:

a bizottság legrégebbi tagja, tehát sok tapasztalata van	63 3
--	------

funkciójából következően /titkár, titkárhelyettes/ jól ismerik a kollégiumi munkát	22 %
jól tud segíteni, általában segít	15

Fontos tényező tehát a több éves tapasztalat és a vezető funkciók betöltése. Ez arra enged következtetni, hogy a vezető funkciónak tartalmi feltétele a kollégiumi munka egészének ismerete.

2. a tanulmányi munka új lehetőségeit megbeszólnók:

a munkaterület felelőisével, aki a legjobban ért hozzá	65 %
aki ötletes, ért hozzá	35

3. politikai rendezvénynél annak a segítségét kérnék, aki

párttag, politikailag tájékozott	40 %
ez a munkaterülete /azaz a politikai titkárhelyettes/, s ismeri a kollégistákat is	60

A politikus magatartás önmagát magyarázza. Fontos szempont - a politikai munkában különösen is, - hogy ismernie kell a szervezőnek a kollégistákat, akikkel és akiknek politikai vitaestet szervez.

4. kulturális rendezvény megszervezésében annak a társnak

a szerepe fontos, aki	
jó szervező, lelkes	50 %
megbízható, körültekintő	30
szívesen dolgozik vele	10
ő a terület felelőse	10

A munkaterület felelősenek a szerepét feltehetően azért tartják kevésbé fontosnak, mint az előző feladatoknál, mert alapvető szakmai, tanulmányi munkáját szervesen egészíti ki a kulturális tevékenység. Ugy gondolják, nem kell hozzá különös előképzettség, több éves ta-

pasztalet. /Különösen bölcsész és jogász egyetemi hallgatók esetében./ A legfontosabb feltétel így valóban a szervezőkészség, a lelkesedés, a körültekintés.

5. a felelős kollégiumi bizottsági tag által olvágzendő munkában attól kérnének segítséget, aki

pontos, megbízható	45
szívesen segít és ismeri a kollégistákat	40
jó munkatárs	15

A megbízhatóság, pontosság és segítőkészség mellett itt is szerepel a kollégisták ismeretének hangsúlyozása. Szakirodalmi tájékozódásunk során találkoztunk Gazdag Miklós - Meitner Tamás /1968./ kifejtésében a vezetés emberi tényezőinek elemzésével: "A vezetési tevékenység egyik legfontosabb része, a kisebb-nagyobb közösségek, kollektívák tulajdonságainak megismerése, amire az irányító és szervező munkában támaszkodni kell." Tapasztalataink és felmérésünk eredménye is ezt igazolta.

Felméréseink elemzése és más megfigyelésünk során kétféle típusu vezető egyéniséggel találkoztunk. Az egyik, aki általában nagyvonalu, ötletes, lendületes, de a részletek kidolgozásában, kivitelezésében kevésbé eredményes a tevékenysége. A másik típus, akire a részletek érdekelnek jobban, s a végletekig megbízható, pontos. Mindkét típus hasznos munkát végezhet a közösség és saját maga számára is, ha a neki /azaz egyéniségének/ legjobban megfelelő megbízatást kapja az adott testületben. Így jól kiegészíthetik egymás munkáját is. Természetesen léteznek ideális vezető egyéniségek is, akik mindkét alapvető jó tulajdonságot egyesítik önmagukban, de számuk - tapasztalataink szerint - kevesebb az előbb említettekénél.

Több éves megfigyelésünk is azt bizonyítja, hogy egy vezető testületben, adott esetben a kollégiumi bizottságban is fontos a jó

munkakapcsolat kialakítása. Pataki Ferenc /1972./ véleményét:

"Minden emberi csoportban ott lappang egy sajátos belső feszültség: a teljesítményre, illetve a személyes viszonyok hálójára irányuló orientáció kollíziója. E módfelett érzékeny, s a különféle hatások iránt roppant fogékony egyensúlyi helyzet könnyűszerrel felbillenhet, s ilyenkor a feszültség valamelyik irányba gyorsan kiéleződhet." Az egyensúly feltétele - felméréseink is igazolták -, hogy a bizottság tagjai között emberileg is jó kapcsolat alakuljon ki. Így a választott tagokból álló bizottság olyan csoporttá válhat, ahol az interperszonális kapcsolatok nem gátolják, hanem eredményesen segítik a tagok együni és közös tevékenységét. Ez pedig nemcsak a speciális csoport /= kollégiumi bizottság/, hanem a kollégiumi közösségnek is alapvető érdeke, s ezáltal célja és feladata is.

D./ A kollégisták szerepe az évfolyam és a kar életében

A kollégiumi alapszervezetek interperszonális kapcsolatainak vizsgálata során, majd a kollégiumi diákvezetők szerepének elemzésekor is felmerült az a kérdés, hogy milyen pozíciót töltenek be az évfolyam, a kar életében a kollégisták. Kollégiumunk esetében a kar hallgatóinak 47 %-a az adott kollégiumban lakik, s ez a kar nő hallgatóinak 62 %-a.^x

Az egyetemi tanulmányi csoportok összetételében is hasonló arányt mutathatunk ki. Szám szerint találkozhatunk tisztán kollégistákból összetevődő csoporttal, s olyanval is, ahol 60 %-os az arány.

^x Az idézett adatok az 1972/73. tanév mutatói, de általában jellemző tendenciaként kezelhetjük, mert hasonló a többi év adata is.

Jelenleg szinte minden csoportban a többség a vizsgált kollégiumban lakik. A kollégisták közül körülbelül az össz létszám arányának megfelelő, vagy annál több kari KISZ vezetőségi tag kerül ki. Így: a karon összesen 20 KISZ alapszervezet 5-5 tagu vezetőségéből 55 fő /55 fő/ él a kollégiumban. A 20 KISZ alapszervezeti titkár közül 8, az agit.prop. titkárokból 9, a kulturfelügyelők közül 11, a szervező titkárokból 13 lány-kollégista. Ez az arány nem rossz, hiszen csak a titkárok 3-a 40, s ez a legalacsonyabb. Nem egészséges viszont az az eltolódás, amit az egyes munkaterületek között észlelhetünk. Ezek szerint a szervezést, sok esetben "kiszolgáló" /pl. szervező titkár/ munkaterület vezetését a lányok látják el, míg a komolyabb, elvibb /vagy annak látszó!/ területeket - agit. prop. titkár, titkár - inkább fiukra bízák. Ebben feltétlenül érezni lehet bizonyos megszokást, a sok esetben negatív tradíció létezését. Tanulságos lenne megvizsgálni, miért fogadják el vezetőjüknek az érdekes lányok is: több esetben inkább a fiút, mint egy megbízható, talpraesett, politikus leányt. Ugy véljük, ezt a feltevésünket erősíti meg a kar KISZ végrehajtó bizottságának jelenlegi /és összesen 10 évre visszamenően/ összetétele. Jelenleg fiú: a titkár, az agit.prop.titkár, az érdekvédelmi felelős, s mindkét titkárhelyettes; lány: szervező titkár, kulturfelügyelő.

Az említett 10 év alatt a karon összesen 7 személy töltötte be a kari KISZ titkár pozícióját és ebből 5 fiú, s csak 2 volt leány. Még egyértelműbb az egyetemi KISZ titkári pozíció fontossága, ugyanis itt az elmúlt 10 évben összesen 5 személy váltotta egymást, mind fiú.

Feltétlenül helyes az az alapelv, hogy a kollégisták szervezett csoportjaira könnyebb a társadalmi munkát építeni, s ezért ál-

talában lány /és kollégista/ a szervezőtitkár. Ezt az alapelvet azonban nem erősíti, sok esetben pejorativvá teszi a fenti arányeltolódás a fiúk javára. Ha elvonatkoztatunk az idézett valós arányoktól, a %-os részvétel évfolyam és alapszervezeti szinten is jónak mondható.

Vizsgálódásunk során próbáltuk nyomon követni, hogy a KISZ alapszervezetek életében hogyan tükröződik a kollégisták, illetve a kollégiumi diákvezetők munkája. Célunk elérése érdekében egyéni interjúkat készítettünk KISZ alapszervezeti vezetőségi tagokkal és patronáló tanárokkal. A kar minden másod- ötödéves alapszervezetéből beszélgettünk legalább egy képviselővel, s a patronáló tanárok 60 %-ával /12 fővel./ A beszélgetést a 44. számú mellékletben található kérdések alapján folytattuk. /1972. decemberében és 1973. januárban./ Kérdésenként az alábbiakat összegezhetjük:

A KISZ alapszervezetet patronáló tanárok többsége ismeri alapszervezetének megoszlását a kollégisták és nem kollégisták vonatkozásában. Indokaik között elsődleges szempontok:

- a szociális körülmények egyik mutatója, hogy valaki kollégista-e, s ha nem, miért nem az?

- a kollégisták szervezési szempontból könnyebben mozgósíthatók.

A kollégistákat szervezettebb csoportként tartják számon, mert az együttműködés több lehetőséget teremt a szorosabb együttműködésre is. Általában jónak ítélik meg a kollégiumi alapcsoportok és a KISZ alapszervezet nem kollégista tagjainak kapcsolatát. Többen pozitív példaként említették, hogy a kollégium által szervezett konzultációkra, politikai-, kulturális rendezvényeire a nem kollégisták is bejárnak. Ezért különösen helyeslik azt a megoldást, hogy a kollé-

giumi alapszervezetek első éven a KISZ alapszervezet és az egyetemi tanulmányi csoportok beosztását követve alakítják ki. Ez a módszer erősíti a valós közösségek mielőbbi kialakulását, ugyanis ilyen módon három formális csoport fedi - legalább részben - egymást. A kollégistákat általában kollektivebb, a társadalmi problémák iránt érzékenyebb hallgatóknak tartják.

A nem kollégisták között helybeli, albérletben lakót és bejárót különböztethetünk meg. A patronáló tanárok véleménye szerint a helybeliek elég aktívak, de társadalmi tevékenységük szintere sokszor nem az egyetem, hanem a város. Az albérletesek és a bejárók sok vonatkozásban egoistábbak, sokkal kevésbé informáltak, mint kollégista társaik. Az albérletesek között éppen ezért akad olyan is, aki nem akar kollégista lenni, mert "zavarják a többiek, ő csak egyedül érzi jól magát". Jelentős százalékot jelentenek azok akik tanulmányi vagy közösségi, emberi magatartásuk miatt nem lehetnek kollégisták. Ők tartoznak a legpasszívabb hallgatók közé.

A kollégista szobatársak pozitív hatása érezhető a KISZ alapszervezet munkájában is. Ezt főleg a közös társadalmi vállalkozásoknál lehet érzékelni.

Sajnos, "a kiváló alapközösségek" munkájáról a patronáló tanárok kevés információval rendelkeznek. A kollégiumi diákvezetőket általában ismerik, bár munkájuk tartalmáról, eredményességéről nem elég tájékozottak. A KISZ alapszervezetet patronáló tanár - az esetek többségében csak akkor tud a kollégiumi diákvezető munkájáról, ha alapszervezetének valamelyik tagjával negatív viszonyba került. Pl. ha valakit nem javasol kollégiumi felvételre a kollégiumi bizottság, akkor "számonkéri" a patronáló tanár a diákvezetőt, sok esetben az érintett hallgató megkérdezése helyett.

A patronáló tanárok többsége nem ismeri eléggé a kollégiumi közösség életét, munkáját. Így számunkra érthető volt, hogy példaként is csak negatív eseményeket idéztek. A megkérdezett tanárok nem tájékozottak a kollégiumi szervezeti szabályzat által meghatározott kérdésekben. Gyakran nem tudnak fontos rendezvényekről, többen nem jártak még a kollégiumban, nem informáltak a lehetőségekről sem.

A KISZ alapszervezeti vezetőségek megbízásain ritkán szerepel a kollégiumban végzett társadalmi tevékenység értékelése, de nem sokkal jobb a helyzet a kari KISZ vezetőségben sem. Ugy véljük, hogy a kollégiumban végzett tevékenység sok esetben - éppen ezért - nem is kerülhet a megérdemelt helyre, érthető hogy dicséret, elismerés csak néha hangzik el érte.

A KISZ alapszervezet és a kollégiumi alapszervezetek, alapszervezetek munkájának szorosabb munkakapcsolata érdekében a megkérdezett patronáló tanárok is több javaslatot tettek:

- célszerű és hasznos lenne a KISZ alapszervezeti vezetőségi ülésekre alkalmanként /pl. üsztöndíj besorolás, rendkívüli szociális segélyek elbírálása, a kollégiumi megbízások értékelése, jellemzések készítése stb./ meghívni a kollégiumi alapszervezetek vezetőit,

- a kollégiumi rendezvények propagálása legyen erőteljesebb az alapszervezetben is,

- a KISZ alapszervezetet patronáló tanárok kapják meg a legfontosabb kollégiumi dokumentumokat, illetve kapjanak meghívót a fontosabb rendezvényekre,

- a kari nevelési bizottság és a kari pártvezetőség hangolja jobban össze a kollégiumi nevelőmunkát és a KISZ alapszervezeti tevékenység patronálását. Ezáltal szorosabb munkakapcsolat alakulhat-

na ki a kollégiumban dolgozó pedagógusok és a patronáló tanárok között is.

A fenti vélemények összegzőseként megállapíthatjuk, hogy a vizsgált kollégium elért eredményei még csak áttételesen és csak egyedi példákon keresztül kerültek be a kari KISZ szervezet munkájába. Éppen ezért egyetértünk azokkal a patronáló tanárokkal, akik a jobb összehangolást elvileg is fontosnak tartják. Tapasztalataink szerint ezen a téren még igen sok tennivaló van.

Az egyetemi oktató-nevelő munka célkitűzéseit: a kommunista szakemberek képzését feltétlenül eredményesebben valósíthatjuk meg, ha ebben a munkában építünk a kollégiumi közösségi nevelés valós lehetőségeire is. Súlyos hiba lenne, ha ezen a téren elért eredmények nem kerülnének mielőbb az egyetemi nevelő munka ismert és elismert tényei közé.

A már leírt egyéni beszélgetéshez hasonlókat folytattunk a TDK-t vezető tanárokkal is. Általánosítva megállapíthatjuk, hogy a karon működő TDK-k speciális munkaközösségeket jelentenek. Ezek a körök - éppen speciális jellemzőjük miatt - ritkábban és nehezebben válnak közösséggé. Munkájuk során kevés lehetőség van a multifunkcionális csoportélet kialakulására.

A jelenlegi tanévben a karon összesen 15 TDK működik, s bennük 137 fő egyetemi hallgató dolgozik. Ez a kar hallgatóinak 23 %-a, ebből 33 fiú és 104 lány. A 104 lányból 67 a vizsgált kollégium tagja, ez 24 %. Ezek szerint a kollégisták részaránya nem magasabb számottevően a TDK-ban, mint a nem kollégistáké. Ha részletesebben megvizsgáljuk viszont az egyes körök összetételét, úgy jelentősebb aránytalanságokat rögzíthetünk. Így pl. az orosz leíró nyelvészeti TDK-ban

11 hallgató dolgozik, ebből 9 /81 %/ leánykollégista, a klasszika-filológiai TDK-ban pedig 12-ből 8 /66 %/, míg a régészeti TDK-ban 8-ből 1 /12,5 %/ az arány.

A 15 TDK titkárból 7 /46 %/ leánykollégista. Ez az arány nem rosszabb, mint amit a kiemelt KISZ vezetők megoszlásánál kimutattunk. Sőt ez azt is jelenti, hogy a lányok a tudományos tevékenységben is megállják a helyüket.

Külön is vizsgáltuk azt a kérdést, hogy a kollégiumi diákvezetők közül kik és milyen eredménnyel vesznek részt a kari TDK munkában. A vizsgált kollégiumból TDK-ban dolgozik tehát 67 fő, ebből:

kollégiumi diákvezető	19 fő
kollégiumi aktiva	19
nem játszik vezető szerepet	29

Ezek szerint a TDK-ban dolgozókból 38 fő /58 %/ a kollégiumban is kiemelkedő aktivitást tanúsít. Véleményünk szerint ezek az arányok jól bizonyítják a szakmai elmélyülés és a társadalmi aktivitás arányos és egészséges kapcsolhatóságának elvét.

Tanulságos felbontani a "nem játszik vezető szerepet a kollégiumban" alcsoportot is:

KISZ alapszervezetében vezető	6 fő
KISZ alapszervezetében aktiva	6
számtartó társadalmi tevékenységet sehol	
nem végez	17

Ez utóbbi kritérium motivumai között a következőket találtuk: 5 fő elsőéves, akik még nem kapcsolódtak be a társadalmi munkába, míg a többiek nem találtak, esetleg nem is akartak megfelelő állandó megbízatást kapni.

Mint már fentebb utaltunk rá, a TDK-t vezető tanárok véleménye szerint a kollégiumban kiemelkedő diákvezetők szerepe a TDK szervezésében, propaganda feladatok elvégzésekor mérhető különösen. Hasonló tapasztalatok vonatkoznak a nem vezető kollégisták TDK tevékenységére is.

III.fejezet: A K Ö Z Ö S S É G I N E V E L É S T O V Á B B -
F E J L E S Z T É S É N E K A K T U Á L I S P R O B L É M Á I
A Z E G Y E T E M I K O L L É G U M O K B A N

1./ A vizsgálat eredményei

2./ Programjavaslat az alapközösségek nevelőtevékenységé-
hez

1./ A vizsgálat eredményei

Munkánk során egyik legfontosabb célkitűzésünk az alapszoportok közösséggé válásának követése volt. Az I. fejezetben bemutatott közösséget, a II. fejezetben részletesen elemeztük a csoportok közösséggé válásának szempontjából, elemeztük a közösség kialakulásának jellemző mutatóit. Ugy véljük, a számtalan konkrét példa közül sikerült kiválasztani és bemutatni a legjellegzetesebb kollégiumi alapközösségeket. A bemutatott alapközösségek között különböző évfolyamok szerepeltek, illetve igyekeztünk megragadni a változás, a közösséggé fejlődés lényegét is. Éppen ezért részletesen elemeztük az alapközösségek interperszonális kapcsolatait és ennek mutatóit. Sikerült összegyűjtenünk azokat a fontosabb személyiségjegyeket, amiket a kollégiumi alapközösségek az együtt-élés alapfeltételeiként fogadnak el. Hasonló adatokat kaptunk az egyes feladathelyzetekre /tanulmányi, politikai, szervező stb./ vonatkozóan is. Ezeket a személyiségjegyeket az adott közösség általános elvárásainak tekinthetjük és igen jól hasznosíthatóak a kollégiumi nevelőmunka mindennapi gyakorlatában is.

Vizsgálatunk azt is igazolta, hogy az alapszoportok közösséggé válásában - több speciális feladathelyzetben - megkülönböztetett helyet tölt be annak vezetője. Az alapközösségek munkájában szintén alapvető feltétel, hogy a spontán és valós vezetők azonos személy legyen. Abban az esetben, ha ez megvalósíthatatlannak látszik, legalább azt el kell érni, hogy a kettő ne akadályozza, hanem lehetőleg segítse egymás munkáját. Így viszont már rövidebb idő alatt elérhető cél, hogy a spontán vezető valós vezetőként dolgozzon a közösség érdekében.

Kollégiumi közösségünk szervezettsége, a diákvezetők többsiku

kapcsolata is azt bizonyítja, hogy a közösség ereje, munkaképessége még inkább növekszik a gyors információcsere és életszerű szervezeti élet kialakulásakor.

Hasznos szempontokat összesíthettünk a kollégiumi szintű vezetőkkel szembeni elvárások elemzése során. Több oldalról is megerősítik a kapott válaszok azt a tényt, hogy a diákvezető pozícióját csak arra érdemes kollégisták tölthetik be. Ennél a megítélésnél lényeges szempont a kollégiumi közösség már kialakult, több éves gyakorlati tapasztalata.

Véleményünk szerint sikerült bizonyítanunk azt a feltevésünket, hogy a kollégiumi bizottság speciális kisközösséggént fogható fel. Erre vonatkozó vizsgálatunk szerint a kollégiumi nevelőmunka színvonalát tartósan emelheti az a kollégiumi bizottság, amelyben az interperszonális kapcsolatok kohéziós mutatója magas.

Különböző eljárásokkal megpróbáltuk nyomonkövetni a KISZ alapszervezetek és a kollégiumi alapközösségek kapcsolódását. Ezen a téren elég kevés pozitív eredményt sikerült kimutatni. Ugyanakkor a kollégista aktívák, vezetők munkája az évfolyam és a kar életében is számottevő.

Több konkrét példa eredményessége igazolja, hogy a kollégiumi munka során szerzett szervezőképességet, vezetői jártasságot, a közéleti tevékenység iránti érdeklődést jól hasznosítják a kollégisták a kari megbízatások, nevelési- és tanítási gyakorlatok során is. Ugyanezt erősítik meg a volt kollégisták végzés utáni tapasztalatai is.

A kollégiumi nevelőmunka fő célkitűzéseit leghatékonyabban az alapközösségek munkáján keresztül valósíthatjuk meg. Vizsgálódásunk

során egyre több adalék bizonyította, hogy a nevelési cél minél eredményesebb megvalósításához szükség van a feladatok évfolyamonkénti megkülönböztetésére, majd ezen belül az egyes alapközösségek megbízatásainak körülhatárolására. Csak így érhető el a fő cél érdekében történő közösségi összefogás, s az elvárások közösségivé, s ezáltal egyénivé, belső meggyőződéssé válása.

2./ Programjavaslat az alapközösségek nevelő-tevékenységéhez

A kollégiumi nevelés célját a Szervezeti Szabályzat /1971./ így határozza meg: "A kollégium szociális és nevelési intézmény bentlakásos ellátásra szoruló, illetve arra érdemes egyetemi hallgatók számára, a kommunista értelmiségi szakemberképzés hatékonyabb támogatására."

Ez a cél határozza meg a kollégiumi közösség és ezen belül az alapközösségek főbb feladatait is. A vizsgálat során szerzett tapasztalatok alapján ezt évfolyamonként az alábbiakban összegezhetjük:

Az I. évfolyamon: fő feladat a kollégiumi alapközösségek kialakítása. Megítélésünk szerint ennek egyik lehetségesen jó formája, ha az azonos vagy hasonló szakos hallgatókból alakítunk ki egy-egy formális alapcsoportot. Így ezek a hallgatók csoporttársak az egyetemen is és azonos KISZ alapszervezethez is tartoznak. Ily módon feltétlenül jobban biztosítjuk a csoport mielőbbi közösséggé válásának feltételeit, mivel a szobatársak szakmai elfoglaltsága, időbeosztása is hasonló.

Az így kialakított alapcsoportokban a fontosabb követelmények:

A csoport tagjai. - lehetőség szerint közös beszélgetés során - számoljanak be a középiskolai tanulmányi munkájukról és a végzett

közösségi tevékenységük formáiról, annak eredményességéről. A beszélgetésben elhangzottak kiinduló alapul szolgálhatnak az egyetemi kollégiumi munka tervezéséhez, későbbi irányításához. Ezen kívül az új társak is közelebb kerülnek egymáshoz, megismerik egymást.

A kollégiumi bizottság és megbízott felsőévesek feladata, hogy az új elsőéveseket megkülönböztetett figyelemmel fogadják és megismertessék velük az egyetemi munkastilus főbb jellemzőit, a kollégium szervezeti szabályzatát, házirendjét és a kollégiumi munka főbb területeit, elért eredményeit, hagyományait.

Ebben a munkában fontos rész jut a felsőéves megbízott kollégistának /szenior/, aki félévig az elsőéves alapsportban a vezetői teendőket is ellátja. Munkáját a kollégium pedagógiai vezetői irányítják, de összekötőként tevékenykedik alapközössége és a kollégiumi bizottság között is.

A helyes és önálló tanulási módszerek kialakításában, az egyetemi követelmények mielőbbi megismerésében a kar oktatóinak is fontos szerep jut. Itt pl. a "Tanárok emberközelben" című, már említett sorozatra gondolunk.

Az elsőévesek számára jó tevékenységi formákat biztosíthatunk az egyetemi és a városi kulturális lehetőségek megismertetésével, illetve a falusi, üzemi vagy mezőgazdasági KISZ szervezetek, uttörő szervezetek patronálásával.

A második félév elején az elsőévesek is választják vezetőjüket, s lehetőségeket kell teremteni nekik a kollégiumi munkába való bekapcsolódásra is.

A második évfolyamon: fő feladat az elsőéven létrehozott alapsportok életének tartalmasabbá tétele. Ennek lényeges mutatója,

hogy a csoport tagjai mielőbb résztvegyenek alkotóan is a kollégiumi közösség és KISZ alapszervezetük munkájában. Külön figyelmet kell fordítani arra, hogy a fizikai dolgozó szülők gyermekei, illetve más hátrányos helyzetből induló elsőévesek a második év első félévének befejezésével pótolták-e szakmai hiányosságait és fejlesztették-e általános műveltségüket. Mindkét feladat megoldásában sokat segíthet a kollégium adta lehetőség.

El kell érni, hogy másodéven mindenki önálló tanulási módszereket alakítson ki. Meg kell tanulniuk továbbfejleszteni az elsőéven már elsajátított szakirodalom feldolgozásának alapelveit, a kötelező irodalom kritikai elemzését.

Fontos, hogy a másodévesek szervezzenek minél több önálló közös programot. Így pl. az azonos szakosok klubestjeit /szakestjeit/, különböző témákból előadásokat tartsanak, szervezzenek sportversenyeket. Célszerű ha ebbe a közösségi tevékenységbe igyekeznek bevonni az azonos szakos elsőéveseket is. Ebből mindkét évfolyam gazdagodhat, új ismeretek és gyakorlati tapasztalatok terén is.

A közösségi életben való jártasságok mielőbbi megszerzése mellett alapvető feladatnak a szakmai ismeretek megalapozását, az alapszigorlatokra való alapos felkészülést tartjuk. Ezt a feladatot a kollégiumi szakmai konzultáció, kis csoportos szakmai viták jól segíthetik.

A III. évfolyamon a kollégiumi alapközösségektől már aktív társadalmi tevékenységet, közösségi és egyéni vállalások egész sorát várhatjuk el. Célszerűnek tartjuk, ha ezek a társadalmi vállalások a szakmai munkában való elmélyüléssel összhangban születnek. A társadalmi vállalás jó példája lehet például a harmadévesek kötelező nevelési gya-

korlatát minél konkrétabbá és a cél érdekében hatóvá kellene tenni. Vizsgálatunk során is többször tapasztaltunk keserű nosztalgiát "valami értelmesebb nevelési gyakorlat" iránt. A nevelési gyakorlat alapelvével, mely szerint minden hallgató ismerje meg a középiskolában a KISZ munkát, illetve esetleg általános iskolában az uttörő szervezet tevékenységét - egyetértünk. Ez az elképzelés azonban a gyakorlatban sokszor nem valósul meg. Ennek leggyakoribb oka az, hogy a fogadó iskolák nem adnak kellő konkrét feladatot harmadéveseinknek. Az utóbbi években fellendülő Studium Generale mozgalom tartalmasabb feladatokat adhat, hiszen eleve több tennivaló akad a megye különböző középiskolaiban, mint az egyetemi gyakorló iskolákban.

Harmadéven már komolyabb elvárások támaszthatók a szakmai tevékenységben is. Ennek egyik legkiválóbb lehetősége a kari TDK-i munkában való intenzív részvétel. A távlati lehetőségeket is számba véve; szakmai elmélyülést, a TDK-i munkát jól segítheti majd a kollégiumi mozgalomban most induló szakkollégiumi tevékenység. Vizsgált kollégiumunkban is beindultak az ilyen vonatkozású kísérletek, amelyek eredményei - egy év eltelte után is - biztatóak. /Lásd az 5. Országos Felsőoktatási Kollégiumi Konferencia, 1972. Pécs, erre vonatkozó írásos beszámolót!/

A fentiekkel összhangban ugyancsak a harmadév feladata: a szakdolgozat témájának kiválasztása, s a szakirodalmi tájékozódás megkezdése.

A kari KISZ munka és a kollégiumi élet legfontosabb diákvezetői mindig a harmadévesekből kerülnek ki.

A negyedik évfolyamon fő feladat a legfontosabb szakmai ismeretek elsajátításának befejezése /2. szigorlatok/ és felkészülés a végzés utáni társadalmi feladatokra. A legkülönbözőbb társadalmi tevékenységek /pl. idegenvezetés, klubvezetés, kulturális öntevékeny csoportok irányítása/ elsajátítása mellett alapvető feladatnak a pedagógus pályairányultság elmélyítését tekintjük.

Ehhez igen jó lehetőséget teremtet az alsóévesek munkájának segítése, az elsőéves alapszervezetek közösséggé alakításában való aktív részvétel. A cél minél eredményesebb megvalósítása érdekében speciális vezetőképzők, szakmai találkozók során vezetési ismereteket is meg kell tanulniuk. A volt kollégistákkal való időnkénti találkozó ugyancsak a pedagóguspálya nehézségeit, szépségeit hozza közelebb mai kollégistáinkhoz.

A tanulmányi elvárások között a TDK tevékenység és a szakdolgozat készítése szerepel továbbra is. Ez utóbbiaknak is feltétele a tudományos szakirodalom, a szakfolyóiratok átfogóbb ismerete. Vizsgált kollégiumunkban a negyedéves alapszervezetek jelenleg szinte minden fentebb említett követelményeknek megfelelnek. A közelmúltban odaítélt 4 kiváló alapszervezet címből 3-at a negyedévesek érdemelték ki.

Az ötödik évfolyamon legfontosabb feladat a végzés utáni feladatokra való minél teljesebb felkészülés; a tanítási gyakorlat, a szakmai továbbfejlődés lehetőségeinek megteremtése. Követelményként szerepel még az iskolai életre vonatkozó törvények, rendeletek mielőbbi megismerése. A tanítási gyakorlat elvégzése mellett ezen az évfolyamon kell befejezni a szakdolgozatot is. A főbb követelmé-

nyek megvalósítását jól segíthetik a gyakorló tanárokkal való személyes találkozók, viták. A kollégiumi munkában az ötödévesek tapasztalatátadása, személyes példamutatása segítheti az alsóéves kollégisták munkáját. Orosz és német szakosok esetében az ötödéves szakmai gyakorlatot az anyanyelvi részképzés egészíti ki. A kollégiumi nevelőmunka gyakorlatába így ők kevésbé tudnak bekapcsolódni, sőt némi módosítást jelent az ötödéves alapközösségek összetételében is a félévenkénti magasabb létszám /kb. 15-20 fő/ cseréje.

A vizsgálat során nyert tartalmi tapasztalatok összegzése mellett fontosnak véljük a módszerek áttekintését is. Az új típusú kollégiumi nevelőmunka legfontosabb feltételének a tervszerűséget, tudatos, átgondolt irányítást tartjuk. Az irányítás alatt - természetesen nem autokratizmust, hanem kétoldalu információ-cserét, a diákvezetőségek demokratikus munkáját, az alapközösségek életének tartalmas voltát, s az egyénnel való foglalkozást - értjük.

Tóth Gábor /1972. Pécs/ így fogalmazta meg a kérdéskör egyik összetevőjét:

"A spontán szerveződések meglátása, ezek helyes irányítása, az egyénnel és a közösségekkel való foglalkozás csak állandó együtt-lét során válik lehetségessé.

... Negatívummá válhat abban az esetben a szerveződés, ha nem figyelünk fel rá és azokat nem befolyásoljuk helyes irányba."

Ugy ítéljük meg, vizsgálatunkkal azt is sikerült igazolnunk, hogy a kollégiumi alapszoportok közösséggé válásának követésében jól alkalmazható módszer a szociometriai felvételek rendszere. A már részletesen ismertotett alapelvek betartásával és más kiegészítő módszerek alkalmazásával a szociometria a kollégiumi nevelőmunka

tudatosabbá tételében is hasznos eszköz lehet.

A vizsgált kollégiumi közösség diákvezetőire vonatkozó elvárásokból azt az általánosítást is le kell vonnunk, hogy szükséges és érdemes külön is foglalkozni a közösségek vezetőivel. Tevékenységükkel sokat tehetnek az elvárások közösségivé tételében. Ezt igazolja a KISZ KB Intéző Bizottságának a kollégiumi munkára vonatkozó legutóbbi /1973. január/ határozata is: "A kollégisták zöme hosszú időn - esetleg éveken keresztül - változatlan, vagy hasonló összetételű alapközösségekben él. Így jobban megismerik egymást, egymás munkáját, problémáit, mint a nem kollégisták. A jó közösségi élet kialakítására, a hallgatók személyisége társadalmi igényeinek megfelelő fejlesztésére nagyobb lehetőség van, mint a KISZ munka egyéb területein."

Munkánk során is tapasztaltuk, hogy az alapszervezeti KISZ munka javítása érdekében még a kollégiumi alapközösségekre is jelentős feladat hárul. Ezt a munkát természetesen csak a kari állami- és pártirányítás hathatós segítségével és kellő koordinálással lehet megoldani. Ebben a munkában a kollégiumi alapközösségek kezdeményezőbbek lehetnek ugyan, de csak részfeladatokat oldhatnak meg.

Az egyetemi oktató-nevelő munkát jól segítheti a kollégiumi nevelő munka. Az eredményesség egyik alapfeltételének tartjuk azonban - a már többször említett - tudatosságot, tervezetőséget. Az általunk is vázolt összetett feladatokban jelentős szerepe van a kollégiumban dolgozó pedagógusoknak, de csak akkor, ha a kollégiumi nevelő munkát nem pénzszerzési lehetőségnek, nem a lakáskérdés megoldásának, nem kényszerű társadalmi megbízatásnak, s végül nem átmeneti egyetemi álláslehetőségként kezelik. Hanem: a fentiekkel ellentétben az egyetemi oktató-nevelőmunka speciális lehetőségének, pedagógiai - pszicho-

lógiai tevékenységnek. E tanulmány írója az utóbbiak közé sorolja magát, de maga is úgy véli - tapasztalatai alapján - , hogy egyéni megítélése és az egyetemi köztudat és közvélemény álláspontja között még igen nagy a távolság, de talán nem leküzdhetetlen.

- . -

Befejezésül köszönetet mondok Dr. Veczkó József adjunktusnak a témakör ajánlásáért és a vizsgálat elindításához adott tanácsáért, Dr. Duró Lajos tanszékvezető docensnek, aki támogatta és irányította munkámat, valamint Dr. Vörös Lászlóné kollégiumi igazgatónak, aki lehetővé tette a gyakorlati kísérletek elvégzését és értékes megjegyzéseivel a kéziratot is segítette teljesebbé tenni.

- . -

B i b l i o g r á f i a

1. A párt ifjúságpolitikájának néhány kérdése
/ Az MSZMP KB 1970.február 18-19-i ülése/
Kossuth Könyvkiadó, Bp. 1970. 75.,64.old.
2. A III.Országos Felsőoktatási Nevelési Konferencián /B.p.1971.október
28-30./ elfogadott irányelvek
FPK, Bp. 1972.
3. A pszichológiai útjain /Beszélgetés Mórei Ferencsel/
Valóság, 1969./12.
4. Az V.Országos Felsőoktatási Kollégiumi Konferencia dokumentumai
/kézirat/ Pécs,1972.november
5. A KISZ KB IB határozata a felsőoktatási intézmények KISZ szerveze-
tei kollégiumi nevelőmunkájának helyzetéről és a további felada-
tokról
1973.jan.4.
6. Ajánlások a kollégiumi nevelőmunka továbbfejlesztésére
Az Országos Felsőoktatási Kollégiumi Bizottság dokumentuma
1973.január
7. Andrejeva G. : A mikro - és makroszociológia viszonyáról
Magyar Filozófiai Szemle 1971./3-4.
8. Ancsel Éva összeállításában: Tézisek a közösségi nevelésről
A MTA Pedagógiai Bizottsága Neveléstudományi Albizottságának állás-
foglalása 1971.
Magyar Pedagógia 1971./4. 128.old.
9. Argyris C.: A vezetés aktív módszere / Egy sikeres vezető portréja/
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1971.
10. Arday Lajos: A hallgatók megismerése
Felsőoktatási Szemle 1971/1.
11. Ádám György: Üzemszociológia
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp.1969. 118.,171.old.
12. Ágoston György: A statisztikai módszer alkalmazása a pedagógiai
kutatásban
Köznevelés 1964./5.

13. Ágoston György : A nevelés elmélete I.
Tankönyvkiadó, Bp. 1966.
14. Ágoston György - Nagy József - Grosz Sándor : Méréses módszerek
a pedagógiában
Tankönyvkiadó, Bp. 1971. 19. old.
15. Bühler S. : Az ifjúkor lelkiélete
Franklin-társulat kiadása, Bp. 1925.
16. Bánlaky Pál: Vallásosság és gyakorlati magatartás
Világosság 1965./12.
17. Bernáth József : Fényes szellők
Tankönyvkiadó, Bp. 1970.
18. Benedek László szerkesztésében : Magyar pszichológiai irodalom
1945-1966.
Akadémiai Kiadó, Bp. 1967.
19. Bozsik Valéria : Vezetők és vezetés
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1968.
20. Bone László: A vezetés tudományos megalapozása
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1970.
21. Buda Béla : A szociálpszichológia tárgya és jelentősége
Magyar Pszichológiai Szemle 1963./4.
22. Buda Béla : "Double-bind" Kommunikációs-szociálpszichológiai
elmélet a schizofrénia következtéséről
Magyar Pszichológiai Szemle 1965./3-4.
23. Buda Béla : A szerep fogalma a szociálpszichológiában
Magyar Pszichológiai Szemle 1965./6.
24. Buda Béla : Az emberi csoport, mint szociálpszichológiai probléma
Valóság 1965./9.
25. Buda Béla : A kommunikáció és az emberi kapcsolatok pszichológiája
Valóság 1966./6.
26. Cseh-Szombathy László - Ferge Zsuzsa: A szociológiai felvétel
módszerei
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1968. 11. old.
27. Csűregy Éva: A nevelés szociológia műhelyéből
Tankönyvkiadó, Bp. 1971.

28. Daróczy Sándor - Sárospataki Miklós: A kollégiumi elsődleges közösségek pszichológiai vizsgálatának néhány kérdése
Magyar Pszichológiai Szemle 1969./3-4.
29. Daróczy Sándor : Közvéleményvizsgálat a kollégiumokban
Tankönyvkiadó, Bp. 1970. 28.old.
30. Daróczy Sándor : A tanulói közvélemény politikai orientáló szerepe
Magyar Pedagógia 1971./3.
31. Daróczy Sándor : Az eszmei-politikai közvélemény vizsgálata és formálásának néhány kérdése a középiskolás kollégiumokban
Pedagógiai Szemle 1971./ 7-8.
32. Duró Lajos : A szociometriai módszerek pedagógiai-pszichológiai alkalmazásának metodológiai problémáiról
Acta Un.Segediensis 1966. 27.,31.old.
33. Duró Lajos : A személyiség szociometriai vizsgálatának módszertani problémái
Acta Un.Segediensis 1969. 42.old.
34. Duró Lajos : A személyiség pszichológiájának kérdései
Magyar Pszichológiai Szemle 1969./2.
35. Duró Lajos : A végzős hallgatók személyiségének jellemzése, mint felsőoktatási pedagógiai probléma
Felsőoktatási Szemle 1972./1.
36. Dorst - Werner : A pedagógiai kísérlet útjai és lehetőségei
Magyar Pedagógia 1961./3.
37. Dobos L. - Radnai B.: Felnőttekről felnőtteknek
Gondolat Könyvkiadó Bp. 1965.
38. Erőss L.: Vázlatok a szociálpszichológiáról
Valóság 1965./11.
39. Egyetemi-főiskolai ifjúságunk fejlődésének problémáiról
/ Az Országos Felsőoktatási Nevelési Munkaközösség tájékoztatója/
Bp. 1970.
40. Foss Brian M. szerkesztésében / kontrollszerkesztő Kardos Lajos/:
Új távlatok a pszichológiában
Gondolat Könyvkiadó, Bp. 1972.

41. Füle Sándor: Közösségi nevelés a felsőoktatásban
Felsőoktatási Szemle 1967./7-8.
42. Fülöp Jánosné : A SZOTE kollégiumaiban folyó nevelőmunka
néhány kérdése a kollégiumi tanárok feladatainak vonatkozásában
Szakdolgozat Szeged, 1970.
43. Gazdag Miklós - Meitner Tamás: A vezetés emberi tényezői
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1968. 159.old.
44. Gáspárné Zauner Éva : Mondásválasztás mint személyiségvizsgálat
Magyar Pszichológiai Szemle 1965./1.2.
45. Gáspárné Zauner Éva szerkesztésében: A főiskolai ifjúság
FPK Bp. 1970. 131.old.
46. Gordos István: Csoportok és csoportosulások
Pedagógiai Szemle 1961./7-8.
47. Gordos István: A kollégiumi önkormányzat néhány kérdése
Felsőoktatási Szemle 1964./6. 365.old.
48. György Júlia : Antiszociális személyiség
Medicina Könyvkiadó Bp. 1967.
49. Harsányi István: Mit tanulhat a pedagógia a kiscsoportkutatások
eredményeiből
Magyar Pszichológiai Szemle 1965./3-4.
50. Harsányi István - G. Donáth Blanka : Az értékelés és az önértékelés
kérdései a neveléslélektan szemszögéből
Pedagógiai Szemle 1966./6.
51. Hiebsch H.: Közösségi lélektan és közösségi lélektani kutatás
Magyar Pszichológiai Szemle 1960./4. 385-87.old.
52. Hiebsch H. - Vorweg M.: Bevezetés a marxista szociálpszichológiába
Kossuth Könyvkiadó, 1967. 21., 244.old.
53. Harsányi István: Közösségi értékjelzők nyomában
Pedagógiai Szemle 1967./7-8.
54. Hahn E.: Polgári és marxista csoportfilozófia
Valóság 1965./9.
55. Haire M.: Pszichológia - vezetőknek
Mezőgazdasági Könyvkiadó, 1969. 128.old.

56. Hegedűs András: A szociológiáról
Akadémiai Kiadó, Bp. 1966.
57. Hegedűs András - Márkus Mária: Embor - munka - közösség
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1966.
58. Horucz László : Gondolatok a kollégiumi szobapatronálásról
Felsőoktatási Szemle 1966./11.
59. Hunyady György: A szociometriai és látens ideológiai szerkezet
viszonya a csoportban
Magyar Pszichológiai Szemle 1967./3.
60. Hunyady György szerkesztésében: Szociálpszichológia
Gondolat Könyvkiadó, Bp. 1973.
61. Huszár Tibor - Sükös Mihály szerkesztésében: Ifjúságszociológia
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1969. 69., 231., 132. old.
62. Illés Lajosné szerkesztésében : Szociometria az iskolában
Tankönyvkiadó, Bp. 1971.
63. Jarosovszkij: A XX. század pszichológiája
Kossuth Könyvkiadó, Bp. 1972.
64. Kalmár Magda : A presztízs-struktúra alakulása egy középiskolás
kollégiumi csoportban
Pedagógiai Szemle 1970./10.
65. Kardos Lajos: Kibernetika és pszichológia
Magyar Pszichológiai Szemle 1964./4.
66. Kardos Lajos : Általános pszichológia
Tankönyvkiadó, Bp. 1970.
67. Katona Katalin: Ifjúságunk problémái
Gondolat Könyvkiadó, Bp. 1967.
68. Kántás László - Kántás Vera: A spontán társas szerkezet vizsgálatá-
nak felhasználása a közösségi nevelésben
Pedagógiai Szemle 1965./3.
69. Kelemen László : Nevelés és oktatáslélektan
Tankönyvkiadó, Bp. 1963.
70. Kelemen László: A pedagógiai pszichológia alapkérdései
Tankönyvkiadó, Bp. 1967.

71. Kiss Tihamér : Az etikai beszélgetések szerepe az akarat és jellem formálásában
Pedagógiai Szemle 1958./ 6.
72. Kolominszkij - Rozov : A tanulók közötti kapcsolatok vizsgálata szociometriai módszerekkel
Pedagógiai Szemle 1964./4.
73. Kon I.Sz. : Az én a társadalomban
Kossuth Könyvkiadó 1969. 17.,57.,61.,248.,265.old.
74. Kovaljov A.G.: Személyiséglélektan
Tankönyvkiadó,Bp. 1972. 73.,361.,374.old.
75. D.Kovács Gábor: A pedagógiai hatások vizsgálata egy nevelőtestületben
Bölcsészdoktori értekezés Szeged,1969.
76. Kovács József: A középiskolás KISZ-vezetők kiválasztásának szociometriai vizsgálata
Szakdolgozat Szeged,1969.
77. Kozéki Béla: A pszichológiai tesztek alkalmazásáról a pedagógiai pszichológiában
Magyar Pszichológiai Szemle 1968./3.
78. Kulcsár Kálmán: A marxista szociológia és az empirikus társadalomkutatás
Magyar Filozófiai Szemle 1961./3.
79. Kulcsár Kálmán : Az ember és társadalmi környezete
Gondolat Könyvkiadó,1969. 17.old.
80. Kurucz Imre : A kollégiumi nevelés néhány kérdése
Felsőoktatási Szemle 1966./7-8.
81. Lenin V.I.: A szocialista demokráciáról
Kossuth Könyvkiadó,Bp. 1968.
82. Lewin K.: A mezőelmélet a társadalomtudományban
Gondolat Könyvkiadó,Bp. 1972.
83. Lénárd Ferenc szövekesztésében : A pszichológia módszerei
Akadémiai Kiadó,Bp. 1970.
- Különösen: Duró Lajos: A pszichológiai,pedagógiai kísérlet metodológiai jelentősége a személyiség erkölcsi fejlődésének vizsgálatában;

- Hunyady György: A szociometriai módszer és az interperszonális viszony;
- Pataki Ferenc: A pszichológiában alkalmazott módszerek egyes elvi kérdései és a szociálpszichológiai kutatás
84. Makarenko I.Sz.: Neveléstudományi művei I.
Tankönyvkiadó, Bp. 1965. 83.old.
85. Megjegyzések a "Szociológiai tanulmányok" c. sorozatról
Társadalmi Szemle 1970./2.
86. Meskó Gábor : Gondolatok a diákotthoni nevelésről
Felsőoktatási Szemle 1967./2.
87. Mezői Árpád: Információhözvetítési képességünk néhány korlátjáról
Magyar Pszichológiai Szemle 1961./1.
88. Mérei Ferenc : A közösség országa
Élet és tudomány 1966./16.
89. Mérei Ferenc: A páros kapcsolat kis csoportban
Élet és tudomány 1966./24.
90. Mérei Ferenc : A szociometriai módszer és jelenséggilága
Pedagógiai Szemle 1969./7-8.
91. Mérei Ferenc : Közösségek rejtett hálózata
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1971.
92. Mohács Livia: Társas kapcsolatok vizsgálata gimnáziumi osztályokban
Pedagógiai Szemle 1970./1.
93. Murányi Kovács Andráshó: H.Wallon
Magyar Pszichológiai Szemle 1963./2.
94. Murányi Kovács Andráshó: A nevelőotthonban nevelt gyermekek személyiségének néhány sajátossága
Pedagógiai Szemle 1964./3.
95. Pataki Ferenc : A marxista szociálpszichológia tájékozódási irányai
Társadalmi Szemle 1967./3. 79.old.
96. Pataki Ferenc szerkesztésében : Csoportlélektan
Gondolat Könyvkiadó, Bp. 1969. 11., 12., 357., 363., 377., 317.old.

97. Pataki Ferenc - Hunyady György: A csoportkohézió
Akadémiai Kiadó, Bp. 1972. 101., 128. old.
98. Petrikás Árpád: Önkiszolgálás - öntevékenység - önkormányzat
Pedagógiai Szemle 1967./7-8.
99. Petrussek M.: Szociometria
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1972. 320. old.
100. Pietrasin'ski Z. : A vezetés pszichológiája
Gondolat Könyvkiadó, Bp. 1968. 132. old.
101. Prihoda V.: Bevezetés a pedagógiai pszichológiába
Tankönyvkiadó, Bp. 1960.
102. Radnai Béla szerkesztésében: Alkalmazott lélektan
Gondolat Könyvkiadó, Bp. 1962.
103. Radnai Béla: Az egyetemi hallgatók életkori sajátosságai
Felsőoktatási Szemle 1963./10.
104. Radnai Béla : Az ifjúkor pszichológiája
Zrinyi Kiadó Bp. 1964.
105. Radnai Béla : Neveléslélektan
Tankönyvkiadó, Bp. 1967.
106. Rókusfalvy Pál: Affektivitás és társas alkalmazkodás serdülő és ifjúkorban
Magyar Pedagógia 1968./4.
107. Secord Paul F. - Backman Carl W.: Szociálpszichológia
Kossuth és Mezőgazdasági Könyvkiadó 1972. 396., 403., 463. old.
108. Simon István: Az egyetemi kollégiumi önkormányzat kiépítésének
útjai és lehetőségei
Felsőoktatási Szemle 1965./9.
109. Spranger E.: Az ifjúkor lélektana
Török Könyvnyomda, Mezőtúr 1929. 25., 307. old.
110. Szczepan'ski : A felsőoktatás szociológiája
FPK Bp. 1969.
111. Szalai Sándor: Módszertani megfontolások a marxista szociológiai
szakkutatás egyes időszerű kérdéseire
Magyar Filozófiai Szemle 1962./5.

112. Szarka József : A nevelési tapasztalatok feltárásának módszereiről
Magyar Pedagógia 1970./1.
113. Szarka József : A nevelési tapasztalat
Akadémiai Kiadó, Bp. 1971. 35.old.
114. Szász János szerkesztésében: Kutatási módszerek az ifjúságszociológiában
Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1970.
115. Szelényi Iván : A szociológiai felvétel módszerei c. könyvről
Valóság 1969./2.
116. Széchy Éva : A közösségi nevelés útjai a középiskolában
Tankönyvkiadó, Bp. 1967.
117. Széchy Éva szerkesztésében : A felsőoktatási intézmények
nevelőmunkája
Tankönyvkiadó, Bp. 1968.
118. Széchy Éva szerkesztésében : A szocialista kollégiummá fejlesztés
útján
FKP Bp. 1968.
119. Széchy Éva szerkesztésében: A diákközösség öntevékenység a felső-
oktatásban
Tankönyvkiadó, Bp. 1969. 3-60.old, 160-1.old.
120. Széchy Éva : Kollégiumi nevelésünk fejlődésének új vonásai
Felsőoktatási Szemle 1969./11. 671.old.
121. Széchy Éva szerkesztésében : A felsőoktatási kollégiumok működése
és nevelőmunkája
FKP Bp. 1970.
122. Szotáczy Mihály : A kollégiumi nevelés és az önkormányzat
Felsőoktatási Szemle 1966./11.
123. Timár János : A kollégiumi önkormányzat fejlesztésének lehetőségei
Felsőoktatási Szemle 1971./1.
124. Turi Andrásné : A pedagógus hivatástudatról
Szakdolgozat Szeged, 1972.
125. Varga Károly : Értékelmólet és empirikus értékvizsgálat
Valóság 1965./10.

126. Váriné Szilágyi I.: Elmélet és empiria viszonya a pszichológiában
Valóság 1965./10.
127. Veczkó József: Az NDK-ban folyó nevelésselméleti kutatások
néhány tapasztalata
Pedagógiai Szemle 1964./4.
128. Veczkó József : Környezeti ártalmak és személyiség-zavarok
néhány pszichológiai problémája
Bölcsészdoktori értekezés, Szeged 1965.
129. Veress Judit- Harsányi István : A pedagógia, a szociológia és a
pszichológia kapcsolatairól
Pedagógiai Szemle 1969./ 1.
130. Vörös Lászlóné: A kollégiumi demokratizmus
Felsőoktatási Szemle 1970./11.
131. Wallon H.: Válogatott tanulmányok
Gondolat Könyvkiadó, Bp. 1971.
132. Zdravomiszlov A.: A szociológiai kutatások módszertana
Kossuth Könyvkiadó 1973.

- 1./ Két hetes olaszországi útra mehetnél. Az út három személyre szól. Szobatársaid közül ki az a két személy, akivel szívesen utaznál?
Miért?
- 2./ A kollégiumi fegyelmi bizottság a Te vétségedet tárgyalja. A szobából valaki képviselhet, kit biznál meg?
Miért?
- 3./ A szobacsoprtvezetők megbeszélésén a szoba tagjait érintő kérdésben kell véleményt mondani. A szobátok csoportvezetőjének haza kell utaznia, szerinted ki menjen el helyette?
Miért?
- 4./ Szobatársaid közül kit tartanál alkalmasnak diákbizottsági tagnak?
Miért?
- 5./ A diákbizottsági tagok közül kihez fordulsz legszívesebben, ha kollégiumi problémád adódik?
Miért?
- 6./ Szobatársaid közül ki segít legtöbbet a tanulmányi munkádban?
Miért?
- 7./ Kinek mondanád el, ha komolyabb lelki megrázkódtatás érne?
  - a./ szobatársaid közül?
  - b./ nem szobatárs kollégista társaid közül?
  - c./ a kollégiumi közösségbe nem tartozó személynek/név nélkül/?Miért?
- 8./ Ha holnap reggeltől új társakkal lakhatnál egy szobában, kit nem választanál a jelenlegi szobatársaid közül?
Miért?
- 9./ Szobátok hat db jutalom-mozijegyet kap. Két társ tehát nem kaphat jegyet, Te kinek nem adnál?
Miért?
- 10./ Ötszáz Ft-ot adhatnál állami keretből egy szobatársadnak. Kinek adnád?
Miért?

- 1./ Két hetes olaszországi útra mehetnél. Az út három személyre szól.
Szobatársaid közül ki az a két személy, akivel szívesen utazol?
Miért?
- 2./ Aktuális politikai kérdést/ pl. az MSZMP Kongresszusa, Szovjetunió
külpolitikája, a csehszlovákiai konszolidáció/ szobatársaid közül
kivel vagy kikkel vitatnál meg?
Miért?
- 3./ Te kit választanál alapközösségvezetőnek?
Miért?
- 4./ A diákbizottsági tagok közül kihez fordulsz legszívesebben, ha kol-
légiumi problémád adódik?
- 5./ Szobatársaid közül kivel tanulsz legszívesebben?
Miért?
b./nem szobatárs kollégista társaid közül?
Miért?
- 6./ Lelki problémádat kinek mondanád el?
a./szobatársaid közül?
b./nem szobatárs kollégista társaid közül?
c./a kollégiumi közösségen kívüli személynek?/név nélkül!/
7./ Ha holnap reggeltől új szobában lakhatnál, kit nem választanál a
jelenlegi szobatársaid közül?
Miért?
- 8./ Szobátok hat db jutalom-mozijegyet kap, két társ tehát nem kaphat
jegyet, Te kinek nem adnál?
Miért?

- 1./ Három db jutalom-mozijegyet kapsz, szobatársaid közül kit hívsz el magaddal moziba?
Miért?
- 2./ Szobatársaid közül kivel tanulsz legszívesebben?
Miért?
- 3./ Aktuális politikai kérdést/ pl.a csehszlovákiai események, a moszkvai tanácskozás, az MSZMP Kongresszusa/ szobatársaid közül kivel vitatnál meg?
Miért?
- 4./ Édesanyád meghívott hozzátok két szobatársadat, kit viszel magaddal?
Miért?
- 5./ A diákbizottsági tagok közül kihez fordulsz legszívesebben, ha kollégiumi problémád adódik?
Miért?
- 6./ Ha Te döntenél arról, kikkel lakj holnaptól kezdve, kit nem választanál a jelenlegi szobatársaid közül?
Miért?
- 7./ Ha Neked kellene a mai napon kijelölni a szobaközösséged vezetőjét, kit választanál?
Miért?
- 8./ Ha lelki megrázkódtatás érne, kinek mondanád el?
  - a./ szobatársaid közül?
  - b./ elsőéves kollégista társaid közül?
  - c./ felsőéves kollégista társaid közül?Miért?

- 1./ Desanyád meghívott hozzátok két szobatársadat,kit viszol magaddal?
Miért?
- 2./ Hat db jutalom-mozijegyből melyi két szobatársadnak nem adnál jegyet?
Miért?
- 3./ Szobatársaid közül -szerinted - ki rendelkezik a legjobb szakmai tudással?
Miért?
- 4./ Aktuális politikai kérdést /pl.a kambozsai események,a kassói találkozó,az MSZMP ifjúságpolitikai határozatai/szobatársaid közül kikkel vitatnál meg?
- 5./ Szeptembertől kit választanál alaphözösségvezetőnek?
Miért?
- 6./ A diákbizottsági tagok közül kihez fordulsz legszívesebben,ha kollégiumi problémád adódik?
Miért?
- 7./ Ha Te döntenél arról,hogy holnaptól kikkel lakj egy szobában,kit nem választanál a jelenlegi szobatársaid közül?
Miért?
- 8./ Az alaphözösségvezető távollétében -szerinted ki képviselhetné legjobban szobátok érdekeit a Kollégiumi Bizottság ülésén?
Miért?
- 9./ Lelki problémádat kinek mondanád el?
  - a./ szobatársaid közül?
  - b./elsőéves kollégista társaid közül?
  - c./ felsőéves kollégista társaid közül?Miért?
- 10./ Elsőéves kollégista társaid közül kit tartanál alkalmasnak diákbizottsági tagnak? /lehet szobatárs is a javasolt személy!/
Miért?

- 1./ Nevelési gyakorlat keretében egy középiskolás osztály patronálását bízzák rád. Szobatársaid közül két segítőtársat választhat, kit választanál legszívesebben?   b./kit nem választanál szívesen?

Miért?

- 2./ Az egyetem elvégzése után szobatársaid közül kivel tanítanál legszívesebben egy tantestületben?

b./kivel nem tanítanál szívesen?

Miért?

- 3./ Egy kísérlet során az alábbi válaszokat sorolták fel a jó diákvezető jellemzőiként:

agitatív, jó tanuló, jó szervező, lelkes, lényeglátó, közvetlen, megbízható, népszerű, politikailag tájékozott, segítőkész, szívesen dolgozik a közösségért.

Húzd alá az általa legfontosabbnak tartott tulajdonságokat /legfeljebb hármat!% és indokold meg választásodat!

- 1./ A kari KISZ VB ülésén kell áttekintést adnod a kollégium egészét érintő munkáról. Ki az a két kollégiumi bizottsági tag, akivel előzetesen megbeszélod a kérdést?
Miért?
- 2./ A tanulmányi-, szakmai munka új lehetőségeiről Neked kell vitát vezetned, előzetesen kivel konzultálsz a kérdéstről a kollégiumi bizottságban?
Miért?
- 3./ Egy konkrét kérdésre határidőre össze kell gyűjtened a szobáidból a véleményeket. Hirtelen el kell utaznod, a kollégiumi bizottsági tagok közül kit kérsz meg legszívesebben arra, hogy ezt a feladatot végezzék el helyetted?
Miért?
- 4./ A következő politikai vitaest előkészítéséért és megszervezéséért /kérdésösszeállítás stb/ Te vagy a felelős. Kit választasz magad mellé segítőtársnak a kollégiumi bizottsági tagok közül?
Miért?
- 5./ A kollégiumi tánc-est alatti és utáni rendért/vendégek stb/ Te felelsz. Két társat választhat a kollégiumi bizottsági tagok közül, kik lesznek ezek?
Miért?

Kölcsönösségi táblázat

Szobaszám: 1.

Évfolyam: I.

Dátum: 1969.április

	1.F.R.	2.E.Gy.	3.R.É.	4.T.É.	5.K.H.	6.D.zs.	7.A.M.	8.F.É.	ö. öbből kölcs.
									3 +2 +1 -2 +1
1.F.R.	x	3,4	-	1,7	1,2,6	4	10	9	6 1 - 1 - -
2.E.Gy.	-	x	1,7	4	3	1,2,4,6,7	9,10	9	6 - 2 - - -
3.R.É.	-	1,2,7	x	3,4	1,4	4	8,9,10	9	6 - 1 - - 1
4.T.É.	1	-	-	x	1,2,3,5,6,7	4	10	-	4 1 - 1 - -
5.K.M.	1	-	-	1,2,3,6,7	x	4	10	9	5 1 1 1 - -
6.D.Zs.	-	1,3,4	-	-	1	x	2,8,10	-	3 - 1 - - -
7.A.M.	-	4	1,2,7	6	1,3,6	4,6	x	9,10	6 - - 1 - 1
8.F.É.	1	8	8,9	1,3,6	-	2,4	4,9,10	x	6 - - - - 2
Össz.	3	5	3	6	6	7	7	5	42 3 5 4 - 4
negatív	0	1	1	0	0	0	4	5	11

7.melléklet

Gyakorisági táblázat

Szobaszám: 1.

Folyam: I.

Dátum: 1969.április

I.vezető,II.megbízhatóság,III.tanulás

IV.bizalom,V.elutasítás,VI.szociális helyzet

I. II. III. IV. V. VI.							Ö.					
3.4. 2. 6. 1.7. 8.9. 10.							I. II. III. IV.V. VI.					
1.F.R.	0 0	0	0	3 0	0 0	0	0	0 0	3	0	0	
2.E.Gy.	2 2	1	0	2 1	1 1	0	4	1 0	3	1	0	
3.R.S.	0 0	1	0	2 2	1 1	0	0	1 0	4	2	0	
4.T.S.	3 2	1	3	3 2	0 0	0	5	1 3	5	0	0	
5.K.M.	3 1	2	3	5 1	0 0	0	4	2 3	6	0	0	
6.D.Zs.	0 7	2	2	1 1	0 0	0	7	2 2	2	0	0	
7.A.M.	0 1	1	0	0 0	2 3	7	1	1 0	0	5	7	
8.F.R.	0 0	0	0	0 0	0 5	1	0	0 0	0	5	1	
Össz.	8 13	8	8	16 7	4 9	8	21	8 8	23	13	8	
Eloszl.	3 5	6	3	6 5	3 3	2	5	6 3	6	4	2	
Eloszl.m.							4,2	1,3	2,6	3,8	3,2	4,0

Kölcsönösségi táblázat

Szobaszám: I.
Évfolyam: II.

Dátum: 1970.május

1.F.R.	2.E.Gy.	3.R.É.	4.T.É.	5.K.M.	6.D.Zs.	7.A.M.	8. ^x B.J.	ö. ebből kölcsönös +3 +2 +1 -2 -1
1.F.R. x	3	-	1,6	1,6	-	-	-	3 - - 2 - -
2.E.Gy. -	x	6	-	1	1,4,5,6	3,8	-	4 1 - 2 - -
3.R.É. -	1,3,5,6	x	-	1,2	4	2,5	-	4 - - 1 - -
4.T.É. 1,2	3	-	x	1,6	4	2	2	6 - 1 1 - -
5.K.M. 1,2,6	2,3	-	1,2,3,6	x	4	2	5	6 - 1 2 - -
6.D.Zs. -	1,3,5,6	6	1	-	x	6	-	4 1 - - - -
7.A.M. 8	3	1,6	-	1,2	4	x	-	5 - - 2 - -
8. ^x B.J. 7,8	2,3	1	1,5,6	-	-	8	x	5 - - - - -
össz. 4	7	4	4	5	5	6	2	37 2 2 10 - -
negatív 2	0	0	0	0	0	2	0	4

Gyakorisági táblázat

Szobaszám: 1.

Évfolyam: II.

Dátum: 1970.május

I.vezető,II.politika,III.tanulás,IV.bizalom,V.elutasítás

	I.	II.	III.	IV.	V.	Ö.
	3.	2.	5.	1.6.	7.8.	I. II. IIIIV.V.
1.F.R.	0	2	0	2 1	1 1	0 2 0 3 2
2.E.Gy.	7	2	2	2 2	0 0	7 2 2 4 0
3.R.É.	0	0	0	2 3	0 0	0 0 0 5 0
4.T.É.	1	1	1	3 3	0 0	1 1 1 6 0
5.K.M.	0	2	0	5 2	0 0	0 2 0 7 0
6.D.Zs.	0+5	0	1	1 1	0 0	0 0 1 2 0
7.A.M.	1	3	1	0 1	0 2	1 3 1 1 2
8. ^x B.J.	0	1	1	0 0	0 0	0 1 1 0 0
Össz.	9	11	6	15 13	1 3	9 11 6 28 4
Eloszl.	3	6	5	6 7	1 2	3 6 5 7 3
Eloszl.m.						3,0 1,8 1,2 ⁴ ,0 1,3

Kölcsönösségi táblázat

Szobaszám: 1.
Ávfolyam: IV.

Dátum: 1971.december

1.F.R.	2.E.Gy.	3. B.M. ^x	4.T.É.	5.K.M.	6.D.És.	7.A.M.	8. ^x B.J.	Ö. ebből kölcsönös +2 +1 -2 -1
1.F.R. x	-	-	2	1,2	1	-	-	3 - 1 - -
2.E.Gy. -	x	2	1b	-	1,2	1b	1	5 1 - -
3. ^x B.M. -	1	x	-	-	-	1,2	2	3 - - -
4.T.É. 1,2	-	-	x	1,2	-	-	1,2	3 - 3 - -
5.K.M. 2	2	1b	2	x	1,2	1b,2	1,2	7 1 2 - -
6.D.Zs. -	1,2	-	-	-	x	1,2	-	2 1 - -
7.A.M. 1b	1	-	-	1	-	x	1b	4 - - -
8. ^x B.J. -	-	-	2	1,2	1	-	x	3 1 1 - -
Össz. 3	4	2	4	4	4	4	5	30 4 7 - -
negatív 1	0	1	1	0	0	2	1	6 - -

11.melléklet

Gyakorlati táblázat

Szobaszám: 1.

Évfolyam: IV.

Dátum: 1971.december

I.pedagógusi vonások,II.elutasítás

	I.		II.		Ö.	
	1.	2.	1b.	2b.	I.	II.
1.F.R.	1	2	1	0	3	1
2.E.Gy.	3	2	0	0	5	0
3. ^x B.M.	0	1	1	0	1	1
4.T.E.	0	3	1	0	3	1
5.K.H.	4	3	0	0	7	0
6.D.Zs.	4	2	0	0	6	0
7.A.M.	2	3	2	0	5	2
8. ^x B.J.	3	3	1	0	6	1
Össz.	17	19	6	0	36	6
Eloszl.	6	8	5	0	8	5
Eloszl.m.					4,5	1,2

Kölcsönösségi táblázat

Szobaszám: 14.

Évfolyam: I.

Dátum: 1969.április

1.Ö.K.	2.V.J.	3.V.T.	4.R.M.	5.G.E.	6.P.M.	7.J.M.	8.R.K.	Ö. ebből kölcs. +3 +2 +1 -2 -1
1.Ö.K. x	-	2,4	1,10	6	4	-	6	5 - 1 1 - -
2.V.J. 2,4,10	x	4	10	1	9	8	1	7 - - - - -
3.V.T. 2,4	-	x	1,3,4,10	6	1,7	-	-	4 - 3 - - -
4.R.M. 2,3,4,6	9	1,4,10	x	-	1	7	-	5 1 - 1 - -
5.G.E. 1,4	-	4	3,10	x	9	2,9	1,7	6 - 1 - - -
6.P.M. 2,3,4	-	1,4,7	1,4,10	-	x	-	1	4 - 1 2 - -
7.J.M. 4,7	-	-	4,10	6	-	x	7	4 - - - - -
8.R.K. 1,2,4	-	4	10	1,6,7	-	3	x	5 - 1 - - -
Össz. 7	1	6	7	5	5	4	5	40 1 7 4 - -
negatív 0	1	0	0	0	2	2	0	5

Gyakorisági táblázat

Szobaszám: 14.

Évfolyam: I.

Dátum: 1969.április

I.vezető, II.bizalom, megbízhatóság, III.tanulás

IV.bizalom, rokonszenv, V.elutasítás, VI.szociális helyzet

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Ö.
	3.4.	2.	6.	1.7.	8.9.	10.	I. II. III. IV. V. VI.
1.Ö.K.	2	7	5	1	2	1	0 0 1
2.V.J.	0	0	0	0	0	0	1 0 0
3.V.T.	0	6	1	0	2	1	0 0 1
4.R.M.	2	3	0	0	3	0	0 0 7
5.G.E.	0	0	0	4	2	1	0 0 0
6.P.M.	0	1	0	0	2	1	0 2 0
7.J.M.	1	0	1	0	0	1	1 1 0
8.R.K.	0	0	0	1	3	2	0 0 0
Össz.	5	15	7	6	14	7	1 4 9
Eloszl.	3	4	3	3	6	6	1 3 3
Eloszl.m.							4,4 2,3 2,0 3,0 1,6 3,0

Kölcsönösségi táblázat

Szobaszám: 14.
Évfolyam: II.

Dátum: 1970.május

	1.Ö.K.	2.V.J.	3.V.T.	4.R.M.	5.G.E.	6.P.M.	7.J.M.	8.R.K.	Ö. ebből kölcs. +3 +2 +1 -2 -1
1.Ö.K.	x	2	2,3	2	1,5	-	-	1	5 - - 3 - -
2.V.J.	1,2	x	3	2,5	1	-	7,8	-	5 - - 1 - -
3.V.T.	1,2,6	-	x	3	1	5	-	-	4 - - 1 - -
4.R.M.	-	6	3	x	-	-	-	-	2 - - 1 - -
5.G.E.	1,2	2,8	3,5	2	x	-	8	1,6	6 - - 2 - -
6.P.M.	2	-	1,3,5	-	-	x	-	$\frac{1}{2}$	3 - - 2 - -
7.J.M.	2	1,6	3,5	-	5	5	x	1,6	6 - - - - -
8.R.K.	2,6	1	3,6	-	5,6	1	-	x	5 - - 2 - -
Össz.	6	5	7	4	5	3	2	4	36 - - 12 - -
negatív	0	1	0	0	0	0	2	0	3

Gyakorisági táblázat

Szobaszám: 14.

Folyam: II.

Dátum: 1970.május

I.vezet6,II.politika,III.tanulás,IV.bizalom,V.elutasítás

	I. II. III. IV. V.								6.				
	3.	2.	5.	1.	6.	7.	8.	1.	2.	3.	4.	5.	
1.Ö.K.	0	6	0	3	2	0	0	0	6	0	5	0	
2.V.J.	0	2	0	2	2	0	1	0	2	0	4	1	
3.V.T.	7	1	3	1	1	0	0	7	1	3	2	0	
4.R.M.	1	3	1	0	0	0	0	1	3	0	0	0	
5.G.E.	0	0	3	3	1	0	0	0	0	3	4	0	
6.P.M.	0	0	2	1	0	0	0	0	0	2	1	0	
7.J.M.	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	3	
8.R.K.	0	0	0	3	2	0	0	0	0	0	5	0	
Össz.	8	12	9	13	8	1	3	8	12	9	21	4	
Eloszl.	2	4	4	6	5	1	2	2	4	4	6	2	
Eloszl.m.								4,0	3,0	2,2	3,5	2,0	

Kölcsönösségi táblázat

Szobaszám: 14.
Évfolyam: IV.

Dátum: 1971.december

1.Ö.K.	2. ^x N.É.	3.V.T.	4.R.M.	5.G.E.	6.P.M.	7.J.M.	8.R.K.	Ö. ebből kölcs. +2 +1 -2 -1
1.Ö.K.	x	1	-	2	2	1b,2b	2	6 - 3 - -
2. ^x N.É.	1,2	x	-	1b	-	1b,2b	-	4 - 2 - -
3.V.T.	2	x	1	2	1	2b	1	7 - 3 - -
4.R.M.	-	1b,2b	x	-	1,2	1b,2b	-	4 - 2 - -
5.G.E.	1	2	1	x	-	2b	2	5 - 1 - -
6.P.M.	1,2	2b	2	-	x	1b,2b	-	5 - 2 - -
7.J.M.	-	1	1,2	1b,2b	1b	x	1,2	5 - - 2 -
8.R.K.	2	1	1	2	-	1b,2b	x	5 - 2 - -
Össz.	5	6	5	5	4	7	4	41 - 15 2 -
negatív	0	2	0	2	1	7	0	12

Gyakorisági táblázat

Szobaszám: 14.

Évfolyam: IV.

Dátum: 1971.december

I.pedagógusi vonások,II.elutasítás

	I.		II.		Ö.	
	1.	2.	1b.	2b.	I.	II.
1.Ö.K.	3	4	0	0	7	0
2. ^x N.É.	2	2	1	2	4	3
3.V.T.	5	2	0	0	7	0
4.R.M.	4	2	0	0	6	0
5.G.E.	0	3	2	1	3	3
6.P.M.	2	2	1	0	4	1
7.J.M.	0	0	5	7	0	12
8.R.K.	2	3	0	0	5	0
Össz.	18	18	9	10	36	19
Elo.	6	7	4	3	7	4
Eloszl.m.					5,1	4,7

Kölcsönösségi táblázat

Szobaszám: 22.

Ávfolyam: I.

Dátum: 1969.november

1.B.J.	2.S.É.	3.K.S.	4.Cs.É.	5.B.M.	6.Cs.M.	7.L.J.	8.Sz.M.	Ö. +3 +2 +1 -2 -1
1.B.J. x	-	-	1,4	2,7	2,3	6	1,4,8	5 1 1 1 - -
2.S.É. -	x	-	1,4,8	7	1,3,8	-	-	3 - 1 1 - -
3.K.S. 3	-	x	-	1,4,7	1,4	2,8	-	4 - - 1 - -
4.Cs.É. -	4,8	-	x	3,7	4	-	-	3 - 1 1 - -
5.B.M. 1,2,4,7 1	1	-	3	x	1,4,8	-	-	4 - 1 2 - -
6.Cs.M. 2,4,8 3	3	-	-	1,7	x	1	4	5 - - 3 - -
7.L.J. -	-	1,2,4	-	1,8	4	x	3	4 - - 1 - -
8.Sz.M. 1,2,4,8 4	4	-	3	1,7	-	6	x	5 1 - - - -
Össz. 4	4	1	4	7	6	4	3	33 2 4 10 - -
negatív 0	0	0	0	0	0	2	0	

Gyakorisági táblázat

Szobaszám: 22.

Évfolyam: I.

Dátum: 1969.november

I.vezető,II.tanulás,III.bizalom,IV.elutasítás

	I.		II.	III.			IV.	Ö.			
	3.	7.	2.	1.	4.	8.	6.	I.	II.	III.	IV.
1.B.J.	1	1	3	2	3	2	0	2	3	7	0
2.S.É.	1	0	0	1	2	1	0	1	0	4	0
3.K.S.	0	0	1	1	1	0	0	0	1	2	0
4.Cs.É.	2	0	0	2	4	1	0	2	0	7	0
5.B.M.	1	5	1	4	1	1	0	6	1	6	0
6.Cs.M.	2	0	1	3	4	2	0	2	1	9	0
7.L.J.	0	0	1	1	0	1	2	0	1	2	2
8.Sz.M.	1	0	0	1	2	1	0	1	0	4	0
Össz.	8	6	7	15	17	9	2	14	7	41	2
Oszt.	6	2	4	8	7	7	1	6	5	8	1
El.oszt.m.								2,3	1,4	5,1	2,0

Kölcsönösségi táblázat

Szobaszám: 22.

Évfolyam: I.

Dátum: 1970.május

1.B.J.	2.S.É.	3.K.S.	4.Cs.É.	5.B.M.	6.Cs.M.	7.L.J.	8.Sz.M.	Ö. ebből kölcs. +3 +2 +1 -2 -1
1.B.J.	x	4	7	4	3,4,5,8,10	-	1	6 1 - - -
2.S.É.	8,10	x	1	5,10	1,3	3	-	5 - - 2 -
3.K.S.	5	-	8	10	1,3	1	-	5 - - 1 -
4.Cs.É.	8,10	1,9	x	3,5,10	-	3	-	4 - - 1 -
5.B.M.	8,10	1,3	1	x	3,5,8,9	3	-	5 - 1 - -
6.Cs.M.	3,4,8,10	3,4	4	1,4,5,9	x	3	4	7 1 1 2 -
7.L.J.	3,8,10	-	1,9	1,4,5,10	4	x	-	4 - - 1 -
8.Sz.M.	1,8,9,10	-	2,7	5	3,4,10	-	x	5 - - 2 -
Össz. negatív	7 0	4 0	6 0	7 0	6 0	5 0	2 0	41 3 2 2 10 -

Gyakorisági táblázat

Szobaszám: 22.

Évfolyam: I.

Dátum: 1970.május

I.vezető,II.tanulás,III.bizalom,IV.elutasítás

	I.				II.				III.				IV.				Ö.			
	4.	5.	8.	10.	3.	1.	9.	2.	7.	1.	II.	III.	IV.	1.	II.	III.	IV.			
1.B.J.	1	1	6	6	2	1	1	0	0	14	2	2	0							
2.S.É.	2	0	0	0	2	2	1	0	0	2	2	3	0							
3.K.S.	0	0	0	0	0	1	1	1	3	0	0	2	4							
4.Cs.É.	1	0	1	0	0	4	2	0	0	2	0	6	0							
5.B.M.	3	5	0	4	1	2	1	0	0	12	1	3	0							
6.Cs.M.	3	2	2	2	5	2	1	0	0	9	5	3	0							
7.L.J.	0	0	0	0	4	1	0	0	0	0	4	1	0							
8.Sz.M.	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0							
Össz.	11	8	9	12	14	14	15	1	3	40	14	21	4							
El.o.	6	3	3	3	5	8	6	1	1	6	5	8	1							
El.o.m.										6,6	2,8	2,6	4,0							

Kölcsönösségi táblázat

Szobaszám: 22.
Ávfolyam: III.

Dátum: 1971.december

1.B.J.	2.S.Á.	3.H.S.	4.Cs.Á.	5.B.M.	6.Cs.M.	7.L.J.	8.Sz.M.	Ö. ebből kölcs. +2 +1 -2 -1
1.B.J. x	-	1b,2b	1,2	-	-	2b	2	4 - 2 - 1
2.S.Á. 2b	x	1b,2b	-	1,2	2	-	-	4 - 1 - -
3.H.S. -	-	x	-	-	1,2	1,2	-	2 - - - -
4.Cs.Á. 1	-	1b,2b	x	-	1,2	-	-	3 - 2 - -
5.B.M. -	-	-	-	x	1	1	1b	3 - 1 - -
6.Cs.M. 2b	1,2	1	-	1,2	x	2b	-	5 - 3 - -
7.L.J. 1b,2b	-	1b,2b	1,2	-	-	x	1	4 - - - 1
8.Sz.M. 1,2	-	1b,2b	1	-	-	2	x	4 - 1 - -
Össz. 5	1	6	3	2	4	5	3	29 - 10 - 2
negatív 3	0	5	0	0	0	2	1	11

Gyakorisági táblázat

Szobaszám: 22.

Évfolyam: III.

Dátum: 1971.december

I.pedagógusi vonások,II.elutasítás

	I.		II.		Ö.	
	1.	2.	1b.	2b.	I.	II.
1.B.J.	2	1	2	2	3	4
2.S.É.	1	1	0	0	2	0
3.K.S.	1	0	5	5	1	10
4.Cs.É.	3	2	0	0	5	0
5.B.M.	2	2	0	0	4	0
6.Cs.M.	3	3	0	0	6	0
7.L.J.	2	2	0	2	4	2
8.Sz.M.	1	1	1	0	2	1
Össz.	15	12	8	9	27	17
El.o.	8	7	3	3	8	4
El.o.m.					3,7	4,2

Kölesönösségi táblázat

Szobaszám: 33.

Évfolyam : I.

Dátum: 1969.november

1.V.Zs.	2.K.A.	3.B.L.	4.V.É.	5.S.K.	6.Sz.B.	7.B.M.	8.K.K.	Ö. ebből kölcs.
1.V.Zs. x	3,7	1,2,4	-	-	1	-	3	+3 +2 +1 -2 -1
2.K.A. -	x	-	-	1,2,4,8	1	-	4,7	4 1 - - -
3.B.L. 1,2,3,4,8	4,7	x	6	-	-	-	1	3 1 - - -
4.V.É. -	7	1	x	3	1,2,4,8	4	-	4 1 - - -
5.S.K. -	1,2,4,8	-	1	x	3	-	4,7,8	5 1 - - -
6.Sz.B. -	4,7,8	-	1,2,4	-	x	1,3	-	4 1 - 1 -
7.B.M. -	-	-	1	-	1,7	x	-	3 1 - 1 -
8.K.K. -	1,2,3,4,7,8	4	4,6	1,2,3,4	2,3	6	x	2 - - 1 -
Össz. 1	6	3	5	3	6	3	4	31 6 1 5
negatív 0	0	0	2	0	0	0	0	3

Gyakorisági táblázat

Szobaszám: 33.

Évfolyam: I.

Dátum: 1969.november

I.vezető,II.tanulás,III.bizalom,IV.elutasítás

	I. II. III. IV.							Ö.			
	3. 7.		2.	1.4. 8.		6.		I.	II.	III.	IV.
L.V.Zs.	1	0	1	1	1	1	0	1	1	3	0
2.K.A.	2	5	2	2	4	3	0	7	2	9	0
3.B.E.	0	0	1	2	2	0	0	0	1	4	0
4.V.É.	0	0	1	3	2	0	2	0	1	5	2
5.S.K.	2	0	2	2	2	1	0	2	2	5	0
6.Sz.B.	2	1	2	4	1	1	0	3	2	6	0
7.B.M.	1	0	0	1	1	0	1	1	0	2	1
8.K.K.	1	2	0	1	2	1	0	3	0	4	0
Össz.	9	8	9	16	15	7	3	17	9	38	3
El.o.	6	3	6	8	8	5	2	6	6	8	2
El.o.m.								2,8	1,5	4,7	1,5

Kölcsönösségi táblázat

Szobaszám: 33.

Ávfolyam: I.

Dátum: 1970.május

1.V.Zs.	2.K.A.	3.B.I.	4.V.É.	5.S.K.	6.Sz.B.	7.B.M.	8.K.K.	Ö. ebből kölcs. +3 +2 +1 -2 -1						
1.V.Zs.	x	10	2	-	3	8,10	5,10	2	6	-	-	2	-	-
2.K.A.	4,5	x	2	-	1,3,4,9,10	1,4,9,10	2,7	7,8	6	-	1	1	-	1
3.B.I.	1	-	x	-	3,8,10	1,5,9,10	-	-	3	-	-	-	-	-
4.V.É.	4	4	2,8	x	1,3,5,10	2	1,4,9	-	6	-	-	-	-	1
5.S.K.	-	1,9	2	2	x	1,3,4,5	-	8,10	5	1	1	-	-	-
6.Sz.B.	4,8	4,5	2	2	1,3,4	x	1,4,9	10	7	1	1	3	-	1
7.B.M.	8,9,10	-	-	-	3,4	1,5,8,9,10	x	1	4	-	1	2	-	-
8.K.K.	1,4	4,7	2	2,7	3,4	3,4,5,8,10	1,3,4,9	x	7	-	-	2	-	1
Össz.	6	5	6	3	7	7	5	5	44	2	4	10	-	4
negatív	0	1	6	3	0	1	1	2	14					

Gyakorisági táblázat

Szobaszám: 33.

Évfolyam: I.

Dátum: 1970.május

I.vezető, II.tanulás, III.bizalom, IV.elutasítás

I. II. III. IV.									Ö.			
4. 5. 8. 10. 3. 1. 9. 2. 7.									I. II. III. IV.			
1.V.Zs.	4	1	2	1	0	2	1	0 0	8	0	3	0
2.K.A.	3	1	0	1	0	1	1	0 1	5	0	2	1
3.B.I.	0	0	1	0	0	0	0	6 0	1	0	0	6
4.V.É.	0	0	0	0	0	0	0	3 1	0	0	0	4
5.S.K.	4	1	1	3	7	3	1	0 0	9	7	4	0
6.Sz.B.	3	4	3	5	2	4	3	1 0	15	2	7	1
7.B.M.	3	1	0	1	1	3	2	1 1	5	1	5	2
8.K.K.	0	0	2	2	0	1	0	1 1	4	0	1	2
Össz.	17	8	9	13	10	14	8	12 4	47	10	23	16
El.o.	5	5	5	6	3	6	5	5 4	7	3	6	6
Elo.m.	3,4	1,6	1,8	2,1	3,3	2,3	1,6	2,4 1,0	6,7	3,3	3,8	2,6

Kölesönösségi táblázat

Szobszám: 33.
Évfolyam: III.

Dátum: 1971.december

1.V.Zs.	2. ^x H.E.	3.B.I.	4.V.É.	5.S.K.	6.Sz.B.	7.B.M.	8. ^x B.É.	Ö. ebből kölcs. +2 +1 -2 -1
1.V.Zs. x	-	1	-	1,2	1,2	-	-	3 - 3 - -
2. ^x H.E. 1,2	x	1,2	2b	-	-	-	-	3 1 - - -
3.B.I. 1,2	1,2	x	1b,2b	-	2	1	1b,2b	6 1 1 1 -
4.V.É. 2	-	1b,2b	x	1	-	1,2	2b	5 - - 1 -
5.S.K. 1	-	1b,2b	2	x	1,2	2b	1b	6 - 2 - -
6.Sz.B. 1	-	-	1b,2b	2	x	1,2	-	4 1 2 - -
7.B.M. 1	-	-	-	-	1,2	x	-	2 - 2 - -
8. ^x B.É. 1	-	-	-	1,2	2	-	x	3 - - - -
Össz. 7	1	4	4	4	5	4	3	32 3 10 2 -
negatív 0	0	2	3	0	0	1	3	9

Gyakorisági táblázat

Szabaszám: 33.

Évfolyam: III.

Dátum: 1971.december

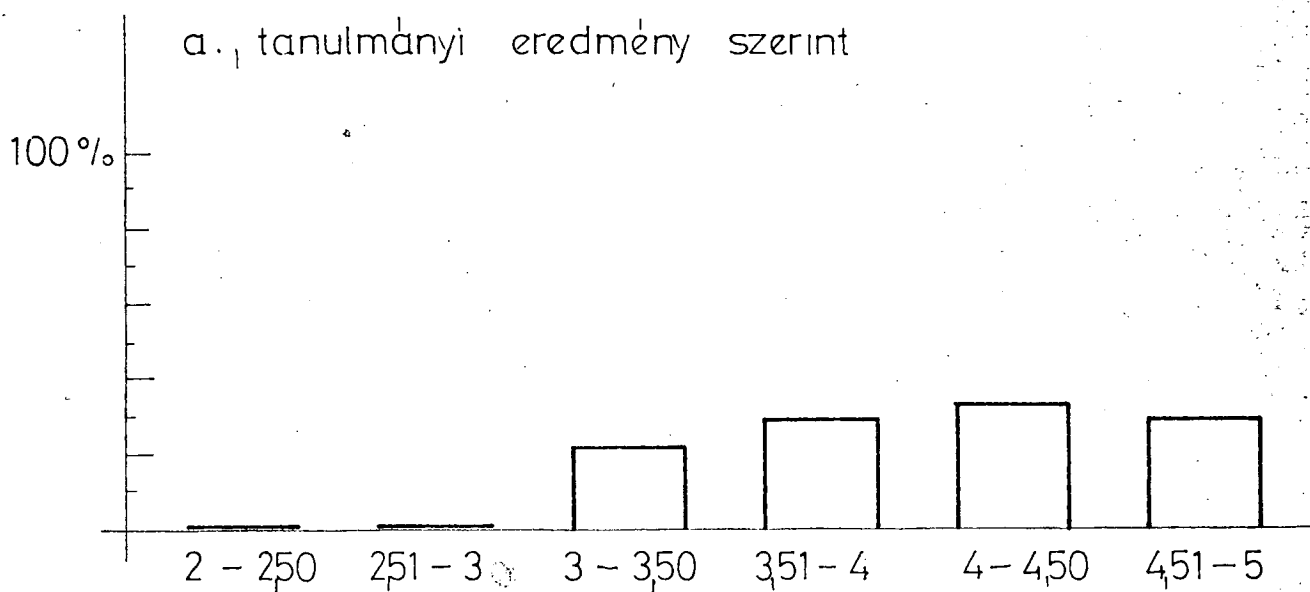
I.pedagógiai társ,II.elutasítás

	I.		II.		Ö.	
	1.	2.	1b.	2b.	I.	II.
1.V.Zs.	6	3	0	0	9	0
^x 2.H.E.	1	1	0	0	2	0
3.B.I.	2	1	2	2	3	4
4.V.É.	0	1	2	3	1	5
5.S.K.	3	3	0	0	6	0
6.Sz.B.	3	5	0	0	8	0
7.B.M.	3	2	0	1	5	1
^x 8.B.É.	0	0	2	2	0	4
Össz.	18	16	6	8	34	14
Elo.	6	7	3	4	7	4
El.o.m.					4,9	3,5

A TÁRSAS KAPCSOLATOK KÖZPONTJÁBAN LÉVŐ
KOLLÉGISTÁK MEGOSZTLÁSA:

/a II.B jelzésű kérdőívek alapján/

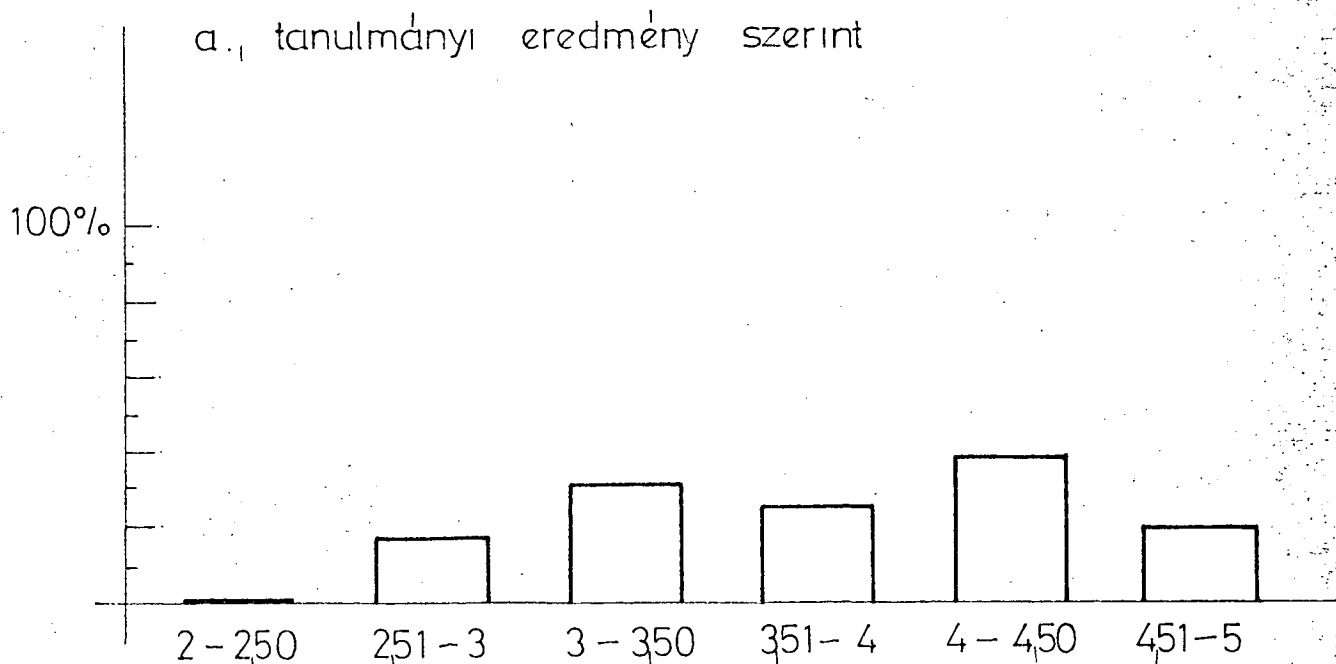
a. tanulmányi eredmény szerint

A TÁRSAS KAPCSOLATOK PERIFÉRIÁJÁN LÉVŐ
KOLLÉGISTÁK MEGOSZTLÁSA

/a II.B. jelzésű kérdőívek alapján/

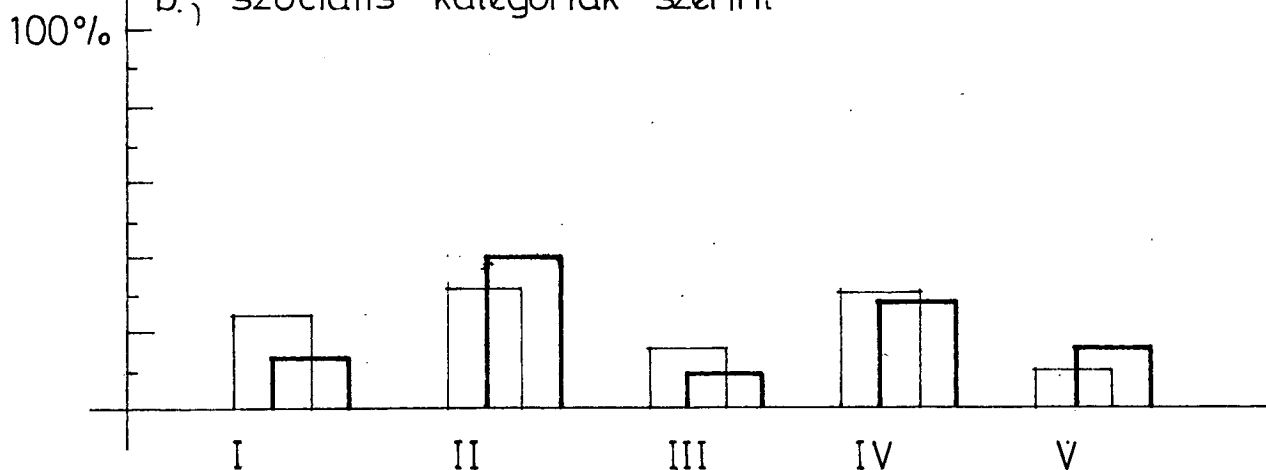
a. tanulmányi eredmény szerint

A TÁRSAS KAPCSOLATOK KÖZPONTJÁBAN LÉVŐ KOLLEGISTÁK MEGOSZTLÁSA:

/a II.A. és II.B. jelzésű kérdőívek alapján/

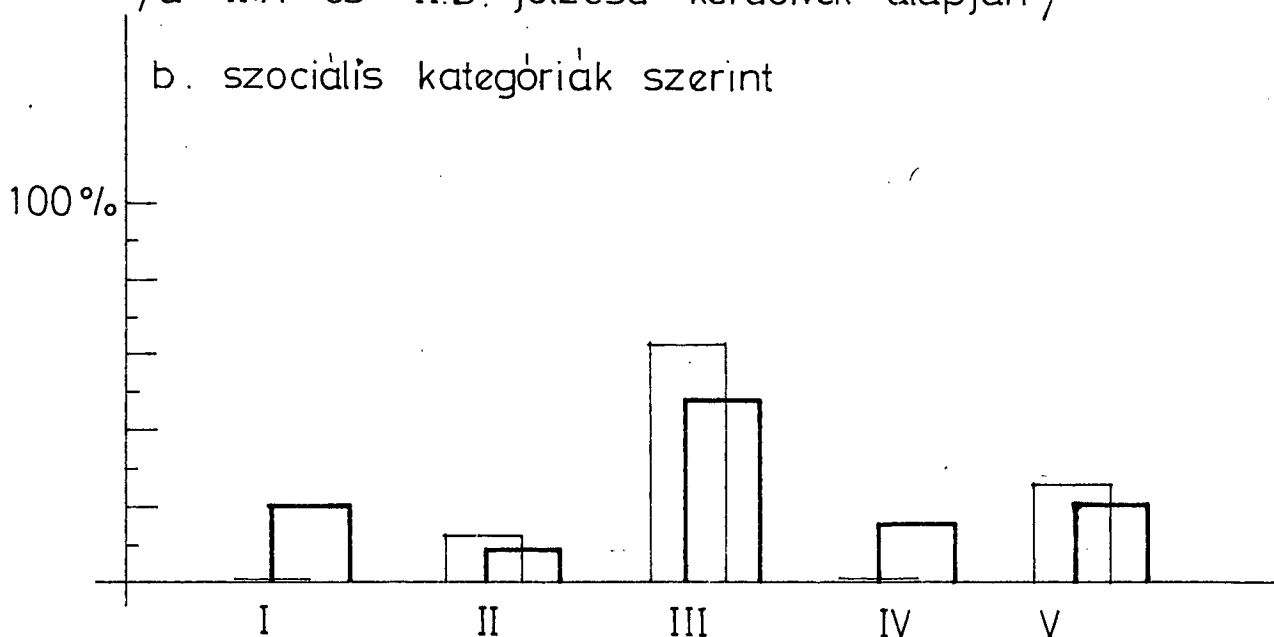
b. szociális kategóriák szerint

A TÁRSAS KAPCSOLATOK PERIFÉRIÁJÁN LÉVŐ KOLLEGISTÁK MEGOSZTLÁSA:

/a II.A és II.B. jelzésű kérdőívek alapján /

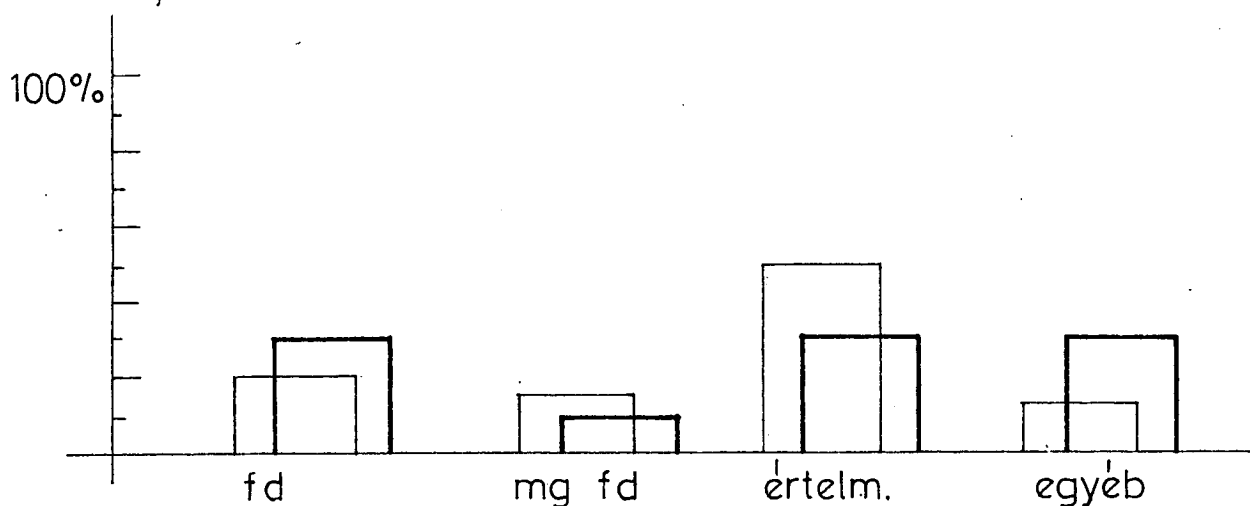
b. szociális kategóriák szerint

A TÁRSAS KAPCSOLATOK KÖZPONTJÁBAN LÉVŐ KOLLÉGISTÁK MEGOSZTLÁSA:

/a II.A. és II. B. jelzésű kérdőívek alapján/

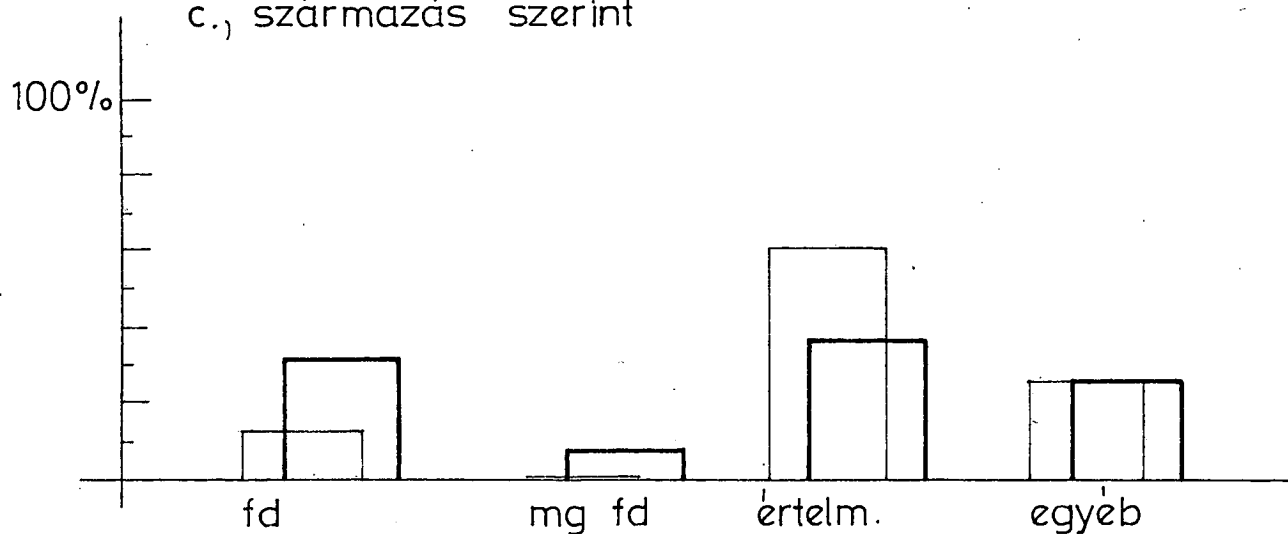
c., származás szerint

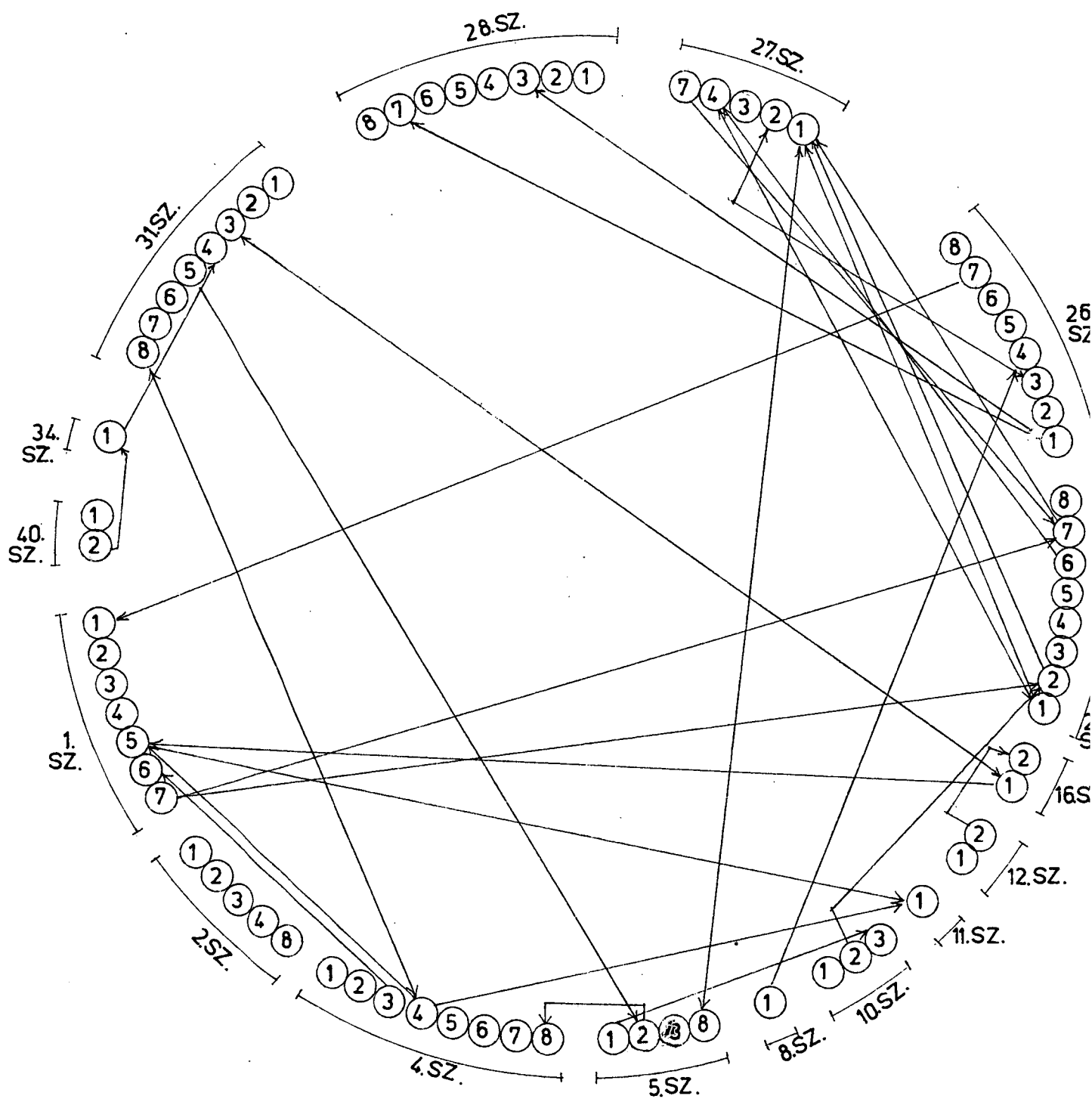

A TÁRSAS KAPCSOLATOK PERIFÉRIÁJÁN LÉVŐ KOLLÉGISTÁK MEGOSZTLÁSA:

/a II.A. és II.B. jelzésű kérdőívek alapján/

c., származás szerint

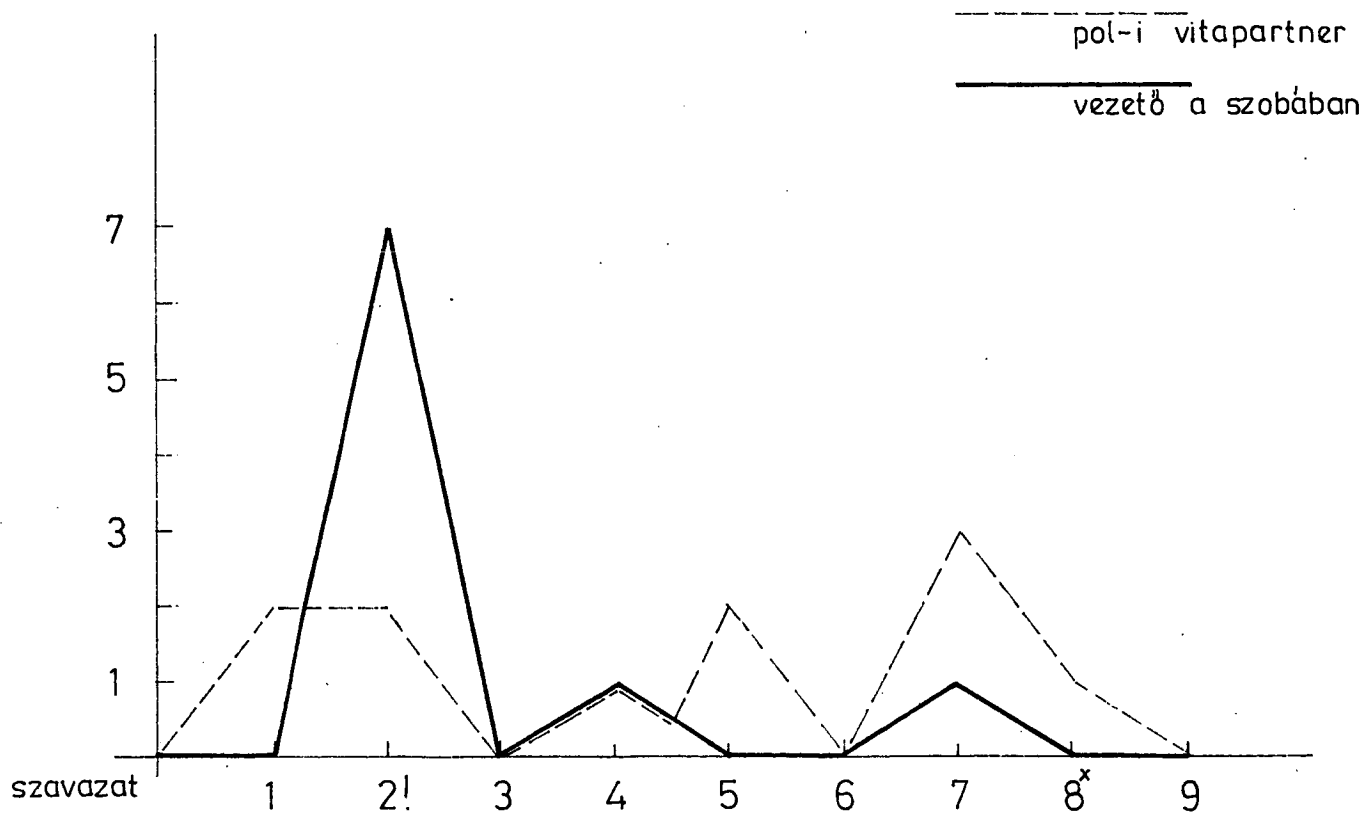
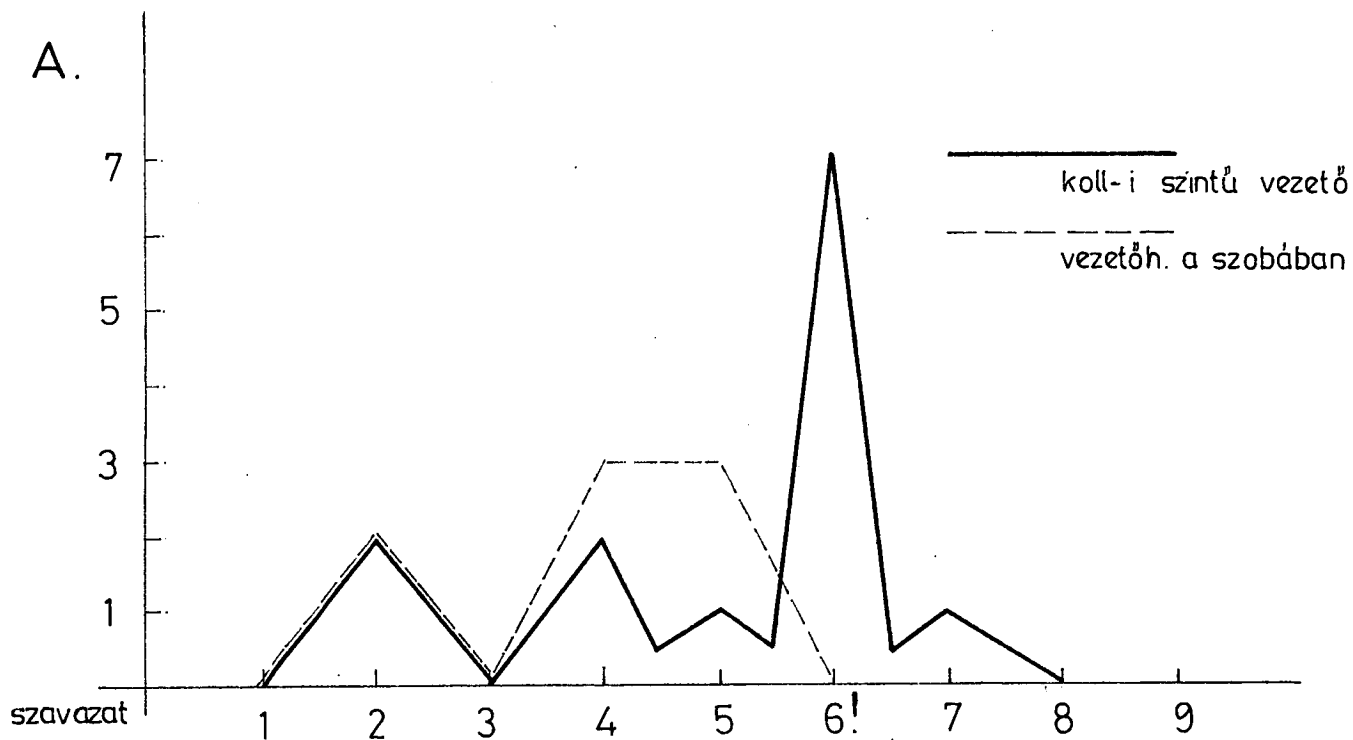

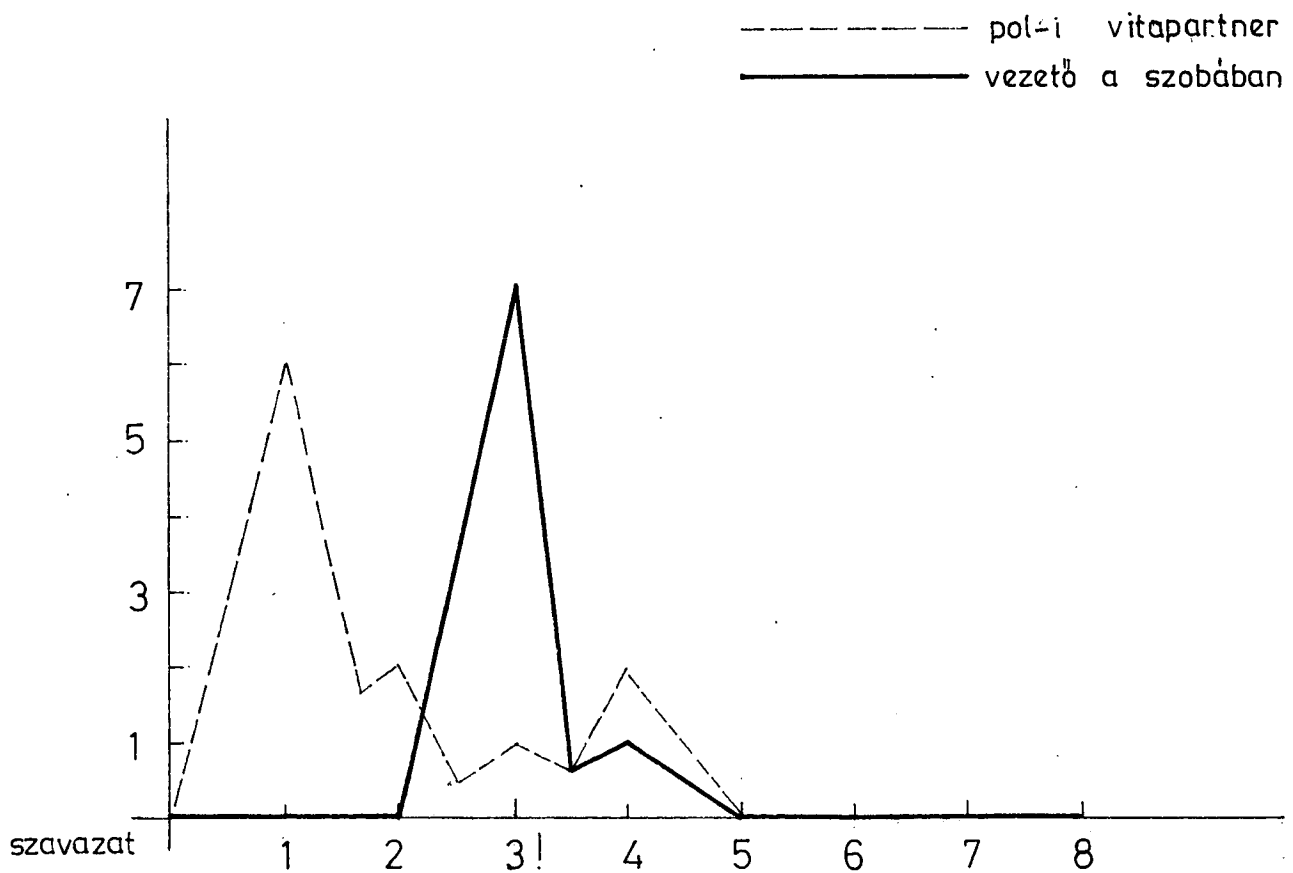
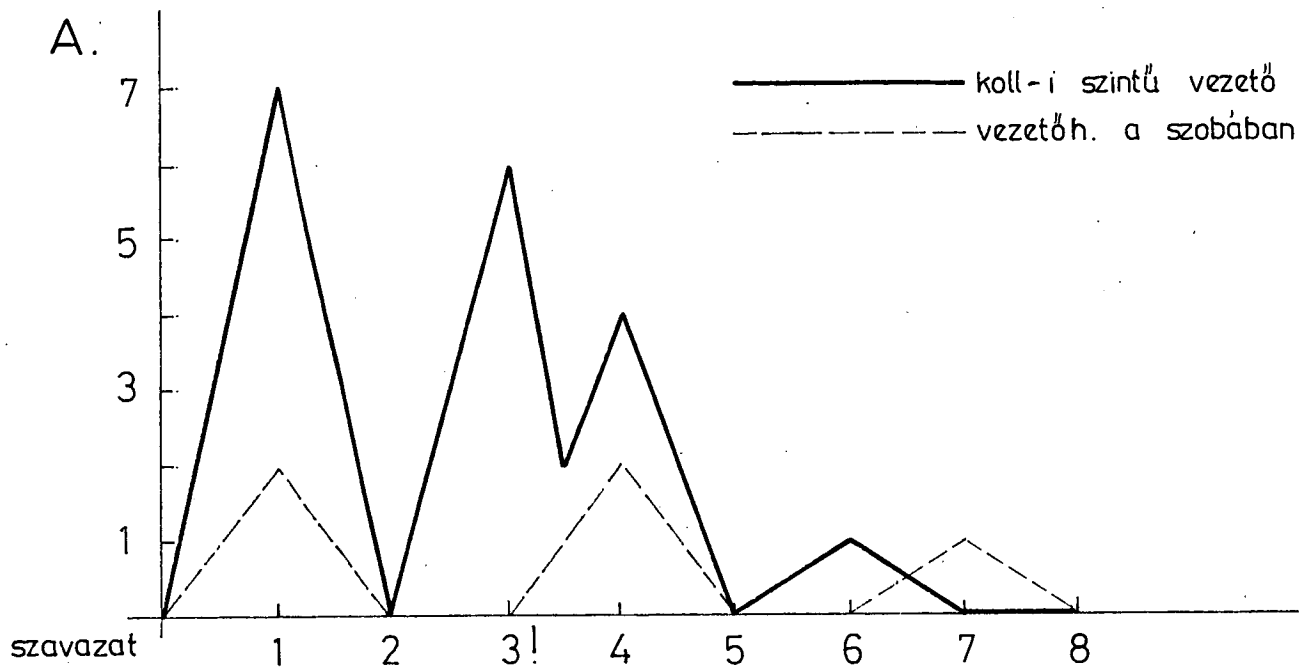
A II. ÉVFOLYAM SZOBÁN KÍVÜLI
KAPCSOLATAINAK SEMATIKUS RAJZA
(1970. MÁJUSBAN)

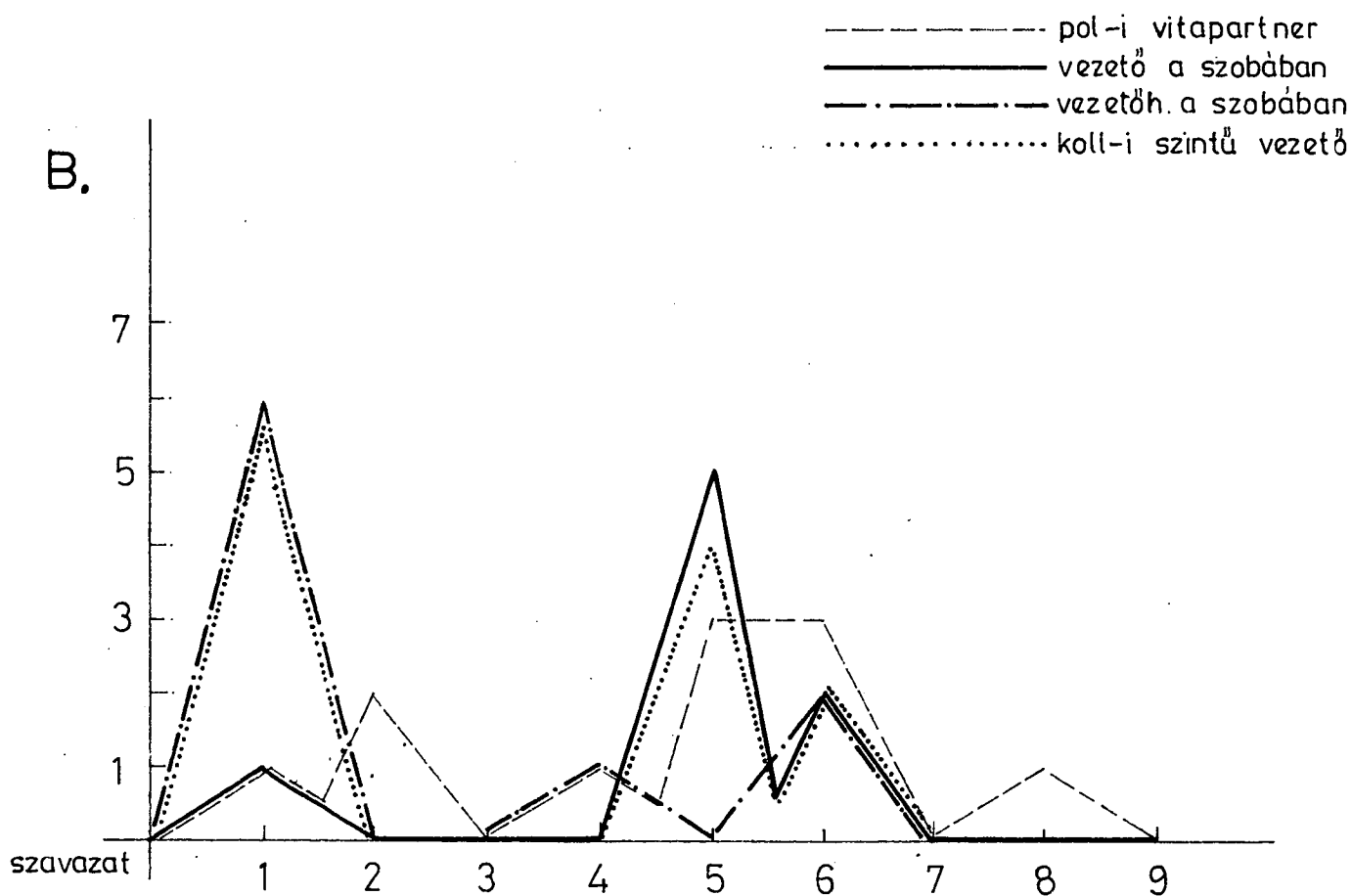
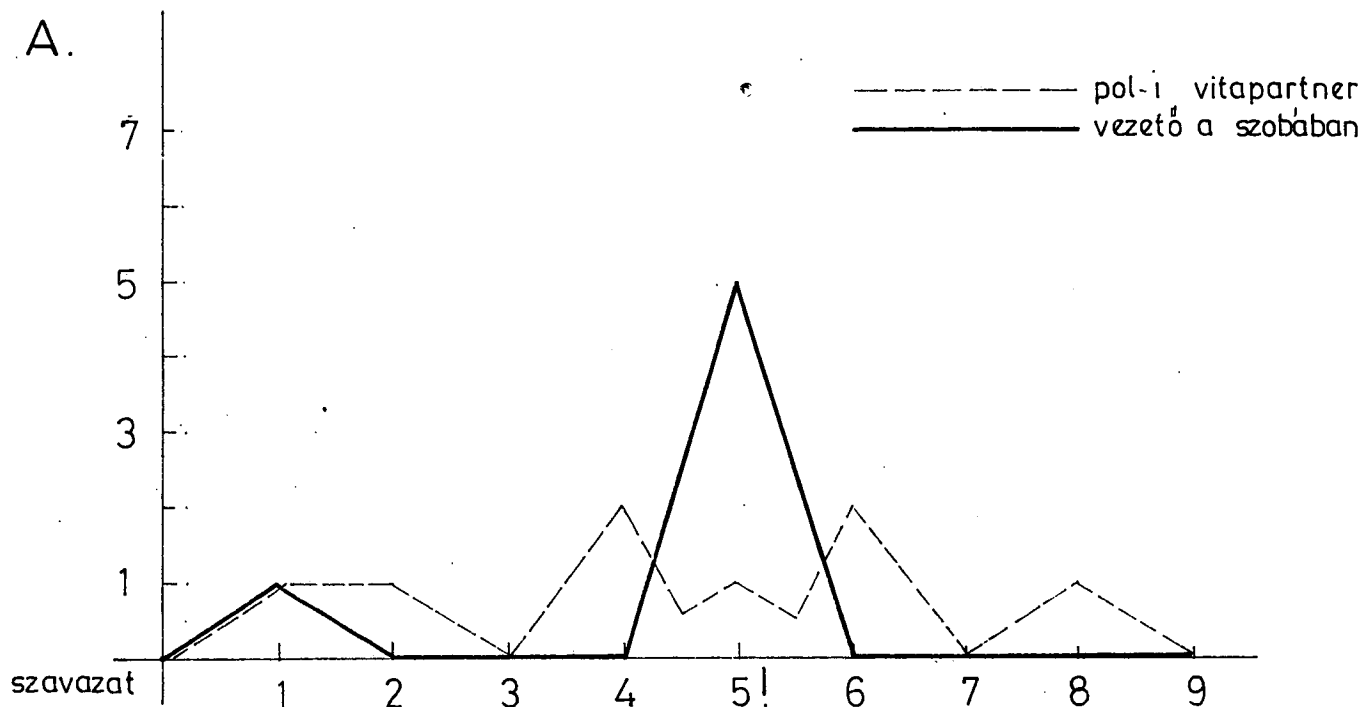
SZOBASZÁM: 1.

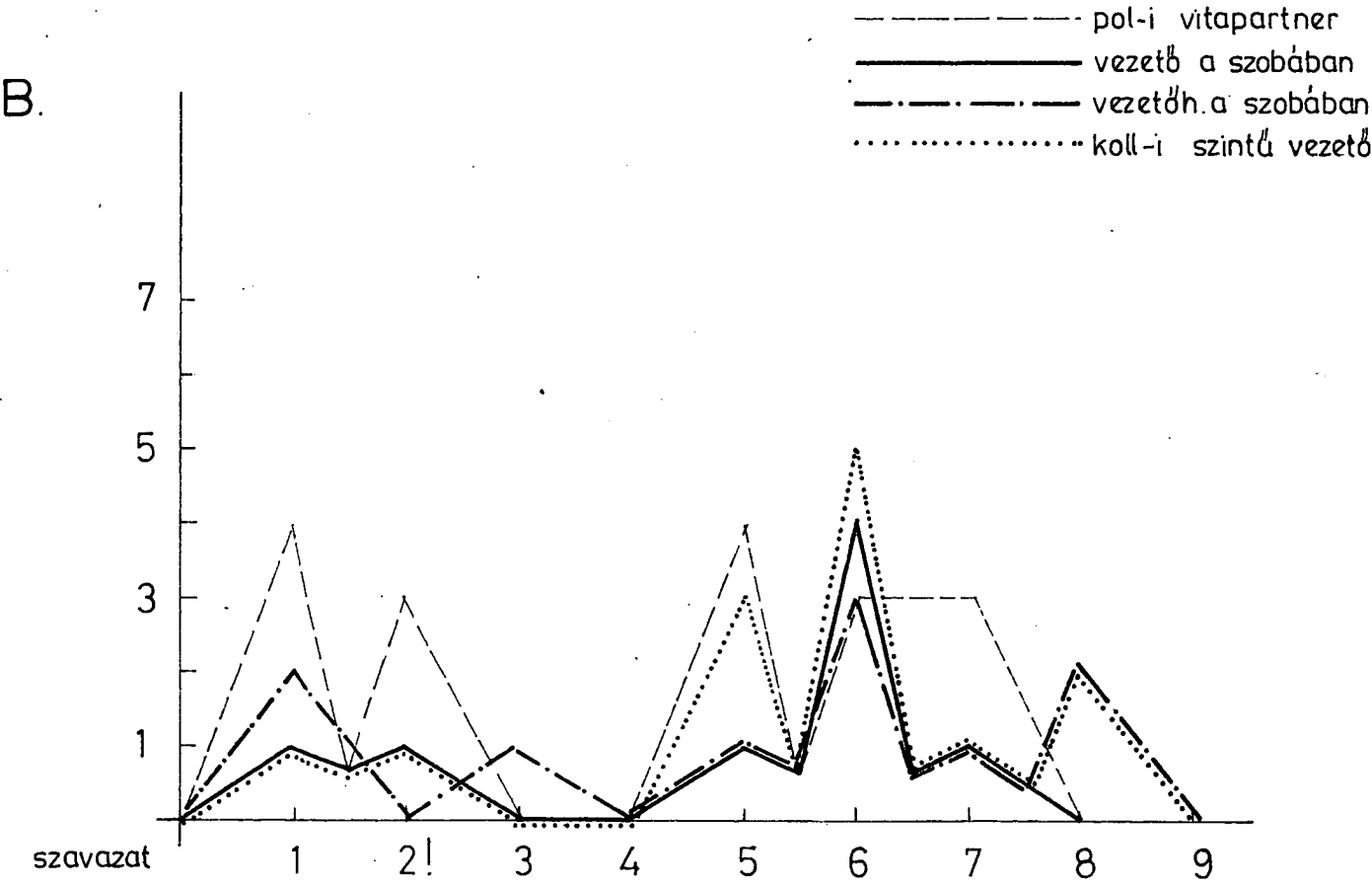
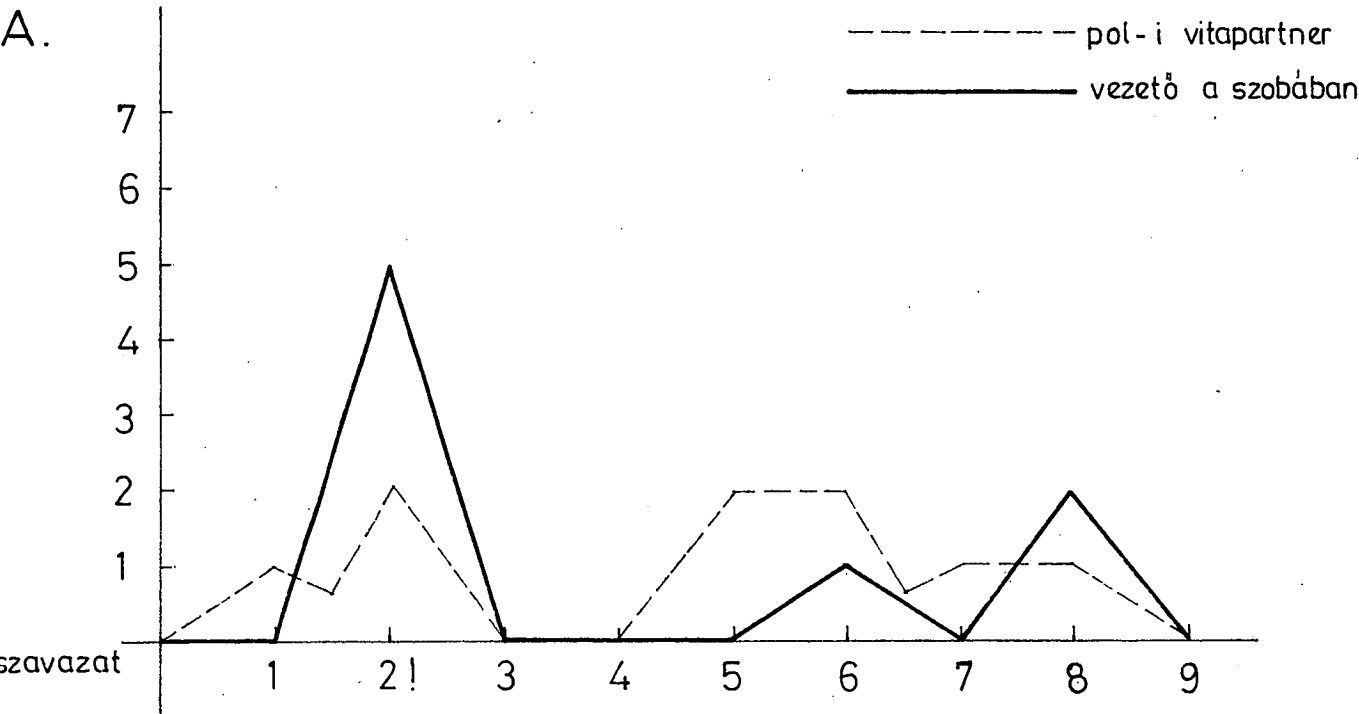
SZOBASZÁM : 14.

SZOBASZÁM: 22.

SZOBASZÁM: 33.

K é r d ő i v

1./ A tanárjelölt szaktárgyai:

Ebben a félévben tanított szaktárgya:

A gyakorló tanítás helye /iskola, osztály megjelölése/:

2./ A jelölt milyen jellegű középiskolában érettségizett?

Pályázott-e más egyetemre, ha igen, indokolja meg, miért oda!

3./ Abban az évében, mikor érettségizett, azonnal felvételt nyert-e az egyetemre?

Ha nem, dolgozott-e és mennyi ideig? /hol?/

4./ Egyetemi évei alatt milyen momentumok segítettek

a./ leginkább abban, hogy jó pedagógus legyen? /Lehetőség szerint térjen ki arra is, hogy mit segített ebben a kollégium!/

b./ kevésbé mi?

5./ Gyakorló iskolai élményei közül milyen oktatási-nevelési tapasztalatokat emelne ki

a./ pozitív példaként:

b./ kevésbé pozitív /esetleg negatív /példaként:

6./ Véleménye szerint az egyetemi- /oktató és nevelő/munkát

miben kellene a cél érdekében módosítani? /konkrét javaslatai!/

Kölcsönösségi táblázat

Kollégiumi Bizottság
N : 9

Dátum: 1971.december

	1.Sz.G.R.	2.S.K.	3.V.Zs.	4.V.T.	5.S.N.	6.F.N.	7.G.E.	8.D.H.	9.B.I.	Ö. ebből kölcs. +2 +1
1.Sz.G.R.	x	1,2,3	1	3,5	2	-	4	4,5	-	6 1 3
2.S.K.	1,2	x	1,4	3,5	2	5	4	3	-	7 1 3
3.V.Zs.	1,4	1,2	x	3	5	5	4	3	-	7 - 5
4.V.T.	1,2	1,2	3,5	x	4	5	4	3	-	7 - 2
5.S.N.	1,2	2,3	1,5	5	x	-	4	3	-	6 - 3
6.F.N.	1,2	2,4	1,3	-	5	x	3,4	5	-	6 - -
7.G.E.	1,4	1,2	4	3	5	2,5	x	3	-	7 - 2
8.D.H.	1,2	2,3	1,4	3,5	5	-	4	x	-	6 - 2
9.B.I.	1	2	3,4,5	1	5	2	4	-	x	7 - -
Össz.	8	8	8	7	8	5	8	7	0	59 2 20

Gyakorisági táblázat

Kollégiumi Bizottság

N: 9

Dátum: 1971.december

I.áttekintés,II.politika,III.tanulás,IV.szervezés,V.megbízható

	I. 1.	II. 4.	III. 2.	IV. 5.	V. 3.		I.	II.	III.	IV.	V.	
1.Sz.G.R.	8	2	5	0	0		8	2	5	0	0	15
2.S.K.	4	1	8	0	3		4	1	8	0	3	16
3.V.Zs.	5	4	0	3	3		5	4	0	3	3	15
4.V.T.	1	0	0	4	5		1	0	0	4	5	10
5.S.M.	0	1	2	5	0		0	1	2	5	0	8
6.F.M.	0	0	2	4	0		0	0	2	4	0	6
7.G.E.	0	8	0	0	1		0	8	0	0	1	9
8.D.M.	0	1	0	2	5		0	1	0	2	5	8
9.B.I.	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0
Össz.	18	17	17	18	17		18	17	17	18	17	87
Elo.	4	6	4	5	5							
Elo.m.	4,5	2,8	4,2	3,6	3,2							

Kölesönösségi táblázat

Kollégiumi Bizottság

N : 10

Dátum: 1972.április

x										Ö. ebből kölcs. +2 +1
1. Ba.I.	2.S.K.	3.V.Zs.	4.V.T.	5.S.M.	0.É. 6.	7.G.E.	8.D.M.	9.B.I.	10.L.K.	
1. Ba.I.	x	1,2	1	-	4	4	5	3,5	3	7 - 1
2.S.K.	-	x	1,2	1	3,5	3	4	5	2	8 1 3
3.V.Zs.	5	1,2,5	x	1,3	3	-	4	4	4	7 1 2
4.V.T.	3	1,2	1	x	-	4	3,5	2,5	4	7 - 4
5.S.M.	-	2,3	1	2	x	-	3	5	-	6 - 2
6. x O.É.	3	-	1	-	-	1,4	-	5	3,5	5 - 1
7.G.E.	4	2	1,3,4	-	-	3,5	x	1,5	-	5 - 2
8.D.N.	4	1,2,3	1	3	-	4	x	5	5	7 - 1
9.B.I.	-	2	1	1,3,4,5	4	-	-	x	2,3,5	6 - 2
10.L.K.	4	1,2	1,3	3	-	2,5	4	5	x	7 - 3
Össz.	6	8	9	6	3	4	9	4	9	65 2 23

Gyakorisági táblázat

Kollégiumi Bizottság

N: 10

Dátum: 1972.április

I.áttekintés,II.politika,III.tanulás,IV.szervezés

V.megbízhatóság

	I. 1.	II. 4.	III. 2.	IV. 5.	V. 3.	Ö.
1. ^x Ba.I.	0	3	0	1	2	6
2.S.K.	5	0	8	1	2	16
3.V.zs.	9	1	1	0	2	13
4.V.T.	3	1	1	1	4	10
5.S.M.	0	1	0	1	2	4
6. ^x O.E.	0	1	1	2	2	6
7.G.E.	1	9	0	0	0	10
8.D.M.	0	1	0	2	2	5
9.B.I.	1	1	1	8	1	12
10.L.K.	0	2	2	2	3	9
Össz.	19	20	14	18	20	91
Elo.	5	9	6	8	9	
Elo.m.	3,8	2,2	2,3	2,2		

Szempontok a tanárokkal való egyéni beszélgetéshez:

/ KISZ alapszervezetet, illetve TDK-t patronáló tanárhoz/

- 1./ Ismeri-e KISZ alapszervezetének /a vezetett TDK-nak / a megoszlását kollégisták és nem kollégisták vonatkozásában? Lényegesnek tartja-e ezt, s miért?
- 2./ Ha igen: milyen jellemző vonásokat tud felsorolni a két "csoportosulásról" ? /kollégisták - nem kollégisták/
- 3./ Milyen kapcsolat van - megítélése szerint - kollégisták és nem kollégisták között ? A kollégiumi szobatársak kapcsolata észrevehető-e az alapszervezetben, s ha igen, ennek milyen hatása mérhető le? /megfigyelés és más tapasztalati úton!/
- 4./ A kollégiumi diákvezetők /névszerint kiemelve/ munkájáról tájékozott-e a KISZ-alapszervezet és a tanár? Ők milyen szerepet játszanak az alapszervezet életében?
- 5./ A kérdéskörrel kapcsolatos egyéb megjegyzése, észrevétele.

A D A T L A P

Név: KISZ a.sz.,szak,csoport.sz.

Állandó lakhelye:

Születési idő,hely:

Személyi.kártya.szám: KISZ tagság kezdete:

Apja/eltartója/ neve: foglalkozása:

Anyja neve: foglalkozása:

Testvéreinek száma,ebből eltartott:

Érettségi ideje,iskola neve,székelyhelye:

Felvételi pontszám:

I.évf. II.évf. III.évf. IV.évf. V.évf.

Egy főre eső átlaga:

Szoci.kategóriája:

Ösztöndíja:

Tanulmányi átlaga:

Társadalmi tevékenység,

megbízásai:

Külföldi tanulmányút:

Szakdolgozati témája:

Gyakorló tanítási minősítése:

Más megjegyzés: